

การศึกษาผลการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย
ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง

งานห้องสมุดกลางเพาะช่าง
วิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
30 ส.ค. 2552
เลขทะเบียน 000149
เลขหมู่ ๖๑. ก3๙8ก

เสนอต่อกองงานวิทยาเขต สำนักงานอธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยสถาบัน ด้านหลักสูตรและการสอน

มกราคม 2546

การศึกษาผลการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย
ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพะเยา

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการ เมืองการปกครองของไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระหว่างการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 49 คน ซึ่งมาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการจับฉลากเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 29 คน กลุ่มทดลองสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ และกลุ่มควบคุมสอนตามการสอนปกติ รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบบ Nonrandomized Control Group Pretest - Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แผนการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Student Teams – Achievement Division :STAD) และแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการทำงานกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ (One-Way Analysis of Covariance) วิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมชนิดเดียว โดยใช้คะแนนก่อนเรียนเป็นตัวแปรร่วม (Convariate) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการตีความ ผลการวิจัยพบว่า

- 1) นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 2) นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มดีขึ้น

THE EFFECTS OF STUDY COOPERATIVE LEARNING MODEL THROUGH THE
TEACHING OF FOUNDATION OF THAI CIVILIZATION SUBJECT : CERTIFICATED
STUDENTS RAJAMANGALA INSTITUTE OF TECHNOLOGY ; POH-CHANG CAMPUS

ABSTRACT
BY
GUNLAYA NAAMSANGUAN

Presented as the organizational research on curriculum and teaching issue to
Campus Affairs Division, Office of Rector, Rajamangala Institute of Technology

January 2003

The objective of this research was to compare the study achievement on Thai Government and Politics of Higher Technical Certificate students of Rajamangala Institute of Technology, Poh Chang Art Campus based on the teaching techniques.

The total of 49 Poh Chang art students of the 2nd Semester, 2002 academic year were simple random sampled and, then, randomly divided into 2 groups; 20 students for the experimental group and the rest for controlled one. The learning-centered teaching technique was used for the experimental group whereas the standard teaching technique was for the other.

This research was nonrandomized control group pretest-posttest design. The research tool were the measurement for study achievement, teaching plan of Student-Teams-Achievement division: STAD), and the group observation form for collecting the qualitative and quantitative data. Statistics applied for quantitative data analysis was ANCOVA (One-Way Analysis of Covariance) with the pretest score as the covariate. Interpretation was used for qualitative data analysis.

The findings revealed that

1. There was a significant difference between the study achievement of the students at the level of 0.05 based on teaching techniques.
2. The experimental group had a better team working performance.

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยผู้วิจัยขอกราบขอพระคุณผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาศาสนาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขต
เพาะช่าง ที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์และคุณค่าทางวิชาการแก่ผู้ที่สนใจและ
ต้องการพัฒนาการเรียนการสอน

กัลยา นามสงวน

มกราคม 2546

สารบัญ

บทที่		หน้า
	ประกาศคุณูปการ	ข
	บทคัดย่อภาษาไทย	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
	สารบัญ	ช
	สารบัญตาราง	ฅ
	สารบัญแผนภูมิ	ญ
1	บทนำ	1
	ความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
	สมมุติฐานการวิจัย	5
	ขอบเขตการศึกษา	5
	ข้อตกลงเบื้องต้น	6
	คำจำกัดความและนิยามศัพท์เฉพาะ	6
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning Model)	8
	องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ	13
	รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้	15
	ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้	30
	ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้	31
	พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	34
	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย	40
	กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
	ตัวแปรในการวิจัย	41
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	41
	รูปแบบการวิจัย	44
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
	การวิเคราะห์ข้อมูล	45
4	ผลการวิจัยและอภิปรายผล	47
	คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐาน	47
	อารยธรรมไทย	
	ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	48
	การอภิปรายผลการวิจัย	49
5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	52
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	52
	สมมติฐานการวิจัย	52
	วิธีดำเนินการวิจัย	53
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
	การวิเคราะห์ข้อมูล	54
	สรุปผลการวิจัย	54
	ข้อเสนอแนะ	56
	บรรณานุกรม	59
	ภาคผนวก	60
	ภาคผนวก ก	65
	ภาคผนวก ข	223
	ภาคผนวก ค	240
	ประวัติผู้วิจัย	242

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงการกำหนดผู้เข้ากลุ่ม	19
2	แสดงการคิดคะแนนความก้าวหน้า	21
3	แสดงการสรุปผลการเรียน	21
4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	47
5	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมเพื่อทดสอบความแตกต่างของ คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	48
6	แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัด ความรู้พื้นฐานก่อนเรียน	61
7	แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย	63
8	แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	234

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่

1

แสดงรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบต่าง ๆ

หน้า

15

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจัยความเจริญมั่งคั่งของประเทศนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับการแข่งขันด้านความรู้ ภูมิปัญญาและวิชาการ ซึ่งจะเป็นเครื่องชี้วัดศักยภาพและความสำเร็จของประเทศนั้น เพราะปัญญาของคนในประเทศที่แม้ไม่มีวัตถุดิบแต่ก็สามารถนำเข้าจากประเทศอื่นมาผลิตแปรรูป จากนั้นก็ส่งกลับไปประเทศที่เป็นต้นตอวัตถุดิบที่ตนนำเข้ามา ประเทศที่มีปัญญาก็สามารถนำปัญญาเหล่านั้นไปอยู่ในประเทศอื่นเพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้ตนเองได้ ปัจจัยที่สร้างความแตกต่างในยุคสมัยนี้จึงไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติอีกต่อไปแต่เป็นคน คุณภาพทางปัญญาของคนในประเทศเพราะปัญญาจะเป็นดัชนีชี้ความสำเร็จของประเทศนั้น ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ต้องพัฒนาการศึกษาอย่างมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเพื่อให้คนในประเทศมีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคโลกภิวัตน์ พร้อม ๆ กับมีความสมดุลทั้งด้านสติปัญญา ด้านจิตใจและด้านสังคมอย่างครบถ้วนตามวิถีชีวิตแบบไทย เพื่อเตรียมบุคลากรในทุกระดับการศึกษาให้มีความพร้อมทัดเทียมประเทศอื่น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2542 : 178-179) การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ค่านิยม เจตคติและคุณภาพของบุคคล เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะในโลกที่เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งด้านวิทยาการความก้าวหน้า โดยเฉพาะเทคโนโลยีสื่อสารและการแข่งขันรุนแรงทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศต่างๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพของประชาชน โดยทุ่มเทกำลังความคิดและทรัพยากรของประเทศที่จะปฏิรูป หรือพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้ประเทศเข้มแข็ง (ชนาธิป พรกุล. 2542 : 13) สำหรับการศึกษาดังกล่าวโดยวิธีการเรียนแบบการท่องจำหนังสือ หรือเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่สามารถทำให้มนุษย์เผชิญและแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เพราะโลกแห่งวิชาการกับโลกแห่งความเป็นจริงแตกต่างกัน เนื่องจากการเรียนโดยการเอาวิชาเป็นตัวตั้งทำให้แยกตัวออกจากความเป็นจริงของชีวิตและสังคมที่ซับซ้อน และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานการณ์จริงจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มนุษย์ก็อยู่ในความเปลี่ยนแปลงนั้น เรียนรู้ในความเปลี่ยนแปลงนั้นให้รู้พอ รู้ทัน รู้เผชิญ และรู้การจัดระบบชีวิต

และสังคมให้อยู่ในคุณภาพในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : ก) อีกทั้งการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สนองตอบต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอน ส่วนใหญ่มักจะใช้รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหา โดยละเลยการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ ไม่นำเหตุการณ์และปัญหา จากชุมชนเข้ามาเรียนรู้ ไม่สนใจวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยมและภูมิปัญญาไทย เป็นผลทำให้กระบวนการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เป็นการศึกษา ที่มุ่งผลิตคนเพื่อป้อนตลาดแรงงาน อันเป็นผลทำให้ผู้เรียนมีแต่ความรู้ แต่ไม่มีความคิด (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543 : 27) ดังที่ Leonardo da Vinci กล่าวว่า “การกินของที่เรไม่ปรารถนาที่จะกินเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเราฉันใด การเรียนอะไรโดยไม่มีความชอบฉันนั้นก็ทำให้สมองเรา เสื่อมและสมองจะไม่เก็บงำอะไรไว้เลย” (อ้างถึงใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช . 2542 : 58) ซึ่งผู้สอน บางคนกลัวผู้เรียนจะเรียนไม่ครบตามหลักสูตร วิชาส่วนใหญ่มีเนื้อหาสาระที่เต็มปรี ผู้เรียนจึงถูก กดดันผลักดันให้เรียนและจะต้องได้คะแนนดี จึงถือว่าเก่งประสบความสำเร็จ ซึ่งในหลักสูตรการเรียนการสอน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ของสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล มีลักษณะการบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันที่ประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม อารยธรรม ประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ลัทธิความเชื่อ ศาสนา ประเพณี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมอารยธรรมของไทย ซึ่งมีเนื้อหาวิชาที่หลากหลายและขอบข่ายเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิชาประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการท่องจำมากกว่าความเข้าใจจึงทำให้เกิด ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

ฉะนั้นเพื่อให้สนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาตามการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันและเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพไปสู่คนไทยอย่างทั่วถึงซึ่งตามความมุ่งหมายและหลักการ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 กล่าวถึงการจัดการศึกษาต้องเป็น ไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็น ไทย รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจน

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ทุกเวลาสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2542 : 5,13-14) และสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ที่ว่า "สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสมบัติพร้อมที่ประยุกต์และพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย" (วิทยาเขต เพาะช่าง. 2543 :5)

ดังนั้น ในการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับการเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต การสอนจึงต้องพัฒนากระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม ให้เกิดทักษะแก่ผู้เรียนควบคู่ไปด้วยเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการนำสาระความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ได้ อย่างเป็นประโยชน์และเหมาะสมกับสภาพการณ์ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการใช้การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แก้ไขปัญหาการเรียนการสอน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เพราะ ในจัดการกระบวนการเรียนการสอนนั้นลักษณะการสอนที่ดีควรมีการสร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อส่งเสริมการเรียนของผู้เรียน เมื่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกิดขึ้นแล้วพฤติกรรมของผู้เรียนที่ไม่พึงประสงค์ก็จะไม่ปรากฏ ทำให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปด้วยดี จัดให้ผู้เรียนเรียนจากประสบการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี การที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน จะทำให้มีความสนใจ และภูมิใจในกิจกรรมที่ได้กระทำ และให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าของการเรียน เพื่อจะเกิดเป็นแรงจูงใจ ให้กำลังใจส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2535:603-

605) ซึ่งลักษณะการเรียนรู้แบบตามร่วมมือกันเรียนรู้ตามที่ Salvin (1990 อ้างถึงใน สุลัดดา ลอยฟ้า, 2539) ได้กล่าวถึงว่าเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถเฉพาะตัวและศักยภาพของตนเอง ร่วมมือกันเรียนรู้และแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยที่สมาชิกในกลุ่มตระหนักว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มสมาชิกในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน สมาชิกจะมีการพูดคุยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากเพื่อน ซึ่งแต่ละคนจะมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มและเมื่อประสบความสำเร็จในการทำงานหรือความเข้าใจกับเนื้อหาวิชาแล้วก็จะยิ่งเพิ่มความสนใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น จะเป็นผลให้นักศึกษารู้สึกถึงคุณค่าของตนเองในชั้นเรียน นอกจากนั้น การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้อย่างก่อให้เกิดบรรยากาศที่นักศึกษาได้พูดคุยกัน ซึ่งเป็นการช่วยให้ตัวนักศึกษาและเพื่อนเข้าใจปัญหาชัดเจนขึ้น แม้ว่าจะไม่สามารถหาคำตอบได้ แต่ระดับการติดตามในปัญหาจะสูงกว่าการที่ครูเป็นผู้กำหนดให้นักศึกษาทำกิจกรรมและตัดสินใจคนเดียวเป็นการยกระดับความเข้าใจให้สูงถึงระดับการถ่ายทอดความคิด เป็นการเรียบเรียงด้วยคำอธิบายออกมาช่วยปรับความเข้าใจของสมาชิกภายในกลุ่มให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับบทบาทของครูจะเปลี่ยนไปจากเดิม ไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการค้นหาความรู้ ซึ่งเกิดจากการกระทำของตนเองและสมาชิกในกลุ่มเป็นการเรียนรู้ นอกจากนี้การเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้อย่างเป็นคุณลักษณะหนึ่งของการเรียนรู้จากชีวิตจริง เพราะคนเราต้องอยู่ในสังคม ต้องทำงานเป็นกลุ่ม ต้องร่วมมือ อาศัยพลังความคิดร่วมกัน การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบหนึ่ง ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ร่วมกันคิดร่วมกันทำ รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตาม เป็นการพัฒนาคุณลักษณะที่ได้ผลอย่างยิ่ง การทำงานร่วมกันจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยกัน ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ทำให้ปรับตัวอยู่ในสังคมได้ เพราะได้บ่มเพาะทักษะทางสังคม (Social Skill)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ชั้นสูง (ปวส.) จากการใช้แผนการสอนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยที่สร้างขึ้นตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

3. สมมติฐานในการวิจัย

3.1 นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยแตกต่างจากนักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มดีขึ้น

4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง จำนวนนักศึกษาทั้งหมด 2 ห้อง จำนวน 49 คน เป็นนักศึกษาในกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 29 คน

4.3 ตัวแปรในการวิจัย

4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่วิธีสอน ซึ่งแบ่งเป็น 2 วิธี คือ

4.3.1.1 วิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

4.3.1.2 วิธีการสอนแบบปกติ

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

4.3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.3.2.2 พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

5. ข้อตกลงเบื้องต้น

5.1 นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ไม่เคยเรียนเนื้อหาเรื่อง วิวัฒนาการการเมือง การปกครองของไทย ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มาก่อน

5.2 การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ อาชีพของบิดา มารดา

5.3 คะแนนที่ได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลจากการทำแบบทดสอบอย่างเต็มความสามารถของนักศึกษาทุกคน

5.4 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย ตามหลักสูตรของ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

5.5 การวิจัยครั้งนี้จัดทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ใช้เวลาในการสอน 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 คาบ ๆ ละ 50 นาที จำนวน 5 แผน โดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติ

6. คำจำกัดความและนิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ผลการสอน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนและพฤติกรรมการทำงาน กลุ่มของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่เรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย

6.2 รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ หมายถึง การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD (Student Team Achievement Division) ตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางสติปัญญา ทักษะทางสังคม และความรู้สึกในด้านการเห็นคุณค่าของตนเอง

6.3 พฤติกรรมกลุ่ม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกในการปฏิบัติงานโดยมีเป้าหมายร่วมกัน มีการติดต่อ ประสานงาน เพื่อให้งานของกลุ่มบรรลุตามเป้าหมาย

6.4 นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

6.4.1 กลุ่มทดลอง เป็นกลุ่มที่เรียนโดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

6.4.2 กลุ่มควบคุม เป็นกลุ่มที่เรียนโดยการสอนแบบปกติ

6.5 การสอนแบบปกติ หมายถึง การสอนที่เน้นการบรรยาย

6.6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบหลังเรียน

และการทดสอบก่อนเรียนที่ได้จากการตอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง สังคมและการเมืองการปกครอง ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เป็นแนวทางให้อาจารย์ผู้สอนได้ศึกษาและทดลองสร้างบทเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย

7.2 เป็นการเผยแพร่การสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย

7.3 เป็นแนวทางและวิธีพัฒนาความรู้ความสามารถส่วนบุคคลให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

7.4 เป็นข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วัฒนธรรมการเมือง การปกครองของไทย ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยใช้การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการสอนปกติ มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
2. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
3. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning Model)

ความหมายการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

Lindergren (1973: 367) กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือว่าเป็นการร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งทุกคนยอมรับจุดมุ่งหมายนั้นร่วมกัน และเมื่อพัฒนาสำเร็จแล้วส่งผลให้ผู้ร่วมงานเกิดความพึงพอใจ

Salvin (1977 : 3) กล่าวว่า การสอนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการสอนอีกแบบหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยปกติจะมี 4 คน เป็นผู้เรียนที่เรียนเก่ง 1 คน เรียนปานกลาง 2 คน และเรียนอ่อน 1 คน การทดสอบกลเรียนของผู้เรียนจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกจะพิจารณาค่าเฉลี่ยของทั้งกลุ่ม ตอนที่สองจะพิจารณาคะแนนทดสอบเป็นรายบุคคล ในการทดสอบผู้เรียนต่างคนต่างทำ และเวลาเรียนต้องเรียนร่วมมือกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ บรรลุจุดมุ่งหมายเช่นเดียวกัน

ชนาธิป พรกุล (2543: 71) ได้กล่าวถึง ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่าเป็น การเรียนรู้ที่เกิดจากผู้เรียนทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันภายในกลุ่มย่อย

พิมพ์ เดชะคุปต์ (2544 : 6) ได้กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือว่าเป็นวิธีการสอนแบบหนึ่ง โดยกำหนดให้ผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน ทำงานพร้อมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็ก โดยทุกคนมีความรับผิดชอบงานตนเอง และงานส่วนรวมร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันและกัน มีทักษะการทำงานกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายส่งผลให้เกิดความพอใจ อันเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มแบบร่วมมือ

กลุ่มที่เรียนแบบร่วมมือมีลักษณะที่แตกต่างจากการเรียนแบบกลุ่ม โดยการเรียนแบบร่วมมือมีลักษณะดังนี้

ลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือมีลักษณะดังนี้

1. องค์ประกอบของกลุ่ม ประกอบด้วยผู้นำ สมาชิกและกระบวนการกลุ่ม
2. สมาชิกตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป
3. กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกมีความสามารถทางการเรียนคละกัน เพศคละกัน เชื้อชาติคละกัน
4. สมาชิกทุก ๆ คน ต้องมีบทบาทหน้าที่ชัดเจน และทำงานไปพร้อม ๆ กัน รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคละกัน

จุดประสงค์

ผู้สอนให้การเรียนรู้แบบร่วมมือเมื่อต้องการให้ผู้เรียนได้รับสิ่งต่อไปนี้

1. การพัฒนาสติปัญญา มีทักษะการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา
 2. ทักษะทางสังคม เช่น การร่วมมือ การช่วยเหลือ การปฏิสัมพันธ์ในทางสร้างสรรค์ ความอดทนต่อความแตกต่าง เรียนรู้ในการพึ่งพาผู้อื่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการทำงานเป็นทีม
 3. การพัฒนาตนเอง เช่น ควบคุมตนเองในการเรียน เข้าใจตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ
 4. ความเท่าเทียมกัน ยอมรับว่าทุกคนเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างในเรื่องใด
- (ชนาธิป พรกุล.2543 : 71-72)

เป้าหมายและลักษณะของผลผลิต

การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทัศนคติและค่านิยมในตัวนักศึกษาที่จำเป็นทั้งในและนอกห้องเรียนการจำลองรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมที่พึงประสงค์ในห้องเรียน การเสนอและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแนวความคิดที่หลากหลาย ระหว่างสมาชิกในกลุ่มการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ และการคิดอย่างมีเหตุผล รวมทั้งการพัฒนาลักษณะของผู้เรียนให้รู้จักตนเองและเพิ่มคุณค่าของตนเอง

จากกิจกรรมดังกล่าวจะมีผลต่อผู้เรียนโดยสรุปใน 3 ประการคือ

1. ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียน (Cognitive Knowledge)
2. ทักษะทางสังคมโดยเฉพาะทักษะการทำงานร่วมกัน (Social Skills)
3. การรู้จักตนเองและตระหนักในคุณค่าของตนเอง (Self-Esteem)

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

Joyce และ Weil (1986) ได้กล่าวว่าเทคนิคการร่วมมือกันเรียนรู้เป็นเทคนิคที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสติปัญญา และด้านสังคม นอกจากนี้ เทคนิคการร่วมมือกันเรียนรู้อย่างยิ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสติปัญญาให้เกิดการเรียนรู้จนบรรลุถึงขีดความสามารถสูงสุดได้ โดยมีเพื่อนในวัยเดียวกัน เป็นผู้คอยแนะนำหรือช่วยเหลือ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกันย่อมจะมีการใช้ภาษาสื่อสารที่เข้าใจง่ายกว่าผู้สอน โดยมีแนวคิดบนพื้นฐานความเชื่อ ดังนี้

1. การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้จะสร้างแรงจูงใจให้การเรียนรู้มากกว่าการเรียนรายบุคคล หรือการแข่งขัน ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มจะสร้างพลังในทางบวกให้แก่กลุ่ม
2. สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มของการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้จะเรียนรู้จากกันและกัน จะพึ่งพากันเรียนรู้
3. การปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม นอกจากจะพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนแล้ว ยังพัฒนาทักษะทางสังคมไปในตัวด้วยเป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนากิจกรรมทางสติปัญญาที่เพิ่มพูนการเรียนรู้มากกว่าการเรียนการสอนรายบุคคล
4. ความร่วมมือกันเรียนรู้จะเพิ่มพูนความรู้สึกในทางบวกต่อกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ลดความรู้สึกโดดเดี่ยว และห่างเหิน ในทางตรงกันข้าม จะสร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลอื่น
5. การร่วมมือกันเรียนรู้จะพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักตนเองจากการเรียนรู้ได้ดีขึ้น รวมทั้งจากสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ตระหนักว่าตนเองได้รับการยอมรับ และเอาใจใส่จากสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม
6. ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจากงานที่กำหนดให้กลุ่มรับผิดชอบ ก็คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงานมากเท่าใด ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการทำงานร่วมกันมากขึ้นเท่านั้น

7. ทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่าง ๆ สามารถเรียนรู้ และฝึกฝนได้เพื่อประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน

Salvin (1990) ได้ให้ข้อคิดว่าการเรียนเป็นกลุ่ม เป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ถูกต้องพัฒนาขึ้น นักเรียนจะเสนอความคิดภายในกลุ่ม มีการทำงานร่วมกัน ทำให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มภายใต้แนวคิด 3 ประการ คือ

1. รางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่ม ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องตั้งรางวัลไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น และพยายามปรับพฤติกรรมของตนเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม รางวัลที่กำหนดอาจเป็นสิ่งของ ประกาศนียบัตร คำชมเชย การเชิดชูเกียรติ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนทราบว่ากลุ่มไม่ควรแข่งขันกันเพื่อจุดประสงค์จะต้องการรางวัลเพียงอย่างเดียว

2. ความหมายของแต่ละบุคคลในกลุ่มมีผลต่อรางวัลเพื่อเป้าหมายของกลุ่มผู้สอนต้องพยายามให้ผู้เรียนทราบว่า ถึงแม้จะเรียนเป็นกลุ่มแต่ในการวัดความก้าวหน้าของกลุ่มจะวัดจากความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้สอนจะทำการวัดความก้าวหน้าของกลุ่มจากความก้าวหน้าของแต่ละบุคคลในกลุ่มแล้วหาค่าเฉลี่ยของคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มเพื่อเป็นคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่ม ดังนั้นจึงนับได้ว่าความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

3. โอกาสในการช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จของกลุ่มเท่าเทียมกัน ผู้เรียนต้องตระหนักว่าพวกเขาได้สร้างกลุ่มของเขาขึ้นมาด้วยกัน มิใช่เฉพาะผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผู้เรียนจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมของเขาที่มีมาแต่เดิมให้ดีขึ้น เพื่อส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จให้มากที่สุดซึ่งจะเป็นผลโดยตรงต่อตัวเอง ดังนั้นจึงกล่าวต่อมาได้ว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงปานกลาง และต่ำ จะสามารถทำได้ดีเท่า ๆ กัน และช่วยกันสร้าง คุณค่าให้กับกลุ่มของตนได้

Sutton (1992) ได้กล่าวว่า การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นการแบ่งปันประสบการณ์ของแต่ละบุคคลไปสู่กลุ่ม ซึ่งจะช่วยพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดในชั้นเรียนและช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งเด็กเก่ง เด็กปานกลาง และเด็กอ่อน โดยเด็กเก่งจะช่วยเด็กอ่อน และยังมีกระตือรือร้นในการค้นหาคำตอบของปัญหา บทบาทของครูเปลี่ยนไปจากเดิมคือ ไม่ถือว่าตัวเองเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในชั้นคนเดียวแต่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมวิธีดำเนินการที่เอื้ออำนวยให้นักศึกษารู้ว่าจะสามารถค้นหาความรู้ได้จากการร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่ง

เกิดจากการกระทำของตนเองและจากเพื่อนนักศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม พัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนและกลุ่มเพื่อน

Carol (1992) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นรูปแบบการสอนชนิดหนึ่งที่ครูผู้สอน ควรรู้ จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ พบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะทางสังคม และเป็นรูปแบบการสอนที่นักศึกษาชอบ

Kagan (1944 อ้างถึงใน ทิมพันธ์ เศรษฐศิลป์ . 2544 : 7-9) มีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียน แบบร่วมมือ ดังนี้

1. เป็นการเรียนแบบกลุ่มหรือเป็นทีม (team) ซึ่งจะเป็นกลุ่มขนาดเล็ก สมาชิกในกลุ่ม ประมาณ 2 – 6 คน และขนาดกลุ่มที่เหมาะสม คือ 4 คน กลุ่มจะเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคน ร่วมมืออย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งสามารถแบ่งให้ทำงานเป็นคู่ได้สะดวก

2. มีความเต็มใจ (willing) เป็นความเต็มใจที่ร่วมมือในการเรียนและทำงานโดยช่วยเหลือกันและกัน และมีการยอมรับกันและกัน อันจะทำให้งานราบรื่น

3. มีการจัดการ (management) การจัดการเพื่อให้การทำงานเป็นกลุ่มแบบร่วมมือเป็นไปอย่างราบรื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีทักษะ (skills) เป็นทักษะทางสังคมรวมทั้งทักษะการสื่อความหมาย ทักษะการช่วยสอน และการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เป็นต้น ทักษะเหล่านี้จะช่วยให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้ผู้เรียนได้ โดยกำหนดบทบาททางสังคมให้ผู้เรียนได้ฝึกการเป็นผู้ตรวจสอบ ผู้สร้างกำลังใจ ผู้ชี้แนะ ผู้ให้กำลังใจ ผู้คุมการพูดตามประเด็น ผู้จัดเตรียมสื่อ ผู้กล่าวยกย่อง ผู้กำหนดคำถาม ผู้ควบคุมระเบียบวินัย ผู้บันทึก ผู้สะท้อนความคิด ผู้คุมภารกิจ

5. มีหลักการสำคัญ 4 ประการ (basic principles) เป็นตัวชี้บ่งว่า เป็นการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบร่วมมือต้องมีหลักการ 4 ประการ ดังนี้

5.1 มีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน (positive interdependence) เป็นการช่วยเหลือกัน เพื่อสู่ความสำเร็จ และเข้าใจว่าความสำเร็จของแต่ละคนคือ ความสำเร็จของกลุ่ม

5.2 มีความรับผิดชอบเป็นรายบุคคล (individual accountability) ทุก ๆ คนในกลุ่มมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการค้นคว้าการทำงาน สมาชิกทุกคนต้องเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนเหมือน จึงถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

5.3 มีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน (equal participation) ทุก ๆ คนต้องมีส่วนร่วมในการค้น

คว่า การอ่าน การทำงานเท่า ๆ กัน โดยกำหนดบทบาทของแต่ละคน กำหนดบทบาทก่อนหลัง เช่น ให้ใครพูด ให้ใครฟัง ให้ใครบันทึก

5.4 มีการปฏิสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กัน (simultaneous interaction) คือสมาชิกทุกคนจะทำงาน คิด อ่าน ฟัง พูดไปพร้อม ๆ กัน

6. การเรียนแบบร่วมมือของเคแกน (structure) เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือของเคแกน เป็นวิธีการที่เคแกนกำหนดโครงสร้างหรือกิจกรรมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน สมาชิกกลุ่มอาจศึกษาพร้อมกันหรืออภิปรายเป็นคู่ หรือสมาชิกคนหนึ่งพูดส่วนสมาชิกที่เหลือฟัง หรือสมาชิกจับคู่กัน จากนั้นสมาชิกคนหนึ่งพูดอีกคนหนึ่งฟัง ต่อมาสมาชิกที่เป็นผู้ฟังเปลี่ยนมาเป็นผู้พูด ส่วนสมาชิกที่พูดก็เปลี่ยนมาฟัง

พัชรินทร์ จันทร์หัวโตน (2544) ได้กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ว่าเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักศึกษารวมกลุ่มกันทำงาน สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยเหลือกันเรียน นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทักษะการอยู่ร่วมกันทางสังคมของนักศึกษาดีขึ้น

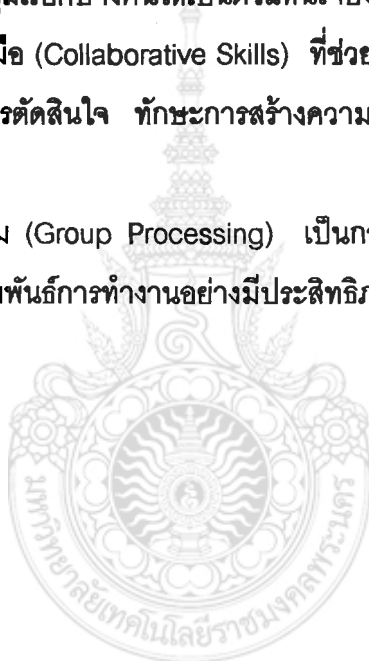
องค์ประกอบของการเรียนแบบร่วมมือ

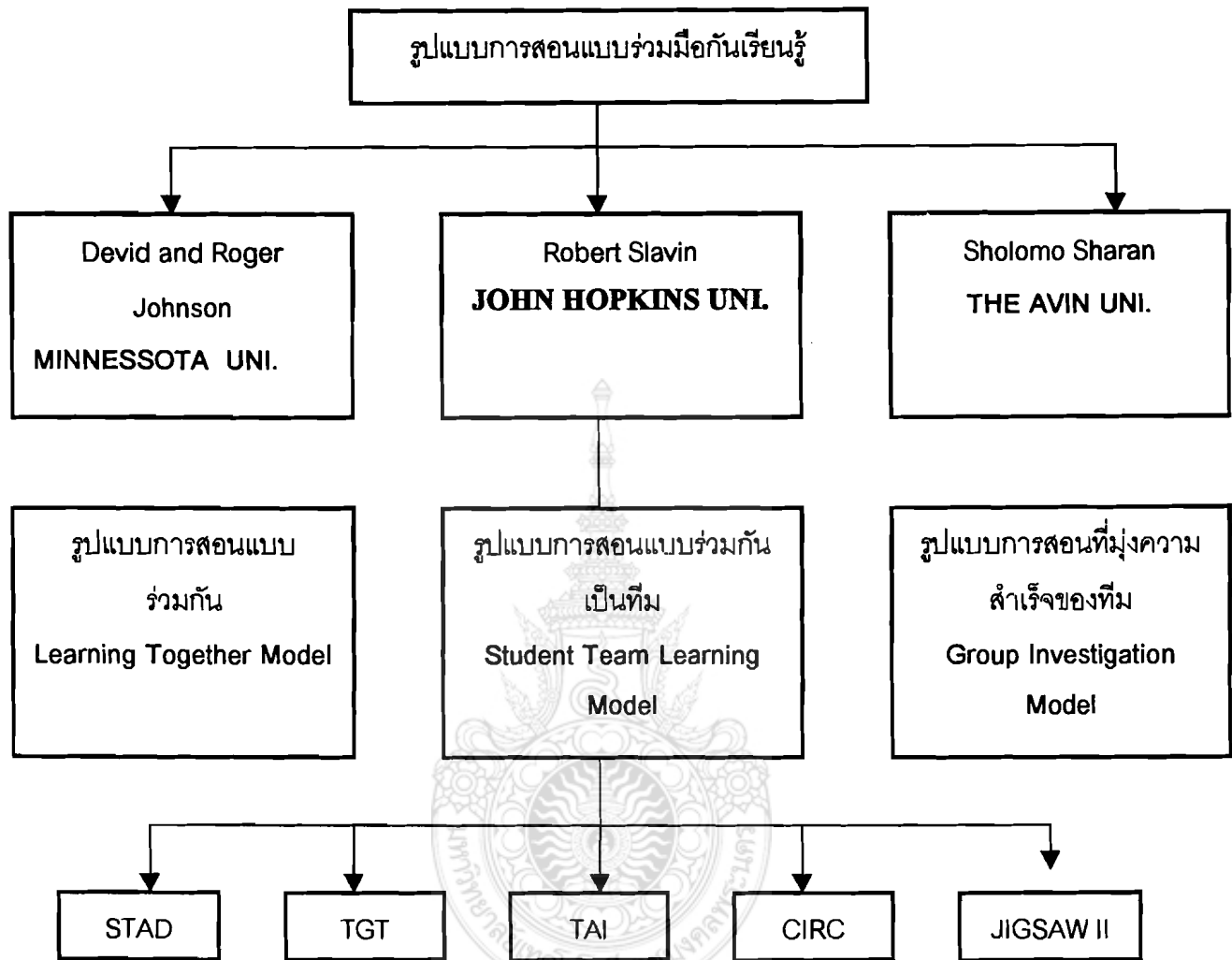
วิธีการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือให้ประสบผลสำเร็จจำต้องมีองค์ประกอบด้วยกัน 5 ประการดังนี้ (ยุพิน ศิริพละ. 2537 :186 อ้างถึงใน ฒามาธา ผลัดธนะ.2534 : 228)

1. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากการพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก (Positive Interdependence) ผู้เรียนทุกคนต้องช่วยกันเรียนและช่วยกันทำงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ร่วมกันทำได้ คือ ให้ทุกคนตระหนักว่าความสำเร็จของแต่ละคนขึ้นอยู่กับความสำเร็จของคนอื่น ๆ ด้วย
2. ผู้เรียนทุกคนต้องทำงานด้วยกันอย่างใกล้ชิด มีการให้กำลังใจกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Face to Face Promotive Interaction)
3. ทุกคนในกลุ่มต้องรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และช่วยสอนให้คนอื่น ๆ มีความรู้เรื่องนั้นเท่า ๆ กัน (Individual Accountability)
4. ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และปฏิบัติตามบทบาทที่ตนรับผิดชอบได้ (Interpersonal And Small Group Skills)
5. ทุกคนต้องสามารถวิเคราะห์การทำงานกลุ่มและหาวิธีปรับปรุงการทำงานกลุ่มให้มีประสิทธิภาพได้ (Group Processing)

นอกจากนี้ (ชนาธิป พรกุล.2543 : 72) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการดังนี้

1. การพึ่งพาอาศัยในทางบวก (Positive Interdependence) เป็นการรับรู้ที่ไม่มีใครสำเร็จได้ ถ้าคนอื่นในกลุ่มไม่สำเร็จ
2. ปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า (Face-To-Face Interaction) เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนอธิบายวิธีแก้ปัญหาหรือความคิดรวบยอด และช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการเรียน
3. ทุกคนรับผิดชอบในการเรียนรู้ (Individual Accountability) โดยทำการทดสอบและประเมินเป็นรายบุคคล และสุ่มเรียกบางคนให้เป็นตัวแทนรายงานการทำงานของกลุ่ม
4. ทักษะความร่วมมือ (Collaborative Skills) ที่ช่วยให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันอย่างได้ผล ได้แก่ ทักษะผู้นำ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการสร้างควมไว้วางใจ ทักษะการสื่อสารและทักษะการจัดการความขัดแย้ง
5. กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) เป็นการให้กลุ่มอภิปรายวิธีที่ทำงานบรรลุเป้าหมาย และยังคงความสัมพันธ์การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสมาชิก

แผนภูมิที่ 1 แสดงรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบต่าง ๆ

รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ของ Slavin ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย มีดังต่อไปนี้

1. STAD (Student Teams – Achievement Division) เป็นรูปแบบการสอนที่สามารถดัดแปลงใช้ได้เกือบทุกวิชา และทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและทักษะทางสังคม

2. TGT (Teams – Games – Tournament) เป็นรูปแบบการสอนที่คล้ายกับ STAD แต่เป็นการจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้นโดยการใช้การแข่งขันแทนการทดสอบย่อย

2. TGT (Teams – Games – Tournament) เป็นรูปแบบการสอนที่คล้ายกับ STAD แต่เป็นการจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้นโดยการใช้การแข่งขันแทนการทดสอบย่อย

3. TAI (Teams Assisted Individualization) เป็นรูปแบบการสอนที่ผสมผสานแนวความคิดระหว่างความร่วมมือกับการเรียนรู้ กับการสอนรายบุคคล (Individualized Instruction) รูปแบบของ TAI จะเป็นการประยุกต์ใช้กับการสอนคณิตศาสตร์

4. CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน ที่มุ่งพัฒนาขึ้นเพื่อสอน การอ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโดยเฉพาะ

5. JIGSAW ผู้ที่คิดค้นการสอนแบบ JIGSAW เริ่มแรกคือ Elliot Aronson และคณะ (1978) หลังจากนั้น Slavin ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาปรับขยายเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับวิชาที่ เกี่ยวข้องกับการบรรยาย เช่น สังคมศึกษา วรรณคดี บางส่วนของวิชาวิทยาศาสตร์ รวมทั้งวิชาอื่น ๆ ที่เน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจมากกว่าพัฒนาทักษะ

รายละเอียดของการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. STAD (Student Team Achievement Division)

STAD เป็นรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ Robert E. Slavin และคณะได้พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุดและใช้กันแพร่หลายที่สุด ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ เป็นอย่างดีรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน คือ

1.1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น (Class Presentation) เนื้อหาของบทเรียนจะถูกเสนอต่อผู้เรียนทั้งห้องโดยผู้สอน ซึ่งผู้สอนจะใช้เทคนิควิธีการสอนรูปแบบใดขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาของบทเรียนและการตัดสินใจของผู้สอนเป็นสำคัญที่จะเลือกเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมโดยใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบการอธิบายของผู้สอน การเสนอบทเรียนในขั้นนี้จะเหมือนกับการสอนปกติของผู้สอนจะแตกต่างกันเฉพาะการเสนอบทเรียนดังกล่าวจะต้องสัมพันธ์และเน้นหน่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องทำเป็นกลุ่มในขั้นต่อไปด้วย ผู้เรียนจะต้องสนใจและตั้งใจเรียนในขณะที่ผู้สอนเสนอเนื้อหา เพราะจะมีผลต่อเขาในการทำแบบทดสอบย่อยและผลการทดสอบจะเป็น ตัวกำหนดคะแนนของกลุ่มด้วย

1.2 การเรียนกลุ่มย่อย (Team Study) กลุ่มจะประกอบด้วยผู้เรียนประมาณ 4 – 5 คน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพศ กลุ่มหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยผู้เรียนที่เรียนเก่ง 1 คน เรียนปานกลาง 2 คน และเรียนอ่อน 1 คน หน้าที่ที่สำคัญของกลุ่มคือการเตรียมสมาชิกของกลุ่มให้สามารถทำการทดสอบได้ดี หลังจากการนำเสนอเนื้อหาของผู้สอน

ต่อผู้เรียนทั้งชั้นแล้ว ผู้เรียนจะแยกทำงานเป็นกลุ่มเพื่อศึกษาตามบัตรงานหรือกิจกรรมกลุ่มที่ผู้สอนกำหนดให้ โดยส่วนมากแล้วกิจกรรมจะอยู่ในรูปการอภิปราย การแก้ปัญหาร่วมกัน การเปรียบเทียบคำตอบ และการแก้ความเข้าใจผิดของเพื่อนร่วมทีมกลุ่มเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุด สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำให้ดีที่สุดเพื่อกลุ่มของตน กลุ่มจะต้องทำให้ดีที่สุดเพื่อช่วยสมาชิกแต่ละคนของกลุ่ม กลุ่มจะต้องติวและสอนเพื่อนร่วมกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาที่จะเรียน การทำงานของกลุ่มลักษณะนี้จะเน้นความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม นับถือของตนเอง (Self-esteem) และการยอมรับเพื่อนที่เรียนอ่อน สิ่งที่ผู้เรียนควรคำนึงในการทำงานกลุ่มย่อยมีดังนี้

- 1.2.1 ผู้เรียนจะต้องช่วยเหลือเพื่อนในทีมให้ได้เรียนรู้เนื้อหาที่เรียนอย่างถ่องแท้
- 1.2.2 ไม่มีใครจะเรียนเนื้อหาจบเพียงคนเดียว โดยที่เพื่อนในกลุ่มยังไม่เข้าใจเนื้อหา
- 1.2.3 แนะนำให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานเป็นคู่หรือ 3 คน โดยให้มีการตรวจผลงานของกันและกัน เมื่อมีการผิดพลาด เพื่อในทีมต้องช่วยอธิบายให้เข้าใจ
- 1.2.4 ไม่ควรจบการศึกษาเนื้อหาง่าย ๆ จนกว่าจะแน่ใจว่าเพื่อนในทีมทุกคนพร้อมที่จะทำข้อสอบได้ 100 %
- 1.2.5 ให้มีการอธิบายคำตอบซึ่งกันและกัน แล้วจึงนำไปตรวจกับบัตรเฉลยคำตอบ
- 1.2.6 เมื่อมีปัญหาให้ปรึกษาเพื่อนร่วมทีมก่อนจึงปรึกษาผู้สอน
- 1.2.7 ระหว่างที่ผู้เรียนทำกิจกรรม ผู้สอนควรเดินไปรอบ ๆ ห้องเพื่อให้ผู้เรียนได้มี

โอกาสปรึกษาหารือได้สะดวกและเป็นการเสริมกำลังแก่ผู้เรียนด้วย

1.3 การทดสอบย่อย (Test) หลังจากปฏิบัติกิจกรรมคือ ศึกษาเนื้อหาสาระและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ประมาณ 1 – 2 คาบ จะมีการทดสอบย่อย โดยผู้เรียนแต่ละคนจะทำแบบทดสอบด้วยตนเองไม่มีการช่วยเหลือกันเหมือนตอนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย ทุกคนทำข้อสอบตามความสามารถของตนเองและทำคะแนนให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำเพื่อที่จะสามารถให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายได้

1.4 คะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคน (Individual Improvement Scores) เพื่อให้สอดคล้องกับ หลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ประการหนึ่งที่ว่าสมาชิกแต่ละคนมีโอกาสที่จะช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จเท่าเทียมกันไม่ว่าผู้เรียนจะจัดอยู่ในกลุ่มเรียนเก่ง ปานกลาง หรืออ่อน ดังนั้นการคิดคะแนนของกลุ่มจึงคิดคำนวณจากคะแนนความก้าวหน้าของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มโดยที่แต่ละคนจะมีคะแนนพื้นฐานไม่เท่ากัน โดยผู้สอนจะกำหนดคะแนนพื้นฐานสำหรับแต่ละคนจากผลการทดสอบครั้งหลังสุด ผู้เรียนจะพยายามทำคะแนนการทดสอบย่อยให้ได้มากกว่าคะแนนพื้นฐานของตน

1.5 กลุ่มที่ได้รับการยกย่องหรือยอมรับ (Team Recognition) กลุ่มแต่ละกลุ่มจะได้รับ การรับรองหรือรางวัลต่าง ๆ ก็ต่อเมื่อสามารถทำคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มได้มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การเตรียมกิจกรรมการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

1. วัสดุการสอน วัสดุการสอนที่ใช้ในการทำงานกลุ่มประกอบด้วยบัตรเนื้อหา บัตร กิจกรรมและบัตรเฉลย รวมทั้งข้อสอบสำหรับทดสอบผู้เรียนแต่ละคนหลังจากเรียนบทเรียนในแต่ละหน่วย

2. การกำหนดผู้เรียนเข้าเป็นกลุ่ม การจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มนั้นในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิก ประมาณ 4 คน โดยสมาชิกจะประกอบด้วยคนเก่งที่สุด 1 คน คนอ่อนที่สุด 1 คน และคนที่ เรียนได้ดีพอปานกลาง 2 คน โดยมีเทคนิคการจัดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการกำหนดผู้เรียนเข้ากลุ่ม

ผู้เรียนเก่ง	1	A
	2	B
	3	C
	4	D
	5	E
	6	F
	7	G
	8	H
ผู้เรียนปานกลาง	9	H
	10	G
	11	F
	12	E
	13	D
	14	C
	15	B
	16	A
	17	A
	18	B
	19	C
	20	D
	21	E
	22	F
	23	G
	24	H

ตารางที่ 1 แสดงการกำหนดผู้เรียนเข้ากลุ่ม (ต่อ)

ระดับผู้เรียน	อันดับ	ชื่อกลุ่ม
ผู้เรียนอ่อน	25	H
	26	G
	27	F
	28	E
	29	D
	30	C
	31	B
	32	A
	33	A
	34	B
	35	C

3. การหาคะแนนฐานของผู้เรียน คะแนนฐานของผู้เรียนแต่ละคนหมายถึงคะแนนเฉลี่ยของผลการเรียน วิชา นั้น ๆ ในปีที่ผ่านมาหรือคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมาเพื่อหาคะแนนฐานของผู้เรียนซึ่งค่าคะแนนฐานจะเปลี่ยนไปทุกครั้งหลังจากที่ทำการสอบย่อยซึ่งคะแนนที่สอบได้จากการทำแบบทดสอบย่อยครั้งล่าสุดจะเป็นคะแนนฐานในครั้งต่อไป

4. การคิดคำนวณความก้าวหน้าของแต่ละคนในทีม คะแนนความก้าวหน้าของสมาชิกแต่ละคนในทีม คิดคำนวณจากผลต่างระหว่างคะแนนของผลการสอบย่อยกับคะแนนฐานของแต่ละคน ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการคิดคะแนนความก้าวหน้า

คะแนนจากการทดสอบ	คะแนนความก้าวหน้า (Improvement points)
1. ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐานมากกว่า 10 คะแนน	0
2. ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐาน 1 – 10 คะแนน	10
3. ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าคะแนนฐาน 1 – 10 คะแนน	20
4. ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐานเกิน 10 คะแนน	30
5. ได้คะแนนเต็ม	30

5. คะแนนของกลุ่ม คะแนนของกลุ่มคำนวณจากคะแนนเฉลี่ยของคะแนนความก้าวหน้าของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ซึ่งควรบันทึกไว้เป็นหลักฐานและแจ้งให้แต่ละกลุ่มทราบทุกครั้งหลังจากการทดสอบย่อย

เกณฑ์การตัดสินกลุ่มที่ควรได้รับการยกย่องหรือได้รับรางวัล มีดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการสรุปผลการเรียน

คะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยของกลุ่ม	ระดับกลุ่ม
1. ได้คะแนนเฉลี่ย 15 – 19 คะแนน	กลุ่มดี
2. ได้คะแนนเฉลี่ย 20 – 24 คะแนน	กลุ่มดีมาก
3. ได้คะแนนเฉลี่ย 25 – 30 คะแนน	กลุ่มยอดเยี่ยม

2. TGT (Team – Games –Tournament)

สุจิตดา ลอยฟ้า (2537) ได้กล่าวไว้ว่าการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ TGT มีลักษณะใกล้เคียงกับ STAD แต่จะไม่มีทดสอบทุกสัปดาห์จะใช้วิธีการเล่นเกมการแข่งขันตอบปัญหาแทน TGT ประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ

2.1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับ STAD ในขั้นนี้ผู้สอนควรกระตุ้นหรือชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของบทเรียนก่อนเริ่มเรียนซึ่งอาจทำได้โดยการระดมสมอง อภิปรายหรือเสนอแนะโดยตรงจากผู้สอนเพื่อผู้เรียนจะได้รู้เรื่องที่กำลังจะเรียนคืออะไร สำคัญอย่างไร น่าสนใจอย่างไร เพราะจะมีผลต่อความกระตือรือร้นในการเรียนและ

การทำงานที่ผู้สอนกำหนดให้ในกลุ่มย่อย นอกจากนี้ในชั้นเรียนนี้เนื้อหาหรือพัฒนาความคิดและหลักการ ผู้สอนควรเสนอตัวอย่างที่น่าสนใจ ชัดเจน และสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียน

2.2 การเรียนกลุ่มย่อย มีลักษณะเช่นเดียวกับ STAD ข้อควรคำนึงในการทำกิจกรรมขั้นนี้คือ งานของกลุ่มจะเดินได้ดีก็ต่อเมื่อสมาชิกในกลุ่มส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งมีจุดที่น่าสนใจ 5 ประการ คือ

2.2.1 ความยืดหยุ่นภายในกลุ่มผู้เรียน สมาชิกในกลุ่มรัก และศรัทธาซึ่งกันและกันหรือไม่ ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ทำงานที่มีผลงาน และชมเชยเพื่อนที่ทำดีหรือไม่ ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในกลุ่มหรือไม่ ผู้เรียนทุกคนทำงานร่วมกันอย่างแท้จริงหรือไม่

2.2.2 บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มมีบทบาทที่ชัดเจน เช่น คนอ่าน คนบันทึก คนรายงาน คนคำนวณ คนจับเวลา คนตรวจเช็คเวลา คนคอยให้กำลังใจ คนประสานงานกับกลุ่มอื่น เป็นต้น

2.2.3 ความรับผิดชอบ กลุ่มรับผิดชอบต่องานส่วนบุคคลหรืองานกลุ่มมากน้อยเพียงใด การช่วยเหลือเพื่อนให้เรียนรู้หรือบรรยากาศในห้องเรียนและภายในกลุ่มมีลักษณะความช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่าการแข่งขันหรือไม่

2.2.4 การช่วยเหลือ ผู้สอนติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มและให้ความช่วยเหลือเพื่อกลุ่มหรือเพื่อบุคคลในกลุ่มก็ได้หรือไม่ การช่วยเหลือของผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนแก้ปัญหาได้หรือไม่ หรือผู้สอนแก้ปัญหาแล้วบอกคำตอบแก่ผู้เรียนเสียเอง ผู้สอนทำบันทึกผลงานของกลุ่มวิธีแก้ปัญหา และวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม แล้วแจ้งให้ทุกคนทราบหรือไม่

2.2.5 การอภิปรายและการสอนเพิ่มเติม ผู้สอนได้เพิ่มเติมหรือสรุปใจความสำคัญหรือไม่ ผู้สอนทำการสอนทักษะกระบวนการกลุ่มเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพผลงานของกลุ่มและสอนทบทวน

2.3 การเล่นเกมแข่งขันตอบปัญหา เกมเป็นการแข่งขันตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในบทเรียน เกมประกอบด้วยผู้เล่น 3 คน ซึ่งแต่ละคนเป็นตัวแทนของกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่ม การกำหนดผู้เรียนเข้ากลุ่มเกมจะยึดหลักผู้เรียนที่มีความสามารถทัดเทียมกันแข่งขันกัน กล่าวคือ ผู้เรียนเก่งของแต่ละกลุ่มแข่งขัน ผู้เรียนปานกลางแข่งขันกัน และผู้เรียนอ่อนแข่งขันกัน

2.4 การยกย่องทีมที่ประสบความสำเร็จ ทีมที่มีคะแนนรวมถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะได้รับรางวัลหรือได้รับการยกย่อง เกณฑ์ที่กำหนดจะใช้เกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบ STAD

3. TAI (Team Assisted Individualization) เป็นรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
 ในลักษณะของการผนวกแนวคิดของการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการสอนรายบุคคล
 (Individualization Instruction) โดยมุ่งตอบสนองต่อลักษณะและความต้องการที่แตกต่างกัน
 ของผู้เรียนโดยใช้หลักการของการร่วมมือกันเรียนรู้ มาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน
 รายบุคคล การนำ TAI ไปใช้มีเกณฑ์ที่ยึดถือ ดังนี้

1. ครูเป็นเพียงผู้คอยเสนอแนะให้ผู้เรียนรู้จักหน้าที่ในการจัดการและตรวจผลงาน
2. ครูควรใช้เวลาอย่างน้อยครึ่งหนึ่งในการสอนกลุ่มเล็กในแต่ละบทเรียน
3. การจัดระบบการเรียนการสอนและการตรวจผลงานจะต้องง่ายไม่ซับซ้อน เพื่อที่จะ
 ให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการแทนผู้สอนได้
4. เอกสารประกอบหน่วยการเรียนรู้จะต้องอยู่ในลักษณะที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
 ให้อยากเห็น และศึกษาด้วยตนเองอย่างถูกต้องและรวดเร็ว
5. ควรตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนก่อนเริ่มเรียน เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเสียเวลา
 เรียนในเนื้อหาที่ตนรู้แล้ว หรือเพื่อป้องกันปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้เนื้อหาที่ยากเกินไปที่จะ
 ศึกษาด้วยตนเองได้ การตรวจตราความเข้าใจของผู้เรียนจะทำให้ผู้สอนขยายระดับความสามารถ
 ของผู้เรียน และสามารถจัดบทเรียนที่เหมาะสมได้ตามความสามารถของแต่ละบุคคล
6. ผู้เรียนต้องตรวจผลงานของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มได้ทุกคน และระบบตรวจผลงานจะ
 ต้องง่ายไม่ซับซ้อน และไม่ปัญหาต่อผู้ตรวจ
7. ระบบการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบ TAI จะต้องง่ายทั้งสำหรับผู้สอนและผู้
 เรียน ไม่สิ้นเปลือง ยืดหยุ่นได้รวมทั้งไม่จำเป็นต้องมีครูช่วย
8. รูปแบบการสอนจะต้องสร้างเงื่อนไขเพื่อพัฒนาทัศนคติทางบวกของผู้เรียนต่อเพื่อน
 โดยจัดให้มีการร่วมมือกันในการทำงานกลุ่มย่อย พึ่งพากันในเชิงวิชาการ และยอมรับคุณค่าซึ่ง
 กันและกัน

ในปัจจุบัน TAI ได้ประยุกต์ใช้ในการสอนระดับอุดมศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญดัง
 ต่อไปนี้

1. การจัดกลุ่มย่อย กลุ่มย่อยหนึ่ง ๆ ในการจัดกิจกรรม TAI จะประกอบไปด้วยผู้เรียน
 4 – 5 คนที่คละความสามารถและเพศ การจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อยมีวิธีการเช่นเดียวกับ STAD
2. การทดสอบเพื่อจัดอันดับกล่าวคือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการทดสอบความรู้ความเข้าใจ
 ก่อนที่จะเริ่มเรียนเนื้อหา (pretest) ผู้เรียนจะได้รับการทดสอบความรู้ความเข้าใจตามความ

สามารถ คะแนนที่ได้จากการทดสอบนี้จะนำไปใช้จำแนกผู้เรียน กลุ่มเก่ง ปานกลางและอ่อน และคะแนนที่ได้จากการสอบนี้ยังสามารถใช้เป็นคะแนนพื้นฐาน (Base Score)

3. เอกสารประกอบหน่วยการเรียนรู้ หลังจากได้เรียนรู้โมดูลจากผู้สอนในการสอนกลุ่มเล็กแล้วผู้เรียนจะต้องศึกษาด้วยตนเองอีกครั้งจากเอกสารประกอบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งได้จัดทำไว้สำหรับผู้เรียนเป็นรายบุคคลซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบไปด้วยเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

3.1 บัตรเนื้อหา จะประกอบไปด้วยเนื้อหาโดยสรุปของหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวผู้สอนได้ทำการสอนแล้วในชั้นการสอนกลุ่มเล็ก การระบุทักษะที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และฝึกฝน รวมทั้งบอกขั้นตอนหรือเทคนิคที่สำคัญในการแก้ปัญหา

3.2 บัตรกิจกรรม ชุดของบัตรกิจกรรมจะประกอบไปด้วยบัตรกิจกรรม เพื่อฝึกทักษะย่อย หรือโมดูลย่อยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะหรือโมดูลหลักที่ระบุไว้ในเนื้อหาโดยปกติหนึ่งบัตรจะฝึกทักษะหรือโมดูลย่อยเพียงอย่างเดียว ในแต่ละบัตรกิจกรรมจะประกอบด้วยคำถามหรือปัญหาที่จะให้ผู้เรียนฝึกแก้ปัญหาประมาณ 16 ปัญหา โดยแบ่งออกเป็นชุด ชุดละประมาณ 4 ปัญหา แต่ละชุดจะขนานกัน

3.3 แบบทดสอบย่อย (Formative Test) ประกอบด้วยแบบทดสอบที่ประเมินความรู้ความสามารถในโมดูลหรือทักษะที่ใช้ในหน่วยการเรียนรู้ โดยปกติแบบทดสอบจะมี 2 ชุด คือ ฟอรัม A และฟอรัม B เป็นแบบทดสอบที่คู่ขนานกัน แต่ละชุดจะมีข้อคำถามประมาณ 10 ข้อ

1.4 แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยคำถามประมาณ 15 ข้อ

1.5 บัตรเฉลย ประกอบด้วยบัตรเฉลยคำตอบของบัตรกิจกรรม และบัตรแบบทดสอบย่อยทั้ง 2 ชุด และบัตรเฉลยของแบบสอบประจำหน่วยการเรียนรู้

4. การสอนกลุ่มเล็ก ทุกชั่วโมงผู้สอนจะสอนบทเรียนของแต่ละหน่วยแก่ผู้เรียนในกลุ่มให้เข้าใจโมดูลและความสัมพันธ์ระหว่างโมดูลกับสถานการณ์ปัญหาในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ผู้สอนสอนกลุ่มเล็กที่เรียนหน่วยเดียวกันอยู่นั้น ผู้เรียนที่เหลือก็จะทำงานหรือศึกษาเอกสารประกอบหน่วยการเรียนรู้ของตนเองไป

5. การเรียนในกลุ่มเล็ก หลังจากได้เรียนจากผู้สอนแล้ว ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนจากเอกสารประกอบหน่วยการเรียนรู้ของบัตรงานในกลุ่มของตน ดังนี้

5.1 จับคู่กันหรือจับกลุ่ม 3 คน เพื่อตรวจผลงานให้กันและกัน

5.2 การศึกษาเอกสารประกอบหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนถ้าไม่เข้าใจอาจปรึกษาเพื่อนในกลุ่มได้

5.3 เมื่อศึกษาบัตรเนื้อหาแล้ว ผู้เรียนจะต้องทำงานตามบัตรกิจกรรม โดยทำ

กิจกรรมแล้วให้เพื่อตรวจให้ ถ้าทำถูกก็จะได้ทำกิจกรรมต่อไป ถ้ายังไม่ถูกให้ศึกษาบัตรเนื้อหาใหม่ แล้วทำกิจกรรมชุดนั้นอีกครั้ง เมื่อผ่านแล้วก็ทำชุดอื่น ๆ จนครบ

6. คะแนนของทีมและทีมได้รับการยกย่อง การคิดคะแนนของทีมกระทำทุกสัปดาห์คิดคำนวณจากจำนวนหน่วยการเรียนรู้ที่เรียนได้ของสมาชิกในกลุ่ม และคะแนนโดยเฉลี่ยที่สมาชิกทำได้จากแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนจะช่วยกันกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาว่าทีมจะได้รับการยกย่องว่าเป็นทีมยอดเยี่ยม ทีมเก่งมาก และทีมเก่ง

7. การสอนทั้งชั้น ประมาณทุก 3 สัปดาห์ ผู้สอนจะหยุดโปรแกรมการสอนรายบุคคลมาสอนรวมกันทั้งชั้น ซึ่งใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ โดยจะสอนเทคนิคและทักษะการแก้ปัญหาที่จำเป็นที่สามารถเรียนร่วมกันได้ทั้งชั้น

4. CRIC (Cooperative Integrated Reading and Composition)

CRIC เป็นรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ออกแบบเพื่อพัฒนาการอ่านเขียนและการใช้ภาษาในระดับประถมศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาผลการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นโดยอาศัยหลักการเกี่ยวกับรางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่ม และคำนึงถึงกลุ่มเล็กที่มีความหมายใกล้เคียงกันขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความแตกต่างกัน ในแง่ของความสามารถและลักษณะอื่น ๆ

CRIC ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 ประการด้วยกันคือ กิจกรรมพื้นฐาน กิจกรรมการสอนจับใจความโดยตรง และกิจกรรมผสมผสานระหว่างการเขียนการใช้ภาษาในแต่ละกิจกรรมเหล่านี้ ผู้เรียนจะเรียนและทำงานในกลุ่มย่อยของตน ในกิจกรรมจะมีลำดับขั้นตอนของบุคคล ลักษณะที่สำคัญของ CRIC มีดังนี้คือ

1. กลุ่มการอ่าน ผู้เรียนจะแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยตามระดับความสามารถในการอ่าน ประมาณ 2 - 3 กลุ่ม

2. การจัดกลุ่มย่อยในแต่ละกลุ่มการอ่านผู้เรียนจะจับคู่กัน จากนั้นแต่ละคู่จะถูกกำหนดให้เข้ากลุ่มย่อย กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่มย่อยจะประกอบด้วยสมาชิกจากกลุ่มอ่านกลุ่มละ 2 คน กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ทำในกลุ่มย่อยมักจะถูกกำหนดให้เป็นคู่ ๆ ในขณะเดียวกันจะมี 1 คู่ ที่กำลังเรียนการอ่านจากผู้สอนในกลุ่มการอ่านของตนเวลาส่วนมากผู้เรียนจะเรียนกลุ่มย่อยกับคู่ของตนในขณะที่ผู้สอนในกลุ่มอ่านหรืออาจกำลังให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนคนอื่นเป็นรายบุคคล คะแนนของทีมจะกำหนดจากคะแนนการทดสอบย่อยทุกครั้ง คะแนนจากงานเขียนซึ่งเป็นผลงานของกลุ่ม และคะแนนจากรายงานการอ่านหนังสือ คะแนนเหล่านี้จะนำมาคิดคำนวณเป็นคะแนน

ของทีม ทีมที่ได้คะแนน 95 % ในทุกกิจกรรมที่กำหนดให้จะถูกพิจารณาว่าเป็นทีม “ยอดเยี่ยม” 90% เป็นทีมเก่งมาก และ 80 % เป็นทีมเก่ง และจะได้รางวัลตามที่กำหนดไว้ก่อนเริ่มเรียน

3. กิจกรรมพื้นฐาน ผู้สอนกำหนดเรื่องหรือให้ผู้เรียนในกลุ่มแต่ละกลุ่มอภิปรายตามความสามารถของแต่ละกลุ่ม ทุก ๆ วัน วันละ 20 นาที ในการสอนของผู้สอนจะกำหนดวัตถุประสงค์ของการอ่านแนะนำคำศัพท์ใหม่ ทบทวนคำศัพท์เดิม อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านกิจกรรมแต่ละขั้นตอนปฏิบัติดังนี้ แนะนำคำศัพท์ใหม่ สาธิตความหมายของคำ ผู้เรียนอ่านออกเสียงคำศัพท์หลาย ๆ ครั้ง จนคล่อง อภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาที่อ่าน เน้นทักษะการทำนายหรือคาดการณ์ล่วงหน้า รวมทั้งระบุปัญหาในเรื่อง จากนั้นรับชุดเอกสารรายบุคคลทำกิจกรรมต่าง ๆ ในกลุ่มย่อยของตน เช่น

3.1 กิจกรรมการอ่านกับเพื่อนคู่ทีม (Partner Reading) โดยอ่านเรื่องที่กำหนดให้ในใจ จากนั้นผลัดเปลี่ยนการอ่านออกเสียงกับเพื่อนคู่ทีม ย่อหน้าต่อย่อหน้าคนที่ฟังจะคอยแก้ไขเมื่ออ่านผิดพลาด ผู้สอนคอยตรวจสอบโดยเดินไปรอบ ๆ และฟังการอ่านของผู้เรียน

3.2 กิจกรรมการฝึกไวยากรณ์ในเรื่องที่อ่านและการเขียนสัมพันธ์กับผู้เรียนจะต้องตอบคำถามที่เตรียมไว้ในชุดประกอบการสอนที่ถามเกี่ยวกับไวยากรณ์ที่ปรากฏในเรื่องที่อ่าน เมื่อผู้เรียนอ่านเรื่องได้ครั้งหนึ่งจะถูกสั่งให้หยุด แล้วให้ระบุตัวละครในเรื่อง สถานที่และสิ่งแวดล้อมปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่อง รวมถึงการทำนายว่าปัญหาจะเกิดขึ้นอีกอย่างไร สุดท้ายจะเป็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องทั้งหมด และให้ผู้เรียนเขียนเรื่องที่อ่านประมาณ 2 - 3 ย่อหน้า อาจเขียนเรื่องคล้ายกัน แต่ตอนจบแตกต่างกันไป เป็นต้น

3.3 กิจกรรมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ คำศัพท์ใหม่หรือคำศัพท์ที่ยากในเรื่องที่จะถูกกำหนดไว้ ผู้เรียนจะต้องอ่านออกเสียงคำศัพท์เหล่านั้นให้ถูกต้องและรวดเร็ว โดยให้ผู้เรียนฝึกอ่านออกเสียงกับเพื่อนคู่ทีม โดยผลัดกันออกเสียงจนกระทั่งอ่านได้คล่องแคล่ว รวดเร็วและถูกต้อง

3.4 กิจกรรมความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ จากคำศัพท์ใหม่ทั้งหมดในเรื่องที่อ่าน ผู้เรียนจะต้องหาความหมายจากพจนานุกรม และแต่งประโยคโดยใช้คำศัพท์ดังกล่าว

3.5 กิจกรรมเล่าเรื่องหลังจากอ่านเรื่องในกลุ่มการอ่านของตนแล้ว ในกลุ่มย่อยผู้เรียนจะต้องกลับมาเล่าเรื่องย่อที่ตนได้อ่านให้เพื่อนคู่ทีมของตนฟังในกลุ่มย่อย

3.6 กิจกรรมการสะกดคำ ในกลุ่มย่อยผู้เรียนจะทดสอบเพื่อนคู่ทีมของตนเกี่ยวกับการสะกดคำ โดยให้เขียนรายชื่อคำศัพท์ที่ยังสะกดไม่ได้ ทดสอบจนกระทั่งไม่มีรายชื่อคำที่สะกดไม่ได้เลย

4. การตรวจสอบของเพื่อนคู่ทีม (Partner Checking) หลังจากที่คุณเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในเอกสารประกอบการสอนแล้ว ผู้เรียนจะต้องให้เพื่อนคู่ทีมเซ็นชื่อกำกับไว้แต่ละวัน จำนวนกิจกรรมที่คุณเรียนทำเสร็จครบถ้วนจะถูกระบุไว้แต่อย่างไรก็ตามผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมตามความสามารถของตนเอง อาจทำกิจกรรมเสร็จก่อนกำหนดไว้โดยใช้เวลาที่เหลืออ่านหนังสือตามความสนใจ

5. การทดสอบย่อย (Test) หลังจากเรียนไปได้ 3 คาบ ผู้เรียนจะต้องทำการทดสอบย่อยเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยให้สร้างประโยคด้วยคำศัพท์ที่กำหนดให้ และอ่านออกเสียงคำศัพท์เพื่อนในกลุ่มไม่อนุญาตให้ช่วยเหลือกัน คะแนนการประเมินผลจากการเขียนเรื่องที่สัมพันธ์กันจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อคะแนนของทีมในแต่ละสัปดาห์

6. การสอนอ่านจับใจความโดยตรงในแต่ละสัปดาห์ผู้สอนจะใช้เวลาหนึ่งวันสอนการอ่านจับใจความโดยตรงแก่ผู้เรียนโดยมุ่งพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของผู้เรียน เช่น บอกใจความสำคัญของเรื่อง การสรุปอ้างอิงหลังจากการสอนแต่ละบทเรียน หรือการเล่นเกมเป็นกลุ่มย่อยในชุดคำถามแรก จากนั้นให้แต่ละคู่ตอบคำถามอภิปรายปัญหาในชุดที่ 2

7. การผสมผสานระหว่างการใช้ ภาษาและการเขียนในชั่วโมงการใช้ภาษา ผู้เรียนจะทำงานเป็นกลุ่มย่อย โดยใช้ทักษะในการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเขียน เช่น ผู้เรียนจะเรียนคำขยายในบทเรียนการเขียนบรรยาย หรือเรียนการใช้เครื่องหมายวรรคตอนในการเขียนเรื่องในรูปแบบการสนทนาโต้ตอบกัน เป็นการพัฒนาการเขียนตามกระบวนการเขียนจากการสอนแนวคิด การวางโครงเรื่อง การปรับปรุงแก้ไขใหม่ จากนั้นจัดพิมพ์งานในรูปแบบของกลุ่มย่อย

8. รายงานการอ่านหนังสือตามความสนใจ ผู้เรียนจะถูกกำหนดให้อ่านหนังสือจากรายชื่อหนังสือที่กำหนดให้อย่างน้อยวันละ 20 นาที ทุกครั้งผู้ปกครองจะต้องลงรายชื่อกำกับในรูปแบบฟอร์มที่กำหนดไว้เพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง

5. รูปแบบ Jigsaw II

การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นการเรียนการสอนที่ใช้แนวคิดการต่อภาพ โดยผู้เรียนแต่ละคนจะได้ศึกษาเพียงส่วนหนึ่งหรือหัวข้อย่อยของเนื้อหาทั้งหมด โดยการศึกษาเรื่องนั้น ๆ จากเอกสารหรือกิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้ ในตอนที่ศึกษาหัวข้อย่อยนั้น ผู้เรียนจะทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อย่อยเดียวกัน เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) และเตรียมพร้อมที่จะกลับไปอธิบายหรือสอนเพื่อนสมาชิกในกลุ่มพื้นฐานหรือกลุ่มบ้าน (Home Group) ของตนเอง

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิกซอร์

1. ผู้สอนแบ่งหัวข้อเป็นหัวข้อย่อยเท่าจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม ถ้ากลุ่มขนาด 3 คน ให้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน

2. จัดกลุ่มผู้เรียนให้สมาชิกที่มีความสามารถคล้ายกัน เป็นกลุ่มบ้าน หรือกลุ่มพื้นฐาน (Home Group) จำนวนสมาชิกในกลุ่มอาจเป็น 3 หรือ 4 คนก็ได้ แจกเอกสารหรือสื่อการเรียนการสอนให้กลุ่มละ 1 ชุด หรือให้คนละชุดก็ได้ กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบอ่านเอกสารเพียง 1 ส่วนที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น หากแต่ละกลุ่มได้รับเอกสารเพียงชุดเดียว ให้ผู้เรียนแยกเอกสารออกเป็นส่วน ๆ ตามหัวข้อย่อย ดังนั้น ในแต่ละกลุ่ม

ผู้เรียนคนที่ 1 จะอ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 1

ผู้เรียนคนที่ 2 จะอ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 2

ผู้เรียนคนที่ 3 จะอ่านเฉพาะหัวข้อย่อยที่ 3

3. เป็นการศึกษาในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group) ผู้เรียนจะแยกย้ายจากกลุ่มพื้นฐานไปจับกลุ่มใหม่เพื่อทำการศึกษาเอกสารและสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ในส่วนที่ได้รับมอบหมายโดยคนที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเอกสารหัวข้อย่อยเดียวกัน จะไปนั่งเป็นกลุ่มด้วยกันกลุ่มละ 3 หรือ 4 คน แล้วแต่จำนวนสมาชิกของกลุ่มที่ผู้สอนกำหนด ในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสมาชิกจะอ่านเอกสารสรุปเนื้อหาสาระ จัดลำดับขั้นตอนการนำเสนอ เพื่อเตรียมทุกคนให้พร้อมที่จะไปสอนหัวข้อนั้นที่กลุ่มเดิมของตนเอง

4. ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับมากลุ่มเดิมของตน แล้วผลัดเปลี่ยนเวียนกันอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มฟังทีละหัวข้อ มีการซักถามข้อสงสัยตอบปัญหาทบทวนให้เข้าใจชัดเจน

5. ผู้เรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบเกี่ยวกับเนื้อหาทั้งหมดทุกข้อ แล้วนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม

6. กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดจะได้รับรางวัล หรือการชมเชย

ขั้นตอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ในแต่ละกลุ่มมีขั้นตอนในการเรียนโดยใช้เวลาเรียนแต่ละครั้งประมาณ 50-60 นาที ดังนี้

1. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ใช้เวลาประมาณ 8 – 15 นาที เพื่อทบทวนเรื่องที่เรียนมาแล้ว และทบทวนในเรื่องบทบาทของสมาชิกภายในกลุ่มในการทำงาน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ชี้นำทำงานกลุ่ม ใช้เวลา 25 – 30 นาที เป็นขั้นที่ผู้สอนแจกสื่อการเรียน ผู้เรียนปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย

3. ชั้นระดมสมอง ใช้เวลา 10-15 นาที ชั้นนี้เป็นการเสนอแนะร่วมทั้งห้อง ให้แต่ละกลุ่ม ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนจะต้องมีบทบาทคอยถามให้ผู้เรียนได้เสนอความคิดเห็น ได้เต็มที่และอย่างทั่วถึง

หน้าที่ของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการสอนแบบร่วมมือ มีดังนี้

1. จัดกลุ่มผู้เรียนให้มีสมาชิกแตกต่างกัน กลุ่มละประมาณ 3 – 5 คน
 2. ทบทวนเรื่องบทบาทการทำงานของกลุ่ม หน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่ม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น
 3. ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเรียน ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหา ในบทเรียนที่ผู้เรียนจะต้องศึกษา
 4. ให้ความร่วมมือกลุ่มในการทำงาน ขณะที่ผู้เรียนเรียนหรือทำงานเป็นกลุ่ม
 5. วัดและประเมินผล ในการเรียนแต่ละครั้งเมื่อจบบทเรียนทุกคนจะต้องได้รับการวัด และประเมินผล เพื่อที่จะได้รู้ว่าเราประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใด และนำคะแนนที่ได้มาคิดเป็นคะแนนของกลุ่ม
 6. การให้การเสริมแรงเป็นการยอมรับในผลสำเร็จของผู้เรียนและของกลุ่ม การเสริมแรง อาจใช้คำพูด วุฒิบัตร สิ่งของ ฯลฯ เพื่อสร้างกำลังใจให้ผู้เรียนและกลุ่มตามความเหมาะสม
- บทบาทของผู้สอน
- บทบาททางตรง มีดังนี้
1. การให้ความรู้กับผู้เรียนในเรื่องบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ พร้อมทั้งฝึกทักษะ ทางสังคม เพื่อให้งานกลุ่มมีประสิทธิภาพ
 2. ติดตามพฤติกรรมของผู้เรียนในแต่ละกลุ่มว่าทุกคนแสดงบทบาทหน้าที่ที่ถูกต้อง เหมาะสมเพียงใด
 3. ให้ความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่ผู้เรียนไม่ได้อภิปรายในส่วนที่เป็นเรื่องหรือจุดมุ่งหมายที่ กำหนดไว้ในการสอนแต่ละครั้ง
 4. เก็บผลงานของผู้เรียนมาศึกษาปัญหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขในชั่วโมงต่อไป
- บทบาททางอ้อม มีดังนี้
1. คอยติดตามสังเกตการทำงานของแต่ละกลุ่ม
 2. ให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนแต่ละกลุ่มมีปัญหา
 3. พยายามให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำงาน หากมีการไม่ยอมรับสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ของกลุ่ม

4. ให้กำลังใจ และให้คำชมเชยแก่ผู้เรียน เมื่อผู้เรียนสามารถทำงานได้ประสบผลสำเร็จ

ประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

1. บรรยากาศในการเรียนจะมีความเป็นกันเองมากขึ้น ผู้เรียนจะรู้สึกปลอดภัย
 2. สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน เพราะสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญต่อกลุ่มเท่ากัน ความเชื่อมั่นในตนเองก็จะถูกกระตุ้นให้มีเพิ่มมากขึ้น และช่วยกันแก้ปัญหาค้นหาให้กับผู้เรียนบางคน

3. ฝึกความมีระเบียบวินัย

นอกจากนี้ จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson .1992 : 65 อ้างถึงใน เสรี ฤกษ์นอก. 2542 : 18) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ได้ผล ไว้ดังนี้

1. เด็กเก่งได้รับผลดีหรือมีความรู้ที่เพิ่มมากขึ้น จากการเรียนแบบร่วมมือเพราะเด็กเก่งมีโอกาสนอภิปราย อธิบาย และสาธิตให้เพื่อนดู เด็กเก่งจึงมีโอกาสปฏิบัติมาก จำได้มาก ได้รับความคิดจากเพื่อนมากด้วย จึงทำให้เกิดความคล่องในวิชาที่เรียนมากขึ้น

2. การเรียนแบบร่วมมือไม่ทำให้ความคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลระดับสูงของเด็กเก่งลดลงเพราะวิธีการสอนจะไม่เน้นการฝึกซ้ำแล้วซ้ำอีก เด็กมีเวลาในการเรียนหลักการคิดวิเคราะห์ และการให้เหตุผลมากขึ้น การวิจัยพบว่าเด็กเก่งมักจะใช้วิธีการหรือยุทธวิธีในการแก้ปัญหาในระดับสูง เมื่อเรียนแบบร่วมมือ แต่เมื่อเรียนกับเด็กเก่งด้วยกัน เด็กเก่งจะใช้ทั้งยุทธวิธีการแก้ปัญหาในระดับสูงและระดับต่ำพอ ๆ กัน

3. เด็กเก่งจะเก่งทางวิชาการมากขึ้นเมื่อเรียนแบบร่วมมือ เพราะเด็กเก่งทราบว่าคุณอธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟัง จึงศึกษาอย่างถ่องแท้ เมื่ออธิบายบทเรียนจึงไม่มีอะไรมาถ่วงความก้าวหน้าทางวิชาการซึ่งกันและกัน

4. เด็กอ่อนไม่ถ่วงการเรียนของเด็กเก่ง เพราะเด็กเรียนอ่อนทราบบทบาทว่าตนต้องรับฟังคำอธิบายจากเด็กเก่งจึงตั้งใจฟัง และเด็กเก่งเป็นผู้อธิบายจึงไม่มีอะไรมาถ่วงความก้าวหน้าทางวิชาการซึ่งกันและกัน

5. ถ้าเด็กเก่งเรียนในกลุ่มกับเด็กเก่งด้วยกัน ผลการเรียนจะไม่ดีเท่าที่ควรด้วยเหตุผลดังนี้

5.1 เด็กเก่งเรียนกับเด็กเก่ง แทบจะไม่มีใครอธิบายอะไรให้ใครฟัง

5.2 คงไม่มีใครคิดว่าตนเองจะต้องอธิบายบทเรียนให้คนอื่นฟัง

5.3 เรียนเพื่ออธิบายให้คนอื่นฟังกับเรียนเพื่อตอบข้อสอบ มีความละเอียดลึกซึ้ง

ต่างกัน

5.4 การวิจัยของนักวิจัยหลายคนพบว่า เด็กเก่งจะมีผลการเรียนสูงขึ้นถ้าหากเรียนแบบร่วมมือ

6. เด็กเก่งมีเวลาศึกษาค้นคว้าน้อยลง ข้อนี้ถูกต้องเพราะเด็กเก่งต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งดูแลเพื่อน ๆ ในกลุ่ม จึงมีเวลาเป็นของตนเองน้อยลง

ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้

มาในชฎี เทียวชาฎ (2542 : 54-58) ได้กล่าวถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ซึ่งแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้เรียน

1.1 วุฒิภาวะ การเรียนรู้จะขึ้นอยู่กับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน ซึ่งคำว่า วุฒิภาวะ หมายถึง กระบวนการเจริญเติบโตตามลำดับขั้น เป็นสิ่งที่กำหนดระดับของการเรียน และความเร็วในการเรียนรู้

- วุฒิภาวะทางเพศ ที่เกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้ คือ สามารถเข้ากับเพศตรงกันข้ามได้เป็นอย่างดี

- วุฒิภาวะทางร่างกาย หมายถึง การเจริญเติบโตทางร่างกายจนถึงระดับสูงสุดของคนเรา ซึ่งจะถึงขีดสมบูรณ์ภายหลังวุฒิภาวะทางเพศประมาณ 5 – 10 ปี สำหรับวุฒิภาวะทางอารมณ์และวุฒิภาวะทางสังคมนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งจะถึงขีดสมบูรณ์ในวัยผู้ใหญ่ และจะถึงขีดสมบูรณ์ภายหลังวุฒิภาวะทางร่างกาย

1.2 อายุ นักจิตวิทยาได้ค้นพบว่าเมื่ออายุมากขึ้น ความสามารถในการเรียนก็จะลดลงบ้าง แต่มีกิจกรรมหลายอย่างที่ผู้มีอายุมาก ๆ สามารถจะเรียนได้ เด็กวัยรุ่นและเด็กที่มีอายุมากจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีกว่าและเร็วกว่าเด็กที่อายุน้อย โดยทั่วไปแล้วความสามารถในการเรียนรู้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยไปตามวัย จนถึงอายุราว 20 – 25 ปี ต่อจากนั้นก็คงตัวหรือลดลงบ้างเล็กน้อย หลังอายุ 25 ปีแล้ว ความสามารถในการเรียนรู้จะลดลงไปเรื่อย ๆ

1.3 เพศ เพศชายหรือเพศหญิงสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ทัดเทียมกัน แต่การที่ชายและหญิงมีทัศนคติหรือความสนใจในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกันนั้นเป็นเพราะขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม

1.4 ประสบการณ์เดิม อิทธิพลของประสบการณ์เดิมที่มีต่อการเรียนรู้นั้นจะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องการถ่ายโยงการเรียนรู้ (Transfer of Learning) อันเป็นกระบวนการที่ผลของการเรียน

รับเรียนอย่างใดอย่างหนึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้บทเรียนใหม่ ซึ่งมีทั้งกายถ่ายโยงที่ทำให้การเรียนรู้สิ่งใหม่ช้าลงที่เรียกว่า Negative Transfer

1.5 สมรรถวิสัย (Capacity) หมายถึงขีดจำกัดสูงสุดของความสามารถซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบเชาว์ปัญญาและแบบทดสอบความถนัด สมรรถวิสัยเป็นเรื่องที่จะพยากรณ์หรือคาดคะเนเอาจากผลการทดสอบเชาว์ปัญญาและความถนัดตามธรรมชาติว่าความสำเร็จในอนาคตจะเป็นเช่นไร ความแตกต่างในด้านสมรรถวิสัยของพวกเราจะเป็นทางด้านร่างกายหรือปัญญาก็ตามย่อมจะมีผลต่อระดับการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ด้วย

1.6 ความบกพร่องของร่างกาย (Physical Handicaps) ความบกพร่องทางร่างกายมีผลต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก อวัยวะที่ช่วยในการแสดงพฤติกรรมจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วย หากอวัยวะเหล่านั้นบกพร่องไปย่อมจะมีผลต่อการเรียนรู้ ความบกพร่องทางร่างกายที่สำคัญคือ สายตายาว สายตาสั้น สายตาเอียง กล้ามเนื้อที่ควบคุมนัยน์ตาพิการ ประสาทพิการ ฯลฯ

1.7 การจูงใจ เป็นตัวการที่กระตุ้นให้เกิดกิจกรรม ช่วยให้การแสดงพฤติกรรมมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน การจูงใจเกิดขึ้นโดยการใช้เครื่องล่อใจต่าง ๆ เช่น การไม่เรียน ซึ่งหมายถึงความสนใจและความตั้งใจในการศึกษาหาความรู้ การให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนวิชานั้น ๆ การทดสอบย่อย ๆ ซึ่งจะกระตุ้นให้สนใจและเอาใจใส่บทเรียนมากขึ้น การให้รับทราบผลการเรียนของตนเองว่าเป็นอย่างไร

1.8 ลักษณะทางบุคลิกภาพ เช่น ความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น ความเชื่อมั่นในตนเอง ระดับความมุ่งหวัง สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การจูงใจให้เกิดการเรียนรู้

2 ตัวแปรที่เกี่ยวกับบทเรียน หมายถึง ความแตกต่างประการต่าง ๆ ของบทเรียนหรือกิจกรรม ซึ่งอาจแตกต่างกันได้ในด้านความยากง่าย ความยาวของบทเรียน ความคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้บทเรียนหรือกิจกรรมยังแตกต่างกันในด้านความสนุกสนานน่าเรียนหรือน่าเบื่อหน่าย สิ่งเหล่านี้ต่างมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น

2.1 ความยาวของบทเรียน ความยาวของบทเรียนมีผลต่อเวลาเรียนไม่เหมือนกัน บทเรียนที่ยาวขึ้นย่อมต้องใช้เวลาเรียนเพิ่มขึ้น นอกจากความยาวของบทเรียนแล้ว ความยากง่ายของบทเรียนและการมีความหมายของบทเรียนจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยเหมือนกัน บทเรียนที่มีความหมายต่อผู้เรียนย่อมจะเรียนได้เร็วขึ้น และบทเรียนที่ง่ายก็ย่อมจะเรียนได้ดีเร็วกว่าบทเรียนที่ยาก

2.2 การรบกวน (Interference) ระหว่างบทเรียน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีผลรบกวนการเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดความสับสน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

- Restroactive Inhibition หมายถึง การที่กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังการเรียนรู้มาทำให้เราจำบทเรียนที่เรียนรู้มาก่อนเสียไป

- Proactive Inhibition หมายถึง การที่กิจกรรมก่อน ๆ มีผลขัดขวางการจำบทเรียนใหม่ บางครั้งการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จะสับสนปนกับบทเรียนที่เคยเรียนมาแล้ว ดังนั้นเมื่อต้องการจำบทเรียนใหม่ก็จำได้ยากขึ้น

3. ตัวแปรที่เกี่ยวกับวิธีเรียน วิธีการจัดการเรียนการสอนก็มีผลต่อการเรียนรู้เช่นกัน กล่าวคือ

3.1 การฝึกฝน (Practice) การฝึกฝนจะทำให้การเรียนรู้ได้ผลสมบูรณ์ขึ้น แต่ข้อที่ควรคำนึงถึงคือการเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพฤติกรรมบางอย่างไปบ้าง จึงจะเกิดการเรียนรู้ขึ้น หากการฝึกฝนเป็นไปโดยไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้น การฝึกฝนไม่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้

3.2 การเรียนเพิ่มขึ้น (Overlearning) เป็นการฝึกฝนเพิ่มเติมหลังจากการเรียนรู้แล้ว ซึ่งจะช่วยให้จำบทเรียนได้ดีขึ้น

3.3 การท่องจำ (Recitation) เป็นวิธีการที่เราใช้จำบทเรียนที่ต้องการ การพยายามอ่านไปที่ละ 2 – 3 บรรทัด แล้วท่องจำไว้ เมื่อจำได้ก็เปิดดูใหม่และค่อย ๆ เพิ่มไปทีละเล็กทีละน้อยจนจำได้ทั้งหมดจะได้ผลดีกว่าการพยายามท่องจะรวดเร็ว

3.4 การรู้ผลงาน (Knowledge of Results) คนเราอาจเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างได้โดยการพิจารณาผลของการกระทำครั้งก่อน ๆ เป็นหลัก การรู้ผลงานจะช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้นอย่างมากเพราะช่วยให้ทราบว่ายังมีข้อบกพร่องที่ใดและควรแก้ไขอย่างไร นอกจากนั้นยังช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

3.5 การให้ประสาทรับรู้ในบทเรียน (Sensory Modality) วิธีเรียนที่ดีที่สุดของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปบางคนเรียนได้ดีโดยการฟัง บางคนโดยการอ่าน และบางคนต้องให้ทั้ง 2 วิธี

3.6 การให้คำแนะนำ ผู้สอนควรให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนให้พอเหมาะ และควรให้ถูกกับเวลาด้วย การแนะนำที่มากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนไม่ใช้ความคิด ไม่ใช้ความสามารถของตนเอง จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้สอนตลอดเวลา การให้คำแนะนำที่มากเกินไปก็อาจจะเกิดผลเสียหาได้ในการให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนนั้นควรเป็นการช่วยสร้างจุดมุ่งหมายที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

3.7 เครื่องล่อใจ (Incentive) หมายถึง สิ่งของหรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจให้คนแสดงพฤติกรรมหรือทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ สิ่งล่อใจที่ผู้สอนอาจนำมาใช้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนมากขึ้นนั้น ได้แก่ การแข่งขันและการร่วมมือ การชมเชยและการตำหนิ การให้รางวัลและการลงโทษ

3. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ความหมายและลักษณะของการทำงานกลุ่ม

โลภา ชูพิกุลชัย (2522: 58) ได้กล่าวถึงความหมายของกลุ่มว่า กลุ่มประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมกัน มีการแสดงพฤติกรรมตอบโต้สัมพันธ์กัน ทุก ๆ กลุ่มที่เกิดขึ้นมาจะมีความผูกพันกันไม่ว่าจะเป็นการผูกพันทางโครงสร้างหรือทางจิตใจก็ตาม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มอาจจะประสบความขัดแย้งกัน หรืออาจจะมีความคิดเห็นสอดคล้องกันก็ได้ ที่เป็นเรื่องธรรมชาติภายในกลุ่ม กลุ่มทุกกลุ่มจะต้องมีระบบ การดำเนินงานในกลุ่มจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน และถ้าเป็นไปในทางที่ดีงานก็จะบรรลุเป้าหมายได้ผลคุ้มค่า แต่ถ้าเป็นไปในทางที่ไม่ดีงานก็จะไม่เด่น

ทศนา แชนมณี (2528) กล่าวถึงความหมายของลักษณะการทำงานกลุ่ม คือ การที่กลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีเป้าหมายร่วมกัน และทุกคนในกลุ่มมีบทบาทในการช่วยดำเนินงานของกลุ่มมีการติดต่อสื่อสารและประสานงานกันเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

สุชา จันทน์โสม (2531:236) อธิบายความหมายของกลุ่มไว้ดังนี้

1. กลุ่ม คือ การรวมของบุคคลที่มีสิ่งเร้าและความสนใจตรงกัน หรือร่วมทำกิจกรรมในเวลาและสถานที่เดียวกัน
2. กลุ่ม คือ การรวมของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่มีจุดประสงค์ กิจกรรมและมาตรฐานของพฤติกรรมร่วมกัน
3. สมาชิกของกลุ่มจะต้องมีความรู้สึก มีทัศนคติ และเป้าหมาย เป็นของกลุ่ม มิใช่เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
4. กลุ่มจะต้องมีการจัดระเบียบและมีโครงสร้างที่แน่นอน

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545 : 191) กล่าวถึงกลุ่มว่า หมายถึง บุคคลจำนวนหนึ่งประกอบด้วยบุคคลสองคนหรือมากกว่ามาปฏิสัมพันธ์ (interactive) กัน เพื่อให้การปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งของแต่ละบุคคลและกลุ่มบรรลุตามเป้าหมาย

จุดประสงค์ของกลุ่ม

1. ดึงให้สมาชิกร่วมแรงร่วมใจกันทำงานให้กลุ่ม
2. ช่วยประคับประคองงานในกลุ่มให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

อิทธิพลของกลุ่ม

สุชา จันทน์เอม (2531:239-240) ได้สรุปอิทธิพลของกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. มีอิทธิพลต่อการกระทำต่าง ๆ เมื่อบุคคลเข้ามาอยู่ในกลุ่มแผนงานต่าง ๆ ที่เป็นลักษณะของแต่ละคนก็จะเปลี่ยนไปเป็นลักษณะของกลุ่ม ลักษณะการกระทำก็เป็นการร่วมมือกันทำงานให้เสร็จเร็วที่สุด

2. มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์และความคิด Allport (1920) อ้างถึงใน สุชา จันทน์เอม (2531) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับให้เด็กกลุ่มหนึ่งเขียนคำหรือประโยคที่แสดงความสัมพันธ์แบบอิสระต่อเนืองกัน (Free-Association) ปรากฏว่าเด็กที่เป็นกลุ่มทำเสร็จเร็วกว่าเด็กที่ทำคนเดียว แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก

3. มีอิทธิพลต่อการจูงใจในการกระทำต่าง ๆ พฤติกรรมภายในกลุ่มมีทั้งลักษณะที่มีการแข่งขัน (Competitive) และมีลักษณะที่ให้ความร่วมมือ (Cooperative) เพราะฉะนั้น ในการวางแผนหรือการจูงใจนั้น เราคำนึงมาตรฐานของกลุ่มเป็นใหญ่ เมื่อเด็กเข้ามาอยู่ในกลุ่ม ก็พยายามปรับปรุงตนเอง เพื่อยอมรับมาตรฐานของกลุ่ม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2523:205-207) ได้สรุปว่า การจัดกลุ่มตามความสามารถมีผลต่อผู้เรียน ดังนี้

1. ผลต่อการเรียน

1.1 การจัดกลุ่มตามความสามารถที่เป็นโดยธรรมชาติ จะทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

1.2 การจัดกลุ่มตามความสามารถในกรณีที่ทำให้กลุ่มมีผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน จะทำให้ผู้เรียนมีความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น

1.3 การจัดกลุ่มที่ทำให้กลุ่มนั้นมีความสามารถใกล้เคียงกัน จะส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนน้อย

1.3 การจัดกลุ่มที่ทำให้กลุ่มนั้นมีความสามารถต่างกันมาก จะส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนอย่างเห็นได้ชัด

2. เจตคติต่อตนเอง

2.1 การจัดกลุ่มทำให้ผู้เรียนในกลุ่มรับรู้สถานภาพของตนเอง และรู้สึกว่าคุณค่า

2.2 การจัดกลุ่มตามความสามารถที่แยกเด็กเก่ง ปานกลาง และเรียนช้าออกจากกัน

ทำให้เด็กปานกลางและเด็กอ่อน มีเจตคติไม่ดีต่อตนเอง

2.3 การจัดกลุ่มโดยวิธีการสุ่ม จะทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองการจัดกลุ่มที่

ทำให้ได้สมาชิกของกลุ่มซึ่งมีความสามารถใกล้เคียงกัน จะทำให้ผู้เรียนเรียนช้า ประเมินค่าตนเองสูงขึ้น แต่ผู้เรียนที่เก่งจะประเมินค่าตนเองต่ำลง ส่วนผู้เรียนปานกลางประเมินค่าตนเองเท่าเดิม

3. เจตคติต่อบุคคลอื่น

3.1 ผู้เรียนที่มีความสามารถสูง ไม่ประสงค์จะสมาคมกับผู้เรียนที่มีความสามารถต่ำ

3.2 การจัดแบ่งกลุ่มที่ใช้เกณฑ์ เชื้อชาติและฐานะจะทำให้ผู้เรียนเกิดอคติต่อเชื้อ

ชาติและฐานะ

3.3 การจัดกลุ่มโดยใช้แบบทดสอบทางสติปัญญา จะทำให้ผู้เรียนไม่ยอมรับความ

แตกต่างระหว่างบุคคล

3.4 การจัดกลุ่มซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันหลายระดับอยู่

ในกลุ่มเดียวกัน จะช่วยพัฒนาเจตคติทางประชาธิปไตยของบุคคล

4. เจตคติต่อครู

4.1 ผู้สอนชอบสอนในห้องเรียนหรือกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถในระดับเดียวกัน

4.2 เมื่อมีการจัดกลุ่มตามความสามารถแล้ว แต่ผู้สอนก็ได้ปรับปรุงเนื้อหาและวิธี

สอน

4.3 เมื่อมีการจัดกลุ่มตามความสามารถแล้ว แต่ผู้สอนมีความคิดเกี่ยวกับความ

สามารถของผู้เรียนไม่ตรงกับความเป็นจริง

ลักษณะของกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ

กลุ่มที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพอาจจำแนกออกได้ตามลักษณะขององค์ประกอบของกลุ่ม ได้แก่ สมาชิก ผู้นำ และกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. สมาชิกยึดมั่นในอุดมการณ์กลุ่มโดยปฏิบัติหน้าที่ของตนเองจนสุดความสามารถ เพื่อให้กลุ่มปฏิบัติหน้าที่จนบรรลุอุดมการณ์ที่กำหนดไว้โดยแต่ละคนมีความรู้สึกว่าคุณค่ามีความสำคัญต่อกลุ่มเท่าเทียมกัน

2. สมาชิกมีความภักดีต่อกลุ่ม ซึ่งแสดงออกโดยสมาชิกมีความเชื่อตรงต่อกัน

3. สมาชิกยอมรับวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้ช่วยกันกำหนดขึ้น ซึ่งทำให้กลุ่มสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ได้ดี เหมาะสมทั้งต่อกลุ่มและสมาชิกแต่ละคน

1. สมาชิกพยายามปรับค่านิยมและวัตถุประสงค์ให้กลมกลืนกัน
2. สมาชิกมีความไว้วางใจกัน
3. สมาชิกมีความสามารถที่จะทำงานเป็นกลุ่ม โดยสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เป็นอย่างดีไม่ว่าจะเป็นบทบาทผู้นำหรือสมาชิกในกลุ่มก็ตาม
4. สมาชิกเชื่อในความสามารถของเพื่อนสมาชิก
5. สมาชิกพร้อมที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
6. สมาชิกพยายามให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่กลุ่ม
7. สมาชิกสนใจในข้อมูลที่เพื่อนสมาชิกหามาให้
8. สมาชิกมีความมั่นใจในการตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะว่านโยบายของกลุ่มย่อมเป็นที่เข้าใจกันดีทุกคนแล้ว จึงทำให้สมาชิกมีหลักสำหรับการตัดสินใจ
9. สมาชิกผลักดันกันมีอิทธิพลเหนือกันได้ ซึ่งทำให้กลุ่มมีความคล่องตัวในการปรับเข้าหาสถานการณ์ต่าง ๆ
10. ผู้นำของกลุ่มได้รับการเลือกเฟ้นเป็นอย่างดี โดยที่กลุ่มมีสมาชิกสังเกตเลือกเฟ้น ทำให้ได้ผู้นำที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่ว่าจะป็นสถานการณ์ใด
11. ผู้นำยึดมั่นในคุณสมบัติผู้นำที่ดี ซึ่งจะทำให้บรรยากาศที่ทำให้สมาชิกร่วมกันทำงานมากกว่าการแข่งขันกันปฏิบัติงาน
12. กลุ่มต้องตั้งอยู่บนพอสสมควร ที่จะทำให้สมาชิกทุกคนทำงานร่วมกันด้วยความสบายใจ
13. กลุ่มกำหนดวัตถุประสงค์เป็นที่พอใจของสมาชิกซึ่งเกิดจากการร่วมกันกำหนดขึ้นของสมาชิก
14. กลุ่มได้แสดงให้เห็นประจักษ์ว่าค่านิยมของกลุ่มนั้นมีความสำคัญ ซึ่งจะทำให้สมาชิกยอมรับค่านิยมเหล่านั้นว่ามีความสำคัญ
15. กลุ่มมีบรรยากาศที่มีลักษณะให้ความสนับสนุนสมาชิก
16. กลุ่มพยายามช่วยสมาชิกแต่ละคนในการพัฒนาตนเอง
17. กลุ่มช่วยกระตุ้นให้สมาชิกมีความคิดสร้างสรรค์
18. กลุ่มรู้จักใช้การเห็นด้วยอย่างสร้างสรรค์อย่างถูกกาลเทศะ
19. กลุ่มใช้การติดต่อสื่อสารให้เกิดความเข้าใจกันดี โดยการเปิดให้สมาชิกผลัดเปลี่ยน

กันเสนอแนะความคิดเห็น ทำให้กลุ่มสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ดีขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนุสรณ์ สุขาทานนท์ (2536) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่อยู่กลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

สุรพงษ์ วิจิต (2539) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่ม วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยวิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบเอนกนัยที่พัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่านักเรียนมีทักษะทางสังคมสูง มีความสามัคคี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อนตนเองและกลุ่ม และกล้าแสดงออก

1) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ได้จากการใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยการผสมผสานระหว่างวิธีการเรียนแบบแบบ STAD Jigsaw II และ Group investigation ในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเป็นการทบทวนความรู้เดิมและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นสอนดำเนินการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละชั่วโมง ขั้นศึกษากลุ่มย่อยเป็นการศึกษากิจกรรมร่วมกันของสมาชิกภายในแต่ละกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนจะต้องให้ความร่วมมือรับผิดชอบต่องานกลุ่มและช่วยเหลือซึ่งกันและกันและในขั้นเรียน ขั้นสรุปโดยใช้คำถาม เพื่อนักเรียนร่วมกันสรุปทเรียนด้วยตนเอง และขั้นการวัดผลใช้แบบทดสอบย่อยวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) นักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ความรอบรู้ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม 3) นักเรียนทุกคนได้เกิดการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

จวีวรรณ แก้วหล่อน (2540) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาโดยการใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีความคิดเห็นที่ดี

ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความมั่นใจในการเรียน และมีความรู้สึกรักและเข้าใจเพื่อนมากยิ่งขึ้น

เสรี ฤนนอก (2542) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเมืองการปกครอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้และการสอนปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีเจตคติต่อกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กัลยาณี พลศักดิ์ (2543) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ Jigsaw II มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สูงกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ร้อยละ 80 คือ คิดเป็นร้อยละ 82.50 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 85.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์จำนวนนักเรียนที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ Jigsaw II เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ การร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีทักษะการทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม 3) ได้รูปแบบการสอนที่พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 4 ชาติไทย โดยเน้นการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ Jigsaw II ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นนำ เป็นการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และทบทวนความรู้เดิม (2) ขั้นสอน ครูเสนอประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษาแก่นักเรียน (3) ขั้นการศึกษากลุ่มย่อย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลการสอนวิชาพื้นฐานอารยธรรม โดยใช้หลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้และการสอนแบบปกติ ในเรื่อง "วิวัฒนาการการเมืองการปกครอง" ของนักศึกษาศาสนาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. รูปแบบการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาศาสนาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่เรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาศาสนาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่เรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 49 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม จำนวนนักศึกษา 20 คน และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม จำนวนนักศึกษา 29 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ซึ่งนักศึกษาทั้งสองกลุ่มศึกษาอยู่ในคณะออกแบบ สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ เหมือนกัน สำหรับกลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning) และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ

2. ตัวแปรในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1.2 วิธีการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

2.1.2 วิธีการสอนแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.1.1 แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

3.2.1 แผนการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

3.2.2 แผนการสอนปกติ

3.1 แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่องการเมืองการปกครอง มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบการวัดผลประเมินจากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 ศึกษาหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของบทเรียน

3.1.3 จัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด

3.1.4 สร้างข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยสร้างข้อสอบ จำนวน 40 ข้อ

3.1.5 นำแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ ไปทดสอบกับ นักศึกษา จำนวน 20 คน โดยใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

3.1.6 นำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาระดับค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (EvanaV401) ปรากฏว่าข้อสอบบางข้อยังไม่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคือ ค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปและแบบทดสอบดังกล่าวมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability KR-20) เท่ากับ 0.68

3.1.7 นำข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานมาปรับปรุงแก้ไข

3.1.8 นำแบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดสอบครั้งที่ 2 กับนักศึกษา จำนวน 20 คน โดยใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

3.1.9 นำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาระดับค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (EvanaV401) มีค่าความยากง่าย (p) 0.20 – 0.73 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability KR-20) เท่ากับ 0.82

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่องการเมืองการปกครอง มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบการวัดผลประเมินจากทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 ศึกษาหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของบทเรียน

3.2.3 จัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด

3.2.4 สร้างข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยสร้างข้อสอบ จำนวน 40 ข้อ

3.2.5 นำแบบทดสอบ จำนวน 40 ข้อ ไปทดสอบกับ นักศึกษา จำนวน 20 คน โดยใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

3.2.6 นำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาระดับค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (EvanaV401) ปรากฏว่าข้อสอบบางข้อยังไม่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคือ ค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.20 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไปและแบบทดสอบดังกล่าวค่าความเชื่อมั่น (Reliability KR-20) เท่ากับ 0.81

3.2.7 นำข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานมาปรับปรุงแก้ไข

3.2.8 นำแบบทดสอบที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดสอบครั้งที่ 2 กับนักศึกษา จำนวน 20 คน โดยใช้เวลาในการทดสอบ 50 นาที

3.2.9 นำผลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาระดับค่าความยากง่าย (p) และ อำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยใช้ไมโครคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป (EvanaV401) มีค่าความยากง่าย (p) 0.20 – 0.70 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability KR-20) เท่ากับ 0.89

3.3 แผนการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

3.3.1 ศึกษาทฤษฎีและหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD ซึ่งการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ STAD มี 5 ขั้นตอน คือ

- 1) นำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น
- 2) การศึกษากลุ่มย่อย
- 3) การทดสอบย่อย
- 4) คะแนนความก้าวหน้าของสมาชิกแต่ละคน
- 5) กลุ่มได้รับการยกย่อง

3.3.2 ดำเนินการสร้างแผนการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 6 แผน แผนการสอนละ 2 ชั่วโมง 30 นาที รวมเวลา 18 ชั่วโมง

3.3.3 นำแผนการสอนปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านของรูปแบบการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

3.3.4 นำแผนการสอนไปทดลองใช้กับนักศึกษาแผนกออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 ห้อง แล้วนำขอบทพร้อมมาปรับปรุงแก้ไขในวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.4 แผนการสอนแบบปกติ

3.4.1 ศึกษาหลักการสอนแบบปกติ ซึ่งมีชั้นการสอน ดังนี้

- 1) ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน
- 2) ชั้นกิจกรรมการเรียนการสอน

3) ชั้นสรุป

3.4.2 ดำเนินการสร้างแผนการสอนแบบปกติ โดยแบ่งเป็น 6 แผน แผนการสอนละ 2 ชั่วโมง 30 นาที รวมเวลา 18 ชั่วโมง

3.4.3 นำแผนการสอนปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านของรูปแบบการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

3.4.4 นำแผนการสอนไปทดลองใช้กับนักศึกษาแผนกออกแบบผลิตภัณฑ์ จำนวน 1 ห้อง แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขในวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มควบคุม

3.5 เครื่องมือวัดพฤติกรรมกลุ่มของนักศึกษา

3.5.1 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษา จะเป็นแบบบันทึกการสังเกตที่มีลักษณะปลายเปิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยทำการบันทึกข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมขณะเรียนของนักศึกษา ซึ่งขอบข่ายของพฤติกรรมที่จะสังเกตมีดังนี้

- 1) การวางแผนการทำงานกลุ่ม
- 2) ความรับผิดชอบและความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม
- 3) การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม
- 4) การสร้างบรรยากาศในการทำงาน
- 5) พฤติกรรมการเป็นผู้นำผู้ตามของสมาชิกในกลุ่ม

4. รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (True Experimental Design) โดยใช้แบบแผนการวิจัยที่เรียกว่า Randomized control group pretest posttest design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.

2540 : 62) ดังนี้

RE	T ₁	X	T ₂
RC	T ₁	~X	T ₂

4.1 เลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยการสุ่ม

4.2 จัดกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม และกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่ม

4.3 ทำการทดสอบก่อนการทดลองทั้งสองกลุ่ม

4.4 ทำการทดลองโดยให้ตัวแปรทดลองกับกลุ่มทดลอง ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ให้ตัวแปรทดลอง

4.5 ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน โดยจัดสภาพการณ์ทดลองให้เหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม

4.6 ทำการสอบครั้งหลังเมื่อเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว โดยใช้เครื่องมือเดียวกันกับสอบครั้งแรก

4.7 หาค่าเฉลี่ยก่อนการทดลองและหลังการทดลองของทั้ง 2 กลุ่ม

4.8 เปรียบเทียบผลต่างของค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

5.1 วัดคะแนนพื้นฐานของนักศึกษา จากแบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานเรื่องวิวัฒนาการ การเมืองการปกครอง กับนักศึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน โดยใช้เวลา 50 นาที

5.2 การทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครอง จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 50 นาที

5.3 เตรียมนักศึกษาในกลุ่มทดลอง โดยการปฐมนิเทศชี้แจงและให้คำแนะนำลักษณะการเรียนการสอนและบทบาทหน้าที่ของนักศึกษา ต่อรูปแบบการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยใช้เวลา 50 นาที

5.4 ดำเนินการสอนตามแผนการตามหลักการการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองส่วนกลุ่มควบคุมใช้ดำเนินการสอนแบบปกติ

5.5 การทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่องวิวัฒนาการการเมืองการปกครอง จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

5.6 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยทุกครั้งที่มีการทดลองในกลุ่มทดลองจะมีการบันทึกพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ในแบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มทดลอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการทดสอบมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

6.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมชนิดทางเดียว (One-Way Analysis of Covariance) โดยใช้คะแนนทดสอบก่อนเรียนเป็นตัวแปรร่วม

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกมาวิเคราะห์และตีความ

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย ระหว่างการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยและอภิปรายผลมีดังต่อไปนี้

1. คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย

1.1 ค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผู้วิจัยได้เสนอไว้ในตารางที่

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	N	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน(pre-test)		หลังเรียน (post-test)	
			\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ทดลอง	20	40	19.45	3.10	25.95	3.02
ควบคุม	29	40	17.55	5.01	19.03	4.91

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเต็มเท่ากับ 40 คะแนน และคะแนนนี้ยังไม่ได้ปรับโดยนักศึกษาในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยของวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 19.45 คะแนนและ 25.95 คะแนนตามลำดับ นักศึกษาในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติมีคะแนนเฉลี่ยวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 17.55 คะแนน และ 19.03 คะแนน ตามลำดับ

1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

ค่าคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม นำมาวิเคราะห์ค่าสถิติเพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน หลัง

จากได้ปรับคะแนนก่อนเรียนแล้ว โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมชนิดทางเดียว (One-way ANCOVA) ได้ผลดังตารางที่

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม เพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

แหล่งความแปรปรวน (SOURCE)	Df	SS _v	MS _v	F
ระหว่างกลุ่ม (b)	1	321.95	321.25	28.23*
ภายในกลุ่ม (w)	47	534.73	11.38	
ทั้งหมด (t)	48	212.78		

*P < .05 (.05 F_{1,46} = 4.03)

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าโดยเฉลี่ยแล้ว คะแนนหลังเรียนของนักศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยของนักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้สูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติ

2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม มีหัวข้อต่อไปนี้

1. การปรึกษาและการวางแผนการทำงานกลุ่ม
2. การรับผิดชอบและการให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกภายในกลุ่ม
3. การแสดงออกถึงพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม เช่น เป็นผู้รับฟังและแสดงความคิดเห็นในขณะที่ทำงาน เป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
4. การสร้างบรรยากาศภายในกลุ่ม

พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาที่สอนโดยใช้แผนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ สมาชิกของแต่ละคนภายในกลุ่มมีการร่วมมือและช่วยเหลือในปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการเริ่มวางแผนก่อนการทำงาน มีการปรึกษากันภายในกลุ่ม มีการบันทึกข้อมูลบางส่วน มีการแสดงความคิดเห็นของแต่ละคนภายในกลุ่ม สมาชิกคนที่เก่งคอยช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเป็นอย่างดี หัวหน้ากลุ่มจะเป็นผู้นำและกระตุ้น ชักถามเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเพื่อตรวจสอบความ

เข้าใจของสมาชิกในกลุ่ม ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มไม่เข้าใจ หัวหน้ากลุ่มจะให้คำแนะนำและช่วยชี้แนะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้สมาชิกทุกคนล้วนมีความสุขกับการทำกิจกรรมร่วมกัน

3. การอภิปรายผลการวิจัย

3.1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยระหว่างการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้และการสอนแบบปกติ

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนุสรณ์ สุชาติานนท์ (2536) ที่พบว่า ผู้เรียนที่อยู่กลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์และบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงกว่าผู้เรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เสรี ฤนนอก (2542) ที่พบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนที่เรียนโดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีเจตคติสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนโดยการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง Joyce และ Weil (1986) ได้กล่าวถึงเทคนิคการร่วมมือกันเรียนรู้ว่าเป็นเทคนิคที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสติปัญญาและด้านสังคม ตลอดจนเทคนิคการร่วมมือกันเรียนรู้อย่างช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านสติปัญญาให้เกิดการเรียนรู้จนบรรลุถึงขีดความสามารถสูงสุดได้ โดยมีผู้เรียนในวัยเดียวกัน เป็นผู้คอยแนะนำหรือช่วยเหลือ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เรียนที่อยู่ในวัยเดียวกันย่อมจะมีการใช้ภาษาสื่อสารที่เข้าใจได้ง่ายกว่าผู้สอน โดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้จะสร้างแรงจูงใจให้การเรียนมากกว่าการเรียนรายบุคคล หรือการแข่งขันความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มจะสร้างพลังในทางบวกให้แก่กลุ่ม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มของการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้จะเรียนรู้จากกันและกัน จะพึ่งพากันเรียนรู้ เกิดการปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนแล้ว ยังพัฒนาทักษะทางสังคมไปในตัวด้วยเป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนากิจกรรมทางสติปัญญา ที่เพิ่มพูนการเรียนรู้มากกว่าการเรียนการสอนรายบุคคล ความร่วมมือกันเรียนรู้จะเพิ่มพูนความรู้สึกในทางบวกต่อกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและห่างเหิน ในทางตรงกันข้าม จะสร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลอื่น การร่วมมือกันเรียนรู้จะพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักตนเองจากการเรียนรู้ได้ดีขึ้น รวมทั้งจากสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ตระหนักได้ว่า ตัวเองได้รับการยอมรับและเอาใจใส่จากสมาชิกคนอื่นใน

กลุ่ม. ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพจากงานที่กำหนดให้กลุ่มรับผิดชอบ ก็คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงานมากเท่าใด ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการทำงานร่วมกันมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่างๆ สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้เพื่อประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรพงษ์ วิจิต (2539) พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมสูง มีความสามัคคี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเองและกลุ่ม และกล้าแสดงออก โดยในการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเป็นการทบทวนความรู้เดิม และแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ขั้นสอนดำเนินการสอนโดยใช้กิจกรรมการสอนและสื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอนในแต่ละชั่วโมง ขั้นศึกษากลุ่มย่อยเป็นการศึกษากิจกรรมร่วมกันของสมาชิกภายในแต่ละกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนจะต้องให้ความร่วมมือรับผิดชอบต่องานกลุ่มและช่วยเหลือซึ่งกันและกันและในชั้นเรียน ขั้นสรุปโดยใช้คำถาม เพื่อนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนด้วยตนเอง และขั้นการวัดผลใช้แบบทดสอบย่อยวัดจุดประสงค์การเรียนรู้ และพบว่า ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ความรู้ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม นอกจากนี้ผู้เรียนทุกคนได้เกิดการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และงานวิจัยของ จวีวรรณ แก้วหล่อน (2540) ที่พบว่า ผู้เรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครู ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผู้เรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลางและต่ำ ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05 และผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีความคิดเห็นที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีความมั่นใจในการเรียน และมีความรู้สึกรักและเข้าใจเพื่อนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนงานวิจัยของ กัลยาณี พลศักดิ์ (2543) ที่พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ Jigsaw II มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มมีผลวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสูงกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ร้อยละ 80 คือคิดเป็นร้อยละ 82.50 และมีจำนวนผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 85.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์จำนวนผู้เรียนที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 นอกจากนี้ผู้เรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบ Jigsaw II เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ การร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มี

ความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีทักษะการทำงานกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อกลุ่ม

3.2 การศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

จากผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของผู้เรียนที่สอนโดยใช้แผนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้สมาชิกของแต่ละคนภายในกลุ่มมีการร่วมมือและช่วยเหลือในปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการเริ่มวางแผนก่อนการทำงาน มีการปรึกษาหารือกันภายในกลุ่ม มีการบันทึกข้อมูลบางส่วน มีการแสดงความคิดเห็นของแต่ละคนภายในกลุ่ม สมาชิกคนที่เก่งคอยช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเป็นอย่างดี หัวหน้ากลุ่มจะเป็นผู้นำและกระตุ้น ชักถามเพื่อนสมาชิกในกลุ่มเพื่อตรวจสอบความเข้าใจของสมาชิกในกลุ่ม ถ้าหากสมาชิกในกลุ่มไม่เข้าใจ หัวหน้ากลุ่มจะให้คำแนะนำและช่วยชี้แนะ นอกจากนี้สมาชิกทุกคนในแต่ละกลุ่มมีความสุขกับการทำกิจกรรมร่วมกัน

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามทฤษฎีหลักการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Salvin (1990) ที่ได้ให้ข้อคิดว่าการเรียนเป็นกลุ่ม เป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ถูกพัฒนาขึ้น ผู้เรียนจะเสนอความคิดภายในกลุ่ม มีการทำงานร่วมกัน ทำให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จของกลุ่ม สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม นอกจากนี้ Sutton (1992) ได้กล่าวถึงการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ว่าเป็นการแบ่งปันประสบการณ์ของแต่ละบุคคลไปสู่ ซึ่งจะช่วยพัฒนาและส่งเสริมการเรียนให้เกิดในชั้นเรียนและช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งผู้เรียนอยู่ในระดับดี เรียนในระดับปานกลาง และที่เรียนอ่อน โดยผู้ที่เรียนอยู่ในระดับดีจะช่วยผู้เรียนอ่อน และยังมีกระบวนการคิดในการค้นหาคำตอบของปัญหา บทบาทของผู้สอนเปลี่ยนไปจากเดิม คือไม่ถือว่าตัวเองเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในชั้นคนเดียว แต่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อม วิธีดำเนินการที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รู้ว่าจะสามารถค้นหาความรู้ได้จากการร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งเกิดจากการกระทำของตนเองและจากเพื่อน นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม พัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียนและกลุ่มเพื่อน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับการสอนแบบปกติ

1.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จากการใช้แผนการสอนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยที่สร้างขึ้นตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

2. สมมติฐานการวิจัย

2.1 นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยแตกต่างจากนักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มดีขึ้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง จำนวนนักศึกษาทั้งหมด 2 ห้อง จำนวน 49 คน เป็นนักศึกษาในกลุ่มทดลองจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 29 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.2.1 แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง

วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ แบบทดสอบฉบับนี้มีความเชื่อมั่น 0.82 มีค่าความยากง่าย (p) 0.20 – 0.73 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 – 1.00

3.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ แบบทดสอบทั้งฉบับมีความเชื่อมั่น 0.89 มีค่าความยากง่าย (p) 0.20 – 0.70 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 – 1.00

3.2.3 แผนการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning) จำนวน 5 แผน ใช้เวลา 15 คาบ สำหรับสอนนักศึกษาในกลุ่มทดลอง

3.2.4 แผนการสอนปกติ จำนวน 5 แผน ใช้เวลา 15 คาบ สำหรับนักศึกษาในกลุ่มทดลอง

3.2.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษามีลักษณะเป็นปลายเปิด ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

4.1 วัดคะแนนพื้นฐานของนักศึกษา จากแบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานเรื่องวิวัฒนาการการเมืองการปกครอง กับนักศึกษาในกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน โดยใช้เวลา 50 นาที

4.2 การทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครอง จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 50 นาที

4.3 เตรียมนักศึกษาในกลุ่มทดลอง โดยการปฐมนิเทศชี้แจงและให้คำแนะนำลักษณะการเรียนการสอนและบทบาทหน้าที่ของนักศึกษา ต่อรูปแบบการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยใช้เวลา 50 นาที

4.4 ดำเนินการสอนตามแผนการสอนตามหลักการการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองส่วนกลุ่มควบคุมใช้ดำเนินการสอนแบบปกติ

4.5 การทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย เรื่องการเมืองการปกครอง จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 40 นาที ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest)

4.6 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มโดยทุกครั้งที่มีการทดลองในกลุ่มทดลองจะมีการบันทึกพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ในแบบบันทึกพฤติกรรมการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มทดลอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

5.1.1 การหาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

5.1.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมชนิดทางเดียว (One-Way Analysis of Covariance) โดยใช้คะแนนทดสอบก่อนเรียนเป็นตัวแปรร่วม

5.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกมาวิเคราะห์และตีความ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และตีความออกมา

6. สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

6.1 นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6.2 นักศึกษาที่ได้รับการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ดีขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

7.1.1 ก่อนนำรูปแบบการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยควรศึกษารูปแบบการสอนให้เข้าใจก่อนดำเนินการสอน

7.1.2 กิจกรรมการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ผู้สอนควรให้เวลาผู้เรียนในการทำความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ ก่อน

7.1.3 ในการทำแบบฝึกหัดแต่ละครั้งห้ามมิให้นักศึกษาช่วยเหลือกันทำแบบทดสอบและผู้สอนควรแจ้งคะแนนความก้าวหน้าของนักศึกษาให้ทราบทันที เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนภายในกลุ่มเกิดความกระตือรือร้นและร่วมมือกัน

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทยในเนื้อหาอื่น ๆ

7.2.2 ควรมีการเปรียบเทียบผลการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นคนแบ่งกลุ่มผู้เรียนเองและผู้เรียนเป็นผู้แบ่งกลุ่มกันเอง

บรรณานุกรม

- กัลยาณี พลศักดิ์. 2543. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้รูปแบบการสอนแบบร่วม
มือ กันเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543. แนกคูกทงปัญญ: สะทอนฝ่วกฤตการศึทษาไทย.
กรุงเทพฯ: ซัคเซสมึเด็ย.
- คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จวีวรรณ แก้วหล่อน. 2540. การศึทษามลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนัก
เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ
ร่วมมือกันเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ชนาธิป พรกุล. 2543. แคลทส์: รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเมฆ ภมรสิงห์. 2544. หลากหลายวิธีการสอนของครูต้นแบบ 2541 วิชาวิทยาศาสตร์
"การเรียนการสอน (Co-opperative Learning) ตามแนวผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วย
ตนเอง" กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.
- ทีศนา แชมมณี. 2528. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร :
บูรพาศิลป์การพิมพ์.
- พัชรินทร์ จันท์ห้วโทน. 2544. การศึทษามลการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกัน
เรียนรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง น้ำเพื่อชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต). 2539. ปฏิรูปการศึทษา : การสร้างสรรค้ภูมิปัญญา.
กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นดิงแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานทดสอบทางการศึทษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2544. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธี และ เทคนิคการสอน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- มาโนชญ์ เขียวชาญ. 2542. จิตวิทยาทั่วไป. สุราษฎร์ธานี : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543. วิสัยทัศน์การศึกษา. นนทบุรี : SR PRINTING LIMTED PARTNERSHIP.
- 2535. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้า สิริกิต์พระบรมราชินีนาถ ในนามวงกลมเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์
- วิทยาเขตเพาะช่าง , สถาบันเทคโนโลยี. 2539. คู่มือนักศึกษา ปีการศึกษา 2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- ศักดิ์ไทย สุทธิจบวร. 2545. จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและปฏิบัติการ. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2523. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์.
- สุชา จันทน์เอม. 2531. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุลัดดา ลอยฟ้า. 2539. รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้. เอกสารการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรพงษ์ วิจิต. 2539. การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกัน เรียนรู้. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 รายงานการวิจัยการศึกษาดลอดชีวิตเพื่อ สังคมไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) . 2542. พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 . กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.
- เสรี ฤนนอก. 2542. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเมืองการ ปกครอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้และการสอนแบบปกติ. ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- โสภา ชูพิกุลชัย. 2522. จิตวิทยาสังคมประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

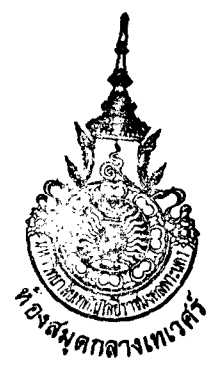
อนุสรณ์ สุชาติานนท์ .2536. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม และบุคลิกภาพ
ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ.

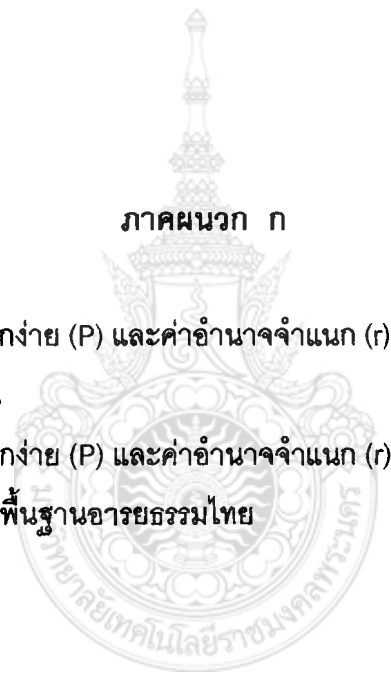
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.

Lindgren, Henry C. 1973. *An Introduction to Social Psychology*. 2 nd edition. New York:
John Wiley and Sons

Slavin,R.E. 1977. *Student Team Techniques: Narrowing The Achievement Gap between
the Race*. Center for School. The John Hopkins University.

ภาคผนวก ก

ตารางที่ 6 แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้
พื้นฐานก่อนเรียน

ตารางที่ 7 แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย

ตารางที่ 6 แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดความรู้
พื้นฐานก่อนเรียน

ข้อที่	ความยาก-ง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.25	0.50
2	0.30	0.20
3	0.50	0.20
4	0.50	0.33
5	0.60	0.40
6	0.40	0.40
7	0.60	0.40
8	0.45	0.43
9	0.70	0.20
10	0.50	0.60
11	0.73	0.46
12	0.33	0.33
13	0.50	1.00
14	0.70	0.60
15	0.33	0.33
16	0.20	0.40
17	0.30	0.60
18	0.30	0.20
19	0.60	0.80
20	0.50	0.60
21	0.30	0.60
22	0.70	0.60
23	0.40	0.80
24	0.30	0.60
25	0.40	0.80

ข้อที่	ความยาก-ง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
26	0.60	0.80
27	0.60	0.40
28	0.30	0.20
29	0.40	0.80
30	0.39	0.33
31	0.34	0.36
32	0.55	0.55
33	0.70	0.20
34	0.72	0.56
35	0.50	1.00
36	0.30	0.20
37	0.67	0.33
38	0.33	0.30
39	0.60	0.40
40	0.50	0.20

แบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability KR-20) = 0.82

ตารางที่ 7 แสดงค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย

ข้อที่	ความยาก-ง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.55	0.55
2	0.33	0.33
3	0.25	0.50
4	0.67	0.67
5	0.50	1.00
6	0.50	0.50
7	0.58	0.50
8	0.70	0.69
9	0.55	0.55
10	0.33	0.33
11	0.42	0.50
12	0.42	0.83
13	0.50	0.67
14	0.33	0.67
15	0.60	0.80
16	0.70	0.20
17	0.58	0.83
18	0.20	0.40
19	0.67	0.33
20	0.55	0.55
21	0.25	0.50
22	0.58	0.50
23	0.30	0.20
24	0.30	0.60
25	0.50	0.33

ข้อที่	ความยาก-ง่าย (P)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
26	0.33	0.33
27	0.58	0.50
28	0.50	0.50
29	0.25	0.50
30	0.31	0.34
31	0.42	0.83
32	0.42	0.83
33	0.25	0.50
34	0.33	0.33
35	0.63	0.75
36	0.42	0.50
37	0.67	0.33
38	0.38	0.25
39	0.50	0.33
40	0.42	0.50

แบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability KR-20) = 0.89

ภาคผนวก ข

- แผนปฐมนิเทศ
- แผนการสอนตามหลักการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
- แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนเรียน เรื่อง วิวัฒนาการการปกครองของไทย
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วิวัฒนาการการปกครองของไทย

แผนการสอนปฐมนิเทศนักศึกษาในกลุ่มทดลอง

เรื่อง การปฐมนิเทศนักศึกษาเกี่ยวกับการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เวลา 1 คาบ 50 นาที

ความคิดรวบยอด

การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นหลักการสอนที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านสติปัญญา ด้านสังคม โดยสมาชิกในกลุ่มจะดำเนินการร่วมมือกันทำงานกลุ่ม โดยผู้เรียนแต่ละคนต้องช่วยเหลือผู้เรียนคนอื่น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. บอกเกณฑ์ของการบรรลุเป้าหมายและวิธีการที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มได้
2. บอกบทบาทของสมาชิกในกลุ่มและวิธีการปฏิบัติตนในการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้เพื่อบรรลุเป้าหมาย

เนื้อหา

การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้มีลักษณะการเรียนรู้เป็นกลุ่ม เป็นเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ถูกพัฒนาขึ้น นักเรียนจะเสนอความคิดภายในกลุ่ม มีการทำงานร่วมกันทำให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มภายใต้แนวคิด 3 ประการ คือ

1. รางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่ม ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนจะต้องตั้งรางวัลไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น และพยายามปรับพฤติกรรมของตนเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม รางวัลที่กำหนดอาจเป็นสิ่งของ ประกาศนียบัตร คำชมเชย การเชิดชูเกียรติ ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนควรชี้ให้ผู้เรียนทราบว่ากลุ่มไม่ควรแข่งขันกันเพื่อจุดประสงค์ จะต้องการรางวัลเพียงอย่างเดียว

2. ความหมายของแต่ละบุคคลในกลุ่มมีผลต่อรางวัลเพื่อเป้าหมายของกลุ่มผู้สอนต้องพยายามให้ผู้เรียนทราบว่า ถึงแม้จะเรียนเป็นกลุ่มแต่ในการวัดความก้าวหน้าของกลุ่มจะวัดจากความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพราะเมื่อผู้สอนจะทำการวัดความก้าวหน้าของกลุ่มจาก

ความก้าวหน้าของแต่ละบุคคลในกลุ่มแล้วหาค่าเฉลี่ยของคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มเพื่อเป็นคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่ม ดังนั้นจึงนับได้ว่าความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

3. โอกาสในการช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จของกลุ่มเท่าเทียมกัน ผู้เรียนต้องตระหนักว่าพวกเขาได้สร้างกลุ่มของเขาขึ้นมาด้วยกัน มิใช่เฉพาะผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผู้เรียนจะต้องปรับปรุงพฤติกรรมของเขามาแต่เดิมให้ดีขึ้น เพื่อส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จให้มากที่สุดซึ่งจะเป็นผลโดยตรงต่อตัวเอง ดังนั้นจึงกล่าวต่อมาได้ว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงปานกลาง และต่ำ จะสามารถทำได้ดีเท่า ๆ กัน และช่วยกันสร้าง คุณค่าให้กับกลุ่มของตนได้

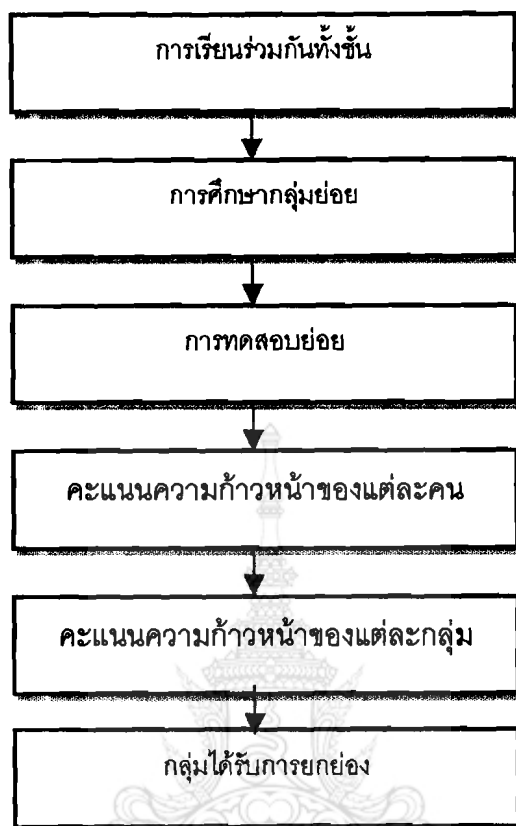
กิจกรรมการเรียนการสอน

ชั้นนำ

1. ผู้สอนแจ้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ผู้เรียนทราบ
2. ผู้สอนเล่าเรื่องเกี่ยวกับเกร็ดประวัติศาสตร์เรื่อง "สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช" ที่เกิดความร่วมมือร่วมใจและความสามัคคีของคนกลุ่มหนึ่งร่วมกันกอบกู้เอกราชจากพม่าได้สำเร็จ โดยใช้ภาพวาดเหตุการณ์ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชประกอบการเล่า
3. ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์ข้อคิดที่ได้จากเรื่องดังกล่าว โดยผู้สอนถามนักศึกษาว่า เพราะเหตุใดการกอบกู้ของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงประสบความสำเร็จ

ขั้นสอน

1. ผู้สอนชี้แจงนักศึกษาถึงข้อตกลงในการการสอนเรียนตามหลักการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยฉายแผ่นใสแสดงแผนภูมิในการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

1.1 การเรียนร่วมกันทั้งชั้นเรียนในแต่ละชั่วโมง เพื่อให้นักศึกษาทราบหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะเรียน โดยนักศึกษาต้องสนใจและตั้งใจเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อสงสัยให้ซักถาม เพื่อเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนในเนื้อหาที่จะเรียน

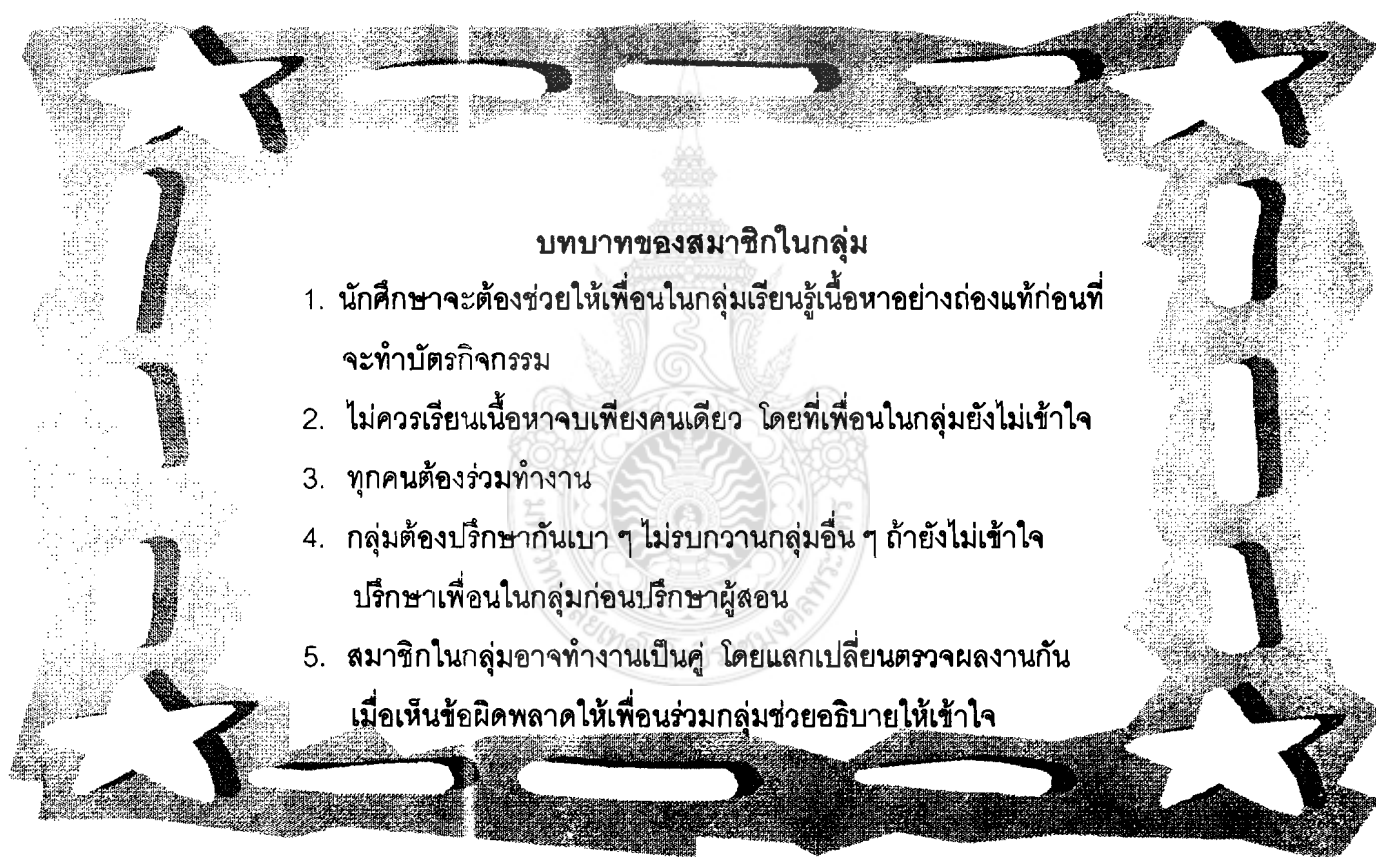
1.2 การศึกษากลุ่มย่อย โดยนักศึกษาแยกเป็นกลุ่มตามที่คุณสอนจัดให้ ซึ่งมีทั้งหมด 7 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิก 4 คน ใน 4 คนนี้ จะประกอบด้วย นักศึกษาระดับเก่ง 1 คน นักศึกษาระดับปานกลาง 2 คน นักศึกษาระดับอ่อน 1 คน

1.3 ผู้สอนแจ้งผลการจัดกลุ่มให้นักศึกษาทราบ โดยอธิบาย การจัดกลุ่มครั้งนี้ยึดตามผลการสอนที่ได้จากการสอบจากแบบทดสอบพื้นฐาน เรื่อง การเมืองการปกครอง แล้วแยกเป็นนักศึกษาเก่ง ปานกลางและอ่อน เข้ากลุ่มเดียวกัน กลุ่มละ 4 คน ในอัตราส่วน 1:2:1

1.4 นักศึกษาเข้ากลุ่มของตนเอง แล้วเลือกประธานและเลขานุการของกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและนำปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม จากนั้นให้นักศึกษาดำเนินชื่อกลุ่ม แล้วรายงานให้เพื่อนในชั้นทราบ

1.5 ผู้สอนอธิบายขั้นตอนการเรียนกลุ่มย่อย และบทบาทของสมาชิกในกลุ่มว่านักศึกษา

จะต้องศึกษาตามของกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยบัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม และบัตรเฉลย สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำให้ดีที่สุดเพื่อตนเองและกลุ่มของตนเอง โดยเพื่อนที่เรียนเก่งจะช่วยสอนหรืออธิบายให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจเนื้อหาที่เรียน สมาชิกทุกคนต้องตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกแต่ละคนจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน แสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ปรึกษาหารือกัน ร่วมกันทำงาน ยอมรับเพื่อนที่เรียนอ่อน และมีความสัมพันธ์กันของกลุ่มสมาชิกจะช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จได้ ผู้สอนแสดงผ่านใบบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม

1.6 เมื่อนักศึกษาเรียนไปได้ 1 ชั่วโมง จะมีการทดสอบย่อย ในระหว่างการทดสอบย่อยจะไม่อนุญาตให้สมาชิกภายในกลุ่มช่วยเหลือกัน ทุกคนต้องพยายามทำข้อสอบอย่างเต็มความสามารถของตนเอง

1.7 ผู้สอนแจ้งคะแนนฐานให้นักศึกษาแต่ละคนทราบแล้ว นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบย่อยมาเปรียบเทียบกับคะแนนฐานของนักศึกษาแต่ละคน และคะแนนทดสอบย่อยครั้งล่าสุดจะเป็นคะแนนฐานของการทดสอบครั้งต่อไป

1.8 ผู้สอนนำเสนอตัวอย่างคะแนนความก้าวหน้าและตัวอย่างการทำงานร่วมกันภายในกลุ่มของนักศึกษา 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1

สมาชิก	คะแนนฐาน	คะแนนสอบ	คะแนนก้าวหน้า
1. เด็กเก่ง	82	87	20
2. เด็กปานกลาง	63	72	30
3. เด็กอ่อน	51	63	20
4. เด็กปานกลาง	65	75	20
คะแนนความก้าวหน้าของกลุ่ม			22.5

กลุ่มที่ 2

สมาชิก	คะแนนฐาน	คะแนนสอบ	คะแนนก้าวหน้า
1. เด็กเก่ง	80	90	20
2. เด็กปานกลาง	67	76	20
3. เด็กอ่อน	50	45	20
4. เด็กปานกลาง	64	70	20
คะแนนความก้าวหน้าของกลุ่ม			20

จากตัวอย่างดังกล่าวผู้สอนเปรียบเทียบให้นักศึกษาเห็นว่าระหว่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยความก้าวหน้าของกลุ่มแตกต่างกันซึ่งกลุ่มที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยความก้าวหน้าสูงกว่ากลุ่มที่ 2 ทั้งนี้เพราะนักศึกษากลุ่มที่ 1 ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกในกลุ่มทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสมาชิกในกลุ่มมีความก้าวหน้าสูงกว่ากลุ่มที่ 2

2. การคิดคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคน คิดจากคะแนนผลต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบย่อยกับคะแนนฐานของแต่ละคน ตามเกณฑ์การให้คะแนนดังตารางต่อไปนี้

คะแนนจากการทดสอบ	คะแนนความก้าวหน้า (Improvement points)
1. ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐานมากกว่า 10 คะแนน	0
2. ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนฐาน 1 – 10 คะแนน	10
3. ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่าคะแนนฐาน 1 – 10 คะแนน	20
4. ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนฐานเกิน 10 คะแนน	30
5. ได้คะแนนเต็ม	30

3. คะแนนกลุ่ม คิดคำนวณจากการหาค่าเฉลี่ยของคะแนน ความก้าวหน้าของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ซึ่งกลุ่มที่ได้รับการยกย่องหรือได้รับรางวัลจะยึดตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

คะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยของกลุ่ม	ระดับกลุ่ม
1. ได้คะแนนเฉลี่ย 15 – 19 คะแนน	กลุ่มดี
2. ได้คะแนนเฉลี่ย 20 – 24 คะแนน	กลุ่มดีมาก
3. ได้คะแนนเฉลี่ย 25 – 30 คะแนน	กลุ่มยอดเยี่ยม

4. ผู้สอนสร้างข้อตกลงกับนักศึกษาในการเรียนการสอนครั้งนี้ผู้สอนจะมีรางวัลให้ 2 ประเภท คือ รางวัลรายบุคคล และรางวัลรายกลุ่ม

5. ผู้สอนซักถามเกณฑ์การบรรจุเป้าหมายของกลุ่มและหลักการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้กับบทบาทของผู้เรียนว่าควรปฏิบัติอย่างไร

ขั้นวัดผลประเมินผล

- สังเกตจากการตอบคำถาม
- ความสนใจ และความร่วมมือในการทำกิจกรรม

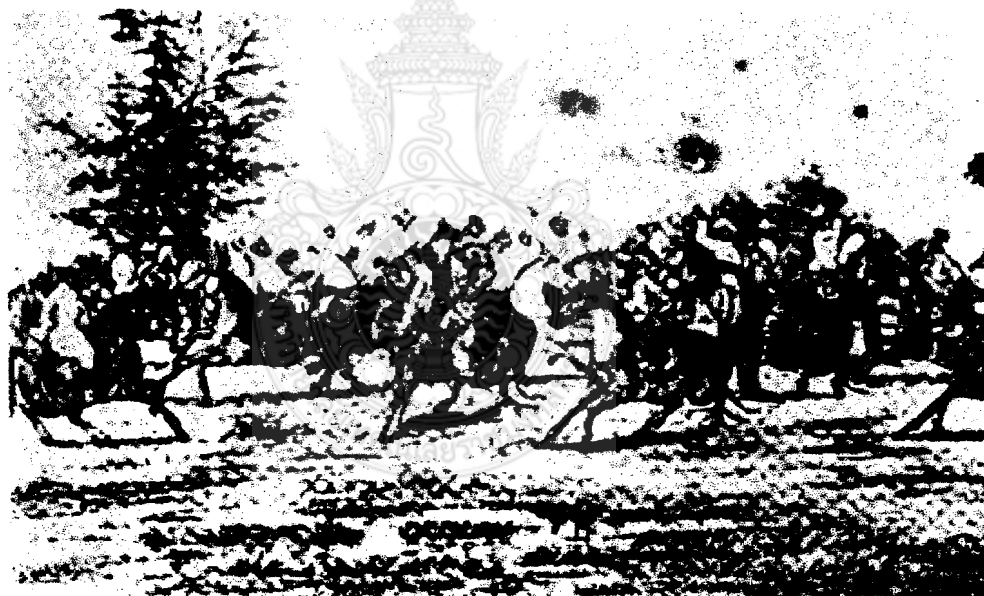
สื่อการเรียนการสอน

- ภาพวาดประกอบการเล่าประวัติ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
- แผ่นใสแสดงแผนภูมิลำดับขั้นการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
- แผ่นใสแสดงบทบาทของสมาชิกภายในกลุ่ม
- แผ่นใสแสดงแผนภูมิแสดงเกณฑ์การให้คะแนนความก้าวหน้า
- แผ่นใสแสดงแผนภูมิเกณฑ์กำหนดทีมที่ได้รับการยกย่อง

ความสำเร็จเจ้าตากจึงแสดงน้ำใจอันเด็ดเดี่ยวโดยสั่งให้นายทัพนายกองทูปหม้อข้าวหม้อแกงหลังจากรับประทานอาหารเย็นแล้วหมายจะให้ทหารตีเมืองจันทบุรีให้ได้

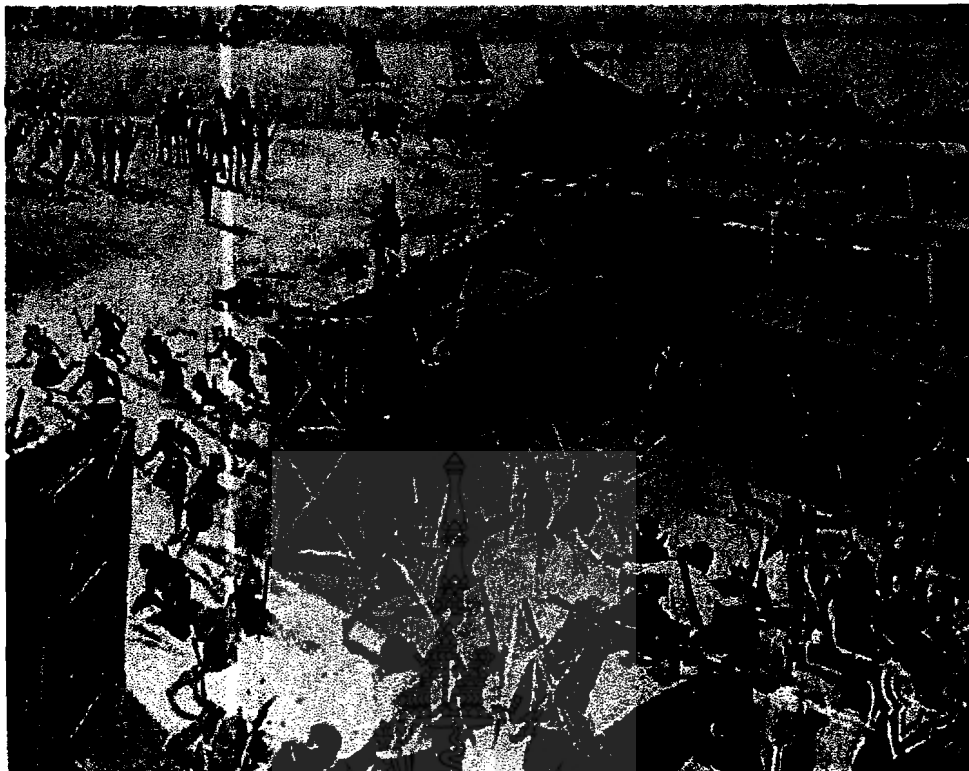
เจ้าตากและพรรคพวกตีเมืองจันทบุรีได้ในคืนนั้นเอง ตรงกับเดือน 7 พ.ศ. 2310 จากนั้นก็เตรียมงานกู้ชาติ โดยรวบรวมอาวุธ ต่อเรือรบและฝึกฝนกำลังคนที่มาสมทบให้มีฝีมือและประสิทธิภาพ

เมื่อการทุกอย่างพร้อมแล้ว เจ้าตากกรีธาทัพจากเมืองจันทบุรีในเดือน 11 พ.ศ.2310 เข้าตีเมืองธนบุรีได้แล้วเร่งทัพขึ้นไปยังกรุงศรีอยุธยา ขณะนั้นทัพใหญ่ของพม่าได้ยกกลับไปแล้ว คงเหลือแต่ทัพของนายสุกี้พระนายกอง อยู่ควบคุมคนไทยที่ค่ายโพธิ์สามต้นเท่านั้น เจ้าตากยกกำลังเข้าตีแตกก่อน แล้วเข้าตีค่ายด้านตะวันตกของสุกี้พระนายกอง ล้อมกันนานถึงเวลาเที่ยง เจ้าตากสามารถตีค่ายพม่าได้ สุกี้พระนายกองสิ้นชีพในสนามรบ การตีค่ายนี้ได้เท่ากับเป็นการกอบกู้เอกราช

ภาพการรบของสมเด็จพระเจ้าตากสินที่บ้านพรานนก

ที่มา มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม. 2543. สมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ภาพวาดวันตีฝ่าวงล้อมพม่า

ที่มา มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม. 2543. สมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช.

กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พินติ้งแอนด์พับลิชวิง จำกัด.

ภาพวาดกระบวนการกอบกู้เอกราชจากอยุธยามุ่งสู่หัวเมืองชายทะเลตะวันออก
ที่มา มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม. 2543. สมเด็จพระเจ้าตากสิน
มหาราช. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พินติ้งแอนด์พับลิชวิง จำกัด.

การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
แผนการสอนที่ 1
เรื่อง การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย
วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
เวลา 3 คาบ (150 นาที)

ความคิดรวบยอด

กรุงสุโขทัยถือว่าเป็นอาณาจักรแห่งแรกของชาวไทย มีลักษณะการเมืองการปกครองที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเปรียบเสมือนการปกครองในครอบครัวใหญ่และนอกจากนี้ก็มีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อพัฒนาการและประวัติความเป็นมาของการเมืองการปกครอง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายลักษณะการเมืองการปกครองของกรุงสุโขทัยได้
2. อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการเมืองการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยได้
3. อธิบายการจัดระเบียบการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยได้
4. วิเคราะห์รูปแบบและลักษณะการปกครองสมัยสุโขทัยที่ส่งผลกระทบต่อการปกครองของไทยในสมัยปัจจุบันได้

เนื้อหา

การปกครองในสมัยสุโขทัย มีลักษณะการปกครองแบบบิดาปกครองบุตร มีการจัดระเบียบการปกครอง โดยมีการแบ่งลักษณะเมืองออกเป็นชั้น ๆ โดยถือกรุงสุโขทัยเป็นศูนย์กลางประกอบด้วย

1. เมืองหลวงหรือราชธานี ซึ่งหมายถึง กรุงสุโขทัยซึ่งถือเป็นศูนย์กลางการปกครอง
2. เมืองลูกหลวงหรือเมืองหน้าด่าน หมายถึง เมืองที่ตั้งอยู่สี่ทิศรอบราชธานี
3. เมืองพระยามหานคร หมายถึง เมืองใหญ่ ๆ ที่ตั้งอยู่ห่างจากราชธานีออกไป
4. เมืองประเทศราช หมายถึง เมืองที่อ่อนน้อมมาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภาร

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ผู้สอนนำนักศึกษาเข้าสู่บทเรียนโดยการอภิปรายซักถามต่อไปนี้
 - 1.1 นักศึกษาทราบหรือไม่ว่าอาณาจักรแห่งของชาวไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คืออาณาจักรใด (อาณาจักรกรุงสุโขทัย)
 - 1.2 การเมืองการปกครองของไทยในสมัยปัจจุบันกับสมัยกรุงสุโขทัยมีความแตกต่างกันหรือไม่ (แตกต่างกัน)
 - 1.3 นักศึกษาคิดว่าการปกครองในสมัยสุโขทัยมีลักษณะอย่างไร (ลักษณะแบบพ่อปกครองลูก)
 - 1.4 ผู้สอนแจ้งให้นักศึกษาทราบว่า จะศึกษาเรื่อง “การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย”
2. ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาทราบโดยใช้แผ่นใสแสดงข้อความดังนี้

1. อธิบายลักษณะการเมืองการปกครองของกรุงสุโขทัยได้
2. อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการเมืองการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยได้
3. อธิบายการจัดระเบียบการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยได้
4. วิเคราะห์รูปแบบและลักษณะการเมืองการปกครองสมัยสุโขทัยที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองของไทยในสมัยปัจจุบันได้

ขั้นเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น

1. ผู้สอนเสนอสิ่งช่วยจัดมโนมติล่วงหน้า โดยแจกเอกสารสิ่งช่วยจัดมโนมติและฉายแผ่นใสแสดงให้นักศึกษาดู มีรายละเอียดดังนี้

“ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งทวนขวานไว้หั้น ไพรฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความ เจ็บท้องข้องใจ มักจักกล่าวถึงเจ้าถึงชนบไร้ไปล้นกระดิ่งอันทวนขวานไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยินเรียก เมื่อถามสวนความแก่มั่นด้วยชื่อ ไพรในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม”

“เมื่อชั่วพ่อกู กูบ้ำเรอแก่แม่กู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู กูได้หมาก
 ส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยดี กูเอามาแก่พ่อกู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู กู
 ได้หมากส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยกินดี กูเอามาแก่พ่อกู กูไปตีหนังวังช้างได้ กูเอา
 มาแก่พ่อกู กูไปท่บ้านท่เมือง ได้ช้าง ได้วง ได้บัว ได้นาง ได้เงินได้ทอง กูเอามาเวน
 แก่พ่อกู พ่อกูตาย ยังพี่กู กูพรำบ้ำเรอแก่พี่กู ดั่งบ้ำเรอแก่พ่อกู พี่กูตาย จึงได้เมืองแก่กู
 ทั้งกลม

หลังจากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นตามแนวคำถามต่อไปนี้

- 1.1 จากเอกสารที่นักศึกษาได้ดูและศึกษานักศึกษาคิดว่าใครคือผู้ที่มีอำนาจในการปกครองในสมัยสุโขทัย (พ่อขุน)
- 1.2 ลักษณะการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยได้ยึดถือหลักการใดมาใช้ในการปกครอง (ยึดหลักความสัมพันธในครอบครัว)
2. แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มตามที่จัดไว้ในแผนปฐมนิเทศแล้วส่งตัวแทนออกมารับของกิจกรรมเพื่อทำกิจกรรม
3. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาคำสั่งและบัตรเนื้อหาให้เข้าใจก่อนทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมแล้วตรวจคำตอบจากบัตรเฉลย
4. ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาจากกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้วตามแนวคำถามต่อไปนี้
 - 4.1 นักศึกษาคิดว่าใครเป็นผู้มีบทบาทการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย
 - 4.2 เราสามารถนำแบบอย่างของหลักการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่
 - 4.3 เมื่อนักศึกษาเป็นผู้นำนักศึกษาคะหลักการปกครองเรื่องใดของกรุงสุโขทัยมาประยุกต์ใช้ เพราะอะไร

ขั้นสรุป

ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปโดยใช้คำถามต่อไปนี้

1. ลักษณะที่สำคัญของการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย

2. ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันสรุปเรื่อง ลักษณะการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย

ขั้นศึกษากลุ่มย่อย

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามที่แบ่งเอาไว้ ในแผนปฐมนิเทศพร้อมทั้งเลือกหัวหน้ากลุ่ม และเลขานุการกลุ่มแล้วให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารับของกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยบัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม และบัตรเฉลย กลุ่มละ 1 ชุด
2. ให้นักศึกษาศึกษาบัตรเนื้อหาให้เข้าใจ แล้วทำกิจกรรมตามที่ระบุไว้ในบัตรกิจกรรม โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มต้องทำกิจกรรมทุกคน ๆ ละ 1 ชุด ซึ่งภายในกลุ่มนั้นจะต้องทำกิจกรรมโดยเน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ และช่วยกันคิดหาคำตอบซึ่งสมาชิกที่เรียนเก่งและเข้าใจเนื้อหาได้ดี จะช่วยอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มที่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหา ซึ่งอาจทำได้โดยการอธิบาย หรือการตั้งคำถามให้ตอบจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้ แล้วตรวจคำตอบที่ได้จากบัตรเฉลย
3. นักศึกษาสรุปกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นภาพรวมตามที่ได้สังเกตจากแบบสังเกตพฤติกรรม
4. หลังจากนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมคือศึกษาเนื้อหาสาระและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกลุ่ม ผู้สอนจัดให้มีการทดสอบย่อย เรื่อง ลักษณะการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย โดยผู้เรียนแต่ละคนจะทำการทดสอบด้วยตนเอง ไม่มีการช่วยเหลือกันเหมือนตอนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย ทุกคนต้องทำข้อสอบตามความสามารถของตนเองและทำคะแนนให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้เพื่อจะสามารถให้กลุ่มของตนเองบรรลุเป้าหมายได้
5. ผู้สอนแจ้งผลการทดสอบโดยคิดคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคนและของกลุ่มย่อย กลุ่มที่ได้รับการยกย่องว่าอยู่ในกลุ่มระดับยอดเยี่ยมจะได้รับรางวัล

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. แผ่นใสแสดงสิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้า
2. แผ่นใสแสดงจุดประสงค์การเรียนรู้
3. เอกสารแสดงสิ่งช่วยจัดมโนคติ เรื่อง การปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย
4. บัตรคำสั่ง
5. บัตรเนื้อหา
6. บัตรเฉลย

7. แบบฝึกหัด

8. แบบทดสอบ เรื่อง การปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย

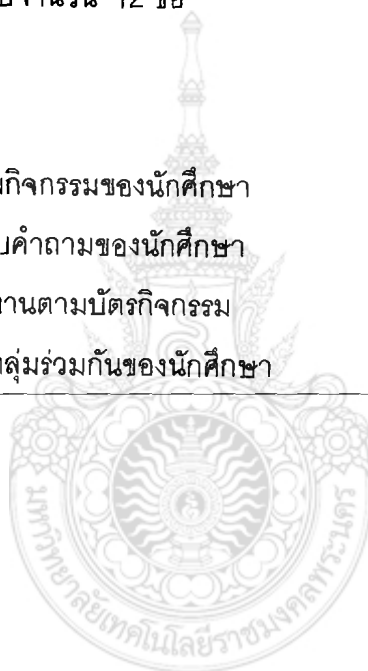
การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล

1. การทำแบบฝึกหัดจำนวน 10 ข้อ
2. การทำแบบทดสอบจำนวน 12 ข้อ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตจากการตอบคำถามของนักศึกษา
3. สังเกตจากการทำงานตามบัตรกิจกรรม
4. สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกันของนักศึกษา

เอกสารช่วยจัดมโนคติ
เรื่อง การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย

“ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งท่านแขวนไว้เห็น ไพร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้าน
กลางเมืองมีด้อยมีความ เจ็บท้องข้องใจ มักจักกล่าวถึงเจ้าถึงชนบ่ไร้ไปสิ้นกระดิ่ง
อันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยินเรียก เมื่อถามสวนความแก่มันด้วย
ชื่อ ไพร่ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม”

“เมื่อชั่วพ่อกู กูบ้ำเรอแก่แม่กู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู กูได้
หมากส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยดี กูเอามาแก่พ่อกู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามา
แก่พ่อกู กูได้หมากส้มหมากหวานอันใดกินอร่อยกินดี กูเอามาแก่พ่อกู กูไปตีหนึ่งวง
ข้างใต้ กูเอามาแก่พ่อกู กูไปที่บ้านท่เมือง ได้ช้าง ได้วง ได้บัวได้นาง ได้เงินได้
ทอง กูเอามาเวนแก่พ่อกู พ่อกูตาย ยังพี่กู กูพำบ้ำเรอแก่พี่กู ดั่งบ้ำเรอแก่พ่อกู พี่
กูตาย จึงได้เมืองแก่กูทั้งกลม

การเมืองการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย

ส่วนประกอบของชองกิจกรรมสำหรับชั้นเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น
เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย

บัตรคำสั่ง

หัวหน้ากลุ่มอ่านคำสั่งให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มฟัง โปรดอ่านบัตรคำสั่งด้วยความตั้งใจและปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยให้ย้อนกลับมาอ่านบัตรคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง ปรัชชากันภายในกลุ่มหรือถามผู้สอน

1. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากบัตรเนื้อหาให้เข้าใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อน ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาพร้อมที่จะทำกิจกรรมได้อย่างมั่นใจ
2. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในบัตรกิจกรรม โดยแต่ละคนในกลุ่มต้องทำบัตรกิจกรรมทุกคนคนละ 1 ชุด โดยต่างคนต่างทำ แต่สามารถถามเพื่อนในกลุ่มเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้นจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้
3. ให้นักศึกษาตรวจคำถามจากบัตรเฉลย
4. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมครบทุกขั้นตอน แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเก็บบัตรกิจกรรมใส่ชองกิจกรรมให้เรียบร้อยเพื่อนำส่งผู้สอน

บัตรเนื้อหา

เรื่องประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย สำหรับชั้นเรียนต่อทั้งชั้น

เมื่อคนไทยได้ตั้งตนเป็นเอกราชพ้นจากอำนาจการปกครองของเขมรในต้นพุทธศตวรรษที่ 19 และได้ตั้งเมืองสุโขทัยขึ้นนั้น ระบบการปกครองที่ใช้ในเมืองสุโขทัยก็น่าจะเป็นแบบเดียวกับที่คนไทยเคยใช้เมื่อสมัยยังอยู่นานเจ้า หรือที่ใช้อยู่ในรัฐไทยอิสระต่าง ๆ ในภาคเหนือของประเทศไทย เช่น เชียงราย เชียงใหม่และน่าน การปกครองนั้น คือ การปกครองแบบนครรัฐ (City State)

ลักษณะเด่นของการปกครองในสมัยสุโขทัยเป็นแบบที่อำนาจอยู่ที่พระมหากษัตริย์หรือพ่อขุนเพียงพระองค์เดียว ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งรูปแบบการปกครองแบบบิดาปกครองบุตรและการปกครองแบบธรรมราชาซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. การปกครองแบบบิดาปกครองบุตร

ลักษณะเด่นของการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยตอนต้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชนตั้งแต่สมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์จนถึงสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเป็นไปอย่างใกล้ชิด *ยึดความสัมพันธ์แบบครอบครัว* แบบเครือญาติซึ่งเป็นรูปแบบที่ปฏิบัติกันมาแต่เดิม นั่นคือยึดครอบครัวเป็นหลักสำคัญในการปกครอง หัวหน้าครอบครัวมีภาระรับผิดชอบดูแลคนในครอบครัวให้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรม ช่วยเหลือเกื้อกูลในการทำมาหากิน ส่วนผู้น้อยต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ครอบครัวทั้งหลายรวมเข้าเป็นเมืองในอาณาจักร พ่อขุนหรือเจ้าเมือง หรือพระมหากษัตริย์ปกครองในฐานะ*หัวหน้าครอบครัว*

พระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงสุโขทัยตอนต้น มีฐานะเป็นบุคคลเช่นเดียวกับราษฎร ทรงวางพระองค์เป็นเสมือน “พ่อ” ของประชาชนทั้งหลาย ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชนมีมาก พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แขวนกระดิ่งไว้ที่ประตูพระราชวังดังปรากฏในศิลาจารึกดังนี้ *“ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้หัน ไร่ฟ้าหน้าปกกลางบ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความ เจ็บท้องข้องใจ มักจักกล่าวถึงเจ้าถึงชนบ่ไร่ไปล้นกระดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยินเรียก เมื่อถามสวนแก่มันด้วยชื่อ ไพรในเมืองสุโขทัยนี้จึงชมซึ่งเป็นลักษณะของการปกครองแบบบิดากับบุตรหรือแบบบิดุราชา คำนำหน้าพระมหากษัตริย์ใช้คำว่า “พ่อขุน” เช่น พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ พ่อขุนบานเมือง พ่อขุนรามคำแหงมหาราช*

พ่อขุนหรือพระมหากษัตริย์มีอำนาจในการปกครองอย่างเด็ดขาดแต่ทรงใช้อำนาจอยู่ในขอบเขตของทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร และราชจรรยาวัตร และมีข้าราชการหรือลูกขุนดำเนินการต่างพระเนตรพระกรรณโดยตรงและโดยอ้อม

2. การปกครองแบบธรรมราชา

หลังรัชกาลของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง คำนำหน้าพระนามเปลี่ยนเป็น “พญา” เช่น พญาเลอไทย พญาจันทม นับตั้งแต่สมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 จนถึงสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 4 เน้นความเป็น “ธรรมราชา” มากขึ้น คำนำหน้าพระนามพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ขึ้นต้นว่า “พระมหาธรรมราชา”

พระมหาธรรมราชาที่ 1 เป็นแบบอย่างของพระมหากษัตริย์กรุงสุโขทัยแบบธรรมราชา การปกครองที่อาศัยพระพุทธศาสนานี้เรียกว่า “การปกครองแบบธรรมราชา” พระมหากษัตริย์แบบธรรมราชาต้องทรงอยู่ในทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรม จริยวัตรที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติเป็นหลักธรรมประจำพระองค์ มี 10 ประการ คือ

1.1 ทาน ให้ปันช่วยประชา บำเพ็ญตนเป็นผู้ให้ โดยมุ่งปกครองเพื่อให้เขาได้เอาใจใส่อำนวยความสะดวกหรือดูแลให้ปราชาราษฎร์ได้รับประโยชน์ สุขความสะอาด ความปลอดภัย ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนประสบทุกข์ และให้ความสนับสนุนแก่ผู้ทำความดี

1.2 ศีล รักษาความสุจริต ประพฤติดี สรรวมกายและวาจา ดำรงด้วยเบญจศีล

1.3 ปริจจาคะ บำเพ็ญกิจด้วยการเสียสละ สามารถเสียสละความสุขสำราญเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

1.4 อาชชวะ ปฏิบัติการโดยซื่อตรง พระมหากษัตริย์ต้องมีอัธยาศัยประกอบด้วยความจริง ไร้มารยาสาไถย ดำรงในสัตย์สุจริต ซื่อตรง

1.5 มัทวะ ทรงมีความอ่อนโยนเข้าถึงคน มีอัธยาศัยไมเยอหึงหยาบคาย กระด้างถือพระองค์ มีความสง่าเกิดแก่ท่วงทีที่ரியสุภาพนุ่มนวล

1.6 ตปะ กำจัดความเกียจคร้านและความขี้

1.7 อักโกธะ ถือเหตุผลไม่ลุอำนาจความโกรธ

1.8 อวิหิงสา มีอหิงสานำร่มเย็น ไม่หลงระเริงอำนาจ ไม่บีบบังคับกดขี่ เช่น เก็บภาษีผู้ตรัด หรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาด มีความเมตตา ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใดด้วยอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

1.9 **ขันติ** อดทนต่อความยากลำบากอดทนต่อโลภะความอยากได้ในทางทุจริต ต่อโทษความโกรธเคืองจนถึงพยาบาลมุ้งร้าย ต่อโมหะความหลงงมงายเพราะอารมณ์ที่ชั่วให้เกิด

1.10 **อวิโรธนะ** การคิดและการกระทำสิ่งทั้งหลายโดยยึดมั่นความยุติธรรม เพื่อประโยชน์สุขของราษฎรทั้งปวง

ที่มา

ดุษฎี ไชยโยธา. พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย.

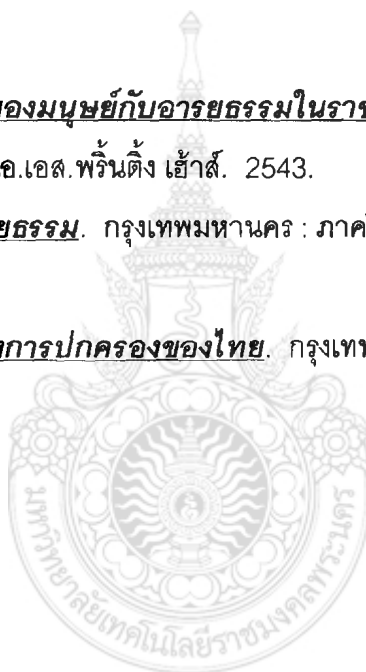
กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์. 2543.

ดรุณี แก้วม่วง. พื้นฐานอารยธรรม. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาประวัติศาสตร์ สถาบันราชภัฏ

จันทระเกษม. 2534.

ธีรวุฒิ ไชยวิชชุ์กุล. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด

จตุพรหม. 2541.

บัตรกิจกรรม

สำหรับชั้นเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย

คำชี้แจง จากบัตรเนื้อหาให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. ลักษณะเด่นของการปกครองสมัยสุโขทัยคือ
.....
2. ใครเป็นผู้ที่มีอำนาจการปกครองของไทยในสมัยสุโขทัย
.....
3. ในสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์จนถึงสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้นำหลักความสัมพันธ์แบบ
ใดมาใช้ในการปกครอง
.....
4. ให้นักศึกษาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครอง
ในสมัยกรุงสุโขทัย
.....
.....
.....
5. การปกครองในสมัยสุโขทัยใครคือผู้ที่อยู่ในฐานะหัวหน้าครอบครัว
.....
6. จากหลักศิลาจารึกที่ว่า "ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้เห็น ไร่ฟ้าหน้าปกกลาง
บ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความ เจ็บท้องข้องใจ มักจักกล่าวถึงเจ้าถึงชนบไว้ไปลั่นกระดิ่งอัน
ท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองได้ยินเรียก เมื่อถามสวนแก่มั่นด้วยชื่อ ไพรในเมือง
สุโขทัยนี้จึงชม" แสดงถึงลักษณะใดของการปกครองในสมัยสุโขทัย
.....
7. สิ่งใดที่เป็นแนวทางสำหรับพระมหากษัตริย์ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติเพื่อไม่ให้ใช้อำนาจเกิน
ขอบเขต
.....

8. พระมหากษัตริย์พระองค์ใดที่เป็นแบบอย่างของการปกครองแบบธรรมราชา

9. "การที่พระมหากษัตริย์ มีการให้ ประพตติตั้งาม การบริจาค ความซื่อตรง
ความอ่อนโยน ความทรงเดช ไม่โกรธ ไม่เบียดเบียน มีความอดทนและไม่คลาดธรรม....."
ซึ่งพระองค์ท่านได้ยึดถือแนวหลักธรรมใดเป็นหลักในการประพตติปฏิบัติ

10. นักศึกษาคิดว่าสามารถนำหลักธรรมในการปกครองไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

ส่วนประกอบของซองกิจกรรม
สำหรับชั้นศึกษากลุ่มย่อย
เรื่อง การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย

บัตรคำสั่ง

หัวหน้ากลุ่มอ่านคำสั่งให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มฟัง โปรดอ่านบัตรคำสั่งด้วยความตั้งใจและปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยให้ย้อนกลับมาอ่านบัตรคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง ประชากันภายในกลุ่มหรือถามผู้สอน

1. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากบัตรเนื้อหาให้เข้าใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อน ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาพร้อมที่จะทำกิจกรรมได้อย่างมั่นใจ
2. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในบัตรกิจกรรม โดยแต่ละคนในกลุ่มต้องทำบัตรกิจกรรมทุกคนคนละ 1 ชุด โดยต่างคนต่างทำ แต่สามารถถามเพื่อนในกลุ่มเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้นจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้
3. ให้นักศึกษาตรวจคำตอบจากบัตรเฉลย
4. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมครบทุกขั้นตอน แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเก็บบัตรกิจกรรมใส่ซองกิจกรรมให้เรียบร้อยเพื่อนำส่งผู้สอน

การจัดระเบียบการปกครอง

ในระยะแรก ๆ ของการปกครองสมัยสุโขทัยการปกครองอาณาจักรแบบพ่อปกครองลูกสามารถกระทำได้ดีทั่วถึง เพราะอาณาเขตไม่กว้างขวางนักและประชากรมีจำนวนน้อย การจัดการปกครองโดย “พ่อขุน” เพียงพระองค์เดียวเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย

การปกครองในรูปแบบพ่อปกครองลูกมีเฉพาะในช่วงตอนต้นของอาณาจักรสุโขทัย เพราะต่อมาลักษณะของกษัตริย์ได้เปลี่ยนแปลงไปสู่กษัตริย์แบบธรรมราชา (King of Righteousness) อันหมายถึงพระมหากษัตริย์ผู้มีธรรมหรือพระราชกษัตริย์ผู้ปฏิบัติธรรมตามหลักแห่งพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักธรรมทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร และราชจรรยาวัตร การนำคติ กษัตริย์แบบธรรมราชามาใช้แทนคติกษัตริย์แบบพ่อขุนก็เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาทางการเมือง ควบคุมไปกบฏวิธีการทางทหาร เพราะเมื่อพญาลิไทขึ้นครองราชย์ เมืองต่าง ๆ ของสุโขทัยก็ได้พยายามแยกตัวป็นอิสระ ทำให้พญาลิไทนำคติความเชื่อในสถาบันกษัตริย์แบบธรรมราชามาใช้ เป็นกลวิธีหนึ่งในการแก้ปัญหาทางการเมืองที่สับสนวุ่นวายเพราะเป็นการเสริมบุคลิกภาพของพระมหากษัตริย์ให้เกิดการยอมรับ เคารพเชื่อฟัง และศรัทธาจากประชาชนชาวสุโขทัยและหัวเมืองต่าง ๆ

รูปแบบการปกครองโดยแบ่งอาณาเขตออกเป็นชั้น ๆ รวม 4 ชั้น ที่มีลักษณะของการกระจายอำนาจ มีสุโขทัยเป็นศูนย์กลางคือ ราชธานี และแบ่งหัวเมืองออกเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และเมืองประเทศราช

1. การปกครองราชธานี สุโขทัยซึ่งป็นเมืองหลวงเป็นศูนย์กลางของการปกครองของประเทศอยู่ในอำนาจการปกครองของพระมหากษัตริย์โดยเด็ดขาดเพียงพระองค์เดียวแม้ว่าในการปฏิบัติจะให้ลูกขุนมีส่วนร่วมบ้างแต่อำนาจลึทธิขาคก็ยังคงอยู่ที่พระมหากษัตริย์หรือพ่อขุน
2. หัวเมืองชั้นใน หมายถึง เมืองที่ตั้งอยู่สี่ทิศรอบราชธานี ซึ่งแต่ละเมืองมีระยะห่างจากเมืองหลวงประมาณไม่เกิน 2 วันของการเดินทางโดยทางเท้า หัวเมืองเหล่านี้มีฐานะเป็นเมืองอุปราช ได้แก่ ทิศเหนือ เมืองศรีสัชนาลัย (สวรรคโลก) ทิศใต้ เมืองสระหลวง (พิจิตร) ทิศตะวันออก เมืองสองแคว (พิษณุโลก) ทิศตะวันตก เมืองนครชุมหรือชากังราว (กำแพงเพชร)
3. เมืองพระยามหานคร หมายถึง เมืองใหญ่ ๆ ที่ตั้งอยู่ห่างจากราชธานีออกไปและมีพลเมืองเป็นคนไทย พระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งเจ้านายเชื้อพระวงศ์หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ไปปกครองต่างพระเนตรพระกรรณ ในกรณีที่เกิดสงคราม ราษฎรในแต่ละเมืองจะรวมกันเข้าเป็นกองพลหนึ่ง ๆ ไปช่วยราชธานีรบศึก เมืองพระยามหานครถือเป็นหัวเมืองชั้นนอก เมืองพระยามหา

นครมีอยู่หลายเมือง เช่น นครสวรรค์ เชียงทอง บางพาน บางฉลิ่ง ชัยนาท กาญจนบุรี ไทรโยค ชุมพร ภูเก็ต และปราณบุรี

4. เมืองประเทศราช หรือเมืองนอก หรือ เมืองขึ้น หมายถึง เมืองที่อ่อนน้อมมาขอพึ่ง พระบรมโพธิสมภาร โดยส่งดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง ตลอดจนเครื่องราชบรรณาการมาถวายเป็นประจำทุกปีหรือทุกสามปี เมืองเหล่านั้นให้เจ้าเมืองหรือราชวงศ์ของเมืองนั้น ๆ ปกครองกันเอง แต่ในกรณีที่มีศึกสงคราม เมืองประเทศราชจะส่งกองทัพไปช่วยรบ การปกครองในลักษณะนี้ เป็นการปกครองทางอ้อม (indirect rule) เมืองประเทศราชในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีหลายเมือง ดังนี้ ทิศเหนือ ได้แก่ เมืองแพร่ เมืองน่าน ทิศใต้ ได้แก่ เมืองนครศรีธรรมราช เมืองมะละกา เมืองยะโฮร์ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เมืองเซ่า เมืองเวียงจันทน์ เมืองเวียงคำ ทิศตะวันตก ได้แก่ เมืองทวาย เมืองเมาะตะมะ เมืองหงสาวดี

ผลกระทบต่อกรปกครองของไทยในปัจจุบัน

รูปแบบและลักษณะการปกครองสมัยสุโขทัยส่งผลกระทบต่อกรปกครองของไทยในปัจจุบันคือ

1. วัฒนธรรมแบบพ่อปกครองลูกก่อให้เกิดความรู้สึกและความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง เป็นความรู้สึกผูกพันอันเป็นลักษณะสำคัญอันหนึ่งของชนชาวไทยในการเทิดทูนพระมหากษัตริย์จนถึงปัจจุบัน
2. การให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในสมัยสุโขทัยอาจถือเป็นมูลฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน
3. พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนเป็นจุดรวมแห่งความสมัครสมานสามัคคีของประชาชนในชาติ อันมีลักษณะพิเศษกว่าประเทศใด ๆ
4. วัฒนธรรมแบบพ่อปกครองลูกไม่ค่อยเปิดโอกาสหรือส่งเสริมให้รู้จักคิดด้วยตนเอง แต่มักชอบทำตามผู้ใหญ่อันเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการพัฒนาประชาธิปไตย

บัตรกิจกรรม
สำหรับชั้นการศึกษากลุ่มย่อย
จากบัตรเนื้อหา เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

คำชี้แจง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. เหตุใดในระยะแรก ๆ ของการปกครองสมัยสุโขทัยแบบพ่อปกครองลูกถึงใช้ได้ผลดี

.....

.....

2. การปกครองแบบธรรมราชา(King of Righteousness)มีลักษณะอย่างไร

.....

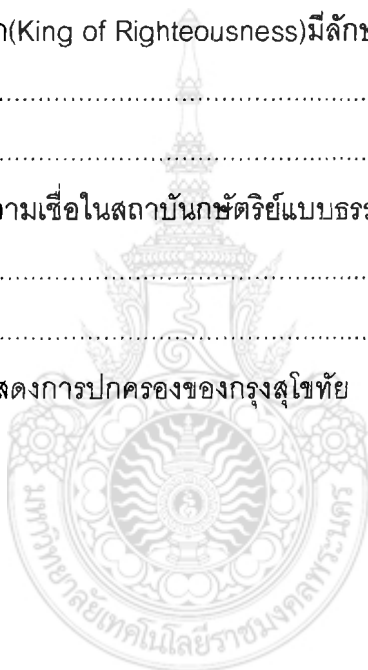
.....

3. เหตุใดพญาลิไทจึงนำคติความเชื่อในสถาบันกษัตริย์แบบธรรมราชามาใช้

.....

.....

4. ให้นักศึกษาเขียนแผนภูมิแสดงการปกครองของกรุงสุโขทัย

5. รูปแบบและลักษณะการปกครองสมัยสุโขทัยส่งผลกระทบต่อการศึกษาของไทยในปัจจุบันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

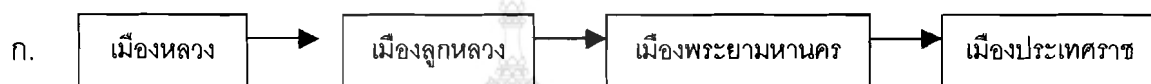
แบบฝึกหัด

เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงสุโขทัย

คำชี้แจง ให้นักศึกษากากบาท (X) ข้อที่เป็นคำถามที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดเป็นลักษณะเด่นของการปกครองในสมัยพ่อขุนรามคำแหง
 - ก. การปกครองแบบเทวราชา
 - ข. การปกครองแบบธรรมราชา
 - ค. การปกครองแบบประชาธิปไตย
 - ง. การปกครองแบบปิตุลาธิปไตย
2. "...ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้หันไพร่ฟ้าหน้าปก กลางบ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความ เจ็บท้องข้องใจมักจะกล่าวถึงพ่อขุนปู้ไร่ไปสัันกระดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองได้ยินเรียก เมื่อถามสวนความแก่นันด้วยชื่อ ไพรในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม....." จากข้อความนี้บ่งบอกถึงลักษณะการปกครองของสุโขทัยอย่างไร
 - ก. ผู้ปกครองคือผู้พิพากษาคดี
 - ข. ผู้ปกครองคือผู้มีอำนาจสูงสุด
 - ค. มีลักษณะการแบ่งชนชั้นเพื่อให้ง่ายแก่การปกครอง
 - ง. มีลักษณะการปกครองที่ให้เสรีภาพในการเรียกร้องความยุติธรรมแก่ประชาชน
3. พระมหากษัตริย์ในสมัยสุโขทัยพระองค์ใดที่เป็นแบบอย่างของการปกครองแบบธรรมราชา
 - ก. พ่อขุนรามคำแหง
 - ข. พ่อขุนศรีอินทราทิตย์
 - ค. พระมหาธรรมราชาที่ 1
 - ง. พระมหาธรรมราชาที่ 2
4. เหตุใดพญาลิไทจึงทรงนำหลักการปกครองแบบ"ธรรมราชา"มาใช้แทนการปกครองแบบ"พ่อปกครองลูก"
 - ก. เพื่อง่ายต่อการปกครอง
 - ข. เพื่อแก้ไขปัญหาทางการเมือง
 - ค. เพื่อปรับปรุงประเทศให้ทัดเทียมอารยประเทศ
 - ง. อาณาเขตของกรุงสุโขทัยแผ่ขยายออกไป จึงทำให้สะดวกต่อการปกครอง

5. “การที่พระมหากษัตริย์ มีการให้ ประพตติติงาม การบริจาค ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความทรงเดช ไม่โกรธ ไม่เบียดเบียน มีความอดทนและไม่คลาดธรรม.....”
ซึ่งพระองค์ท่านได้ยึดถือแนวหลักธรรมใดเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติ
- พรหมวิหาร 4
 - สังคหวัตถุ 4
 - ทศพิธราชธรรม
 - จักรวรรดิวัตร 12 ประการ
6. ข้อใดเรียงลำดับความสำคัญของการจัดรูปแบบการปกครองในสมัยสุโขทัยได้ถูกต้อง

7. ข้อใดเป็นจุดประสงค์ของการจัดตั้งเมืองลูกหลวง
- เพื่อทดลองการปกครองแบบต่าง ๆ
 - เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรสุโขทัย
 - เพื่อแสดงถึงอำนาจและบารมีของพระมหากษัตริย์
 - เพื่อฝึกการปกครองให้บรรดาพระราชวงศ์และเป็นปรกาการในการป้องกันศัตรู

8. ถ้านักศึกษาชวนเพื่อนไปทัศนศึกษา เมืองศรีสัชนาลัย (สวรรคโลก) นักศึกษาสามารถอธิบายให้เพื่อนฟังได้ว่าในสมัยสุโขทัยเมืองนี้จัดรูปแบบการปกครองตามความสำคัญของเมืองแบบใด
- เมืองหลวง
 - เมืองหน้าด่าน
 - เมืองประเทศราช
 - เมืองพระยามหานคร
9. เมืองใดที่ต้องเครื่องราชบรรณาการมายังกรุงสุโขทัยเพื่อแสดงความจงรักภักดี
- เมืองหลวง
 - เมืองหน้าด่าน
 - เมืองประเทศราช
 - เมืองพระยามหานคร
10. การจัดรูปแบบการปกครองในสมัยสุโขทัยเมืองใดที่มีลักษณะเป็นการปกครองทางอ้อม (indirect rule)
- เมืองหน้าด่าน
 - เมืองลูกหลวง
 - เมืองประเทศราช
 - เมืองพระยามหานคร
11. ข้อใดคือความหมายของเมืองพระยามหานครในสมัยกรุงสุโขทัย
- เป็นเมืองไกลจากราชธานีพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเจ้านายไปปกครอง
 - เป็นเมืองหน้าด่านทางด้านเหนือพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งสมุหนายกไปปกครอง
 - เป็นเมืองหน้าด่านทางด้านใต้ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งพระยากลาโหมไปปกครอง
 - เป็นเมืองที่อยู่นอกราชอาณาจักร พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งพระยากลาโหมไปปกครอง

12. ข้อใดเป็นลักษณะการปกครองในสมัยสุโขทัยที่ส่งผลกระทบต่อการปกครองของไทยในปัจจุบันมากที่สุด
- ก. การแบ่งความสำคัญของเมือง
 - ข. การร้องทุกข์ของราษฎรสามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง
 - ค. การจัดส่งผู้ปกครองไปปกครองดูแลจังหวัดต่าง ๆ ได้ยึดถือแบบอย่างจากสมัยสุโขทัย
 - ง. การให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในสมัยสุโขทัยถือเป็นมูลฐานของการปกครองประชาธิปไตยในปัจจุบัน

การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้
แผนการสอนที่ 2
เรื่อง การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา
วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
เวลา 3 คาบ (150 นาที)

ความคิดรวบยอด

ลักษณะการเมืองการปกครอง ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อพัฒนาการเมืองการปกครองของไทย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายถึงลักษณะการเมืองการปกครองของกรุงศรีอยุธยาได้
2. อธิบายถึงปัจจัยที่ผลกระทบต่อการเมืองการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
3. เปรียบเทียบการเมืองการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยากับสมัยกรุงสุโขทัยและปัจจุบันได้

เนื้อหา

สมัยกรุงศรีอยุธยามีระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์จะมีอำนาจยิ่งใหญ่และเด็ดขาด อำนาจการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์เพียงพระองค์เดียว ซึ่งถือว่าเป็นการปกครองตามแบบ “เทวราช” ซึ่งได้รับแบบอย่างมาจากขอม

สำหรับการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะเวลาคือ

1. สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) (พ.ศ.1893 – 1991)
2. สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991 – 2231)
3. สมัยสมเด็จพระเพทราชา (พ.ศ.2231 – 2310)

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ผู้สอนนำนักศึกษาเข้าสู่บทเรียนโดยการอภิปรายซักถามต่อไปนี้
 - 1.1 นักศึกษาคิดว่าอาณาจักรของไทยในอดีตอาณาจักรใดที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก

ที่สุด (กรุงศรีอยุธยา)

จากนั้นผู้สอนนำแผนที่ในสมัยประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยาให้นักศึกษาและถามคำถามให้นักศึกษาร่วมกันอภิปราย

1.2 จากแผนที่นักศึกษาคิดว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ทำให้อาณาจักรกรุงศรีอยุธยามีความเจริญรุ่งเรืองถึง 417 ปี (ทำเลที่ตั้ง, เคยเป็นศูนย์กลางความเจริญมาก่อน)

1.3 นักศึกษาและผู้สอนร่วมกันสรุปถึงปัจจัยความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา ดังนี้

1. ทำเลที่ตั้งเป็นที่บรรจบกันของแม่น้ำใหญ่ 3 สาย คือ แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำเจ้าพระยา จึงเป็นเส้นทางการค้า คมนาคม ยุทธศาสตร์ และมีความเหมาะสมแก่การเพาะปลูก
2. ที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากทะเล ทำให้สะดวกในการติดต่อค้าขายทางทะเลกับประเทศต่าง ๆ
3. ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่ม ที่มีภูเขาล้อมรอบในระยะห่างไกลพอสสมควร ซึ่งเหมาะสมต่อการเพาะปลูก และเหมาะสมทางยุทธศาสตร์ คือ ข้าศึกจะต้องข้ามภูเขามา แต่เมื่อถึงฤดูน้ำหลากมากก็ต้องถอนทัพกลับเพราะน้ำจะท่วมเจ็มนองไปหมด
4. เคยเป็นศูนย์กลางความเจริญมาก่อน

1.4 ผู้สอนแจ้งให้นักศึกษาทราบว่า จะศึกษาเรื่อง "การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา"

2. ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนรู้ให้นักศึกษาโดยใช้แผ่นใสแสดงข้อความต่อไปนี้

1. อธิบายถึงลักษณะการเมืองการปกครองของกรุงศรีอยุธยาได้
2. อธิบายถึงปัจจัยที่ผลกระทบต่อ การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้
3. เปรียบเทียบการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยากับสมัยกรุงสุโขทัยและปัจจุบันได้

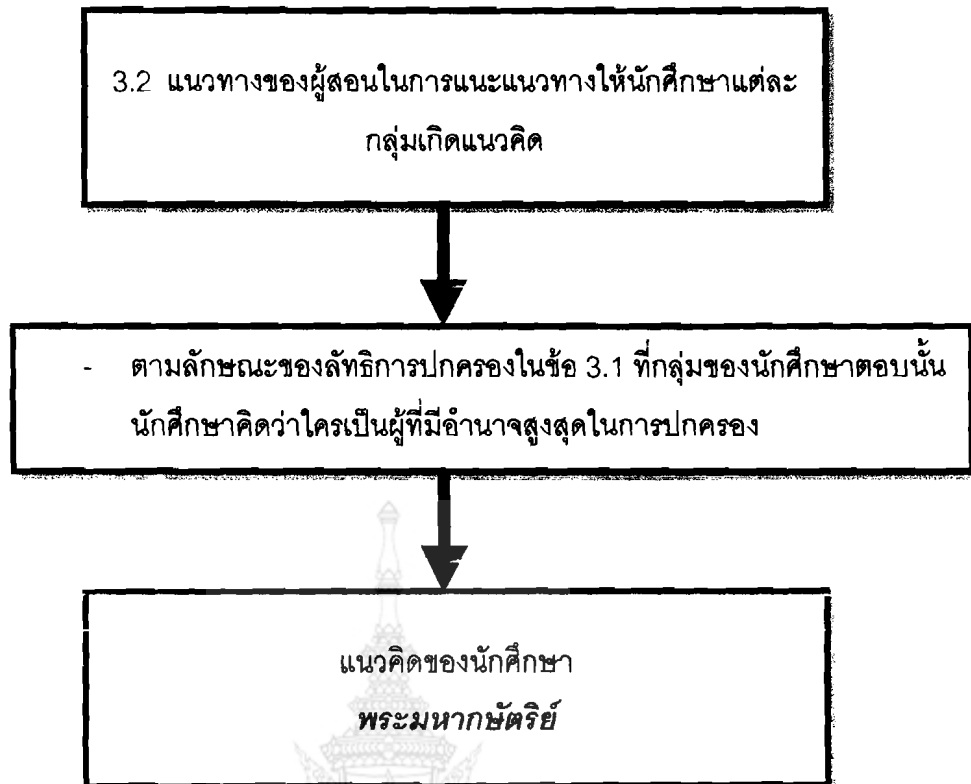
ชั้นเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น

1. ผู้สอนอภิปรายซักถามนักศึกษา ดังนี้
 - 1.1 นักศึกษาคิดว่าการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาแตกต่างจากสมัยสุโขทัยหรือไม่ (แตกต่าง)
 - 1.2 นักศึกษาคิดว่าการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยามีความแตกต่างจากการปกครองในสมัยสุโขทัยในเรื่องใด (รูปแบบการปกครอง)
2. จากนั้นผู้สอนให้นักศึกษาดูรูปภาพการเข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาให้นักศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะฐานะของผู้ปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยกรุงสุโขทัย
3. แบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มที่จัดไว้ในแผนปฐมนิเทศแจกแผ่นใสและปากกาหลังจากนั้นให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มฟังแนวทางเกี่ยวกับลักษณะการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา แล้วสมาชิกในกลุ่มช่วยกำหนดเป็นแนวความคิดโดยเขียนเป็นแผนภูมิ

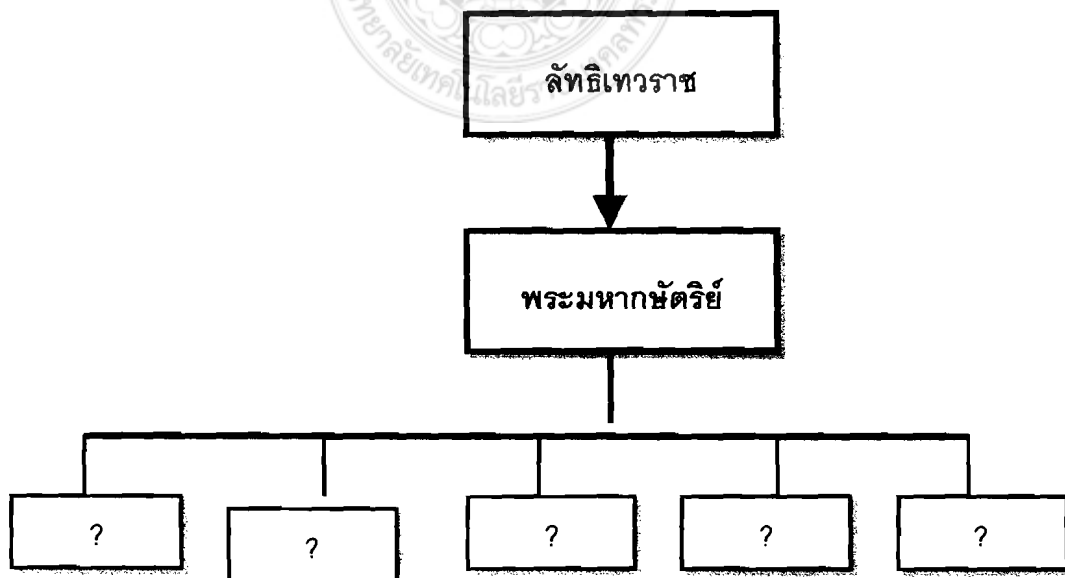
3.1 แนวทางของผู้สอนในการแนะแนวทางให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเกิดแนวคิด

- เป็นลัทธิการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ผู้ปกครองเปรียบสมมติเทพ
- ลัทธิการปกครองแบบนี้ได้รับหลังจากกองทัพในสมัยกรุงศรีอยุธยาตีนครธม ซึ่งได้รับการถ่ายทอดอารยธรรมนี้จากนักปราชญ์ราชบัณฑิตที่กวาดต้อนมา
- รูปแบบการปกครองแบบนี้ทำให้ฐานะของพระมหากษัตริย์แตกต่างจากตำแหน่งพ่อขุน

แนวคิดของนักศึกษา
ลัทธิเทวราช

3.3 หลังจากนั้นผู้สอนเฉลยโดยนำผลงานแผนภูมิของนักศึกษาแต่ละกลุ่มมานำเสนอหน้าชั้น และเฉลยลักษณะของแผนภูมิจากแนวคำถามในข้อ 3.1 และ 3.2 ดังนี้

3.4 หลังจากนั้นให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มนำแผ่นโลกกลับคืนเพื่อช่วยกันคิดในเรื่องของบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของผู้ปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาตามแนวคำถามของครูผู้สอนดังนี้

3.5 แนวทางของผู้สอนในการแนะแนวทางให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเกิด
แนวคิดในบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของผู้ปกครองในสมัยกรุงศรี

- ทรงมีพระราชอำนาจในแต่งตั้งขุนนาง
- มีพระราชอำนาจในการถอดถอนขุนนาง
- มีพระราชภาระจะต้องเสด็จออกว่าราชการทุกวัน
- มีพระราชอำนาจเด็ดขาดในการวินิจฉัยตัดสินข้อราชการต่าง ๆ

แนวคิดของนักศึกษา
ทรงเป็นหัวหน้ารัฐบาล

3.6 แนวทางของผู้สอนในการแนะนำแนวทางให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเกิดแนวคิดในบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของผู้ปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา

- บรรดาที่ดิน ไร่นา ทรัพย์ดินทั้งปวงเป็นของพระมหากษัตริย์
- ปัจจุบันรัฐบาลสามารถตรากฎหมายเวนที่ดินได้
- ที่ในแคว้นแคว้นกรุงเทพพระมหานครศรีอยุธยามหาดิลกภพนพรัตนราชธานีบุรีรมย์เป็นที่แห่งพระเจ้าอยู่หัว หากให้ราษฎรทั้งหลาย ผู้เป็นข้าแผ่นดินอยู่จะได้เป็นที่ราษฎรหามีได้

แนวคิดของนักศึกษา
ทรงเป็นเจ้าของแผ่นดิน

3.7 แนวทางของผู้สอนในการแนะแนวทางให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเกิดแนวคิดในบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของผู้ปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา

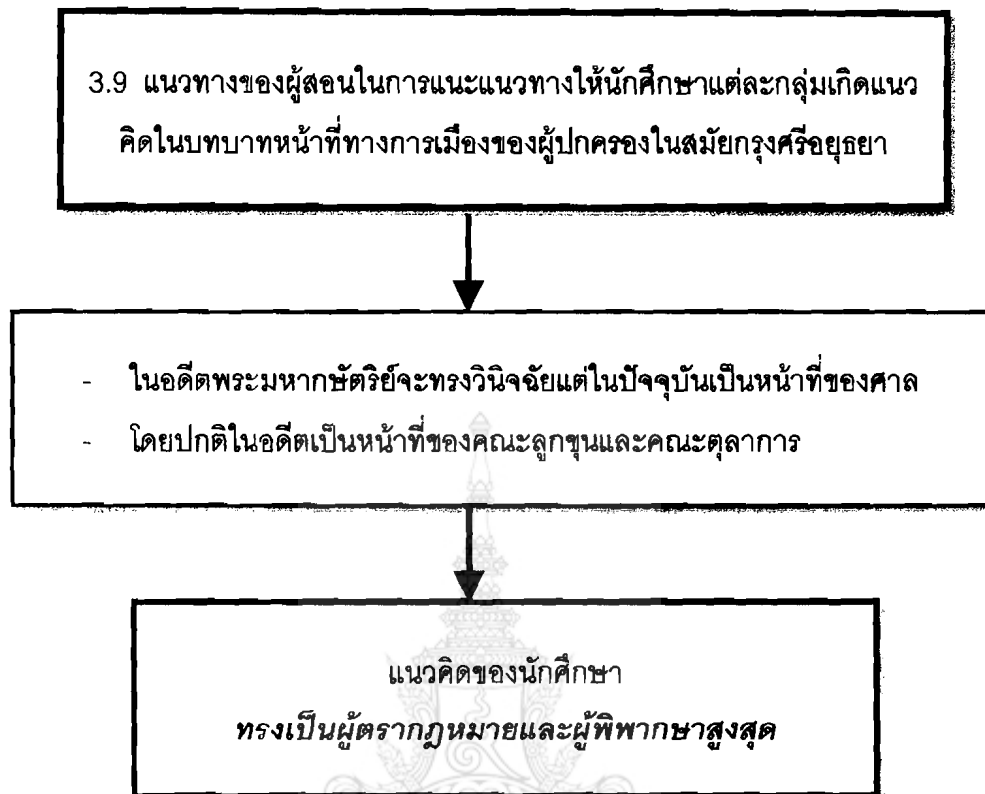
- ทรงทำหน้าที่คล้ายกับอำนาจของผู้บังคับบัญชาทหารสูงสุด
- เห็นบทบาทได้ชัดเจนในหนังสือศรีสุริโยทัย
- สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนอีกพระองค์หนึ่ง

แนวคิดของนักศึกษา
ทรงเป็นจอมทัพ

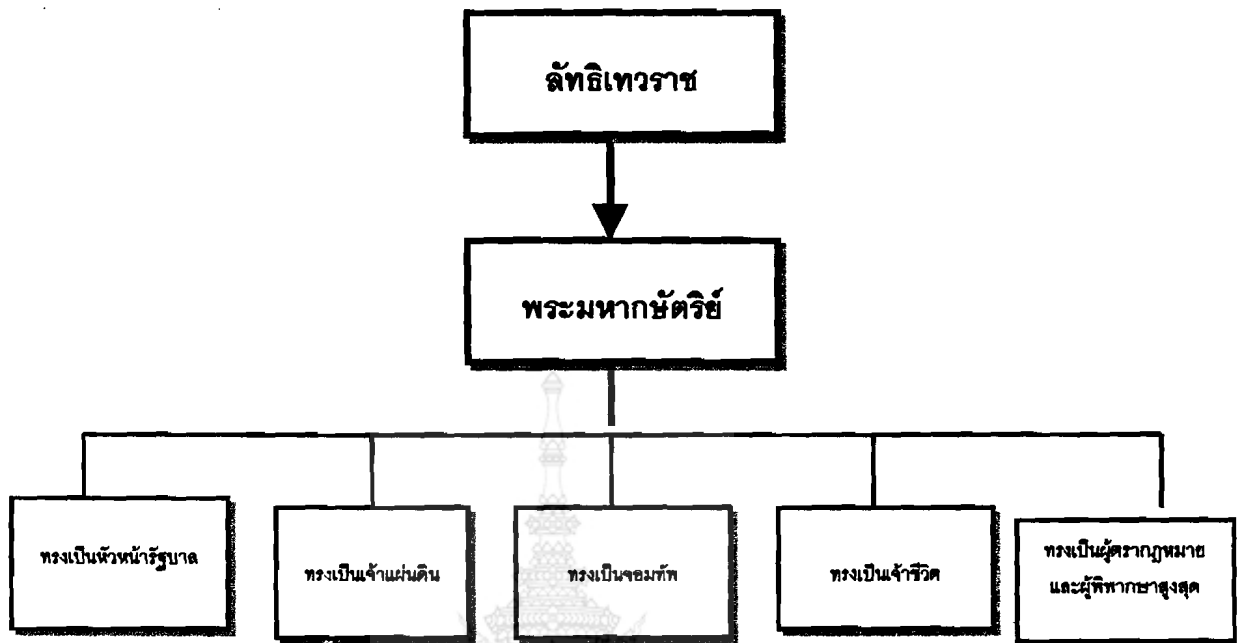
3.8 แนวทางของผู้สอนในการแนะแนวทางให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเกิดแนวคิดในบทบาทหน้าที่ทางการเมืองของผู้ปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา

- สัญลักษณ์ของพระราชอำนาจคือพระแสงดาบ
- สามารถสั่งอภัยโทษประทานชีวิตแก่นักโทษได้
- สามารถตัดสินประหารชีวิตบุคคลที่กระทำความผิด
- ดูได้จากเรื่องพันท้ายนรสิงห์

แนวคิดของนักศึกษา
ทรงเป็นเจ้าชีวิต

3.10 หลังจากนั้นผู้สอนเฉลยโดยนำผลงานแผนภูมิของนักศึกษาแต่ละกลุ่มมานำเสนอหน้าชั้น และเฉลยลักษณะของแผนภูมิจากแนวคำถามในข้อ 3.3 และ 3.9 ดังนี้

4. ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายเนื้อหาจากกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้วตามแนวคำถามต่อไปนี้

- 4.1 ลักษณะการปกครองแบบเทวราชมีลักษณะอย่างไร (พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจในการปกครองซึ่งเปรียบเสมือนเทวดาหรือเทพจุติลงมาเกิด)
- 4.2 พระมหากษัตริย์ในการปกครองแบบเทวราชมีบทบาทหน้าที่อย่างไร (ทรงเป็นเจ้าของแผ่นดิน, ทรงเป็นเจ้าของชีวิต, ทรงเป็นจอมทัพ, ทรงเป็นหัวหน้ารัฐบาล, ทรงเป็นผู้พิพากษา, ทรงเป็นผู้ตรากฎหมาย)
- 4.3 บทบาทหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และระบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร (แตกต่างกัน)

ขั้นสรุป

ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปโดยใช้คำถามต่อไปนี้

1. ลักษณะที่สำคัญของการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา
2. การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยามีความแตกต่างจากในสมัยกรุงสุโขทัยอย่างไร
3. ข้อดีและข้อเสียของการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยากับสมัยกรุงสุโขทัย

ชั้นศึกษากลุ่มย่อย

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามที่แบ่งเอาไว้ ในแผนปฐมนิเทศพร้อมทั้งเลือกหัวหน้ากลุ่ม และเลขานุการกลุ่มแล้วให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารับซองกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยบัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม และบัตรเฉลย กลุ่มละ 1 ชุด
2. ให้นักศึกษาศึกษาบัตรเนื้อหาให้เข้าใจ แล้วทำกิจกรรมตามที่ระบุไว้ในบัตรกิจกรรม โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มต้องทำกิจกรรมทุกคน ๆ ละ 1 ชุด ซึ่งภายในกลุ่มนั้นจะต้องทำกิจกรรมโดยเน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ และช่วยกันคิดหาคำตอบซึ่งสมาชิกที่เรียนเก่งและเข้าใจเนื้อหาได้ดี จะช่วยอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มที่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหา ซึ่งอาจทำได้โดยการอธิบาย หรือการตั้งคำถามให้ตอบจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้ แล้วตรวจคำตอบที่ได้จากบัตรเฉลย
3. นักศึกษารูปกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นภาพรวมตามที่ได้สังเกตจากแบบสังเกตพฤติกรรม
4. หลังจากนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมคือศึกษาเนื้อหาสาระและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกลุ่ม ผู้สอนจัดให้มีการทดสอบย่อย เรื่อง ลักษณะการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยผู้เรียนแต่ละคนจะทำการทดสอบด้วยตนเอง ไม่มีการช่วยเหลือกันเหมือนตอนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย ทุกคนต้องทำข้อสอบตามความสามารถของตนเองและทำคะแนนให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อจะสามารถให้กลุ่มของตนเองบรรลุเป้าหมายได้
5. ผู้สอนแจ้งผลการทดสอบโดยคิดคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคนและของกลุ่มย่อย กลุ่มที่ได้รับการยกย่องว่าอยู่ในกลุ่มระดับยอดเยี่ยมจะได้รับรางวัล

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. แผ่นใสแสดงแนวคำถามให้นักศึกษาเกิดแนวความคิดรวบยอด
2. แผ่นใสแสดงจุดประสงค์การเรียนรู้
3. เอกสารแสดงสิ่งช่วยจัดมโนคติ เรื่อง การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา
4. ภาพแผนที่กรุงศรีอยุธยา
5. บัตรคำสั่ง
6. บัตรเนื้อหา
7. บัตรเฉลย
8. แบบฝึกหัด

9. แบบทดสอบ เรื่อง การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา

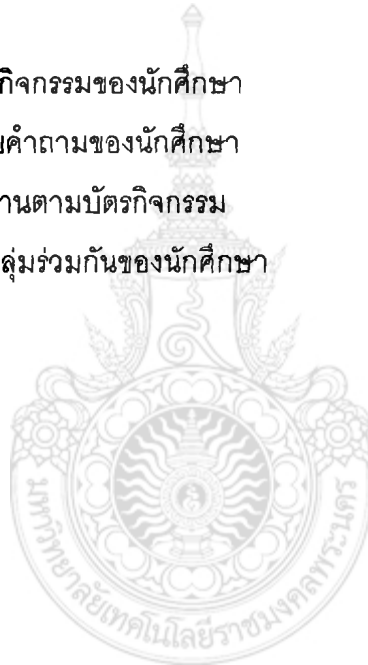
การวัดผลและประเมินผล

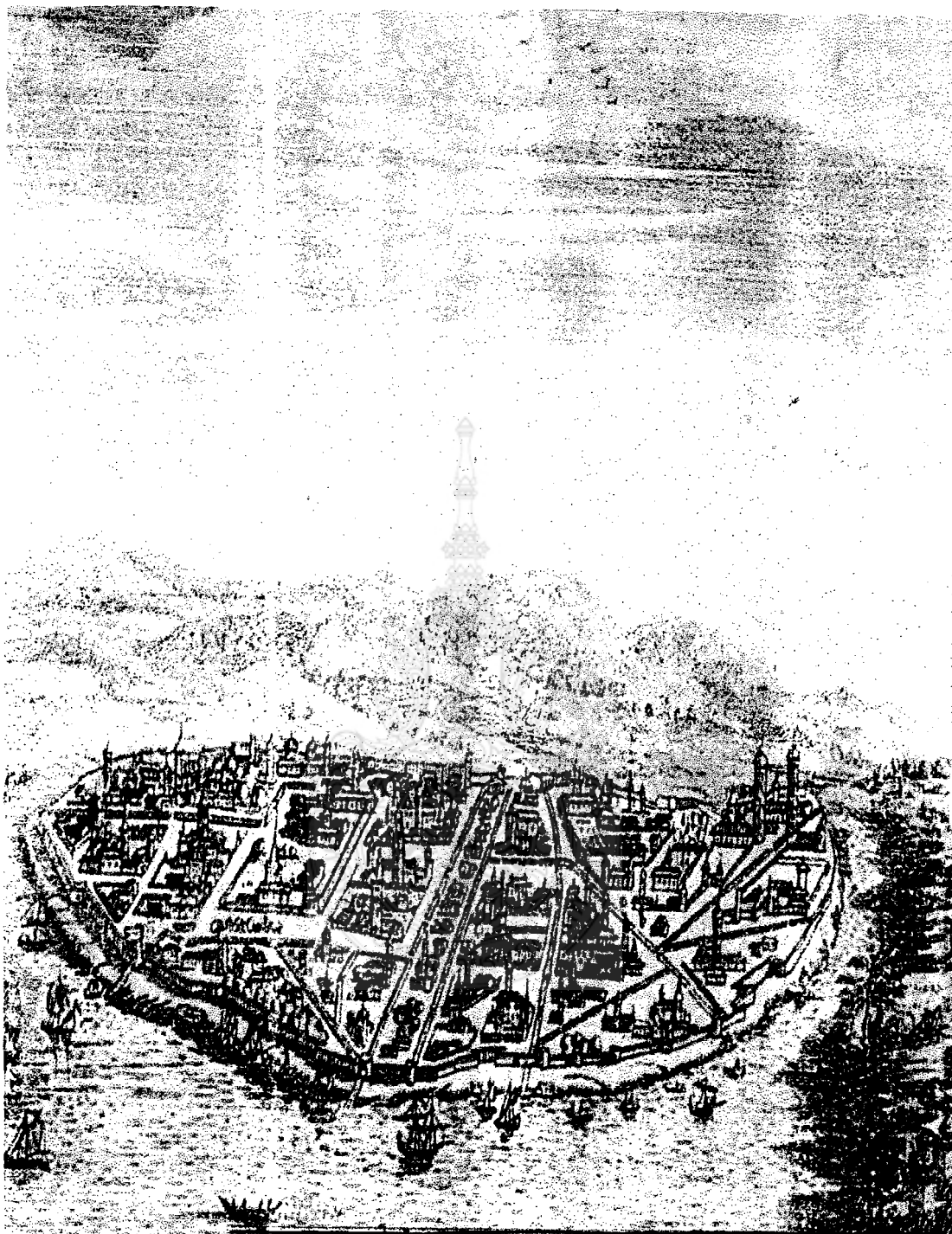
การวัดผล

1. การทำแบบฝึกหัดจำนวน 10 ข้อ
2. การทำแบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตจากการตอบคำถามของนักศึกษา
3. สังเกตจากการทำงานตามบัตรกิจกรรม
4. สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกันของนักศึกษา

แผนที่กรุงศรีอยุธยา

ทีมา ศรีจักร วัลลิโกดม. 2542. *กรุงศรีอยุธยาของเรา*. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์นิตยสาร
เซ็นเตอร์ จำกัด.

ภาพวาดการเสด็จของพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยา

บัตรกิจกรรม
สำหรับชั้นเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น
เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

คำชี้แจง จากบัตรเนื้อหาให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้รับแบบอย่างการปกครองจากที่ใด

2. การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยามีลักษณะการปกครองแบบใด

3. การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยามีความแตกต่างจากการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัยอย่างไร

4. การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาพระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจและพระราชภารกิจในเรื่องใดบ้าง

5. พระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีฐานะเป็น "เจ้าแผ่นดิน" เป็น "เจ้าชีวิต" หมายความว่าอย่างไร

6. การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น พระมหากษัตริย์มีอำนาจเป็นล้นพ้นแต่เพราะเหตุใดพระมหากษัตริย์จึงมิใช้อำนาจดังกล่าวสร้างความเดือนร้อนให้แก่ผู้อื่น

7. ตัวยกกฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้รับมาจากที่ใด

8. การปกครองแบบเทวราชมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

9. ลัทธิเทวราชแตกต่างจากการปกครองแบบพ่อปกครองลูกอย่างไร

.....

.....

.....

10. เพราะเหตุใดการปกครองแบบลัทธิเทวราชในสมัยกรุงศรีอยุธยาไม่เคร่งครัดตามแบบ
อินเดียเหมือนที่ปฏิบัติในราชสำนักขอม

.....

.....

ส่วนประกอบของของกิจกรรม
สำหรับชั้นศึกษากลุ่มย่อย
เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

บัตรคำสั่ง

หัวหน้ากลุ่มอ่านคำสั่งให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มฟัง โปรดอ่านบัตรคำสั่งด้วยความตั้งใจและปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยให้ย้อนกลับมาอ่านบัตรคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง ประึกษากันภายในกลุ่มหรือถามผู้สอน

1. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากบัตรเนื้อหาให้เข้าใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อน ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาพร้อมที่จะทำกิจกรรมได้อย่างมั่นใจ
2. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในบัตรกิจกรรม โดยแต่ละคนในกลุ่มต้องทำบัตรกิจกรรมทุกคนคนละ 1 ชุด โดยต่างคนต่างทำ แต่สามารถถามเพื่อนในกลุ่มเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้นจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้
3. ให้นักศึกษาตรวจคำถามจากบัตรเฉลย
4. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมครบทุกขั้นตอน แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเก็บบัตรกิจกรรมใส่ซองกิจกรรมให้เรียบร้อยเพื่อนำส่งผู้สอน

ใบความรู้ เรื่อง การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยา

เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

การจัดระเบียบการปกครองในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) จนสิ้นรัชสมัยของเจ้าสามพระยา (1893-1991)

1. การปกครองในราชธานี เป็นแบบ "จตุสดมภ์" ซึ่งแปลว่า หลักทั้ง 4 คือ มีกรมเวียง วัง คลัง นา การแบ่งออกเป็นกรมนี้เชื่อว่าได้คิดความเชื่อมาจากการจัดระเบียบแห่งจักรวาลทั้ง 4 ทิศมียักษ์เป็นผู้ปกป้องรักษาทิศละหนึ่งตนเรียกว่า โลกบาล เพราะฉะนั้นการจำลองจักรวาลมาเป็นอาณาจักร จึงจัดให้มีกรมทั้ง 4 กรม มีเสนาบดี 4 ตำแหน่ง รับผิดชอบดูแลบริหารราชการแผ่นดินตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ ดังต่อไปนี้

1.1 กรมเวียง มีขุนเวียงเป็นหัวหน้าที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการปกครองท้องที่รักษาความสงบสุขของราษฎรปราบปรามโจรผู้ร้ายและลงโทษผู้กระทำความผิด

1.2 กรมวัง มีขุนวังเป็นหัวหน้าที่ทำหน้าที่ฝ่ายราชสำนักช่วยแบ่งเบาพระราชภาระของพระมหากษัตริย์ในหน้าที่ตุลาการ รวมทั้งการพิจารณาพิพากษาคดี

1.3 กรมคลัง มีขุนคลังเป็นหัวหน้ามีหน้าที่เก็บภาษีและดูแลรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดินที่ได้จากส่วยอากร ใช้จ่ายพระราชทรัพย์ จัดตั้งสำเภาออกค้าขายในด้านต่างประเทศ ทำสัญญาการค้าและติดต่อทางการทูตกับต่างประเทศ

1.4 กรมนา มีขุนนา มีหน้าที่เกี่ยวกับการทำมาหากินของราษฎร เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวนออกสิทธิในการถือครองที่นาและเก็บภาษีค่าที่นาที่เรียกว่า "หางข้าว" เพื่อเก็บไว้เป็นเสบียงอาหารสำหรับไว้ใช้ในยามสงคราม

2. การปกครองส่วนภูมิภาค การจัดการปกครองส่วนภูมิภาคจัดตามแบบสุโขทัย มีการแบ่งเมืองเป็นระดับชั้น มีกรุงศรีอยุธยาเป็นจุดศูนย์กลาง

เมืองหน้าด่าน เป็นเมืองที่มีความสำคัญในการป้องกันราชธานี ระยะทางไปมาระหว่างเมืองหน้าด่านกับราชธานีใช้เวลาเดินทางภายใน 2 วัน ระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร มักเป็นเมืองใหญ่ที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ พระมหากษัตริย์จะแต่งตั้งพระราชโอรสหรือเจ้านายชั้นสูงไปปกครอง บางทีเรียกว่า เมืองลูกหลวง เมืองเหล่านี้ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีดังนี้

ทิศเหนือ ได้แก่ เมืองลพบุรี

ทิศใต้ ได้แก่ เมืองพระประแดง

ทิศตะวันตก ได้แก่ เมืองสุพรรณบุรี
 ทิศตะวันออก ได้แก่ เมืองนครนายก

หัวเมืองชั้นใน คือ เมืองที่อยู่ถัดจากเมืองหน้าด่าน พระมหากษัตริย์จะแต่งตั้งเจ้านายหรือขุนนางไปปกครอง หัวเมืองชั้นในที่สำคัญในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีดังนี้

ทิศเหนือ ได้แก่ เมืองพรหม เมืองอินทร์บุรี เมืองสิงห์บุรี
 ทิศตะวันออก ได้แก่ เมืองปราจีนบุรี เมืองชลบุรี
 ทิศใต้ ได้แก่ เมืองเพชรบุรี
 ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ เมืองราชบุรี

หัวเมืองชั้นนอก หรือ **หัวเมืองพระยามหานคร** เป็นเมืองขนาดใหญ่ อยู่ห่างจากราชธานี ต้องใช้เวลาหลายวันในการติดต่อ หัวเมืองชั้นนอกในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีดังนี้

ทิศตะวันออก ได้แก่ เมืองนครราชสีมา เมืองจันทบุรี
 ทิศตะวันตก ได้แก่ เมืองตะนาวศรี เมืองทวาย
 ทิศใต้ ได้แก่ เมืองไชยา เมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา เมืองถลาง

เมืองประเทศราช เป็นเมืองที่อยู่ชายแดนของอาณาจักร ชาวเมืองเป็นคนต่างชาติดั้งภาษา มีเจ้าเมืองเป็นคนท้องถิ่น จัดกาปกครองภายในของตนเอง แต่ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการมาถวายตามกำหนด ได้แก่ มะละกา ยะโฮร์ กัมพูชา และเชียงใหม่

การบริหารราชการส่วนภูมิภาคในระยะแรกมีข้อเสีย คือ หัวเมืองชั้นนอกอยู่ห่างไกลจากราชธานีระยะเดินทางถึงหลายวันมาก ส่วนกลางไม่สามารถควบคุมได้ใกล้ชิด เจ้าเมืองเหล่านี้จึงปกครองบ้านเมืองอย่างแทบไม่ต้องขึ้นกับการบริหารราชการส่วนกลางเลย ดังนั้นถ้ามีการเปลี่ยนรัชกาลหรือกษัตริย์ที่ปกครองอ่อนแอความวุ่นวายมักจะเกิดขึ้นโดยเจ้าเมืองคึดตั้งตัวเป็นอิสระ ทำให้ไม่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของราชอาณาจักร นอกจากนั้นเมืองลูกหลวงหรือเมืองหน้าด่านที่ให้พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูงไปปกครองนั้น เป็นเมืองที่มีความสำคัญสำหรับป้องกันราชธานี ดังนั้นจึงต้องมีความเข้มแข็งมั่นคงมาก เมื่อเข้มแข็งและมั่นคงถึงขนาดอาจทำทลายพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ได้โดยเฉพาะถ้ามีการเปลี่ยนรัชกาลใหม่เจ้าเมืองลูกหลวงอาจกระด้างกระเดื่องและที่ร้ายแรงหนักถึงขนาดยกทัพมาเพื่อช่วงชิงพระราชบัลลังก์ก็มีมาแล้ว

การจัดระเบียบการปกครองสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991-2072)

สาเหตุใหญ่ ๆ ที่สำคัญอันเป็นปัจจัยส่งผลให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991 – 2031) ทรงปฏิรูปการปกครองของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาคือ

1. อาณาจักรกรุงศรีอยุธยามีความกว้างใหญ่และสลับซับซ้อนมากขึ้น มีการผนวกสุโขทัยเป็นส่วนหนึ่งของอยุธยา เป็นเหตุให้ปริมาณที่ระบบราชการจะต้องรับผิดชอบและปฏิบัติมีปริมาณมากขึ้น

2. เกิดจากนโยบายการขยายดินแดนของกรุงศรีอยุธยาที่พยายามผลักดันตัวเองสู่ความเป็นจักรวรรดิในทางยุทธศาสตร์ จึงต้องดูแลการปกครองสุโขทัยให้อยู่ในอำนาจของอยุธยามีฉะนั้นสุโขทัยอาจก่อปัญหาแยกตัวออกไป และอาจตกอยู่ในอิทธิพลของอาณาจักรล้านนา ซึ่งมีนโยบายขยายอำนาจเช่นกันจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการบริหารใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

3. เพื่อเป็นเพิ่มพูนอำนาจในการควบคุมกำลังคนอันเป็นการสร้างเสริมอำนาจทางการเมืองให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น

4. การปกครองโดยเมืองลูกหลวงมีจุดอ่อนอันเนื่องมาจากให้อิสระในการปกครองจนเกือบเป็นเอกเทศ ถือเป็นโอกาสให้ผู้ครองเมืองลูกหลวงสามารถรวบรวมกำลังพลเป็นฐานอำนาจทางการเมือง เมื่อพระมหากษัตริย์สวรรคตหรือพระราชอำนาจอ่อนแอลงก็จะเกิดการยกทัพจากเมืองลูกหลวงเข้าราชธานี เพื่อแย่งชิงอำนาจปราบดาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์อันเป็นภัยต่อราชบัลลังก์อย่างยิ่ง

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถหันมาใช้นโยบายรวมศูนย์อำนาจสู่ส่วนกลาง (centralization) โดยมีการแยกกิจการฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือนออกจากกัน ให้มีความคล่องตัวและไม่ก้าวก่ายซ้ำซ้อนอีกทั้งยังเป็นการตั้งอำนาจสู่ส่วนกลางตามนโยบายการบริหารแบบศูนย์อำนาจ

การปรับปรุงการปกครองในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมี ดังนี้

1.การปกครองส่วนกลาง สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงประทับอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาตั้งปี พ.ศ. 1991-2006 รวมเวลา 15 ปี การบริหารราชการแผ่นดินจึงมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงศรีอยุธยา ต่อมาปี พ.ศ. 2006 พระองค์ได้ทรงย้ายไปประทับอยู่ที่เมืองพิษณุโลกเป็นเวลาถึง 25 ปี ดังนั้น ศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดินจึงย้ายไปอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก เมืองพิษณุโลกจึงเป็นราชธานีของอาณาจักรอยุธยาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2006-2031 ส่วนที่กรุงศรีอยุธยานั้น พระองค์ทรง

พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 ครองในฐานะเมืองลูกหลวง ครั้นถึงแผ่นดินสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 จึงทรงย้ายราชธานีมาอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาตามเดิม

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงแก้ไขเพิ่มเติมวิธีการปกครองใหม่ โดยแบ่งเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ฝ่ายทหาร มีอัครเสนาบดีตำแหน่ง "สมุหพระกลาโหม" มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาและตรวจราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการฝ่ายทหารทั่วราชอาณาจักร มีหน้าที่วางแผนการรบในยามสงคราม ผูกซ่อมกำลังพลในยามปกติ เกณฑ์ผู้คนและจัดหาอาวุธและสิ่งจำเป็นตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกในการทำสงคราม และที่จำเป็นต้องใช้ในกิจการฝ่ายทหาร

2. ฝ่ายพลเรือน มีอัครเสนาบดี "สมุหนายก" มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาและตรวจราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายพลเรือนทั้งหมด ควบคุมดูแลกรมจตุสดมภ์ทั้ง 4 ดังนี้

2.1 นครบาล (เวียง) มีพระยมาราชอินทสมบัติเป็นหัวหน้า มีหน้าที่ดูแล มีหน้าที่ปกครองดูแลความสงบเรียบร้อยในราชธานีและแต่งตั้งขุนนางไปปกครองหัวเมืองในวงราชธานี

2.2 ธรรมาธิกรณ์ (วัง) มีออกญาธรรมาธิบดีเป็นหัวหน้า มีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยของพระราชวัง พระราชสำนัก พระราชพิธีต่าง ๆ พิพากษาคดีความของราษฎร เพื่อแบ่งเบาพระราชภาระ และแต่งตั้งยกกระบัตรไปประจำหัวเมืองต่าง ๆ เมืองละหนึ่งคน สำหรับรายงานการรักษาความยุติธรรมในเมืองนั้น ๆ เข้ามาเพื่อกราบบังคมทูล

2.3 โภษาธิบดี (คลัง) มีออกญาศรีธรรมราชเดชาชาติอำมาตยานุชาติพิพัทธ์รัตนราช โภษาธิบดีอภัยพิริยกรมพานู เป็นหัวหน้ามีหน้าที่รับจ่ายพระราชทรัพย์ได้มาจากภาษีอากรต่าง ๆ ต่อมา มีหน้าที่ดูแลสินค้าหลวง การค้าสำเนา การค้าต่างประเทศ ซื่อสิ่งของที่ต้องการใช้ในราชการและขายของที่เหลือใช้ในท้องพระคลัง

2.4 เกษตราธิการ (นา) มีออกญาพลเทพราชเสนาบดี เป็นหัวหน้ามีหน้าที่ตรวจราชการใช้ที่ดินส่งเสริมให้ประชาชนใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ ดูแลการชลประทาน พิพากษาคดีที่ดินวิว ควาย เก็บข้าวขึ้นจางหลวงไว้เป็นเสบียงยามสงคราม

การปกครองส่วนภูมิภาค

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถตระหนักถึงปัญหาที่เกิดจากเมืองลูกหลวงที่มักกระด้างกระเดื่องเพราะเจ้านายเชื้อพระวงศ์ที่ส่งไปปกครองนั้น มีอำนาจควบคุมกำลังคนได้มากจนทำลายพระราชอำนาจได้ ดังนั้นจึงทรงปรับปรุงระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคโดยทรงพระ

กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกเมืองหน้าด่านหรือเมืองลูกหลวง แล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการปกครองหัวเมืองในส่วนภูมิภาค ดังนี้

1. หัวเมืองชั้นใน การจัดตั้งหัวเมืองชั้นในเรียกว่า เมืองจัตวา โดยยกเลิกเมืองลูกหลวงที่มีมาแต่เดิม ผู้ครองเมืองเรียกว่า ผู้รั้ง ต้องคอยรับคำสั่งจากราชธานีโดยใกล้ชิด หัวเมืองชั้นในได้แก่ เมืองราชบุรี เพชรบุรี ปรานบุรี สมุทรสงคราม นครชัยศรี สุพรรณบุรี ชัยนาท นครสวรรค์ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปราจีนบุรี และนครนายก พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งขุนนางในกรุงศรีอยุธยาไปทำหน้าที่ ถือได้ว่าเป็นการควบคุมของราชธานีผู้ปกครองเมืองอยู่ในตำแหน่งคราวละ 3 ปี

2. หัวเมืองชั้นนอก การจัดตั้งหัวเมืองชั้นนอก มีการกำหนดฐานะเป็นเมืองชั้นเอก ชั้นโท ชั้นตรี ตามลำดับความสำคัญและขนาดของเมืองนั้น ๆ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเจ้านายในพระราชวงศ์หรือขุนนางผู้ใหญ่ออกไปปกครอง โดยมีอำนาจบังคับบัญชาสิทธิขาดในการบริหารราชการภายในเมือง

3. หัวเมืองประเทศราช หมายถึง หัวเมืองที่ทางกรุงศรีอยุธยาใช้กำลังเข้ายึดครองเอาไว้ได้ และหัวเมืองที่ยอมอ่อนน้อมสวามิภักดิ์ หัวเมืองเหล่านี้มีเจ้าเมืองของเมืองตนเองปกครอง เพียงแต่ต้องส่งต้นไม้เงินต้นไม้ทองและเครื่องราชบรรณาการมาถวายพระมหากษัตริย์ที่กรุงศรีอยุธยาตามกำหนดและอาจเกณฑ์ผู้คนและสิ่งเพื่อช่วยราชธานีตามที่มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ไปถึงหัวเมืองประเทศราชในสมัยนั้น ได้แก่ ทวาย ตะนาวศรี เชียงราน มะละกา เป็นต้น

การปกครองในรัชสมัยสมเด็จพระเพทราชา (พ.ศ.2231-2246)

การปรับปรุงการปกครองส่วนกลางในสมัยสมเด็จพระเพทราชา เนื่องจากเกิดกบฏขึ้นหลายครั้งและอำนาจของพระสมุหกลาโหมมีมากเกินไปจนทำทลายพระราชอำนาจ ดังนั้น พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดสรรอำนาจการปกครองของสมุหพระกลาโหม สมุหนายก และเสนาบดีกรมคลังใหม่ คือ ให้สมุหพระกลาโหมมีอำนาจบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายใต้ทั้งกิจการทหารและพลเรือนทั้งหมด ขณะเดียวกันก็ดูแลบังคับบัญชากรมต่าง ๆ ที่ขึ้นกับฝ่ายทหารในส่วนกลาง ส่วนสมุหนายกแต่เดิมเคยดูแลกิจการฝ่ายพลเรือนทั่วราชอาณาจักรก็ได้เปลี่ยนไปเป็นให้มีอำนาจบังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายเหนือ ทั้งกิจการทหารและพลเรือนทั้งหมด ขณะเดียวกันก็ดูแลรับผิดชอบจตุสดมภ์ทั้ง 4 ในส่วนกลาง ซึ่งเป็นการยกเลิกการบริหารราชการแบบแบ่งตามหน้าที่ (Functional Basis) ไปสู่การแบ่งความรับผิดชอบตามภูมิภาค (Territorial Basis)

การจัดการปกครองแบบอยุธยาก่อให้เกิดผลดังนี้

1. การปกครองซึ่งยึดหลักนายปกครองป่าว เจ้าปกครองข้า สร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์ ควบคุมสังคมได้ง่ายขึ้น
2. การปกครองในสมัยนี้กษัตริย์และขุนนางร่วมกันใช้อำนาจปกครอง ประชาชนอยู่ในฐานะผู้ปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ทำให้เกิดระบบเจ้าขุนมูลนาย อันเป็นมรดกทางความคิดในการปกครองหรือบริหารราชการมาจนถึงปัจจุบัน
3. วัฒนธรรมการปกครองสมัยอยุธยาก่อให้เกิดชนชั้นหรือศักดินาขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากมีการออกกฎหมายเทียบศักดินาในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแล้ว ชนชั้นดังกล่าวได้แก่
 - 3.1 กษัตริย์ พระราชวงศ์ และขุนนางระดับสูง
 - 3.2 ผู้ดีมีสกุลและขุนนางศักดินา 400 ไร่ขึ้นไป
 - 3.3 โพร่และทาส (ทาสมีฐานะเหมือนสัตว์เลี้ยงของนายทาส)
4. การปกครองแบบจตุสดมภ์ทำให้การจัดการปกครองมีระเบียบมีระบบขึ้นและเป็นพื้นฐานในการปฏิรูปการปกครองต่อมา

ที่มา : ดรุณี แก้วม่วง.2534 พื้นฐานอารยธรรม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาประวัติศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
จันทระเกษม.

บัตรกิจกรรม
สำหรับชั้นการศึกษากลุ่มย่อย
จากบัตรเนื้อหา เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

คำชี้แจง ให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. ในสมัยอยุธยาตอนต้น (พ.ศ. 1893 – 1991) การบริหารราชการส่วนกลางมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

2. การเก็บภาษีทางข้าวเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด

.....

3. การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนต้น (พ.ศ. 1893 – 1991) มีลักษณะอย่างไร

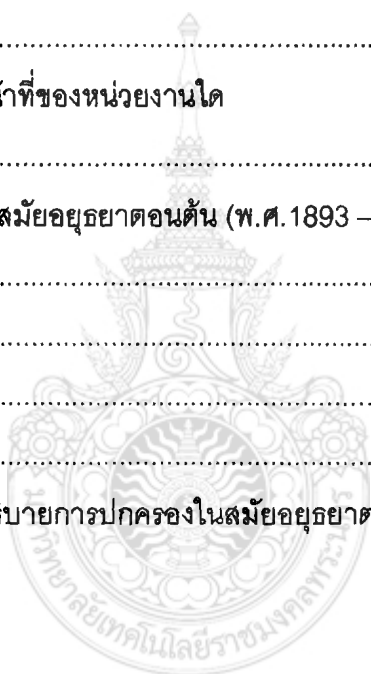
.....

.....

.....

.....

4. ให้นักศึกษาเขียนแผนภูมิอธิบายการปกครองในสมัยอยุธยาตอนต้น (พ.ศ. 1893 – 1991)

5. สาเหตุใดบ้างที่ทำให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงปฏิรูปการปกครองของอาณาจักรอยุธยา

.....

.....

.....

.....

6. การรวมศูนย์อำนาจสู่ส่วนกลาง (centralization) มีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

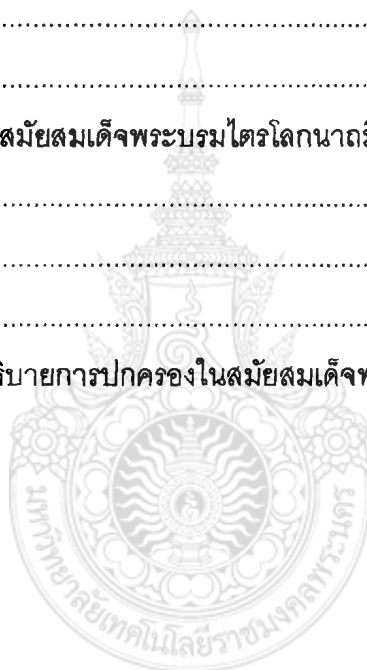
7. การปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

8. ให้นักศึกษาเขียนแผนภูมิอธิบายการปกครองในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

9. การปกครองในสมัยสมเด็จพระเพทราชาที่มีการยกเลิกการบริหารราชการแบบแบ่งตามหน้าที่ (Functional Basis) ไปสู่การแบ่งความรับผิดชอบตามภูมิภาค (Territorial Basis) ซึ่งมีลักษณะอย่างไร

.....

.....

.....

10. การจัดการปกครองในสมัยอยุธยาทำให้เกิดผลกระทบต่อลักษณะสังคมอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

แบบฝึกหัด

เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

คำชี้แจง ให้นักศึกษากากบาท (X) ข้อที่เป็นคำถามที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดคือลักษณะการปกครองของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา
 - ก. ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ - แบบปิตุราธิปไตย
 - ข. ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ - แบบเทวราช
 - ค. ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ - แบบเสรี
 - ง. ระบอบประชาธิปไตย - แบบรัฐสภา
2. ข้อใดคือสาเหตุสำคัญที่การปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาแตกต่างจากการปกครองในสมัยสุโขทัย
 - ก. เพื่อป้องกันการรุกรานของประเทศเพื่อนบ้าน
 - ข. เพื่อปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยอารยะประเทศ
 - ค. ได้รับวัฒนธรรมการปกครองจากลังกา
 - ง. เพื่อสะดวกในการปกครองเนื่องจากกรุงศรีอยุธยามีอาณาเขตกว้างใหญ่และมีจำนวนประชากรมากขึ้น
3. “กรมตำรวจ” เทียบได้กับหน่วยงานใดในสมัยกรุงศรีอยุธยา
 - ก. กรมเมือง
 - ข. กรมวัง
 - ค. กรมคลัง
 - ง. กรมนา
4. เพราะเหตุใดการจัดระเบียบการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงจัดให้กรมวังมีหน้าที่ว่าการยุติธรรมด้วย
 - ก. เพราะมีความรู้ในเรื่องของกฎหมาย
 - ข. เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดพระมหากษัตริย์
 - ค. เพราะเป็นที่ปรึกษาทางด้านกฎหมายขององค์พระมหากษัตริย์
 - ง. เพราะเป็นประเพณีการปกครองของไทยที่พระเจ้าแผ่นดินทรงมีหน้าที่พระราชทานความยุติธรรมแก่ประชาชนจึงแต่งตั้งเพื่อเป็นตัวแทนในการดูแลความยุติธรรม

5. การจัดระเบียบการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาหน่วยงานใดมีหน้าที่คล้ายกับกรมสรรพากรในปัจจุบัน
- กรมวัง
 - กรมคลัง
 - กรมเมือง
 - กรมนา
6. ข้อใดอธิบายการจัดระเบียบการปกครองในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้ถูกต้อง
- เมืองหลวง → เมืองลูกหลวง → เมืองพระยามหานคร → เมืองประเทศราช
 - เมืองหลวง → หัวเมืองชั้นใน → เมืองประเทศราช → เมืองลูกหลวง
 - เมืองหลวง → เมืองลูกหลวง → เมืองพระยามหานคร
 - เมืองหลวง → หัวเมืองชั้นใน → เมืองลูกหลวง
7. นโยบายการรวมศูนย์อำนาจสู่ส่วนกลาง (centralization) เริ่มมีในสมัยใด
- สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
 - สมเด็จพระนารายณ์มหาราช
 - สมเด็จพระเพทราชา
 - สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
8. เหตุใดที่ทำให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงปฏิรูปการปกครองของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา
- อิทธิพลของชาติมหาอำนาจตะวันตก
 - ต้องการพัฒนาประเทศให้ทันสมัย
 - ต้องการส่งเสริมหลักการปกครองประชาธิปไตย
 - เพื่อเป็นการเพิ่มพูนอำนาจในการควบคุมกำลังคน
9. ข้อใดคือลักษณะของการจัดระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
- เมืองชั้นเอก ----- เมืองชั้นตรี ----- เมืองชั้นโท ----- เมืองชั้นจัตวา
 - เมืองหน้าด่าน ----- เมืองชั้นจัตวา ----- เมืองชั้นตรี ----- เมืองชั้นโท ----- เมืองชั้นเอก
 - เมืองชั้นจัตวา ----- เมืองชั้นเอก ----- เมืองชั้นโท ----- เมืองชั้นตรี
 - เมืองชั้นจัตวา ----- เมืองชั้นตรี ----- เมืองชั้นโท ----- เมืองชั้นเอก

10. ข้อใดคือลักษณะการบริหารราชการในสมัยสมเด็จพระเพทราชา
- ก. แบบแบ่งตามหน้าที่ (Functional Basis) ของจตุสดมภ์ทั้ง 4
 - ข. แบ่งความรับผิดชอบตามส่วนภูมิภาค (Territorial Basis) สมุหกลาโหมและสมุหนายก
 - ค. แบบรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง(centralization)
 - ง. การปกครองทางอ้อม (indirect rule) โดยส่งขุนนางไปปกครองเมืองต่าง ๆ

การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

แผนการสอนที่ 3

เรื่อง การเมืองการปกครองสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น

(รัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 4)

วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

เวลา 3 คาบ (150 นาที)

ความคิดรวบยอด

ลักษณะการเมืองการปกครอง ในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นส่งผลต่อพัฒนาการเมืองการปกครองของไทย

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายถึงลักษณะการเมืองการปกครองของกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น
2. อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกรปกครองในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เนื้อหา

ลักษณะการปกครองตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นดำเนินรอยตามแบบแผนของอยุธยา คือ แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น ส่วน ดังนี้

1. การปกครองส่วนราชธานีหรือส่วนกลาง
2. การปกครองส่วนนอกราชธานีหรือส่วนภูมิภาค
3. หัวเมืองประเทศราช

และวิธีการบริหารการปกครองก็ใช้แบบจตุสดมภ์เช่นเดียวกับสมัยกรุงศรีอยุธยา คือมีฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ชั้นนำ

1. ผู้สอนนำนักศึกษาเข้าสู่บทเรียนโดยการอภิปรายซักถามต่อไปนี้

- 1.1 ให้นักศึกษาดูภาพจำลองเหตุการณ์ของกรุงศรีอยุธยาจะแตกและผู้สอนซักถาม นักศึกษาว่าการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 มีนักศึกษาคิดว่ามีสาเหตุมาจากเรื่อง ไต { 1. ปัจจัยภายในเกิดจากสาเหตุคือ (1.1)ปัญหาการแก่งแย่งชิงบัลลังก์ (1.2) การรับคนต่างชาติเข้ามาเป็นข้าราชการ (1.3) การแย่งชิงอำนาจทางการเมืองของชนชั้นปกครอง (1.4) ความล้มเหลวของระบบไพร่ 2. ปัจจัยภายนอกเกิดจากสาเหตุคือ (2.1) พม่ามีความเข้มแข็งมากกว่า (2.2) อยุธยาทำสงครามกับพม่ายืดเยื้อยาวนานตั้งแต่เดือน 7 ปีระกา พ.ศ. 2308 จนกระทั่งถึงเดือน 5 ปี กุน พ.ศ. 2310 (2.3) สภาพเศรษฐกิจจากภายนอกประเทศ
- 1.2 ให้นักศึกษาดูภาพจำลองเหตุการณ์พระยาตากตีฝ่าวงล้อมและนำพลเข้าตีเมือง จันทบุรีเพื่อกอบกู้เอกราช ในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2310 และผู้สอนถามนัก ศึกษาว่าจากภาพนักศึกษาคิดว่าใครเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกอบกู้เอกราชคืน จากพม่าในช่วงเสียกรุงครั้งที่ 2 (สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช)

- 2 ผู้สอนแจ้งให้นักศึกษาทราบว่าจะศึกษาเรื่อง "การเมืองการปกครองในสมัย กรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น"
3. ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนรู้ให้นักศึกษาโดยใช้แผ่นใสแสดงข้อ ความต่อไปนี้

1. อธิบายถึงลักษณะการเมืองการปกครองของกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้
2. อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเมืองการปกครองในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ตอนต้น

ขั้นเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น

1. ผู้สอนซักถามนักศึกษานักศึกษาคิดว่าในสมัยธนบุรีใครเป็นผู้ที่มีบทบาททางการเมือง (พระเจ้าตากสิน)
2. นักศึกษาคิดว่าพระเจ้าตากมีนโยบายทางการเมืองที่ชัดเจนหรือไม่ (ชัดเจน)
3. นักศึกษาคิดว่าลักษณะการเมืองการปกครองในสมัยธนบุรีเป็นแบบใด (การเมืองการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราชย์เหมือนกับในสมัยกรุงศรีอยุธยา)
4. นักศึกษาคิดว่าการเมืองในสมัยกรุงธนบุรีประสบกับปัญหาเรื่องใดบ้าง (ปัญหา

การรวมชาติ ,ปัญหาเจ้านายขุนนางเก่า,ปัญหาอิทธิพลของพม่า)

5. หลังจากนั้นผู้สอนซักถามนักศึกษาว่าหลังจากสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกอบกู้เอกราชคืนจากพม่าได้แล้ว สาเหตุใดจึงต้องย้ายเมืองหลวงแห่งใหม่ โดยใช้ภาพประกอบเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดแนวคำตอบ ภาพที่ 1 ภาพกรุงศรีอยุธยาถูกทำลาย ภาพที่ 2 แผนที่กรุงศรีอยุธยา ภาพที่ 3 การจัดกองทัพของพม่า { (1) กรุงศรีอยุธยาถูกทำลายทรมานมาก ยากแก่การบูรณะให้ตึ๊งเดิมได้ , (2) กรุงศรีอยุธยามีบริเวณกว้างขวางมาก เกินกำลังของพระองค์ที่มีอยู่ เพราะผู้คนอาศัยอยู่ตามเมืองน้อยมาก ส่วนมากหลบหนีพม่าไปอยู่ตามป่า จึงยากแก่การรักษาบ้านเมืองให้สะดวกและปลอดภัย , (3) ข้าศึกโดยเฉพาะพม่ารู้รู้ทางภูมิประเทศและจุดอ่อนของกรุงศรีอยุธยาเป็นอย่างดี ทำให้ไทยเสียเปรียบในเรื่องการรบ , (4) ที่ตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นอันตรายทั้งทางบกและทางน้ำ ข้าศึกสามารถโจมตีได้สะดวก ,(5) กรุงศรีอยุธยาตั้งอยู่ห่างจากปากแม่น้ำมากเกินไป ทำให้ไม่สะดวกในการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ ซึ่งนับวันจะเจริญขึ้นเรื่อย ๆ }

6. หลังจากนั้นผู้สอนให้นักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์ว่าเพราะเหตุใดสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงทรงตัดสินใจเลือกเอากรุงธนบุรีเป็นราชธานี โดยผู้สอนใช้แผนที่ของกรุงธนบุรีเป็นสิ่งที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดแนวคิด และภาพป้อมปราการ { (1) กรุงธนบุรีเป็นเมืองขนาดเล็ก เหมาะกับกำลังป้องกันทั้งทางบกและทางน้ำ , (2) กรุงธนบุรีตั้งอยู่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา สะดวกในการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ , (3) สะดวกในการควบคุมการค้าเลี้ยงอาวุธและเสบียงต่าง ๆ ไปตามหัวเมืองเข้ามาช่วยเมื่อเกิดศึกสงคราม , (4) ถ้าหากข้าศึกยกกำลังมากเกินกว่ากำลังของทางกรุงธนบุรีจะต้านทานได้ ก็สามารถย้ายไปตั้งมั่นที่จันทบุรี โดยอาศัยทางเรือได้อย่างปลอดภัย , (5) กรุงธนบุรีมีป้อมปราการที่สร้างไว้ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชหลงเหลืออยู่สามารถใช้ในการป้องกันข้าศึกได้บ้าง }

7. การเมืองในสมัยธนบุรีนั้นนักศึกษาคิดว่าสมเด็จพระเจ้าตากสินได้มีนโยบายอย่างไร ประเด็นคำถามนี้ผู้สอนใช้ภาพการตีฝ่าวงล้อมพม่า ภาพการกอบกู้เอกราชคืนจากพม่า แผนที่และภาพการปราบชุมนุมต่าง ๆ ให้นักศึกษารูปเป็นแนวนโยบายทางการเมือง (มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองที่เด่นชัดว่าจะรื้อฟื้นพระราชอาณาจักอยุธยาขึ้นมาใหม่และสร้างความเป็นปึกแผ่นขึ้นในราชอาณาจักร)

8. ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็มีการย้ายเมืองหลวงแห่งใหม่ที่ปากฝั่งพระนครในปัจจุบันนักศึกษาคิดว่าเพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกจึงต้องย้ายเมืองหลวงแห่งใหม่ด้วย โดยผู้สอนใช้แผนที่กรุงธนบุรีและกรุงเทพในปัจจุบันให้นักศึกษาวิเคราะห์ (1

.กรุงธนบุรีมีอาณาเขตเป็นสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา คือ แม่น้ำเจ้าพระยาอยู่ตรงกลางเมืองจึงเป็นเมืองอกแตกคล้ายเมืองพิษณุโลก ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ เมื่อยามเกิดศึกสงครามการลำเลียงเสบียงอาหารและอาวุธรวมทั้งการรักษาพระนครจะกระทำได้ยากลำบากเพราะมีแม่น้ำขวางกั้น 2. กรุงเทพมหานครมีที่ตั้งตรงบริเวณหัวแหลมฝั่งตะวันออกเพียงฝั่งเดียว โดยใช้แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นคูเมืองด้านตะวันตกด้านใต้ เพียงแต่ขุดคูคลองเป็นคูเมืองทางทิศเหนือและทิศตะวันออก กรุงเทพมหานครก็จะเป็นราชธานีที่มีชัยภูมิในการรับการรุกรานจากข้าศึกได้ดีกว่า 3. กรุงธนบุรีอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นท้องคู้ ซึ่งกระแสน้ำจะเซาะตลิ่งเข้าไปเสมอ อีกทั้งกรุงธนบุรีตั้งอยู่ระหว่างวัดที่ขนาบอยู่ทั้งสองข้าง คือวัดอรุณราชวรารามและวัดท้ายตลาด ทำให้ไม่สามารถขยายพระราชวังได้ 4. เป็นกุศโลบายสร้างความเชื่อมั่นและความชอบธรรมในการขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ที่พยายามสร้างความแตกต่างให้เห็นว่าการสร้างราชธานีที่ฝั่งกรุงเทพมหานครเป็นการสร้างความมั่นใจในความมั่นคงของราชอาณาจักรสะท้อนถึงเจตนารมณ์ที่ปฐมราชวงศ์จักรีต้องการสร้างกรุงเทพมหานครให้ยิ่งใหญ่เหมือนกรุงศรีอยุธยา อันเป็นความรู้สึกต่อเรื่องที่ตรงความทรงจำของประชาชนชาวไทย)

ขั้นสรุป

9. ผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายสรุปโดยใช้คำถามต่อไปนี้

- 9.1 นโยบายทางการเมืองการปกครองในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
- 9.2 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการปกครองในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ขั้นศึกษากลุ่มย่อย

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามที่แบ่งเอาไว้ ในแผนปฐมนิเทศพร้อมทั้งเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่มแล้วให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารับของกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยบัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม และบัตรเฉลย กลุ่มละ 1 ชุด
2. ให้นักศึกษาศึกษาบัตรเนื้อหาให้เข้าใจ แล้วทำกิจกรรมตามที่ระบุไว้ในบัตรกิจกรรม โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มต้องทำกิจกรรมทุกคน ๆ ละ 1 ชุด ซึ่งภายในกลุ่มนั้นจะต้องทำกิจกรรมโดยเน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ และช่วยกันคิดหาคำตอบซึ่งสมาชิกที่เรียนเก่งและเข้าใจเนื้อหาได้ดี จะช่วยอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มที่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหา ซึ่งอาจทำได้โดยการอธิบาย

หรือการตั้งคำถามให้ตอบจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้ แล้วตรวจคำตอบที่ได้จากบัตรเฉลย

3. นักศึกษาสรุปกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นภาพรวมตามที่ได้สังเกตจากแบบสังเกตพฤติกรรม

4. หลังจากนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมคือศึกษาเนื้อหาสาระและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกลุ่ม ผู้สอนจัดให้มีการทดสอบย่อย เรื่อง ลักษณะการปกครองในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยผู้เรียนแต่ละคนจะทำการทดสอบด้วยตนเอง ไม่มีการช่วยเหลือกันเหมือนตอนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย ทุกคนต้องทำข้อสอบตามความสามารถของตนเองและทำคะแนนให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้เพื่อจะสามารถให้กลุ่มของตนเองบรรลุเป้าหมายได้

5. ผู้สอนแจ้งผลการทดสอบโดยคิดคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคนและของกลุ่มย่อย กลุ่มที่ได้รับการยกย่องว่าอยู่ในกลุ่มระดับยอดเยี่ยมจะได้รับรางวัล

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. แผ่นใสแสดงสิ่งช่วยจัดมโนมติล่วงหน้า
2. แผ่นใสแสดงจุดประสงค์การเรียนรู้
3. เอกสารแสดงสิ่งช่วยจัดมโนมติเรื่อง การปกครองในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
4. ภาพวาดเหตุการณ์ในสมัยธนบุรี
5. ภาพแผนที่กรุงธนบุรีและกรุงเทพฯ
5. บัตรคำสั่ง
6. บัตรเนื้อหา
7. บัตรเฉลย
8. แบบฝึกหัด จำนวน 12 ข้อ
9. แบบทดสอบ เรื่อง การปกครองในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล

1. การทำแบบฝึกหัดจำนวน 12 ข้อ

2. การทำแบบทดสอบจำนวน 12 ข้อ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตจากการตอบคำถามของนักศึกษา
3. สังเกตจากการทำงานตามบัตรกิจกรรม
4. สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกันของนักศึกษา

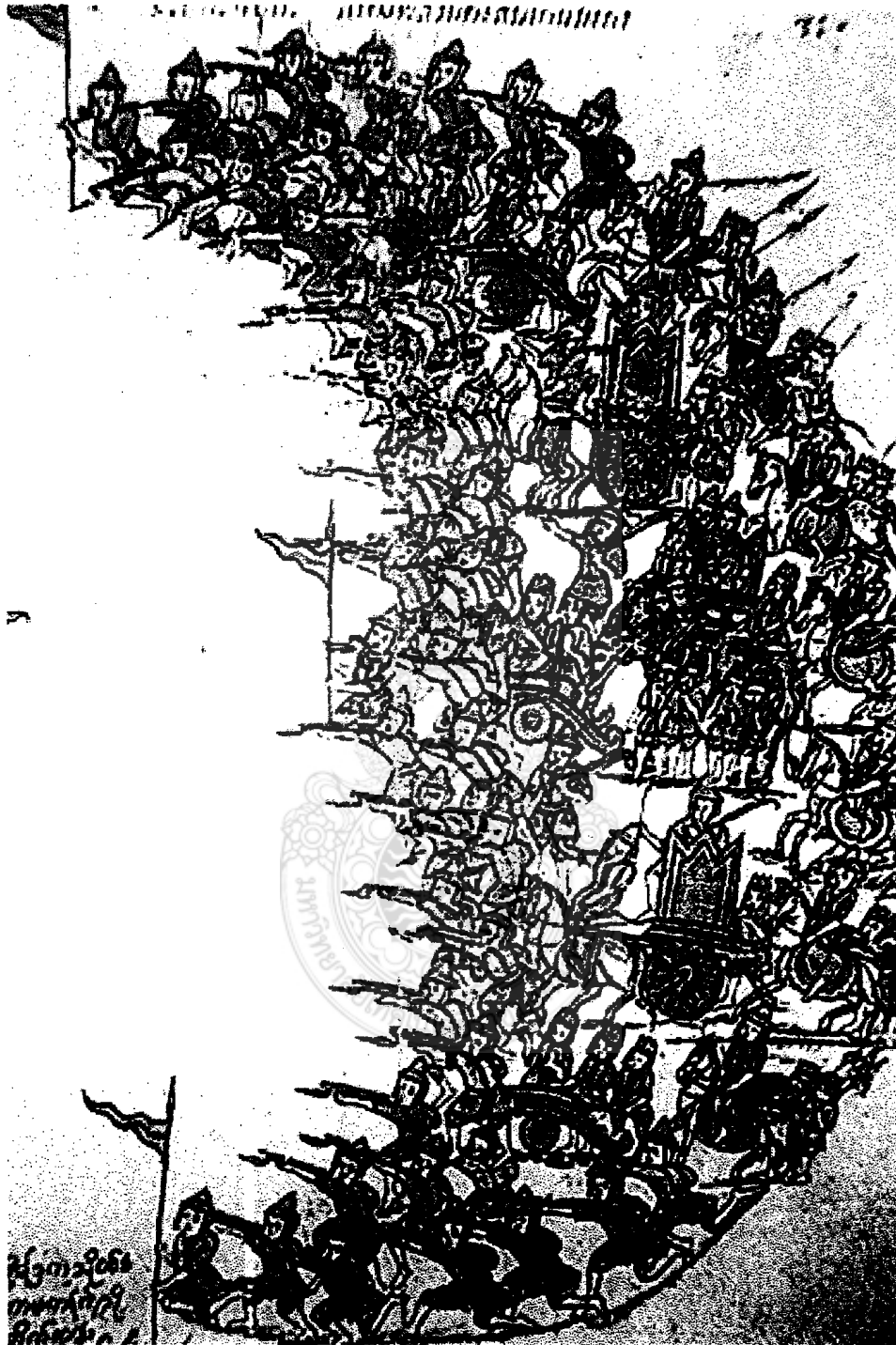

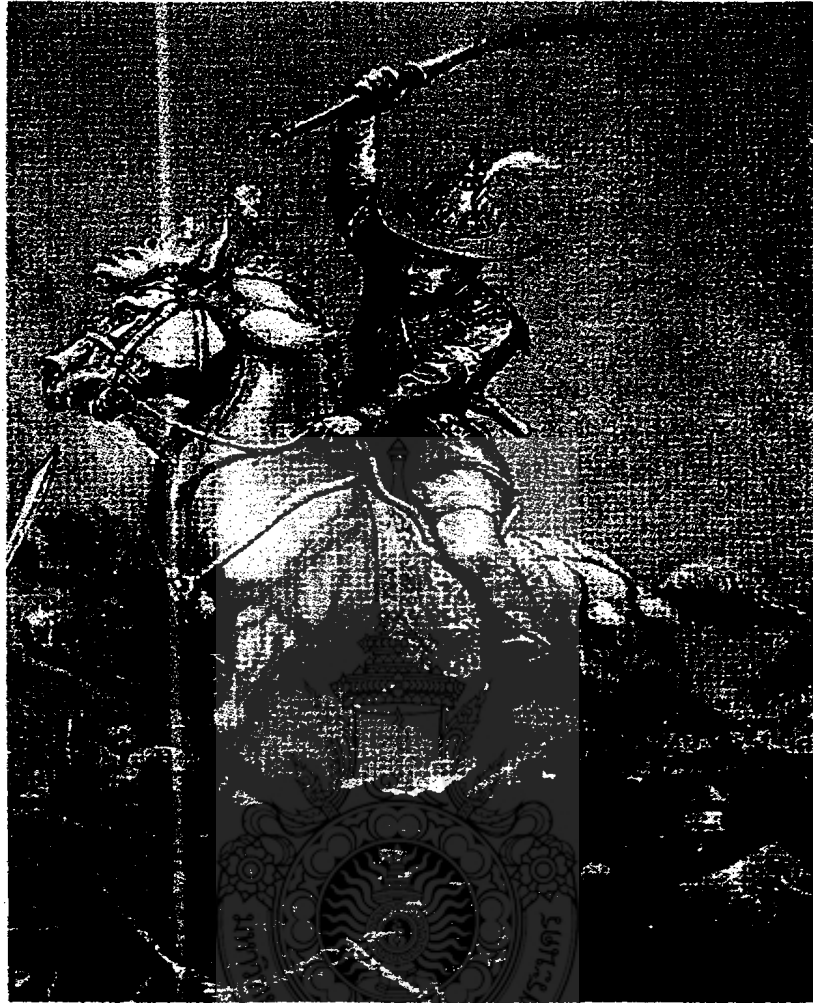
ภาพวาดก่อนกรุงแตก

ที่มา : มุฉินหรือนุรักษโบริภณสถานในพระราชวังเดิม. 2543. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.

กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง.

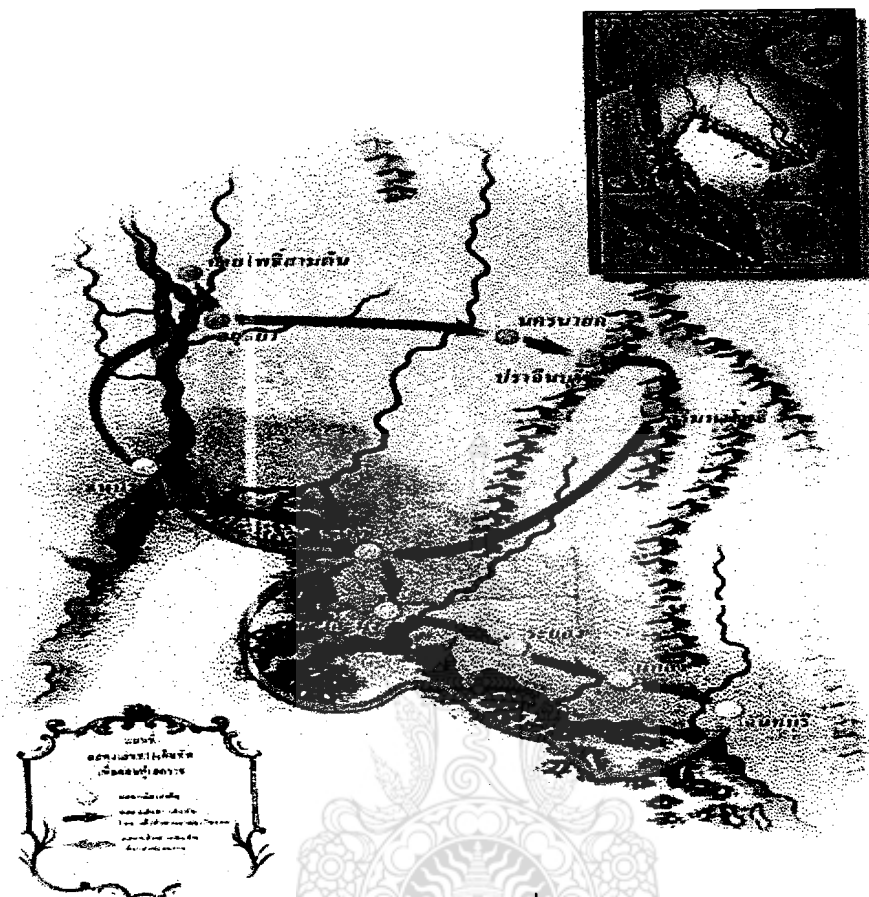

ภาพวาดการจัดตั้งกองทัพของพม่า

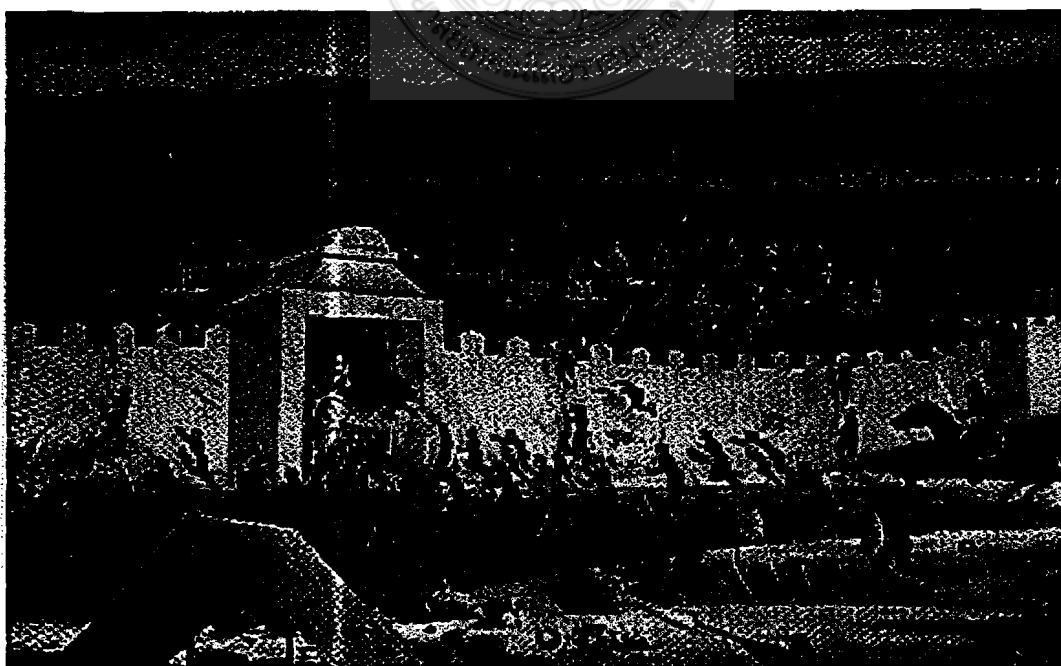

ที่มา : มูลนิธิอนุรักษ์โบราณสถานในพระราชวังเดิม. 2543. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.

กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งพับลิชชิ่ง.

เส้นทางก่ายตีหัวเมืองชายฝั่งตะวันออก

ค่ายเนินวงศ์สถานที่ที่รวบรวมบรรดาไพร่พลของพระเจ้าตาก

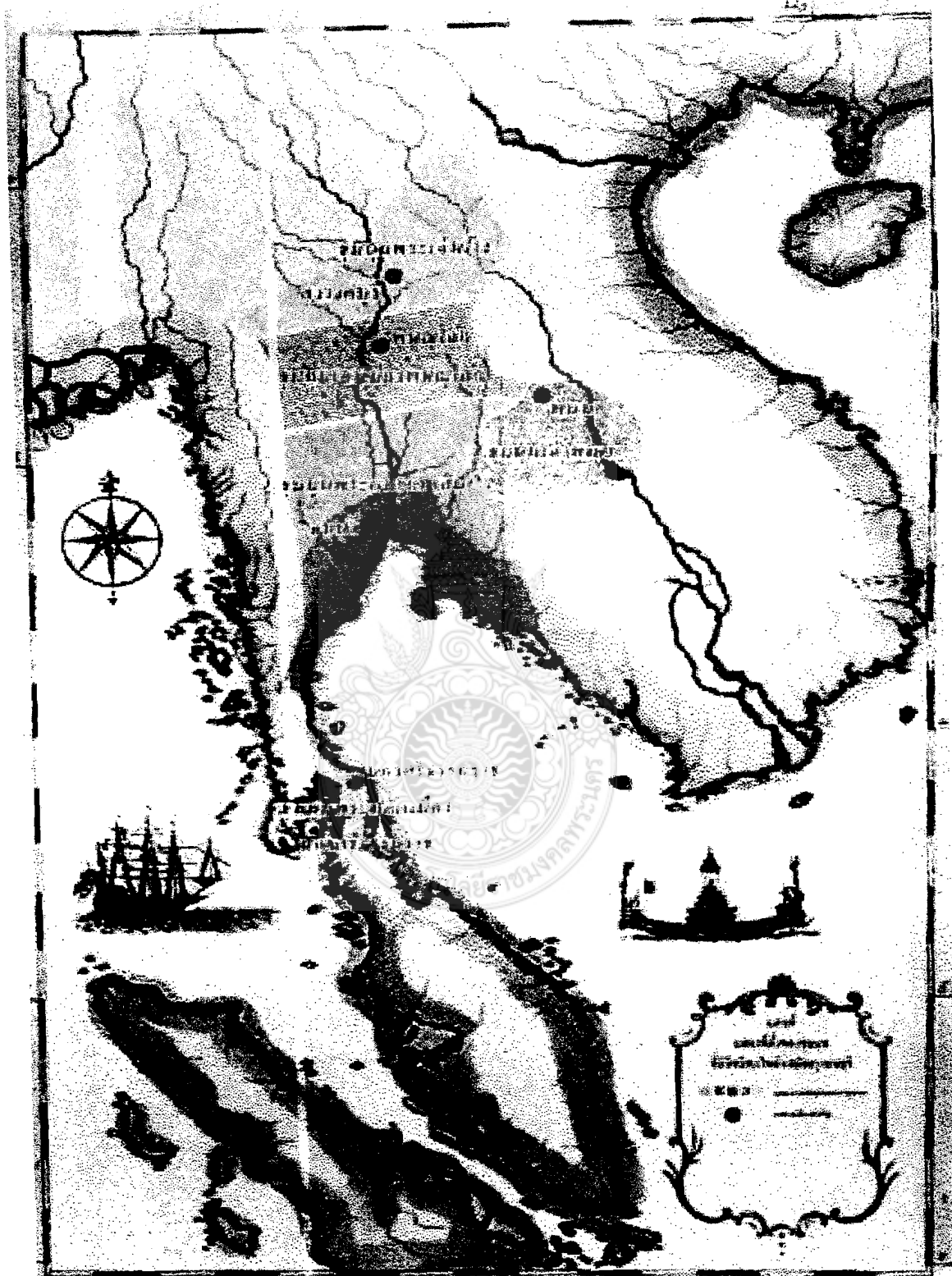
ภาพคู่ต่อเรือสมัยพระเจ้าตาก

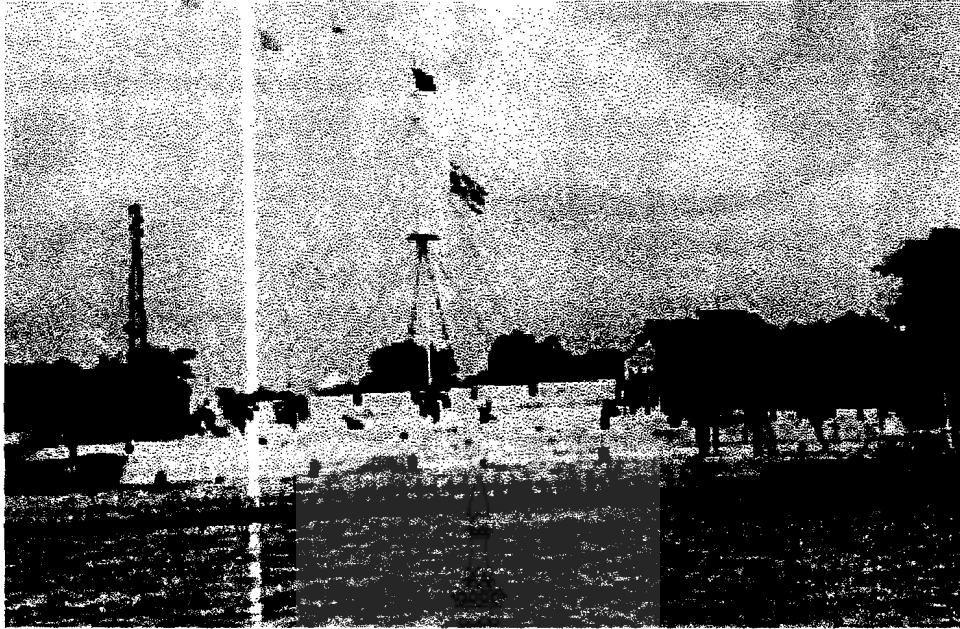
ภาพกรุงศรีอยุธยา

การสร้างเมืองธนบุรี

แผนที่ประเทศไทย

ป้อมวิไชยเณทร์

**ส่วนประกอบของชองกิจกรรม
สำหรับชั้นศึกษากลุ่มย่อย
เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงธนบุรี**

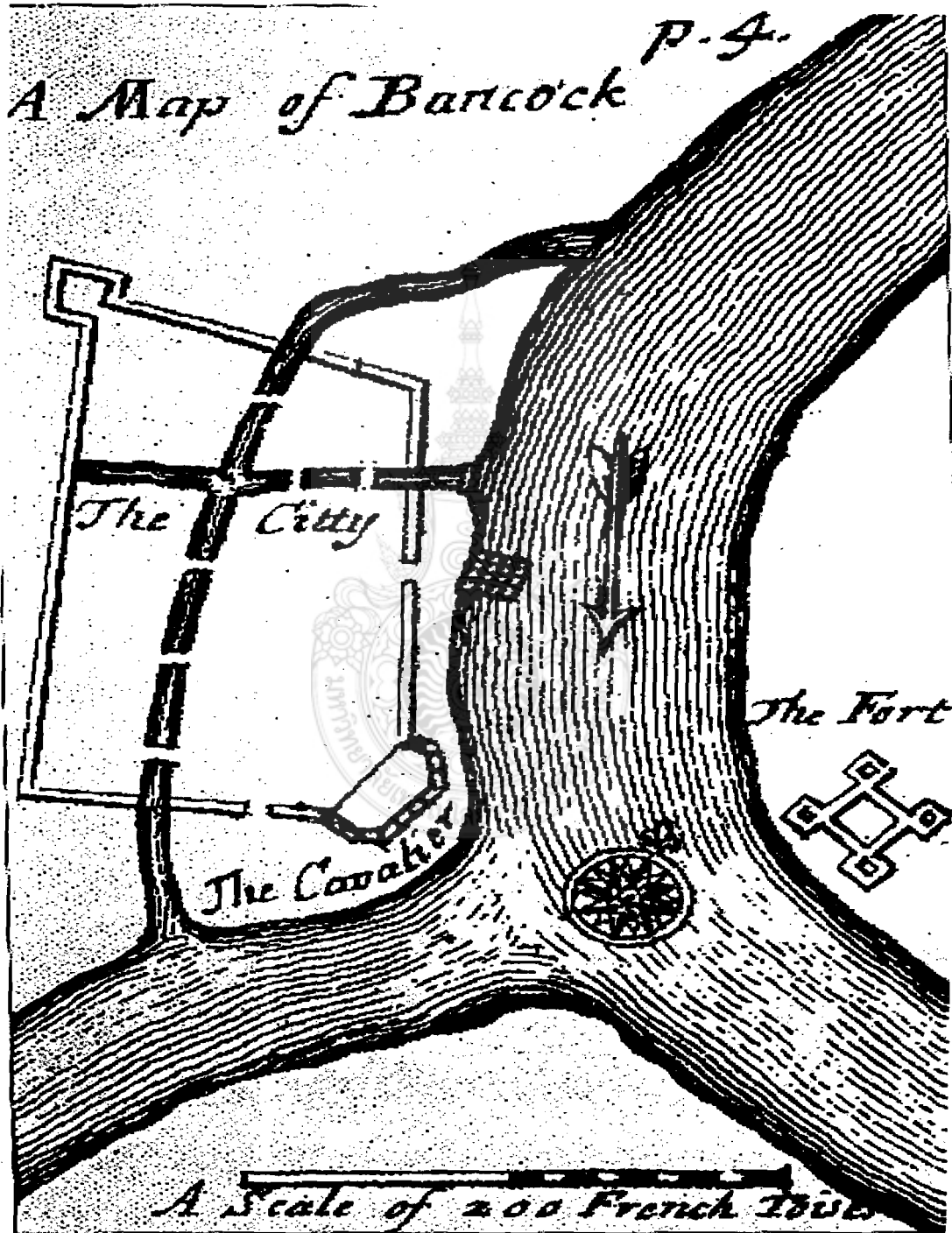
บัตรคำสั่ง

หัวหน้ากลุ่มอ่านคำสั่งให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มฟัง โปรดอ่านบัตรคำสั่งด้วยความตั้งใจและปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยให้อ่านกลับมาอ่านบัตรคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง ปรึกษากันภายในกลุ่มหรือถามผู้สอน

1. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากบัตรเนื้อหาให้เข้าใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อน ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาพร้อมที่จะทำกิจกรรมได้อย่างมั่นใจ
2. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในบัตรกิจกรรม โดยแต่ละคนในกลุ่มต้องทำบัตรกิจกรรมทุกคนคนละ 1 ชุด โดยต่างคนต่างทำ แต่สามารถถามเพื่อนในกลุ่มเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้นจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้
3. ให้นักศึกษาตรวจคำตอบจากบัตรเฉลย
4. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมครบทุกขั้นตอน แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเก็บบัตรกิจกรรมใส่ซองกิจกรรมให้เรียบร้อยเพื่อนำส่งผู้สอน

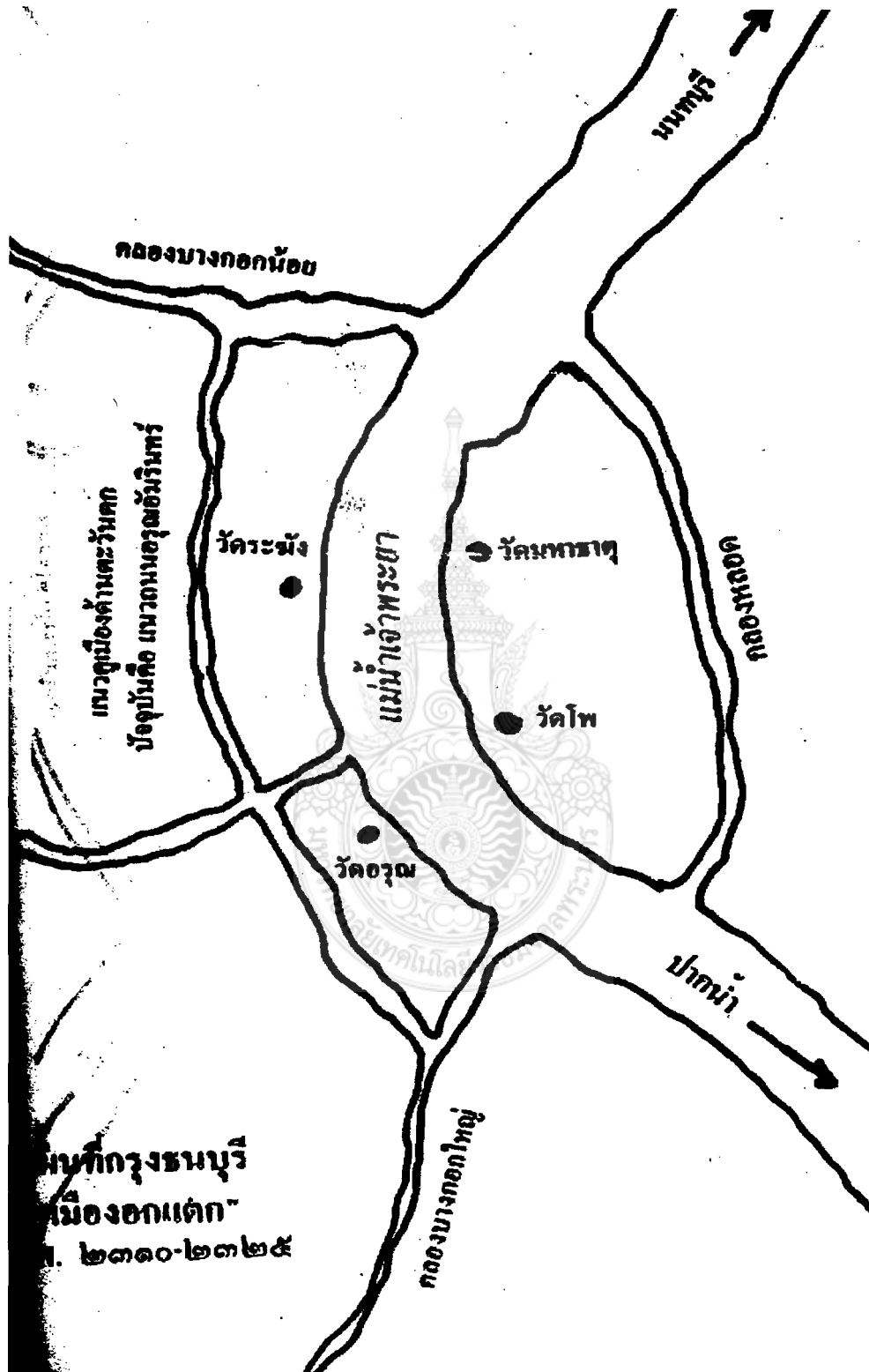
บัตรเนื้อหา
เรื่องประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงธนบุรี

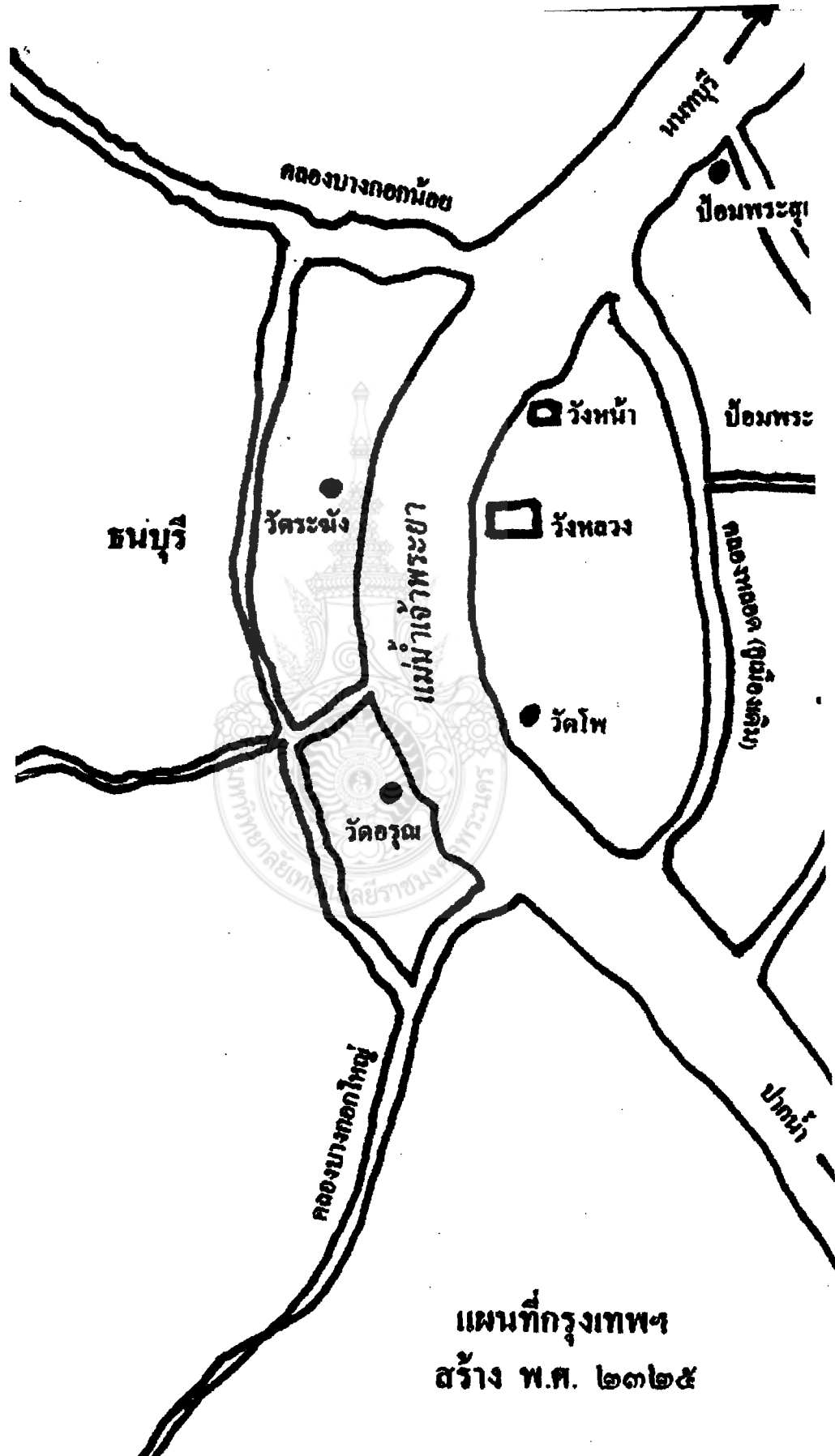

แผนที่แสดงอาณาเขตเมืองธนบุรี

ที่มา : มุคฉิอุนบุรุษโบราณสถานในพระราชวังเดิม. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช.

กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งพับลิซซิง.

แผนที่กรุงเทพฯ
สร้าง พ.ศ. ๒๓๒๕

การปกครองสมัยกรุงธนบุรี

การเมืองการปกครองในสมัยธนบุรี

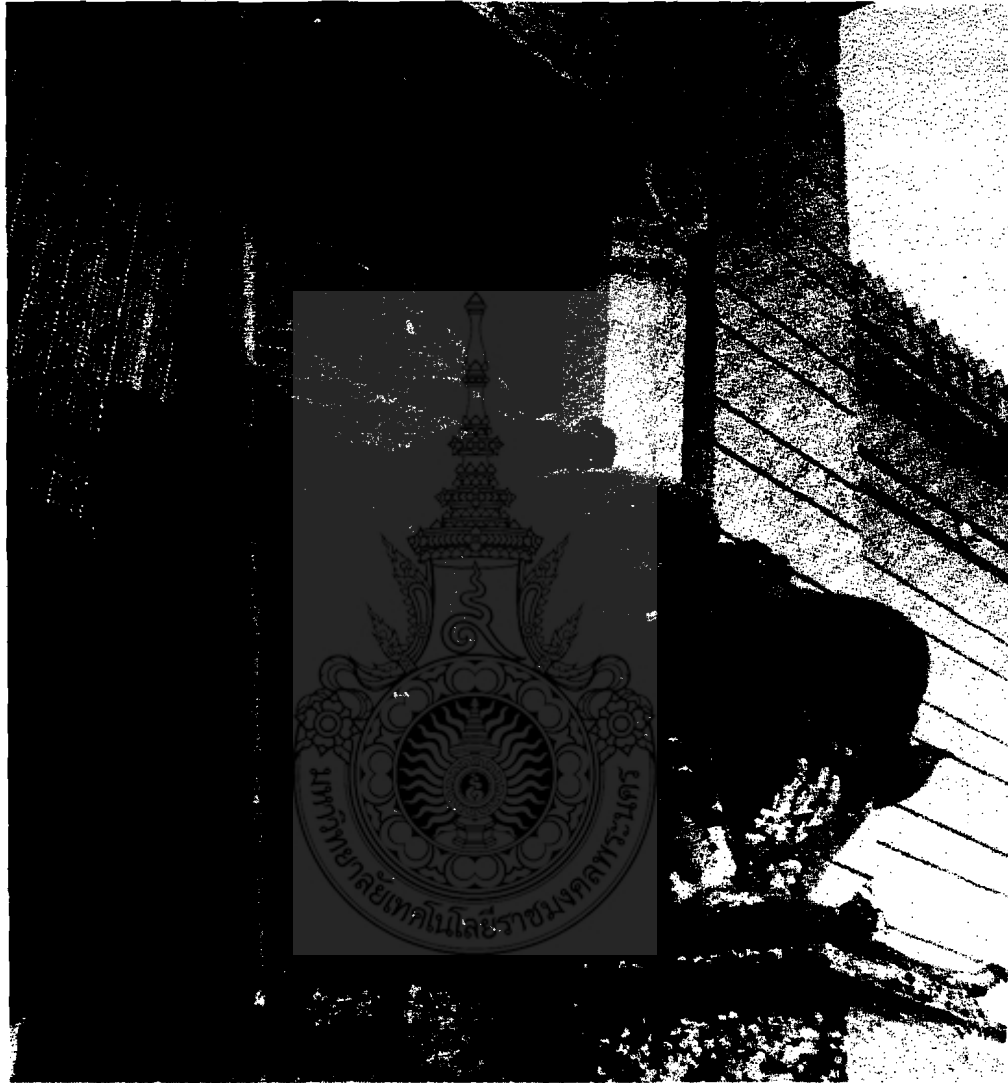
การเมืองการปกครองในสมัยธนบุรี จะมีลักษณะที่แตกต่างไปจากในสมัยอยุธยาบ้างในบางประเด็น ในเบื้องต้นสมเด็จพระเจ้าตากสินทรงใช้อำนาจในการปกครองโดยการสร้างความชอบธรรมและความศรัทธาให้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีลักษณะเป็นการมุ่งเน้นไปที่องค์พระมหากษัตริย์ในลักษณะที่เป็นตัวบุคคลมากกว่ามุ่งเน้นในลักษณะของการเป็นสถาบัน ดังจะเห็นได้ว่าจากการที่สมเด็จพระเจ้าตากสินทรงยึดมั่นในความเป็นธรรมราชาหรือจักรพรรดิราชที่มีคติความเชื่อว่ากษัตริย์ผู้เป็นจักรพรรดิราชเป็นผู้ปกครองจักรวรรดิอันกว้างใหญ่ และทรงเป็นกษัตริย์ที่เป็นใหญ่เหนือกษัตริย์พระองค์ใด พระองค์ทรงใช้กุศโลบายในการสร้างความชอบธรรมโดยการให้ข้าราชการใน ปี พ.ศ. 2322 เนื้อหาสาระเป็นการเสนอภาพพจน์ของราชวงศ์พลุลวงว่าไม่มีความเหมาะสมที่จะดำรงตนอยู่ในฐานะพระมหากษัตริย์อันถือเป็นศูนย์กลางแห่งบรมเดชาภาพโดยมีเป้าหมายใช้เป็นเครื่องยืนยันถึงสิทธิอันชอบธรรมของพระองค์ในการปราบดาภิเษกเป็นราชวงศ์ใหม่ จากความพยายามเสนอแนวความคิดว่าพระมหากษัตริย์ที่ดีจะต้องยึดมั่นในหลักธรรมราชา พระองค์จึงดำเนินนโยบายฟื้นฟูพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่สังคมกำลังประสบความระส่ำระสาย ไร้ระเบียบ ขาดที่ยึดมั่นทางจิตใจ ศาสนาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดระเบียบทางสังคมและในปี พ.ศ. 2321 พระองค์ทรงยกทัพไปตีเมืองเวียงจันทน์และอัญเชิญพระแก้วมรกตมาจากเวียงจันทน์มายังกรุงธนบุรี เพื่อให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน

ลักษณะการปกครองของกรุงธนบุรี ดำเนินรอยตามแบบแผนของสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย โดยแบ่งการปกครองออกเป็น

การปกครองส่วนกลางหรือราชธานี อยู่ในความรับผิดชอบของอัครมหาเสนาบดีทั้ง 2 ตำแหน่ง คือ สมุหนกษาใหม่ ดูแลฝ่ายทหาร และสมุหนายก ดูแลฝ่ายพลเรือน กับตำแหน่งเสนาบดีจตุสดมภ์อีก 4 ตำแหน่ง คือ กรมเวียง กรมวัง กรมคลัง กรมนา

การปกครองส่วนภูมิภาคแบ่งออกเป็น หัวเมืองชั้นเอก โท ตริ จัตวา และเมืองประเทศราช

การเมืองการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

การเมืองการปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ได้ชี้ถึงความจำเป็นอันเป็นสิทธิอันชอบธรรมในการสถาปนาอาณาจักรและราชวงศ์ใหม่ นั่นคือ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เพราะราษฎรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความเชื่อเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ว่า กษัตริย์ที่ดีจะต้องเป็นผู้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา เป็นธรรมราชา ทรงรักษาศิล โดยหวังสู่พระนิพพานเป็นเป้าหมายสูงสุด หากพระมหากษัตริย์พระองค์ใดไม่ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาจะทำให้เกิดยุคเหี้ยม จึงเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของกษัตริย์พระองค์ใหม่ที่จะเปรียบเสมือนจักรพรรดิที่มาปราบยุคเข็ญที่จะปราบดาภิเษกตนขึ้นเป็นกษัตริย์ เพื่อเป็นการแสดงถึงพระราชปณิธานในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ จึงโปรดให้มีการชำระไตรภูมิภคกาศขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2325 และพระคัมภีร์ไตรโลกวินิจฉัย ในปี พ.ศ. 2536

ในด้านการปกครองพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ คงยึดแบบฉบับการปกครองตามอย่างในสมัยอยุธยาตอนปลาย ดังจะเห็นได้จากการพยายามรวบรวมประมวลกฎหมายในสมัยอยุธยาเก่าที่ยังคงหลงเหลืออยู่ เพื่อให้เป็นฐานของการสร้างรัฐใหม่ สาระสำคัญของกฎหมายจึงเป็นบทบัญญัติกฎหมายเก่าที่ใช้ในสมัยอยุธยา อันประกอบด้วยพระธรรมศาสตร์และพระราชศาสตร์จำนวนกว่า 1,000 บท และรวมทั้งพระราชกำหนดใหม่ที่ตราขึ้นในสมัยพระองค์ด้วย เมื่อชำระเสร็จเรียบร้อยแล้ว โปรดให้อาลักษณ์คัดลอกไว้ 3 ฉบับ ประทับตราพระราชสีห์อันเป็นตราประจำของสมุหนายก ตราคชสีห์อันเป็นตราประจำของสมุหกลาโหม และตราบัวแก้วอันเป็นตราประจำของกรมพระคลังไว้ทุกฉบับ จึงเรียกกฎหมายฉบับนี้ว่า "กฎหมายตราสามดวง"

การจัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นยังคงเป็นแบบอยุธยา คือ แบ่งการปกครองออกเป็นสองส่วน คือ การปกครองส่วนกลางหรือราชธานี กับการปกครองส่วนภูมิภาค รวมถึงเมืองประเทศราช

การปกครองราชธานี มีอัครมหาเสนาบดี 2 ตำแหน่ง คือ เจ้าพระยามหาเสนา เป็นผู้บังคับบัญชาสมุหกลาโหม และเจ้าพระยาจักรีเป็นผู้บังคับบัญชาสมุหนายก กับเสนาบดีอีก 4 ตำแหน่งที่เป็นผู้บังคับบัญชาจตุสดมภ์ คือ กรมเวียง กรมวัง กรมคลัง และกรมนา

การปกครองส่วนภูมิภาค ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ทรงให้สมุหกลาโหมควบคุมหัวเมืองฝ่ายใต้ สมุหนายกควบคุมหัวเมืองฝ่ายเหนือ และกรมคลังควบคุมดูแลหัวเมืองฝ่ายตะวันออก และในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้มีการตัดทอนอำนาจของเจ้าเมืองต่าง ๆ ลง โดยการตั้งอำนาจการแต่งตั้งข้าราชการตำแหน่งสำคัญ ๆ อันเคยเป็นอำนาจของเจ้าเมือง

คืนสู่ส่วนกลาง หมายความว่าตำแหน่งเจ้าเมืองจะถูกแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ ส่วนอำนาจในการแต่งตั้งปลัดและข้าราชการอื่นที่เคยเป็นของเจ้าเมืองให้ตกเป็นอำนาจของสมุหนายก สมุหกลาโหม หรือเสนาบดีกรมคลังแล้วแต่กรณีว่าหัวเมืองนั้นอยู่ในการควบคุมดูแลของใคร

ในหัวเมืองจะแบ่งออกเป็นหัวเมืองเอก หัวเมืองโท หัวเมืองตรี และหัวเมืองจัตวา ซึ่งหัวเมืองจัตวาจะเป็นเมืองเล็ก ๆ ใกล้ราชธานี มีผู้รั้งเป็นเจ้าเมืองปกครอง ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงเพิ่มตำแหน่ง “ผู้กำกับราชการ” ซึ่งมีฐานะสูงกว่าเสนาบดีเพื่อทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่เสนาบดีในกรมต่าง ๆ แทนพระมหากษัตริย์

การปกครองหัวเมืองประเทศราชทรงเอาแบบอย่างจากอยุธยา นั่นคือมีการแต่งตั้งบุคคลที่จงรักภักดีและยอมสวามิภักดิ์ต่อราชวงศ์เป็นเจ้าเมืองและให้ปกครองกันเอง ซึ่งทางกรุงเทพฯจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องการบริหารการปกครองภายในเมืองประเทศราช แต่เมืองประเทศราชจะต้องส่งต้นไม้เงินต้นไม้ทองและเครื่องราชบรรณาการมายังกรุงเทพฯเพื่อเป็นการแสดงถึงความสวามิภักดีตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้

โดยสรุปวิธีการที่ใช้ในการควบคุมหัวเมืองชั้นนอกให้มีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จะกระทำผ่านวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. พระมหากษัตริย์ส่งข้าราชการจากส่วนกลาง คือ ยกกระบัตร (Public Prosecutor) ซึ่งขึ้นตรงต่อพระมหากษัตริย์ไปประจำยังหัวเมืองต่าง ๆ โดยมีหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและเป็นผู้คอยสอดส่องดูแลการบริหารหัวเมืองของเจ้าเมืองเพื่อรายงานต่อพระมหากษัตริย์ทำให้เจ้าเมืองในหัวเมืองนั้น ๆ ไม่สามารถกระทำการใด ๆ ที่เป็นภัยต่อราชบัลลังก์ได้

2. การใช้ระบบนางต้องห้าม (Royal Harem) คือ หากเจ้าเมืองมีธิดาก็ให้ส่งไปเป็นนางสนมหรือนางต้องห้ามของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าเมืองและพระมหากษัตริย์ อีกทั้งเป็นตัวประกันไม่ให้เจ้าเมืองผู้เป็นบิดากระทำการทรยศ ในทางกลับกันธิดาที่ส่งเข้ามาเป็นนางต้องห้ามในราชวังก็ล่วงรู้เหตุการณ์บ้านเมืองภายในราชวังจึงอาจเป็นได้เช่นกัน

3. การดื่มน้ำพิพัฒน์สัตยา (Drinking of Allegiance) โดยบังคับให้เจ้าเมืองทุกคนต้องเข้าร่วมพิธีนี้ ซึ่งเป็นพิธีที่ใช้ในความเชื่อของศาสนาเป็นเครื่องมือให้ผู้ดื่มเกรงกลัวภัยอันอาจเกิดขึ้นจากการไม่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์อันเป็นการผิดคำสาบานที่ให้ไว้

4. วิธีลงโทษที่รุนแรง (Negative Sanction) คือพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจเป็น
 ล้นพ้นในการลงโทษผู้ที่คิดการกบฏ และโทษของการก่อกบฏก็เป็นโทษที่ร้ายแรง เช่น ประหารชีวิต
 เจ็ดชั่วโคตร การรับราชบาตรคือยึดทรัพย์สมบัติ คักคินา ลูกเมีย และตำแหน่ง เป็นต้น

ที่มา

จักร์ พันธุ์เพชร. 2545. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท มายด์ พับลิชวิง จำกัด.

ดรุณี แก้วม่วง. 2534. พื้นฐานอารยธรรม. กรุงเทพฯ : หอรัตนชัย การพิมพ์.

บังอร ปิยะพันธ์. 2538. ประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : ไอ เอส พรินต์ติ้งเฮาส์.

มูลนิธิอนุรักษโบราณสถานในพระราชวังเดิม. 2543. สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช. กรุงเทพฯ :
 บริษัทอมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2543. การเมืองไทยสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี. กรุงเทพฯ : บริษัทพิชเนต
 พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2545. เวียงวังฝั่งธนฯชุมชนชาวสยาม. กรุงเทพฯ : บริษัทพิชเนต
 พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด.

บัตรกิจกรรม
ชั้นศึกษากลุ่มย่อย
เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงธนบุรีและ
สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

คำชี้แจง จากบัตรเนื้อหาให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. เหตุใดพระเจ้าตากจึงเลือกเมืองจันทบุรีเป็นที่ตั้งมั่นหลังจากตีฝ่าวงล้อมของพม่า

.....

.....

.....

.....

2. ในช่วงที่กรุงแตกนั้นการเมืองประสบปัญหาใดบ้าง

.....

.....

.....

3. หากวิเคราะห์จากประเด็นทางการเมืองแล้วเพราะเหตุใดชุมนุมของพระเจ้าตากถึงมีความเข้มแข็งที่สุด

.....

.....

.....

4. หลังจากพระเจ้าตากกอบกู้เอกราชกลับคืนพม่าเหตุใดจึงเลือกเมืองหลวงขึ้นใหม่ที่เมืองธนบุรี

.....

.....

.....

5. พระเจ้าตากสินมีกุศโลบายที่ใช้ในการปกครองอย่างไร

.....

.....

6. ให้นักศึกษาเขียนแผนภูมิอธิบายการปกครองในสมัยธนบุรี

7. การเมืองในช่วงปลายสมัยของสมเด็จพระเจ้าตากสินประสบกับปัญหาใดบ้าง

.....
.....

8. "เมืองเอกแตก"มีผลกระทบต่อความมั่นคงของการเมืองการปกครองอย่างไร

.....
.....

9. ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้มีการย้ายราชธานีแห่งใหม่มาที่ฝั่ง
กรุงเทพฯ ในปัจจุบัน

.....
.....
.....

10. เหตุผลใดที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงใช้หลักการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาควบคู่กับการปกครอง

.....

.....

11. ให้นักศึกษาเขียนแผนภูมิอธิบายการจัดระเบียบบริหารปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

12. วิธีการใดบ้างที่ใช้ในการควบคุมหัวเมืองชั้นนอกให้มีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนกระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

.....

.....

.....

.....

.....

แบบฝึกหัด

เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น

คำชี้แจง ให้นักศึกษากากบาท (X) ข้อที่เป็นคำถามที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ชุมชนใดในช่วงที่กรุงศรีอยุธยาแตกที่มีความเข้มแข็งและมีนโยบายทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด
 - ก. ชุมชนพระเจ้าฝาง
 - ข. ชุมชนเจ้าพิชณุโลก
 - ค. ชุมชนพระยาตาก
 - ง. ชุมชนเจ้าพิมาย
2. เหตุใดพระยาตากจึงเลือกจันทบูรเป็นฐานตั้งมั่นในการรวบรวมบรรดาไพร่พล
 - ก. เคยเป็นเมืองประเทศราชของอยุธยามาก่อน
 - ข. มีความยิ่งใหญ่เทียบเท่ากรุงศรีอยุธยา
 - ค. อยู่ห่างไกลจากอิทธิพลของพม่า
 - ง. เป็นเมืองที่มีบรรดาขุนนางจงรักภักดีต่อพระยาตาก
3. เหตุใดจึงทำให้พระเจ้าตากเลือกกรุงธนบุรีเป็นราชธานี
 - ก. ตั้งมีบริเวณหัวแหลมมีชัยภูมิที่ดี
 - ข. เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเชื้อสายจีน
 - ค. เป็นเมืองที่มีความยิ่งใหญ่เทียบเท่ากับกรุงศรีอยุธยา
 - ง. ตั้งอยู่ปากแม่น้ำเจ้าพระยาสะดวกในการติดต่อค้าขาย
4. ปัญหาในข้อใดที่พระเจ้าตากทรงแก้ไขเพื่อเป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
 - ก. ปัญหาเศรษฐกิจ
 - ข. ปัญหาความขัดแย้งในราชวงศ์พลูลวง
 - ค. ปัญหาความเสื่อมโทรมของพุทธศาสนา
 - ง. ปัญหาของผู้คนที่แตกแยกเป็นกลุ่มต่าง ๆ
5. การเมืองการปกครองในสมัยธนบุรีมีความแตกต่างจากการปกครองในสมัยอยุธยาอย่างไร
 - ก. การยกเลิกการปกครองแบบจตุสดมภ์
 - ข. ยกเลิกตำแหน่งสมุหนายกและสมุหกลาโหม
 - ค. จัดรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น หัวเมืองเอก โท ตรี จัตวา
 - ง. เน้นบทบาทของกษัตริย์ในลักษณะตัวบุคคลมากกว่าเน้นในลักษณะของสถาบัน

6. ลักษณะ"เมืองเอกแตก" มีผลกระทบต่อการปกครองอย่างไร
- ราษฎรเกิดความแตกความสามัคคีกันได้ง่าย
 - เกิดการแบ่งเป็นชุมนุมต่าง ๆ เกิดขึ้นทำให้ยากต่อการปกครอง
 - การคมนาคมติดต่อระหว่าง 2 พากฝั่งเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก
 - ยามศึกสงครามการลำเลียงอาหาร อาวุธและการรักษาพระนครทำได้ยาก
7. เหตุใดจึงมีการราชธานีแห่งใหม่มาที่ฝั่งกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน
- มีป้อมปราการที่สามารถใช้ป้องกันข้าศึกได้
 - เป็นเมืองขนาดเล็กเหมาะแก่การป้องกันทั้งทางบกและทางน้ำ
 - มีลักษณะเป็นท้องคุ้งเหมาะแก่การทำการเกษตรกรรมและการค้าขาย
 - มีลักษณะเป็นหัวแหลมทางฝั่งตะวันออกเพียงฝั่งเดียว มีชัยภูมิที่เหมาะสมในการตั้งรับการรุกรานของข้าศึก
8. ราษฎรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความเชื่ออย่างไรเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ นำมาเป็นหลักการในการปกครอง
- กษัตริย์เปรียบเสมือนเทวดาจุติลงมาเกิด
 - กษัตริย์คือพ่อที่ปกครองราษฎรเสมือนลูก
 - กษัตริย์ที่ดีจะต้องมีอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง
 - กษัตริย์ที่ดีจะต้องเป็นผู้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นธรรมราชา
9. สิ่งใดที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ใช้เป็นฐานของการสร้างรัฐใหม่
- การย้ายราชธานีแห่งใหม่
 - การเปลี่ยนแปลงฐานะของพระมหากษัตริย์
 - การรวบรวมประมวลกฎหมายในสมัยอยุธยา
 - การรวบรวมหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา

10. ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้มีการตัดทอนอำนาจของเจ้าเมืองต่าง ๆ ลง โดยการตั้งอำนาจการแต่งตั้งข้าราชการตำแหน่งสำคัญ ๆ คืบเข้าสู่ส่วนกลาง หมายความว่าอย่างไร
- ตำแหน่งเจ้าเมืองมีการเลือกตั้งจากบรรดาขุนนาง
 - ตำแหน่งเจ้าเมืองจะมีการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์
 - พระมหากษัตริย์จะปกครองเมืองต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง
 - พระมหากษัตริย์จะเป็นผู้สั่งการให้บรรดาเจ้าเมืองดำเนินการปกครองตามพระบรมราชโองการ
11. หน้าที่ของบุคคลใดในสมัยรัตนโกสินทร์ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่เสนาบดีในกรมต่าง ๆ แทนพระมหากษัตริย์
- ผู้รั้ง
 - ผู้กำกับราชการ
 - เจ้าพระยายมราช
 - เจ้าพระยาพลเทพ
12. ข้อใดคือวิธีการในการควบคุมหัวเมืองชั้นนอกให้มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
- ใช้วิธีการประนีประนอม
 - การยกกระบัตร (Public Prosecutor)
 - ใช้วิธีการปกครองทางอ้อม (Indirect rule)
 - ใช้หลักธรรมราช (King of Righteousness)

การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

แผนการสอนที่ 5

เรื่อง การเมืองการปกครองสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5)

วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

เวลา 3 คาบ (150 นาที)

ความคิดรวบยอด

การปกครองในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทำให้เกิดการปฏิรูประบบราชการและทำให้เกิดพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศที่ดัดเทียมอารยประเทศมากขึ้น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายสาเหตุของการปฏิรูปการเมืองการปกครองในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. อธิบายถึงลักษณะการปกครองในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. วิเคราะห์ผลกระทบจากการปฏิรูปการปกครอง
4. เปรียบเทียบการปกครองในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการปกครองในปัจจุบัน

เนื้อหา

การปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นช่วงที่มีการติดต่อกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ทำให้รัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูปการปกครองใหม่ให้ก้าวหน้า การปฏิรูปการปกครองส่วนกลางจัดตั้งหน่วยงานที่เรียกว่ากระทรวง 12 กระทรวง การปกครองส่วนภูมิภาคเป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะแบ่งออกเป็นมณฑลเทศาภิบาล เมือง อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านตามลำดับ นอกจากนี้มีการจัดตั้งสุขาภิบาล

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ผู้สอนนำนักศึกษาเข้าสู่บทเรียนโดยการอภิปรายซักถามดังต่อไปนี้

1.1 นักศึกษาคิดว่า การเปลี่ยนแปลงในสมัยใดที่ถือว่าการเปลี่ยนแปลงชนิดที่เรียกว่า "พลิกแผ่นดิน" ของการเมืองไทยภายหลังกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (สมัยรัชกาลที่ 5)

1.2 ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่าพลิกแผ่นดินในเรื่องไต่บ้าง โดยให้นักศึกษาคูภาพระกอบและตอบคำถาม (การยกเลิกระบบไพร่และทาส ,การยกเลิกประเพณีหมอบคลานเข้าเฝ้า,การปฏิรูปการปกครอง ฯลฯ)

1.3 ผู้สอนแจ้งให้นักศึกษาทราบว่า จะศึกษาเรื่อง “การเมืองการปกครองสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

2. ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนรู้ให้นักศึกษาทราบโดยใช้แผ่นใสแสดงข้อความดังนี้

1. อธิบายสาเหตุของการปฏิรูปการเมืองการปกครองในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. อธิบายถึงลักษณะการปกครองในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. วิเคราะห์ผลกระทบจากการปฏิรูปการปกครอง
4. เปรียบเทียบการปกครองในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการปกครองในปัจจุบัน

ขั้นเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น

1. ผู้สอนเสนอสิ่งช่วยจัดมโนมติล่วงหน้า โดยแจกเอกสารและภาพผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่มีบทบาทในการปกครองในช่วงนั้นช่วยจัดมโนมติและฉายแผ่นใสแสดงให้นักศึกษาดู มีรายละเอียดดังนี้

“ในเวลานั้นพออายุเพียง 15 ปี กับ 10 วัน ไม่มีมารดา มีญาติฝ่ายมารดา ก็ล้วนแต่โลเลเหลวไหล หรือไม่โลเลก็มีฯได้ตั้งอยู่ในตำแหน่งราชการอันใดเป็นหลักฐานฝ่ายญาติข้างพ่อคือเจ้านายทั้งปวง ก็ตกอยู่ในอำนาจสมเด็จพระยาและต้องรักษาตัวรักษาชีวิตอยู่ด้วยกับทุกองค์ที่ไม่เอื้อเพื่อต่อกรอันใดเสียก็มีโดยมาก ฝ่ายข้าราชการถึงว่ามีผู้ใดที่รักใคร่สนิทสนมอยู่บ้างก็เป็นแต่ผู้น้อยโดยมาก ที่เป็นผู้ใหญ่ก็ไม่มีกำลังสามารถที่จะอุดหนุนอันใดเปรียบเหมือนคนที่ศีรษะขาดแล้วจับเอาแต่ร่างกายขึ้นตั้งไว้ในที่สมมุติภคตริย์...และความหนักของมงกุฎอันเหลือที่คอจะทานไว้ได้ทั้งมีศัตรูซึ่งมุ่งหมายอยู่โดยเปิดเผยรอบข้างทั้งภายในและภายนอก....”

รูปสมเด็จพระยาบรมมหาสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)

ผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ 5 ชุนนางตระกูลบุนนาคมี

อำนาจและบทบาทสำคัญยิ่งในสมัยประวัติศาสตร์รัตนโกสินทร์

ที่มา ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล. 2543. อยู่อย่างไร ระบบพื้นฐานในสังคมไทยสมัยจาริต. กรุงเทพฯ :

บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

“.....เพราะฉะนั้นเสนาบดีใน 6 ตำแหน่งนี้เมื่อตกมาถึงภายหลังตามกาลที่เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับบางกรมก็มีการเหลือล้นจนทำไม่ไหว บางกรมก็ไม่มีอะไรจะทำเพราะการที่ไม่สม่ำเสมอ ทั้งกระบวนการราชการและผลประโยชน์เช่นนี้ราชการจึงได้ค้างสะสมด้วยการมากเหลือแรงที่จะทำและไม่มีความสนใจที่จะมีน้ำใจทำ.....”

ที่มา ชัยอนันต์และชัตติยา.2518. อ้างถึงใน อธิรุณี ไศภิชร์กุล. 2541. การเมืองการปกครองของไทย.

กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดจตุพรหม.

พระบรมราชาธิราชที่พระราชทานแก่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรดิศสยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2437 ตอนหนึ่งว่า

“.....เมื่อพ่อได้รับราชสมบัติในเวลาหลายอายุเพียง 15 ปีเท่านั้น เหมือนตะเกียงริบหรือจวนจะดับอาศัยต้องปฏิบัติอิฐฐานน้ำใจในความสัตย์ธรรม มิได้รู้ว่ความและมีได้อาณาตปองร้ายผู้ใด จึงได้มีความเจริญรุ่งเรืองมาจนเพียงนี้

หลังจากนั้นผู้สอนและนักศึกษาร่วมกันอภิปรายเพื่อให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นตามแนวคำถามต่อไปนี้

1.1 จากเอกสารดังกล่าว นักศึกษาคิดว่า ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทำไมจึงต้องมีการปฏิรูปการปกครอง (1. สถานภาพของพระมหากษัตริย์ไม่มั่นคง ในช่วงแรกของการครองราชย์โดยมีสำเร็จราชการแทนพระองค์ อำนาจส่วนใหญ่ที่คนของตระกูลขุนนางซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงชั้นอัศวินเสนาบดี , 2. หน่วยงานเดิมมีไม่เพียงพอกับงานและการแบ่งงานไม่ได้สัดส่วน บางหน่วยงานมีงานน้อยบางหน่วยไม่มีงานทำ)

1.2 หลังจากนั้นผู้สอนให้นักศึกษาดูภาพประเพณีการหมอบคลานเข้าเฝ้าและให้นักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์ว่าเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้พระองค์ทรงคิดปฏิรูปการปกครองหรือไม่

1.3 นอกจากนี้ นักศึกษาคิดว่ามีสาเหตุมาจากเรื่องใดอีกโดยผู้สอนใช้ภาพวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 ให้นักศึกษาช่วยกันสรุป (ปัจจัยภายนอกประเทศ 1) ความกดดันจากการแสวงหาอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตก 2) ปัญหาเมืองประเทศราชของไทย)

2. ให้นักศึกษาคณาจารย์จัดประชุมรัฐมนตรีสภา และแผนภูมิโครงสร้างการปกครองและให้นักศึกษาช่วยกันวิเคราะห์ว่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้วิธีการใดบ้างในปฏิรูปการเมืองการปกครองในสมัยนั้น

ขั้นสรุป

3. นักศึกษาช่วยกันสรุปการปฏิรูปการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวดังนี้

3.1 สาเหตุในการปฏิรูปการปกครองในสมัยนั้น

3.2 วิธีการในการดำเนินการปฏิรูปการปกครอง

3.3 การปฏิรูปการปกครองส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในปัจจุบันอย่างไร

ขั้นศึกษากลุ่มย่อย

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามที่แบ่งเอาไว้ ในแผนปฐมนิเทศพร้อมทั้งเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่มแล้วให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารับของกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยบัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม และบัตรเฉลย กลุ่มละ 1 ชุด

2. ให้นักศึกษาศึกษาบัตรเนื้อหาให้เข้าใจ แล้วทำกิจกรรมตามที่ระบุไว้ในบัตรกิจกรรม โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มต้องทำกิจกรรมทุกคน ๆ ละ 1 ชุด ซึ่งภายในกลุ่มนั้นจะต้องทำกิจกรรมโดยเน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ และช่วยกันคิดหาคำตอบซึ่งสมาชิกที่เรียนเก่งและเข้าใจเนื้อหาได้ดี จะช่วยอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มที่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหา ซึ่งอาจทำได้โดยการอธิบายหรือการตั้งคำถามให้ตอบจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้ แล้วตรวจคำตอบที่ได้จากบัตรเฉลย

3. นักศึกษาสรุปกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นภาพรวมตามที่ได้สังเกตจากแบบสังเกตพฤติกรรม

4. หลังจากนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมคือศึกษาเนื้อหาสาระและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกลุ่ม ผู้สอนจัดให้มีการทดสอบย่อย เรื่อง ลักษณะการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยผู้เรียนแต่ละคนจะทำการทดสอบด้วยตนเอง ไม่มีการช่วยเหลือกันเหมือนตอนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย ทุกคนต้องทำข้อสอบตามความสามารถของตนเองและทำคะแนนให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้เพื่อจะสามารถให้กลุ่มของตนเองบรรลุเป้าหมายได้

5. ผู้สอนแจ้งผลการทดสอบโดยคิดคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคนและของกลุ่มย่อย กลุ่มที่ได้รับการยกย่องว่าอยู่ในกลุ่มระดับยอดเยี่ยมจะได้รับรางวัล

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. แผ่นใสแสดงสิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้า
2. แผ่นใสแสดงจุดประสงค์การเรียนรู้
3. ภาพเหตุการณ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
5. บัตรคำสั่ง
6. บัตรเนื้อหา
7. บัตรเฉลย
8. แบบฝึกหัด จำนวน 5 ข้อ
9. แบบทดสอบ เรื่อง การปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล

1. การทำแบบฝึกหัดจำนวน 5 ข้อ
2. การทำแบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมของนักศึกษา
2. สังเกตจากการตอบคำถามของนักศึกษา
3. สังเกตจากการทำงานตามบัตรกิจกรรม
4. สังเกตการทำงานกลุ่มร่วมกันของนักศึกษา

ส่วนประกอบของชองกิจกรรม
สำหรับชั้นศึกษากลุ่มย่อย
เรื่อง การเมืองการปกครองสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
บัตรคำสั่ง

หัวหน้ากลุ่มอ่านคำสั่งให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มฟัง โปรดอ่านบัตรคำสั่งด้วยความตั้งใจและปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยให้ย้อนกลับมาอ่านบัตรคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง ปรึกษากันภายในกลุ่มหรือถามผู้สอน

1. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากบัตรเนื้อหาให้เข้าใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อน ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาพร้อมที่จะทำกิจกรรมได้อย่างมั่นใจ
2. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในบัตรกิจกรรม โดยแต่ละคนในกลุ่มต้องทำบัตรกิจกรรมทุกคนคนละ 1 ชุด โดยต่างคนต่างทำ แต่สามารถถามเพื่อนในกลุ่มเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้นจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้
3. ให้นักศึกษาตรวจคำถามจากบัตรเฉลย
4. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมครบทุกขั้นตอน แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเก็บบัตรกิจกรรมใส่ซองกิจกรรมให้เรียบร้อยเพื่อนำส่งผู้สอน

การปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

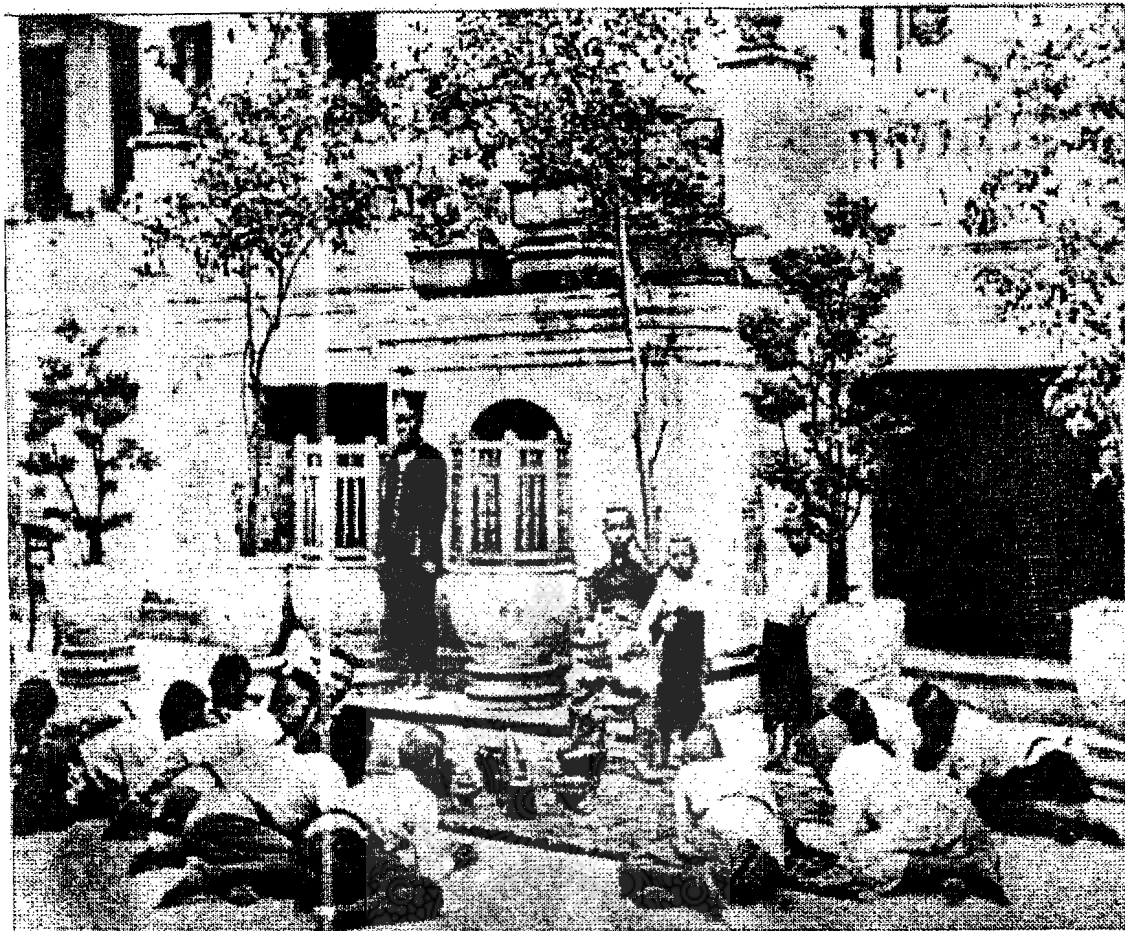

สาเหตุของการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีดังนี้
ปัจจัยภายในประเทศ

1. สถานภาพของพระมหากษัตริย์ไม่มั่นคง ในช่วงแรกของการครองราชย์โดยมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (พ.ศ. 2411 – 2416) อำนาจส่วนใหญ่ที่คนของตระกูลขุนนาซึ่งดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงชั้นอัศวินเสนาบดี เช่น สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง ขุนนา) เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วอน ขุนนา) บุตรชายได้เป็นสมุหพระกลาโหม พระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี (ทั้วม ขุนนา) น้องชายเป็นเสนาบดีกรมคลัง พระยาอาหารบริรักษ์ (นุด บุญหลง) หลายชายเป็นเสนาบดีกรมนา เป็นต้น ส่วนพระองค์ก็ยังทรงพระเยาว์มากและไม่มีพระบรมวงศานุวงศ์ที่มีอำนาจทางการเมืองที่จะเป็นพลังสนับสนุนพระองค์ได้

2. การปกครองแบบเดิมล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสถานการณ์เพราะก่อให้เกิดความสับสนในการบริหาร การปฏิบัติงานไม่สะดวก เช่น มีหน่วยงานน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น กรมต่าง ๆ ทำหน้าที่ก้าวก่ายกัน บางกรมมีงานมากจนทำไม่ไหว บางกรมไม่มีงานจะทำระบบการศาลการยุติธรรมสับสนกฎหมายเก่าไม่เป็นที่ยอมรับของชาวตะวันตก ข้าราชการไม่มีเงินเดือนประจำเปิดโอกาสให้มีการทุจริตประพฤติมิชอบเพราะรายได้ไม่พอใช้จ่าย ส่วนการปกครองส่วนภูมิภาคแบบเดิมนั้นแบ่งเป็นหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอกนั้น ไม่ได้รวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางทำให้การปกครองประเทศ “ไม่มีเอกภาพ” อำนาจของส่วนกลางในการปกครองหัวเมืองห่างไกลมีน้อยเพราะเมืองเล็กเมืองน้อยไกล ๆ ต้องขึ้นอยู่กับเมืองพระยามหานคร ไม่ได้ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง

3. ความล้าหลังของสังคม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีเดิมที่ทำให้คนไทยด้อยในสายตาของชาวต่างประเทศเกี่ยวกับระเบียบพิธีการเข้าเฝ้า การแต่งกาย โครงสร้างสังคม เช่น ระบบไพร่และทาส การสังกัดมูลนายของไพร่ ทำให้มูลนายบางคนมีอำนาจมากเกินไปทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ราษฎรได้รับความเดือดร้อนจากระบบเข้าเดือนไม่มีอิสระในการประกอบอาชีพที่ต่อเนื่อง ความเดือดร้อนจากระบบเกณฑ์แรงงานและส่วยทำให้ไม่สามารถสร้างฐานะตนเองได้ ความไม่มีโอกาสทางการศึกษาทำให้ไม่มีความคิดความอ่านของตนเอง ขาดแคลนคนมาช่วยพัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะทาสทำให้ชาวตะวันตกดูถูกว่าสังคมไทยล้าหลังและละเมิดสิทธิมนุษยชน

ข้าราชการบริพารหมอบคลานเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่มา ส.พลายน้อย.2545. 100 รอยอดีต. กรุงเทพฯ : สารคดี.

4. หน่วยงานเดิมมีไม่เพียงพอกับงาน และการแบ่งงานไม่ได้สัดส่วน เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปหน่วยงานเดิม 6 หน่วยงาน คือ จุดศุภมิตรและตำแหน่งอัศวินหาเสนาบดีทั้งสองฝ่ายไม่เพียงพอกับงานที่เพิ่มขึ้น งานที่แบ่งก็ไม่ได้สัดส่วน บางหน่วยงานมีน้อย บางหน่วยไม่มีงานทำ

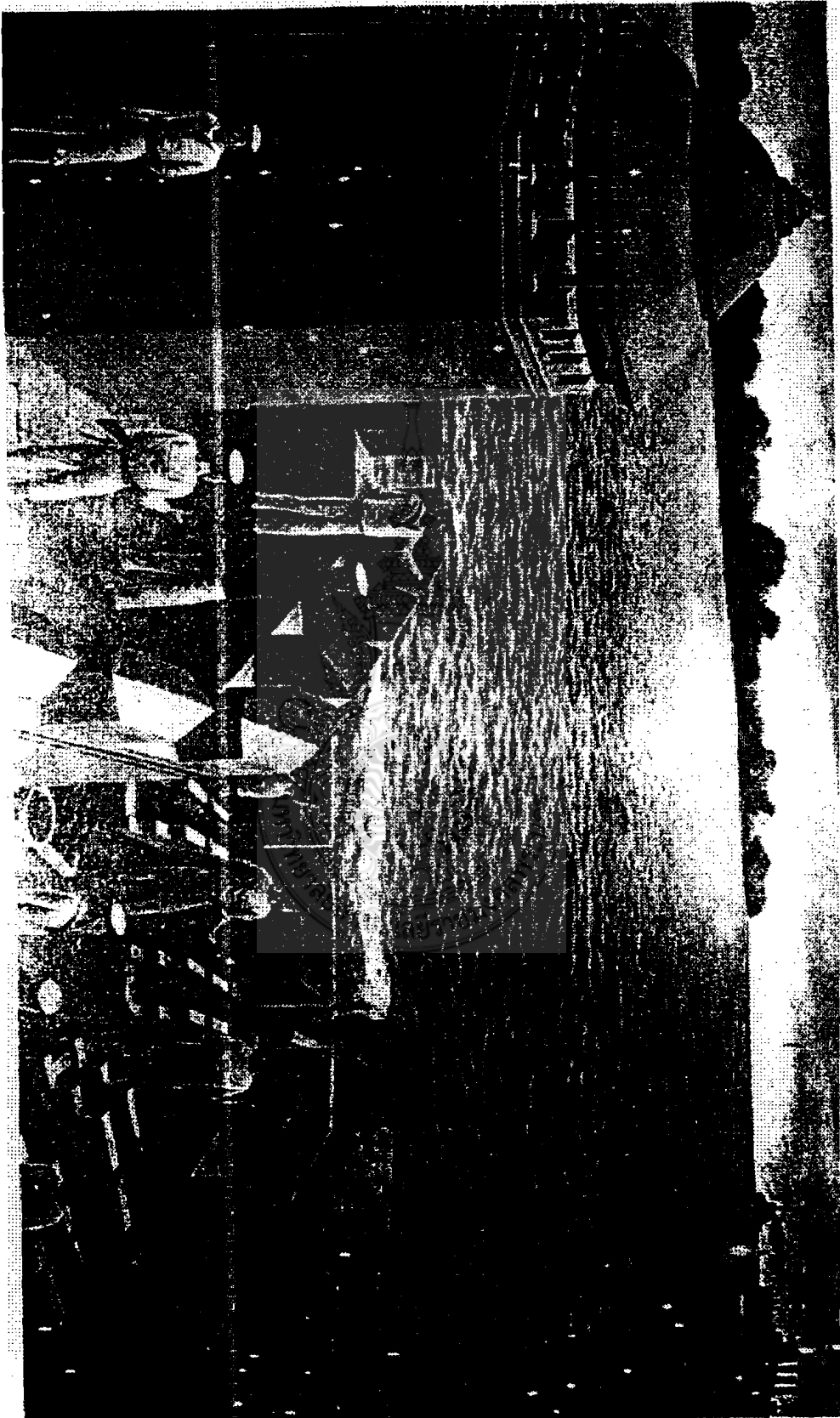
".....เพราะฉะนั้นเสนาบดีใน 6 ตำแหน่งนี้เมื่อตกมาถึงภายหลังตามกาลที่เปลี่ยนแปลงไปตามลำดับบางกรมก็มีการเหลือล้นจนทำไม่ไหว บางกรมก็ไม่มีภาระอะไรจะทำเพราะการที่ไม่สม่ำเสมอทั้งกระบวนการและผลประโยชน์เช่นนี้ราชการจึงได้ค้างสะสมด้วยการมากเหลือแรงที่จะทำและไม่มีผลประโยชน์พอที่จะมีน้ำใจทำ....."

ปัจจัยภายนอกประเทศ

1. ความกดดันจากการแสวงหาอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตก อาทิเช่น อังกฤษ ฝรั่งเศสต่างแข่งขันกันแสวงหาอาณานิคมในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยึดดินแดนรอบ ๆ ประเทศไทยเป็นเมืองขึ้น เช่น พม่า มลายู ลาว เขมร เวียดนาม โดยอ้างสาเหตุความล้าหลังของประเทศเหล่านั้น การจัดระเบียบการปกครองแบบเดิมซึ่งขาดเอกภาพและขาดความเป็นระเบียบเป็นการล่อแหลมอย่างยิ่งที่จะถูกมหาอำนาจยึดประเทศไทยเป็นอาณานิคมหรือสูญเสียดินแดนต่าง ๆ

2. ปัญหาเมืองประเทศราชของไทย เนื่องจากการกำหนดอาณาเขตของดินแดนไทยสมัยนั้นยังทำให้แน่นอนไม่ได้ เพื่อป้องกันความขัดแย้งกับประเทศจักรวรรดินิยม ไทยต้องปฏิบัติรูปการปกครองโดยกำหนดให้หัวเมืองประเทศราชเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักร

ภาพอาหารการณวิฤตการณ ร.ศ. 112

ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

หลังจากพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งที่สองในวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2416 แล้ว ทรงริเริ่มปฏิรูปการปกครองโดยมีจุดมุ่งหมายให้ศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่สถาบันพระมหากษัตริย์ ได้ทรงดำเนินการ ดังนี้

1. ทรงสร้างกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดก้าวหน้า ไว้เป็นกำลังสำรองทางการเมืองกับขุนนางเก่า โดยทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมทหารมหาดเล็ก ฝึกหัดวิชาทหารแบบตะวันตกและวิชาการแขนงอื่น จัดตั้งกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์แล้วขยายเป็นแบบตะวันตกและวิชาการแขนงอื่น จัดตั้งกรมทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์แล้วขยายเป็นกรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภ รักษาพระองค์นับเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสนับสนุนอย่างดี ส่วนกำลังทางด้านความคิดและการต่อสู้กันทางสติปัญญา ทรงมีแนวพระราชดำริที่ล้ำยุคโดยทรงออกหนังสือการเมืองเป็นเล่มแรกของสยามชื่อว่า "ศรุโณวาท" มีบทความการเมืองและนิทานการเมืองเชิงสังสอนและตำหนิติเตียนกลุ่มขุนนางเก่า ตลอดจนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองอีก

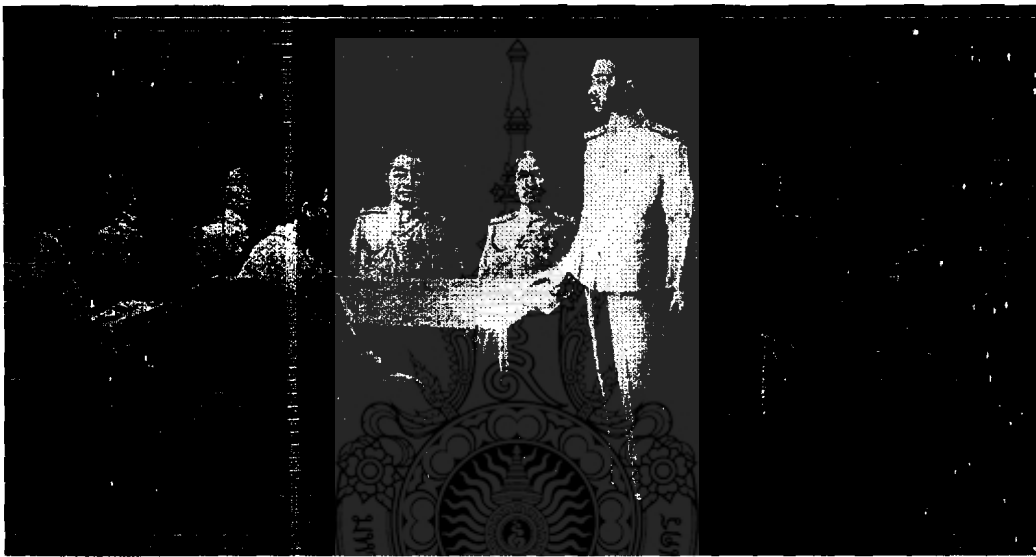
2. ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ เมื่อ พ.ศ. 2416 จุดมุ่งหมายเพื่อให้การเงินของประเทศมีการจัดเก็บที่เป็นระบบเพื่อประเทศอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีที่เดิมตกอยู่ในกลุ่มขุนนางและเจ้าเมืองในระบบกินเมือง ซึ่งเป็นการเฉลี่ยผลประโยชน์แก่กันเพราะสมัยนั้นยังไม่มีเงินเดือนประจำ ขุนนางและเจ้าเมืองดำรงชีพอยู่ได้ด้วยเงินภาษีอากรที่เก็บได้ เมื่อมีรายจ่ายมากก็มักเบียดบังเงินภาษีอากรที่ได้และส่งให้พระคลังหลวงไม่ครบตามจำนวน ก่อให้เกิดผลเสียหลายอย่าง ดังนั้นการจัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ขึ้นมาเพื่อเป็นหน่วยงานในการเก็บรวบรวมเงินภาษีอากรตลอดจนผลประโยชน์ของแผ่นดินให้เข้าแผ่นดินเต็มเม็ดเต็มหน่วย โดยเสนาบดีทุกกรมต้องส่งรายได้ที่จัดเก็บได้ให้หอรัษฎากรพิพัฒน์

3. "...ราชการผลประโยชน์บ้านเมืองสิ่งใดที่เกิดขึ้นและการที่ยังรกร้างมาแต่เดิมนั้น ถ้าจะทรงจัดการแต่พระองค์เดียวก็จะไม่มีใครสำเร็จไปได้ ถ้ามีผู้ช่วยกันคิดหลายปัญญาแล้วการซึ่งรกร้างมาแต่เดิมก็จะได้ปลดเปลื้องไปได้ทีละน้อย ๆ ความดีความเจริญก็คงจะบังเกิดแก่บ้านเมือง.." ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งสภาขึ้น 2 สภาคือ สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินและสภาที่ปรึกษาในพระองค์

3.1 สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน หรือรัฐมนตรีสภา (Council of State) ประกาศตั้งวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2417 มีสมาชิก 12 ท่าน เหตุผลในการก่อตั้งเนื่องจากหลังจากเสด็จประพาสต่างประเทศได้ทอดพระเนตรความเจริญและรูปแบบการปกครองของประเทศต่าง ๆ จึงทรงมีพระราชดำริว่าการจะปฏิรูปบ้านเมืองจะต้องระดมสมองจากบุคคลต่าง ๆ จึงทรงมีพระราช

ตำรวจการจะปฏิรูปบ้านเมืองต้องระดมสมองจากบุคคลต่าง ๆ ในรูปของสภาที่ปรึกษาจึงจะประสบความสำเร็จ ดังนั้นสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินจึงก่อตั้งขึ้นมา สมาชิกเป็นคนรุ่นใหม่ทั้งสิ้น ทำหน้าที่นิติบัญญัติมีการประชุมกันทุก 7 วัน

3.2 สภาที่ปรึกษาในพระองค์ หรือองคมนตรีสภา (Privy Council) โปรดเกล้าฯ ประกาศตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2417 สมาชิกมี 49 ท่าน เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ 13 องค์ นอกนั้นเป็นขุนนาง ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในพระองค์และช่วยปฏิบัติราชการตามคำสั่ง

การปฏิรูปการปกครองการปกครองส่วนกลาง สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การปฏิรูปการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินส่วนกลางเสียใหม่โดยการยกเลิกหน่วยงานการปกครองและตำแหน่งเดิมทั้ง 6 คือจตุสดมภ์และอัครมหาเสนาบดีทั้งสองเสีย แล้วจัดตั้งหน่วยงานปกครองใหม่ 12 หน่วย เมื่อ พ.ศ. 2431 โดยในชั้นแรกเป็นระยะทดลองเรียกว่า "กรม" ก่อน เมื่อทรงเห็นว่าทุกอย่างพร้อมแล้วจึงทรงประกาศจัดตั้งกระทรวงต่าง ๆ ขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2435 โดยแต่ละกระทรวงมีเสนาบดีเป็นผู้บังคับบัญชามีฐานะเท่าเทียมกัน

1. กระทรวงมหาดไทย บังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายเหนือและเมืองลาวประเทศราช
2. กระทรวงกลาโหม บังคับบัญชาหัวเมืองฝ่ายใต้ ฝ่ายตะวันตก ตะวันออกและเมืองมลายูประเทศราช
3. กระทรวงต่างประเทศ รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการต่างประเทศ

4. กระทรวงวัง รับผิดชอบราชการในพระราชวังและกรมที่เกี่ยวข้องกับราชการในพระองค์
 5. กระทรวงเมือง รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการตำรวจและราชทัณฑ์ต่อมารับผิดชอบราชการในเขตแขวงกรุงเทพฯ ราชธานี
 6. กระทรวงเกษตรราชการ รับผิดชอบเกี่ยวกับการเพาะปลูกและการค้าขาย การป่าไม้ และการเหมืองแร่
 7. กระทรวงพระคลังมหาสมบัติ รับผิดชอบเกี่ยวกับการภาษีอากร งบประมาณแผ่นดิน
 8. กระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการศาลยุติธรรมทั่วราชอาณาจักร
 9. กระทรวงยุติธรรม รับผิดชอบกิจการทหารบก ทหารเรือ
 10. กระทรวงธรรมการ รับผิดชอบกิจการเกี่ยวกับศาสนา สงฆ์ การศึกษาและสาธารณสุข
 11. กระทรวงโยธาธิการ รับผิดชอบการก่อสร้าง ทำถนน ขุดคลอง การผังทั่วไป กิจการไปรษณีย์โทรเลข และการรถไฟ
 12. กระทรวงมุรธาธิการ รับผิดชอบในการรักษาตราแผ่นดินคือพระราชลัญจกร รักษาพระราชกำหนดกฎหมายและหนังสือราชการทั้งปวง
- การปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาค

ได้ทรงยกเลิกการปกครองแบบหัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก แล้วให้รวมหัวเมืองต่าง ๆ เข้าด้วยกันเรียกว่า "มณฑลเทศาภิบาล" รวม 18 มณฑล เช่นมณฑลกรุงเทพฯ มณฑลกรุงเก่า มณฑลปราจีนบุรี มณฑลภูเก็ต มณฑลพายัพ แต่ละมณฑลมีเจ้านายและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ออกไปปฏิบัติหน้าที่ดูแลบังคับบัญชาเรียกว่า "สมุหเทศาภิบาล" ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย เพียงกระทรวงเดียว มณฑลแต่ละแห่งประกอบด้วยเมืองหลายเมือง แต่ละเมืองแบ่งเป็นอำเภอ อำเภอแบ่งเป็นตำบล ตำบลแบ่งเป็นหมู่บ้านตามลำดับ

การปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาคครั้งนี้ได้ทำให้การจัดระเบียบการปกครองหัวเมืองเป็นแบบเดียวกัน และมีนโยบายในการปกครองอย่างเดียวกัน เป็นการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง ทำให้การสั่งงานจากส่วนกลางเป็นไปอย่างทั่วถึงรวดเร็วกับสถานการณ์ ซึ่งการปฏิรูปครั้งนี้ นับเป็นการสร้างความเป็นเอกภาพของประเทศอันทำให้ประเทศไทยมีลักษณะของการเป็น รัฐชาติ หรือรัฐประชาชาติ (Nation-State) เป็นครั้งแรก

รูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคมีลักษณะดังนี้

1. มณฑลเทศาภิบาล ถือเป็นหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุด ซึ่งเกิดจากเมืองตั้งแต่ 2 เมืองขึ้นไปมารวมกัน บางมณฑลอาจจะใหญ่ บางมณฑลอาจจะเล็ก ในมณฑลนี้จะมีข้าราชการประกอบด้วย ข้าหลวงเทศาภิบาล หรือ สมุหเทศาภิบาลเป็นหัวหน้า ทำหน้าที่ช่วยเหลือบริหารงานปฏิบัติราชการต่างพระเนตรพระกรรณ โดยมีขอบเขตรับผิดชอบทั่วบริเวณของมณฑล

2. เมือง หรือ จังหวัด ประกอบด้วยอำเภอหลาย ๆ อำเภอมารวมกัน โดยมีผู้ว่าราชการเมืองและพนักงานปกครองอื่น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ

3. อำเภอ ประกอบขึ้นจากการที่ตำบลหลาย ๆ ตำบลมารวมกัน โดยมีนายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด รับผิดชอบในราชการทั่วไป

4. ตำบล คือ ท้องที่ราว ๆ 10 หมู่บ้านรวมกันจัดตั้งเป็นตำบล ต่อมาเมื่อพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 กำหนดให้รวมหมู่บ้านราว 20 หมู่บ้านเป็น 1 ตำบล ในแต่ละตำบลจะมีกำนันเป็นผู้รับผิดชอบ

5. หมู่บ้าน คือ กลุ่มชุมชนที่มีบ้านเรือนตั้งอยู่ประมาณ 10 บ้าน หรือมีพลเมืองประมาณ 100 คน โดยมีผู้ใหญ่บ้านซึ่งได้รับการเลือกตั้งจากราษฎรในหมู่บ้านนั้นเป็นพนักงานปกครอง

การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นหมายถึงการจัดระเบียบการปกครองในลักษณะของการกระจายอำนาจในการปกครองให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง

การปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในรูปแบบที่เรียกว่า “สุขาภิบาล” โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นคุณประโยชน์ในเรื่องของการปกครองส่วนท้องถิ่น ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองด้วย เพื่อที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาบ้านเมืองอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้นในปี พ.ศ. 2448 พระองค์จึงได้ตั้งสุขาภิบาลแห่งแรกที่ตำบลท่าฉลอม อำเภอ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อเป็นตัวอย่างของความร่วมมือระหว่างประชาชนในท้องถิ่นกับราชการ ปรากฏว่าสุขาภิบาลที่ท่าฉลอมได้รับความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สมุหเทศาภิบาลมณฑลต่าง ๆ จึงเรียกร้องให้รัฐบาลตรากฎหมายขึ้นเพื่อจัดการปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาลขึ้นทั่วราชอาณาจักร ใน พ.ศ. 2452 กระทรวงมหาดไทยจึงประกาศใช้ “พระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาล ร.ศ. 127” โดยให้มีสุขาภิบาล 2

ประเภท คือ สุขาภิบาลเมือง ซึ่งจัดตั้งในท้องที่ที่มีความเจริญสูง และสุขาภิบาลตำบลซึ่งจัดตั้งในท้องที่ที่มีความเจริญน้อยรองลงมาจากสุขาภิบาล แต่ละประเภทจะทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. รักษาความสะอาดในท้องที่
2. ป้องกันและรักษาความเจ็บไข้ในท้องที่
3. บำรุงรักษาถนนหนทางในท้องที่
4. ให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ราษฎร

ผลกระทบจากการปฏิรูปการปกครอง

จากการพยายามปฏิรูปการปกครองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แม้ว่าจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศอันเป็นหนทางที่จะป้องกันภัยจากการรุกรานของลัทธิล่าอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจตะวันตก แต่ในขณะเดียวกัน เพื่อการสร้างเอกภาพของชาติและเพิ่มขีดความสามารถของรัฐบาล จึงต้องมีการสร้างพื้นฐานและความมั่นคงให้เกิดขึ้นกับศูนย์กลางแห่งอำนาจ ซึ่งนั่นก็คือ พระมหากษัตริย์ เพราะฉะนั้นในช่วงแรกของการขึ้นครองราชย์จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการปกครองโดยเน้นที่การรวมศูนย์อำนาจและพัฒนาสู่ความเป็นรัฐชาติ ซึ่งการทำเช่นนั้นย่อมส่งผลกระทบถึงบุคคลจำนวนไม่น้อยที่ต้องสูญเสียอำนาจและผลประโยชน์

เมื่อพระองค์สามารถรวมศูนย์อำนาจสู่สถาบันกษัตริย์ได้สำเร็จ สิ่งต่อไปก็คือการมุ่งพัฒนาองค์การบริหารของส่วนกลางให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการตั้งกระทรวงและกำหนดหน้าที่รับผิดชอบเพื่อป้องกันการงานที่ก้าวร้าวซ้ำซ้อน ผลจากการรวมอำนาจสู่ศูนย์กลางทำให้กรุงเทพฯ กลายเป็นศูนย์กลางที่มีความเจริญรุ่งเรืองและดูดซับทรัพยากรจากทั่วประเทศ ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาค มีความแตกต่างระหว่างชนบทกับเมืองหลวงเกิดขึ้นอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง

บัตรกิจกรรม
ชั้นศึกษากลุ่มย่อย
เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง
สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

คำชี้แจง จากบัตรเนื้อหาให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. สาเหตุใดบ้างที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครอง

.....

.....

.....

.....

2. วิธีการใดบ้างที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในการปฏิรูปการปกครอง

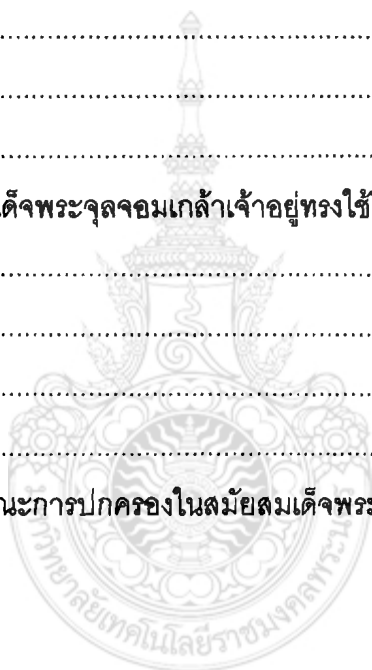
.....

.....

.....

.....

3. ให้นักศึกษาอธิบายถึงลักษณะการปกครองในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยเขียนเป็นแผนภูมิ

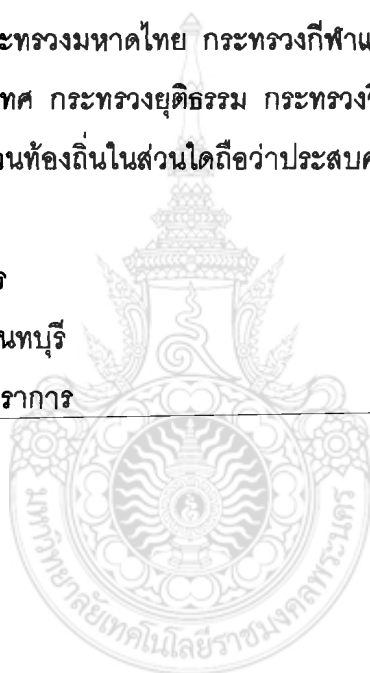
แบบฝึกหัด
เรื่อง ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครอง
สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

คำชี้แจง ให้นักศึกษากากบาท (X) ข้อที่เป็นคำถามที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. การปกครองในสมัยใดที่มีความคล้ายคลึงกับการปกครองในสมัยปัจจุบันมากที่สุด
 - ก. สมัยอยุธยา
 - ข. สมัยสุโขทัย
 - ค. รัชกาลที่ 5
 - ง. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
2. สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครอง
 - ก. เพื่อขยายอาณาเขตให้กว้างขวาง
 - ข. เพื่อป้องกันการแก่งแย่งราชบัลลังก์
 - ค. เพื่อเสริมสร้างอำนาจบารมีของผู้ปกครอง
 - ง. เพื่อปรับปรุงประเทศให้เจริญก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับของประเทศต่าง ๆ
3. ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รัชกาลที่ 5 ต้องทำการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2435
 - ก. กลุ่มสยามหนุ่มซึ่งได้รับการศึกษาแบบตะวันตกได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลให้จัดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง
 - ข. ทรงส่งพระน้องยาเธอไปศึกษาระบบการเมืองการปกครองของยุโรปเมื่อกลับมาได้เสนอรูปแบบการปฏิรูปการปกครองใหม่
 - ค. สนธิสัญญาบาวริงทำให้เกิดสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ชาติ รัชกาลที่ 5 จึงได้โปรดให้ปรับปรุงกฎหมายและตั้งกระทรวงยุติธรรม
 - ง. การแทรกแซงของชาติมหาอำนาจโดยเฉพาะฝรั่งเศสและอังกฤษที่รุกรานดินแดนทางหัวเมืองที่ทำให้ต้องปรับปรุงการปกครอง

4. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า “การปฏิรูปบ้านเมืองต้องระดมสมองจากบุคคลต่าง ๆ ในรูปของสภา....จึงจะประสบความสำเร็จ” ทำให้มีการจัดตั้งหน่วยงานใดเกิดขึ้น
- วุฒิสภา
 - สภาผู้แทนราษฎร
 - สภาความมั่นคงแห่งชาติ
 - สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน
5. ข้อใดคือแนวพระราชดำริประการหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่จะพัฒนาประเทศโดยการพัฒนาความคิด การต่อสู้ทางสติปัญญาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง
- การจัดตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์
 - การจัดการศึกษาภาคบังคับ
 - การออกหนังสือการเมืองชื่อ “ตรุโณวาท”
 - การออกหนังสือการเมืองชื่อ “สยามวิจารณ์”
6. ข้อใดคือการปฏิรูปการปกครองส่วนกลางในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- การจัดตั้งกระทรวงต่าง ๆ
 - การจัดตั้งหมู่บ้าน ปกครองโดยผู้ใหญ่บ้าน
 - การจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ปกครองโดยอบต.
 - การจัดตั้งเป็นมณฑลเทศาภิบาล ปกครองโดยข้าหลวงเทศาภิบาล
7. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์สำคัญที่รัชกาลที่ 5 โปรดให้มีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาภิบาล
- เพื่อเตรียมการไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย
 - เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง
 - เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนช่วยเหลือรัฐบาลในการปกครอง
 - เพื่อนานาประเทศจะเห็นว่าประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศแล้ว

8. ข้อใดเป็นผลกระทบจากการปฏิรูปการปกครองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ก. การความแตกแยกของกลุ่มขุนนาง
 - ข. การบริหารราชการเป็นไปด้วยความล่าช้า
 - ค. เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ
 - ง. เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างศูนย์กลางและส่วนภูมิภาค
9. กระทรวงใดในปัจจุบันที่ยังคงรูปแบบเดิมในสมัยรัชกาลที่ 5
- ก. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง
 - ข. กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ
 - ค. กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกีฬาและนันทนาการ
 - ง. กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
10. การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนใดถือว่าประสบความสำเร็จอย่างมากในสมัยนั้น
- ก. มหาชัย สมุทรสาคร
 - ข. ท่าฉลอม สมุทรสาคร
 - ค. อำเภอบางกระสอบ นนทบุรี
 - ง. พระประแดง สมุทรปราการ
-

การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

แผนการสอนที่ 6

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พ.ศ.2475-2535

วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

เวลา 3 คาบ (150 นาที)

ความคิดรวบยอด

การตื่นตัวของประชาชนคนไทยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตยในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในรูปของการก่อการกบฏ ปฏิวัติรัฐประหาร หลายครั้ง ซึ่งสะท้อนภาพถึงลักษณะการเมืองไทยได้ชัดเจน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. วิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย
2. วิเคราะห์ผลกระทบจากเหตุการณ์ 24 มิถุนายน 2475
3. อธิบายลักษณะการเมืองการปกครองหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
4. วิเคราะห์ถึงสาเหตุของเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเมืองการปกครองของไทย
5. วิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเมืองการปกครองของไทย

เนื้อหา

กระแสอารยธรรมของชาติตะวันตกทำให้เกิดผลกระทบและเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบประชาธิปไตยในที่สุด อาทิเช่น กลุ่มคณะราษฎร ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 หลังจากนั้นก็ได้เกิดเหตุการณ์ไม่เกิดขึ้นในรูปของการกบฏปฏิวัติรัฐประหาร หลายครั้ง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ชั้นนำ

1. ผู้สอนซักถามนักศึกษาเพื่อทบทวนการปกครองดังนี้

1.1 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่โปรดให้มีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นครั้งแรกเพื่ออะไร (เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง)

1.2 นักศึกษาคิดว่าการรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีวิธีการใดบ้าง (การยกเลิกระบบไพร่และทาส, การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่ ,การทดลองจัดตั้งการปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปแบบของ สุขาภิบาลเป็นครั้งแรก)

1.3 แต่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงนั้นเกิดขึ้นในสมัยไหน (พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว)

2. ผู้สอนแจ้งให้นักศึกษาทราบว่า จะศึกษาเรื่อง "เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พ.ศ.2475-2535"

3. ผู้สอนชี้แจงจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนรู้ให้นักศึกษาทราบโดยใช้แผ่นใส แสดงข้อความดังนี้

- 1.วิเคราะห์สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย
2. วิเคราะห์ผลกระทบจากเหตุการณ์ 24 มิถุนายน 2475
3. อธิบายลักษณะการเมืองการปกครองหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
4. วิเคราะห์ถึงสาเหตุของเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเมืองการปกครองของไทย
5. วิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเมืองการปกครองของไทย

ขั้นเสนอทบทวนต่อทั้งชั้น

1. ผู้สอนให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปรายว่าการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีข้อดีและข้อเสียอย่างไร

2. หลังจากนั้นให้นักศึกษาภาพการจัดตั้งเมืองคูลิตธานีในสมัยรัชกาลที่ 6 ให้นักศึกษาช่วยกันอภิปรายว่าส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองอย่างไร
3. กลุ่มนักเรียนไทยและคนไทยที่ไปศึกษาและปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในทวีปยุโรปแลอเมริกาเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อการเมืองไทยการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อย่างไร (กลุ่มคนรุ่นใหม่เริ่มต้นตัวและให้ความสนใจการเมืองมากยิ่งขึ้น)
4. นอกจากนั้นภาวะหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไร (เศรษฐกิจตกต่ำ)
5. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีแนวทางในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างไร (ลดค่าใช้จ่ายและดูแลข้าราชการออกจากตำแหน่งจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ เองก็ได้ลดรายจ่ายประจำปีลงจาก 10,816,227 บาท ในปี 2468 เหลือเพียง 6,808,300 บาทในปี 2469)
5. ผู้สอนนำข้อความต่อไปนี้ให้นักศึกษาศึกษา “.....กษัตริย์ทรงอำนาจอยู่เหนือกฎหมายตามเดิม ทรงแต่งตั้งญาติวงศ์และพวกสอพลอไร้ความรู้ให้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ..ยกพวกเจ้าขึ้นให้สิทธิมากกว่าราษฎรคหิ์ข่มเหงราษฎร...” และให้นักศึกษาอภิปรายว่าจากข้อความดังกล่าวเป็นประเด็นปัญหานำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือไม่ อย่างไร (เป็นคือความไม่เสมอภาคและเป็นธรรมในสังคมไทย)

ขั้นสรุป

นักศึกษาช่วยกันสรุปเนื้อหาตามแนวคำถามต่อไปนี้

- 1.สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย

ขั้นศึกษากลุ่มย่อย

1. ให้นักศึกษาแบ่งกลุ่มตามที่แบ่งเอาไว้ ในแผนปฐมนิเทศพร้อมทั้งเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขานุการกลุ่มแล้วให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมารับรองกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วยบัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม และบัตรเฉลย กลุ่มละ 1 ชุด
2. ให้นักศึกษาศึกษาบัตรเนื้อหาให้เข้าใจ แล้วทำกิจกรรมตามที่ระบุไว้ในบัตรกิจกรรม โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มต้องทำกิจกรรมทุกคน ๆ ละ 1 ชุด ซึ่งภายในกลุ่มนั้นจะต้องทำกิจกรรมโดยเน้นการร่วมมือกันเรียนรู้ และช่วยกันคิดหาคำตอบซึ่งสมาชิกที่เรียนเก่งและเข้าใจ

เนื้อหาได้ดี จะช่วยอธิบายให้สมาชิกในกลุ่มที่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหา ซึ่งอาจทำได้โดยการอธิบาย หรือการตั้งคำถามให้ตอบจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้ แล้วตรวจคำตอบที่ได้จาก บัตรเฉลย

3. นักศึกษาศรूपกิจกรรมของสมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มเป็นภาพรวมตามที่ได้สังเกตจาก แบบสังเกตพฤติกรรม

4. หลังจากนักศึกษาปฏิบัติกิจกรรมคือศึกษาเนื้อหาสาระและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในกลุ่ม ผู้สอนจัดให้มีการทดสอบย่อย เรื่องเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของ ไทย พ.ศ.2475-2535 โดยผู้เรียนแต่ละคนจะทำการทดสอบด้วยตนเอง ไม่มีการช่วยเหลือกัน เหมือนตอนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มย่อย ทุกคนต้องทำข้อสอบตามความสามารถของตนเองและทำ คะแนนให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้เพื่อจะสามารถให้กลุ่มของตนเองบรรลุเป้าหมายได้

5. ผู้สอนแจ้งผลการทดสอบโดยคิดคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคนและของกลุ่ม ย่อย กลุ่มที่ได้รับการยกย่องว่าอยู่ในกลุ่มระดับยอดเยี่ยมจะได้รับรางวัล

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. แผ่นใสแสดงจุดประสงค์การเรียนรู้
2. ภาพเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พ.ศ.2475-2535
3. บัตรคำสั่ง
4. บัตรเนื้อหา
5. บัตรเฉลย
6. แบบฝึกหัด จำนวน 5 ข้อ
7. แบบทดสอบ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พ.ศ.2475-2535

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล

1. การทำแบบฝึกหัดจำนวน 5 ข้อ
2. การทำแบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการร่วมกิจกรรมของนักศึกษา
2. สัมผัสจากการตอบคำถามของนักศึกษา
3. สัมผัสจากการทำงานตามบัตรกิจกรรม
4. สัมผัสการทำงานกลุ่มร่วมกันของนักศึกษา

ส่วนประกอบของชองกิจกรรม
สำหรับชั้นศึกษากลุ่มย่อย
เรื่อง เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พ.ศ.2475-2535
บัตรคำสั่ง

หัวหน้ากลุ่มอ่านคำสั่งให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มฟัง โปรดอ่านบัตรคำสั่งด้วยความตั้งใจและปฏิบัติตามคำสั่ง ถ้ามีปัญหาหรือข้อสงสัยให้ย้อนกลับมาอ่านบัตรคำสั่งอีกครั้งหนึ่ง ปรึกษากันภายในกลุ่มหรือถามผู้สอน

1. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาจากบัตรเนื้อหาให้เข้าใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อน ๆ สมาชิกทุกคนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาพร้อมที่จะทำกิจกรรมได้อย่างมั่นใจ
2. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในบัตรกิจกรรม โดยแต่ละคนในกลุ่มต้องทำบัตรกิจกรรมทุกคนคนละ 1 ชุด โดยต่างคนต่างทำ แต่สามารถถามเพื่อนในกลุ่มเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนขึ้นจนสามารถทำกิจกรรมในบัตรกิจกรรมได้
3. ให้นักศึกษาตรวจคำตอบจากบัตรเฉลย
4. ให้นักศึกษาทำกิจกรรมครบทุกขั้นตอน แล้วให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มเก็บบัตรกิจกรรมใส่ซองกิจกรรมให้เรียบร้อยเพื่อนำส่งผู้สอน

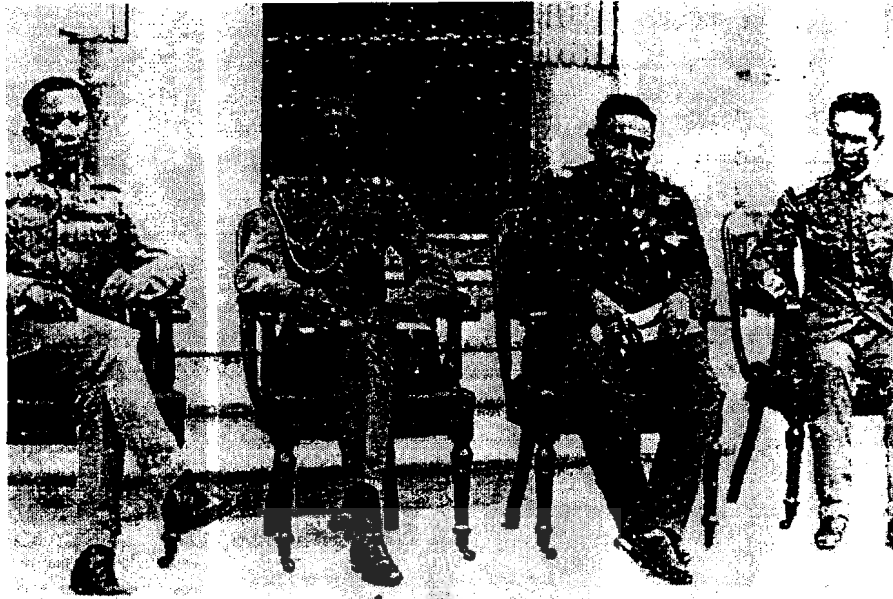
เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พ.ศ.2475-2535

คณะราษฎร

คณะราษฎร ประกอบด้วยกลุ่มนักเรียนไทยในต่างประเทศ และกลุ่มนายทหารในประเทศไทย ทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการในการที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตย

1. กลุ่มนักเรียนไทยในต่างประเทศ นักเรียนไทยที่คิดจะทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศ ก็คือกลุ่มนักเรียนที่รัฐบาลไทยส่งไปศึกษาวิชากฎหมาย การทหาร วิทยาศาสตร์ ตามประเทศต่าง ๆ ในยุโรป จะมีนักเรียนที่เรียนโดยทุนส่วนตัวอยู่บ้างเป็นจำนวนน้อย นักเรียนเหล่านี้จะมาพักผ่อน ตอนปิดภาคเรียนที่กรุงปารีส ได้พบปะพูดคุยถึงเรื่องราวต่าง ๆ เปรียบเทียบสิ่งที่ตนได้พบเห็นมากับคนอื่น ในการวิพากษ์วิจารณ์ก็จะรวมถึงระบอบการปกครองของประเทศด้วย หนึ่งในประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีนักปราชญ์ทางการเมืองหลายคน และฝรั่งเศสก็ได้ปฏิบัติประเทศเป็นระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตย บรรยากาศทางการเมืองการปกครองเหล่านี้มีอิทธิพลทางความคิดของนักเรียนไทยด้วย ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักเรียนไทย ร้อยโทประยูร ภมรมนตรี ผู้ซึ่งเดินทางไปยังกรุงปารีสใน พ.ศ. 2468 ได้เล่าถึง "ความเสื่อมโทรมของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และเสียงเรียกร้องจากราษฎรในสยามที่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบนั้น" นายปรีดี พนมยงค์ ได้ทราบเรื่องนี้จึงประสานกับร้อยโทประยูร ภมรมนตรี

"...ได้ยินผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มามากหลายคนแล้ว แต่ยังไม่มีความตั้งใจเอาจริง ฉะนั้น เราจะไม่พูดแต่ปาก คือ จะต้องทำจริงจากน้อยไปสู่มาก แล้ววิธีการชวนเพื่อนที่ไว้วางใจได้ร่วมเป็นหน่วยแรกขึ้น

สี่ทหารเสือของคณะราษฎร

เป้าหมายและอุดมการณ์ของคณะราษฎร

หลังจากดำเนินการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้สำเร็จ คณะราษฎรได้ออกแถลงการณ์ที่แจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พร้อมกันนั้นก็ได้ประกาศเป้าหมายและอุดมการณ์ของคณะราษฎร เพื่อใช้เป็นหลักและแนวนโยบายในการจัดการปกครอง ซึ่งรู้จักกันในนามของหลัก 6 ประการคือ

1. จะรักษาความเอกราชทั้งหลาย เช่น เอกราชในทางการเมือง การศาล ทางเศรษฐกิจ ฯลฯ ของประเทศให้มั่นคง
2. จะรักษาความปลอดภัยภายในประเทศ ทำให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก
3. จะบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก
4. จะให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน
5. จะให้ราษฎรมีเสรีภาพ มีความเป็นอิสระ เมื่อไม่ขัดกับหลักการข้างต้น
6. จะให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

ผลกระทบจากเหตุการณ์ 24 มิถุนายน 2475

1. การเมืองการปกครองบริหาร อำนาจการเมืองการปกครองบริหารได้เปลี่ยนจากเจ้าไปสู่ข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือนซึ่งผู้นำกลุ่มหลังเกิดจากนโยบายการปฏิรูประเบียบบริหาร

ราชการแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เข้าแทนที่ช่องว่างอำนาจทางการเมืองที่เกิดขึ้น อำนาจการเมืองการปกครองบริหารได้เปลี่ยนจากกษัตริย์ไปสู่กลุ่มข้าราชการระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยได้กลายเป็นระบอบมาตยาธิปไตยบุคคลที่กุมบังเหียนการบริหารคือ ข้าราชการทหารและข้าราชการพลเรือน โดยหลังการปฏิวัติ 2475 บุคคลที่มีเชื้อเจ้าถูกกีดกันจากกระบวนการทางการเมืองและทางอำนาจ

2. *บรรยากาศทางการเมือง ยุคการปฏิวัติทางการเมือง* บรรยากาศทางการเมืองเป็นบรรยากาศของการพยายามสถาปนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีการพูดถึงรัฐธรรมนูญสิทธิเสรีภาพ การเลือกตั้ง ฯลฯ ยุคการปฏิวัติทางการเมือง เริ่มมีการเน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย มีการตรากฎหมายต่าง ๆ ที่สนับสนุนระบบและอุดมการณ์การเมืองแบบใหม่ มีการต่อสู้กันทางการเมืองและอุดมการณ์ทางความคิดระหว่างกลุ่มอำนาจเก่าและกลุ่มอำนาจใหม่และในกลุ่มอำนาจใหม่คือ ผู้ก่อการปฏิวัติ 2475 หรือคณะราษฎรด้วยกันเอง มีการแย่งอำนาจกันจนนำไปสู่การใช้กำลังเข้าต่อสู้กันหลายครั้งในระยะเวลาต่อมา

3. *ผลทางสังคม* มีการเลิกระบบขุนนางแบบศักดินา การแต่งตั้งขุนนางให้เป็นสมเด็จพระเจ้าพระยา เจ้าพระยา พระยา พระ หลวง ขุน ได้ถูกยกเลิก มีการเน้นเรื่องความเสมอภาคของประชาชน สิทธิเสรีภาพภายใต้รัฐธรรมนูญเกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมของคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง เพื่อฝึกฝนข้าราชการและเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยสองปีหลังการปฏิวัติ มีการอำนาจตัดทอนอำนาจของเจ้าและขุนนางที่จงรักภักดีต่อระบบเก่าๆ แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังคงอยู่ในวงจำกัดและคณะราษฎรก็หมกหมุ่นอยู่กับการรักษาตำแหน่งอำนาจและความขัดแย้งในหมู่พวกเดียวกัน การพัฒนาในส่วนนี้ดำเนินไปในลักษณะที่ไม่พลวัตเท่าใดนัก การเปลี่ยนแปลง 24 มิถุนายน 2475 มีลักษณะเป็นการรัฐประหารมากกว่าการปฏิวัติอย่างแท้จริง

4. *ทางเศรษฐกิจ* เนื่องจากเศรษฐกิจการค้าขายตกอยู่ในมือของผู้ค้าต่างด้าว ผลกระทบมีไม่มากนัก แต่นักธุรกิจซึ่งเคยมีความสัมพันธ์กับผู้นำเก่าเริ่มต้องปรับตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ เพื่อเป็นการแจกแจงกิจการเมืองต่อพรรคพวก รวมทั้งการหารายได้ของกลุ่มผู้นำใหม่ โดยอ้างเหตุผลเรื่องการลดการควบคุมทางเศรษฐกิจโดยคนต่างด้าว มีการออกกฎหมายเพื่อดำเนินนโยบายต่อต้านคนต่างด้าวด้วยการจำกัดอาชีพคนต่างด้าว โดยนัยนี้คือการต่อต้านคนจีน ซึ่งทำให้พ่อค้าต่างด้าวพยายามปรับตัวจนผลสุดท้ายนำไปสู่ระบบการสร้างสัมพันธไมตรีระหว่างนักธุรกิจและข้าราชการบนฐานระบบอุปถัมภ์ นโยบายทางเศรษฐกิจที่สำคัญยิ่งคือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ หนึ่งในหัวหน้าคณะผู้ก่อการปฏิวัติ และเป็นผู้ประศาสน์

กรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง คือ ข้อเสนอที่จะให้คนไทยมีเงินเดือนจากรัฐ เพื่อเป็นการประกันทางด้านสวัสดิการ แต่ข้อเสนอดังกล่าวถูกมองว่ามีลักษณะเป็นคอมมิวนิสต์ผลสุดท้ายก็ไม่ได้รับการยอมรับ และเป็นเหตุให้ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต้องเดินทางไปพำนักต่างประเทศหนึ่งปี เพื่อให้สถานการณ์คลี่คลายลง

นายปรีดี พนมยงค์

5. *ผลทางจิตวิทยา* ผลทางจิตวิทยาที่สำคัญคือ ความรู้สึกในเรื่องอิสระเสรีภาพ เสมอภาค ประชาธิปไตย การมีบทบาททางการเมือง เสรีภาพการแสดงออกของคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในเมืองหลวง นอกจากนั้นก็มีความรู้สึกว่าสังคมไทยกำลังจำก้าวไปสู่ยุคใหม่ น่าจะมุ่งมั่นสู่ความเจริญในด้านต่าง ๆ เยี่ยงนานาอารยประเทศ ในแง่นี้มีผลสำคัญคือการปลดปล่อยทางจิตวิทยา ซึ่งเป็น การปลดปล่อยครั้งที่สอง ครั้งแรกคือนโยบายการเลิกทาสของพระบาทสมเด็จพระ

จุดจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ในที่สุด ความขัดแย้งและการแย่งอำนาจในหมู่คณะราษฎรเองได้นำไปสู่การมองการพัฒนาอย่างมีความหวังหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ ต้องถูกบดบังด้วยสภาวะความเป็นจริงทางการเมืองอย่างน่าเสียดายยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผูกขาดอำนาจของข้าราชการหรือกลุ่มอมตยาธิปไตยภายในระบอบอมตยาธิปไตยถึงสี่ทศวรรษ จนถึงวันมหาวิปโยคหรือเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่สะท้อนภาพการเมืองไทย

1. รัฐประหาร 20 มิถุนายน 2476 รัฐประหารครั้งนี้เป็นรัฐประหารครั้งแรกในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย สาเหตุที่สำคัญจากความขัดแย้งในการพิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจหรือ “สมุดปกเหลือง” ที่นายปรีดี พนมยงค์ เสนอต่อรัฐบาล ซึ่งปรากฏว่าพระยามโนปกรณ์นิติธาดานายกรัฐมนตรี และบุคคลสำคัญในคณะราษฎรเช่น พันเอกพระยาทรงสุรเดช ไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่ายบายในการดำเนินการตามเค้าโครงการเศรษฐกิจนี้ไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในประเทศ ก่อให้เกิดความแตกแยกในรัฐบาล เกิดความหวาดเสียวและความไม่แน่นอนใจแก่ประชาชน รัฐบาลจึงออกพระราชกฤษฎีกาปิดสภาผู้แทนราษฎรและงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2476 หลังจากนั้นรัฐบาลยังได้ออกพ.ร.บ ว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 และบีบบังคับให้นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจเดินทางไปอยู่ต่างประเทศ คณะราษฎรเห็นว่าพระยามโนปกรณ์นิติธาดาซึ่งคณะราษฎรมอบหมายให้เป็นนายกรัฐมนตรีหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองมิได้บริหารประเทศตามความประสงค์ของคณะราษฎร และมีที่ท่าว่าจะกำจัดอำนาจของบรรดาผู้นำของคณะราษฎรอีกด้วย ในที่สุดพระยาพหลพลพยุหเสนาหัวหน้าคณะราษฎรจึงได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลในวันที่ 20 มิถุนายน 2476 ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองเพียงไม่ถึง 1 ปี และได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเสียเอง การรัฐประหารครั้งนี้นับเป็นการริตรอนอำนาจกันเองในคณะราษฎร เพราะบุคคลสำคัญของคณะผู้ก่อการ เช่น พ.อ.พระยาฤทธิอัคเนย์ พ.ท.พระประศาสน์พิทยายุทธไม่ได้เข้าร่วมในรัฐบาลชุดนี้ด้วย

พระยามโปกษณินิธิตาตา

2. *กบฏบวรเดช* หลังจากพันเอกพระยาพลพลพยุหเสนาทำรัฐประหาร 20 มิถุนายน 2476 สำเร็จและได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแล้วก็ได้หาทางให้หลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) ซึ่งถูกบีบให้เดินทางออกนอกประเทศในรัฐบาลชุดพระยามโปกษณินิธิตาตาเดินทางกลับประเทศไทยและได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วย ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลได้ปล่อยให้กรรมกรรายหนึ่งยื่นฟ้องพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2476 ในข้อหาหมิ่นประมาท สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่เจ้านายเชื้อพระวงศ์เป็นอย่างมาก จึงทำให้คณะบุคคลคณะหนึ่งเรียกตัวเองว่า "คณะกู้บ้านกู้เมือง" นำโดยพลเอกพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าบวรเดชกฤดากร อดีตเสนาบดีกระทรวงกลาโหม พร้อมด้วยนายทหารชั้นผู้ใหญ่ซึ่งถูกปลดออกหลังการปฏิวัติ 2475 นำทหารจากหัวเมืองหลายแห่งคือ นครราชสีมา สระบุรี อุดรธานี อุบลราชธานีเข้าสู่กรุงเทพฯ โดยเริ่มเคลื่อนกองทัพใหญ่ออกจากนครราชสีมาในวันที่ 11 ตุลาคม 2476 ลงมายึดกรมอากาศยานดอนเมืองไว้ แล้วส่งนายทหารนำสาส์นจากหัวหน้ากองการไปยื่นคำขาดให้รัฐบาลลาออก ปรากฏว่าแทนที่รัฐบาลในขณะนั้นจะยอมลาออกกลับแต่งตั้งให้พันโทหลวงพิบูลสงคราม (จอมพล ป.พิบูลสงคราม) ดำเนินการปราบปรามคณะกู้บ้านกู้เมืองอย่างเด็ดขาดและมีการทำสงครามจิตวิทยากันอย่างหนัก การสู้รบได้เริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 12 ตุลาคม 2476 ได้ดำเนินไปอย่างรุนแรงจนถึงวันที่ 15 ตุลาคม กองพันคณะผู้ก่อการได้ถอยกลับ

ไปสู่รบตอกที่นครราชสีมาจนถึง 25 ตุลาคม 2476 หัวหน้าคณะและนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของคณะผู้ก่อการจึงได้เดินทางออกนอกประเทศการสู้รบจึงยุติลง คณะรัฐบาลได้จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นพิจารณาลงโทษผู้ก่อการ มีผู้ถูกลงโทษ 230 คน ส่วนหนึ่งถูกเนรเทศไปอยู่เกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล

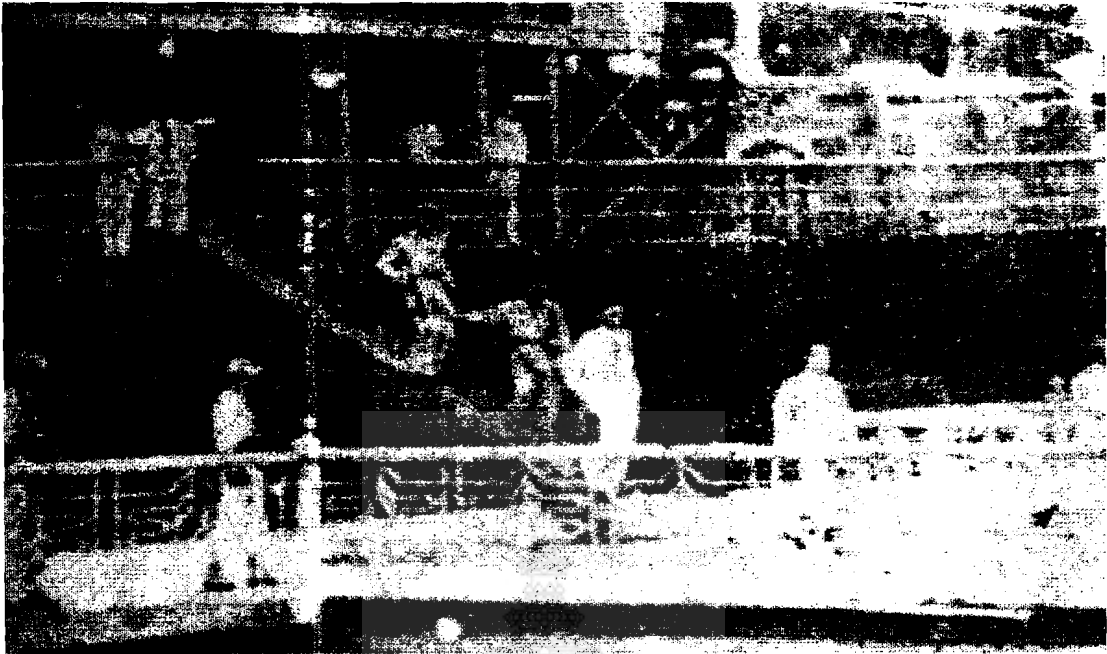
3. รัฐประหาร 2490 รัฐประหารครั้งนี้เกิดจากความพยายามของทหารบกที่ต้องการเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองหลังจากได้กุมอำนาจมาเป็นเวลานานแต่ต้องมาหมดอำนาจลงหลังจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม และพวกถูกจับในข้อหาอาชญากรรมสงคราม หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ยิ่งกว่านั้นรัฐธรรมนูญฉบับ 2489 ได้กำหนดหลักการแยกข้าราชการประจำกับข้าราชการการเมืองทำให้ข้าราชการประจำต้องออกจากราชการจึงจะแข่งขันทางการเมืองได้ทำให้ฝ่ายทหารมีโอกาสน้อยลง คณะนายทหารนำโดยพลโทผิน ชุณหะวัณ จึงได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลของพลตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ แล้วมอบให้นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคฝ่ายค้านเป็นนายกรัฐมนตรี กำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 20 มกราคม 2491 แต่แล้วต่อมาคณะรัฐประหารได้บีบบังคับให้นายควง อภัยวงศ์ ซึ่งขณะการเลือกตั้งและได้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งลาออกในวันที่ 7 เมษายน 2491 และมอบหมายให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม เข้ารับตำแหน่งแทน

จอมพลผิน ชุณหะวัณ ผู้นำคณะรัฐประหาร 2490(บุคคลนั่งกลาง)

4. กบฏวังหลวง การกบฏครั้งนี้เป็นความพยายามกลับเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของกลุ่มนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งสูญเสียอำนาจนับแต่การเกิดรัฐประหาร 2490 ฝ่ายก่อการได้เข้ายึดสถานีกระจายเสียงประกาศจัดตั้งรัฐบาลโดยให้นายดิเรก ชัยนามเป็นรัฐมนตรี พลเรือตรีทหาร ข้าหิรัญ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นายทวี บุญยเกษตร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทั้ง ๆ ที่บุคคลทั้งสามมิได้ร่วมคณะผู้ก่อการด้วย หลังจากการก่อการไม่สำเร็จกลายเป็นกบฏปรากฏว่านักการเมืองกลุ่มนายปรีดี พนมยงค์ ถูกกวาดล้างอย่างเฉียบขาดถอนรากถอนโคน นักการเมืองกลุ่มนี้ถูกรัฐบาลฆ่าหลายคนโดยการสร้างสถานการณ์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น อ้างว่ามีคนร้ายชิงผู้ต้องหา รวมทั้งการลวงไปฆ่า เป็นต้น

5. กบฏแมนฮัตตัน กบฏครั้งนี้เกิดขึ้นจากความพยายามของทหารเรือที่จะเรียกอำนาจคืนมา เพราะนับแต่คณะรัฐประหาร 2490 บีบบังคับนายควง อภัยวงศ์ ลาออกในวันที่ 7 เมษายน 2491 แล้วทหารบกก็เข้าผูกขาดอำนาจทางการเมืองไว้ฝ่ายเดียวแทนที่จะมีลักษณะสามเส้า คือ ทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน ดังเช่นที่เกิดหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ ซึ่งในระยะนี้นักการเมืองฝ่ายพลเรือนมักจะชิงทหารเรือมากขึ้น และทหารเรือก็ได้ให้การอารักขาคู่กันนักการเมืองเหล่านั้นเป็นอย่างดี บุคคลสำคัญในการก่อการครั้งนี้คือพลเรือตรีทหาร ข้าหิรัญ นาวาตรีมนัส จารุกา การก่อการครั้งนี้เริ่มด้วยการจู่โจมจับตัวจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งเดินทางไปมอบเรือขุดลอกสันดอนชื่อแมนฮัตตันนำขึ้นเรือรบหลวงศรีอยุธยาแล่นออกปากแม่น้ำเจ้าพระยาแต่ก็ถูกฝ่ายรัฐบาลโดยนายวรการ บัญชา รักษาการนายกรัฐมนตรีสั่งให้เครื่องบินกองพันทหารอากาศทิ้งระเบิดจนเรือศรีอยุธยาจมลงบริเวณกรมอุทกทหารเรือใกล้สะพานพระพุทธยอดฟ้าฯ ทหารเรือยอมแพ้ ทั้งนี้เพราะทหารเรือผู้ก่อการไม่ได้รับความร่วมมือจากทหารเรือส่วนใหญ่ การก่อการจึงล้มเหลวทหารเรือถูกสั่งปลดจำนวนมากและรัฐบาลเข้าควบคุมกองทัพเรือโดยเด็ดขาด ทำให้กองทัพเรือต้องสูญเสียอำนาจในการคานกับกองทัพบกนับแต่นั้นมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ภาพการก่อในกบฏแมนฮัตตัน

6. รัฐประหาร 2494 แม้ว่าคณะรับประหาร 2490 จะได้เข้ากุมอำนาจและสามารถปราบปรามได้ทุกครั้ง แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 วางหลักการให้ข้าราชการเมืองแยกจากกษัตริษการประจำและคณะรัฐประหารไม่มีพรรคการเมืองเป็นของตนเองต้องคอยรวบรวมเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากแหล่งต่าง ๆ เกิดความยุ่งยากเป็นอันมาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงทำรัฐประหารตัวเองในลักษณะ " รัฐประหารเงียบ " ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2492 แล้วนำเอารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 มาใช้อีกครั้ง ทำให้คณะรัฐประหารสามารถกุมอำนาจเรื่อยมาจนเกิดรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500

7. รัฐประหาร 2500 เกิดจากการแย่งอำนาจกันเองภายในคณะรัฐประหารเพราะขณะนั้นจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งไม่มีฐานอำนาจทางทหารโดยตรงแล้วมีบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญ 2 คน คือ พล.ต.อ. เผ่า ศรียานนท์ ซึ่งจอมพล ป. ให้คุมกำลังตำรวจซึ่งมีฐานะเหมือนกองทัพ และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ คุมกองกำลังพล 1 ทั้งสองคนมีการแก่งแย่งอำนาจกัน ประกอบกับการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกุมภาพันธ์ 2500 ซึ่งจอมพล ป. จัดให้มีขึ้นเป็นการเลือกตั้งที่ถูกตราว่าเป็น " การเลือกตั้งสกปรก " จอมพลสฤษดิ์ สั่งทหารให้เปิดทางให้ประชาชนเดินทางผ่านสะพานมัฆวานรังสรรค์บนถนนราชดำเนินไปทำเนียบรัฐบาลได้ จึงกลายเป็นขวัญใจประชาชน จอมพลสฤษดิ์เห็นเป็นโอกาสดีจึงได้ทำรัฐประหารยึดอำนาจจากจอมพล ป. สำเร็จในวันที่ 16 กันยายน 2500 แล้วเชิญนายพจน์ สารสิน เลขาธิการองค์การสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียง

เจียงไคเช็คหรือซีไต (ต.ป.อ./SEATO) มาเป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาได้จัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 15 ธันวาคม 2500 และมอบหมายให้พลโทถนอมกิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี

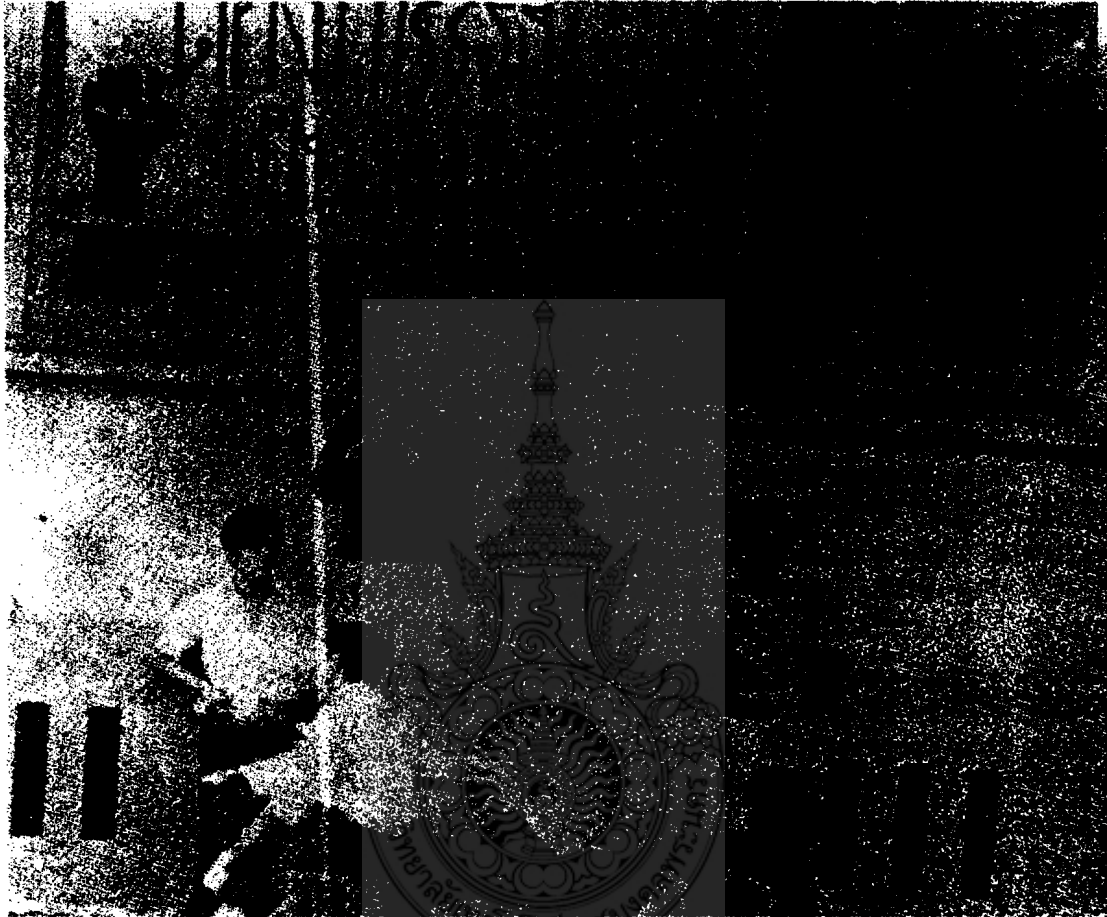
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

8. ปฏิวัติ 2501 จากการที่คณะปฏิวัติ 2500 มอบหมายให้พลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีปรากฏว่ามีปัญหาเนื่องจากความไม่สันทัดในการบริหารราชการภายใต้ระบบการเมืองแบบรัฐสภา ในที่สุดจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงได้ทำการปฏิวัติ เลิกรัฐธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2502 มาใช้โดยตนเองทำหน้าที่เป็นรัฐมนตรีจนอสัญกรรมในขณะดำรงตำแหน่งเมื่อ 8 ธันวาคม 2506 จอมพลถนอม กิตติขจรเป็นนายกรัฐมนตรีต่อมา จนมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2511 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 รัฐธรรมนูญฉบับนี้นับว่ามีการใช้เวลายาวนานที่สุดเกือบสิบปี สิ้นงบประมาณเกือบร้อยล้านบาท

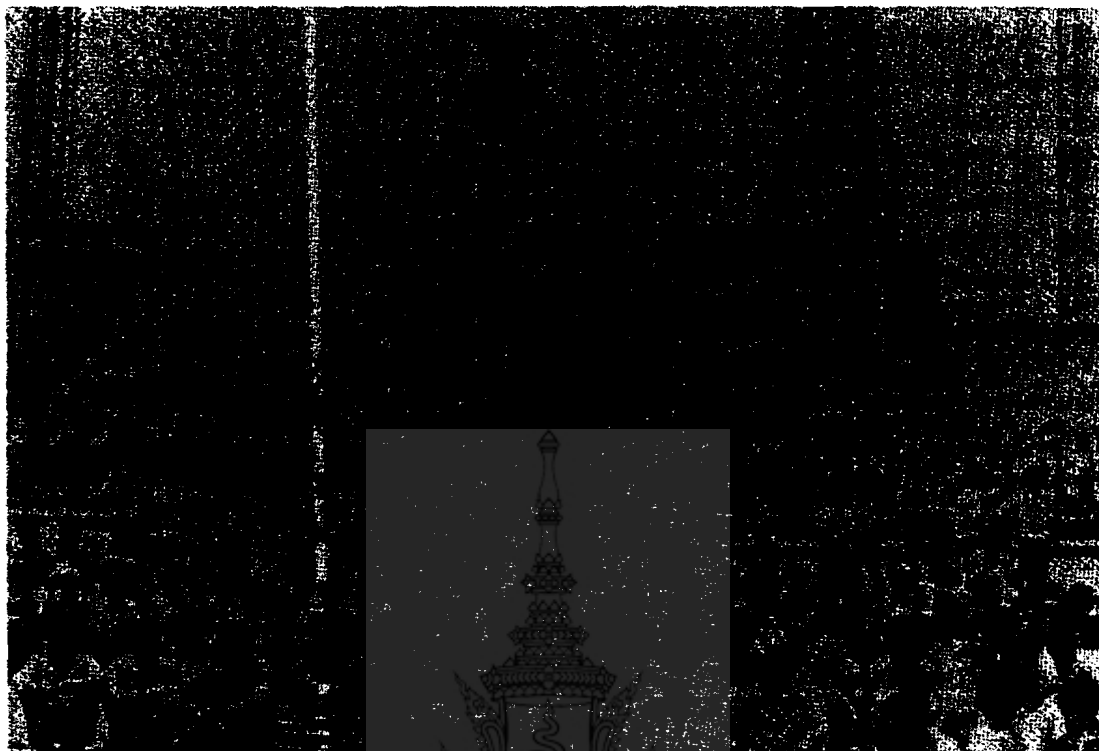
9. รัฐประหาร 2514 เป็นการทำให้รัฐประหารตัวเองของจอมพลถนอม กิตติขจร เพราะเห็นว่าการปกครองโดยมีรัฐสภาต้องประสบกับความยุ่งยากมาก สมาชิกที่สนับสนุนตนก็เรียกร้องต่าง ๆ นานา จึงทำการปฏิวัติเงียบ เลิกใช้รัฐธรรมนูญฯ ฉบับ 2511 และยุบสภา

10. ขบวนการประชาชน 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ครั้งนี้เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่พอใจพฤติกรรมของคณะปฏิวัติ นับตั้งแต่การที่จอมพลถนอม กิตติขจร ใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวรวมทั้งเบียดบังเงินของรัฐจนมีฐานะร่ำรวยถึง 2,874 ล้านบาท รัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งกินเวลานานเกือบสิบปี ประกาศใช้ไม่ได้เท่าไรก็ถูกจอมพลถนอม กิตติขจรประกาศยกเลิกเสียในช่วงคืนเดียวโดยการปฏิวัติเงียบ แล้วนำรัฐธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2515 มาใช้ นอกจากนั้นพฤติกรรมของจอมพลถนอม นายกรัฐมนตรี จอมพลประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรี และพันเอกณรงค์ กิตติขจร ลูกนายทนาย และลูกเขย รองนายทนาย ก็ล้วนแสดงให้เห็นว่าคุมอำนาจปกครองและกระทำการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ประชาชนส่วนใหญ่จึงมีความรู้สึกว่าการปฏิวัติแห่งความคาดหวัง (Revolution of Rising Expectation) ได้กลายเป็นการปฏิวัติแห่งความขมขื่น (Revolution of Rising Frustration) ไปเสียแล้ว ความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนที่เชื่อว่าการปฏิวัติจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองเสื่อมสลายไป และเริ่มทำลายอำนาจของรัฐบาลคณะปฏิวัติมากขึ้นเริ่มต้นจากการที่นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้ชุมนุมประท้วงและออกแถลงการณ์เรียกร้องให้รัฐบาลสอบสวนลงโทษตำรวจและพลเรือนที่ใช้รถและเฮลิคอปเตอร์ของราชการไปล่าสัตว์ที่ทุ่งใหญ่นเรศวร จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 มีการชุมนุมที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงจนนักศึกษาจำนวนหนึ่งถูกลบชื่อ ต่อมา มีกลุ่มบุคคลคณะหนึ่งแจกแถลงการณ์เรียกร้องให้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญและถูกจับกุม นิสิตนักศึกษาจึงเริ่มชุมนุมกันที่ลานโพธิ์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีผู้เข้าร่วมชุมนุมมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเต็มมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และได้มีการเดินขบวนครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทยในวันที่ 13 ตุลาคม 2516 โดยมีผู้เข้าร่วมเดินขบวนร่วมห้าแสนคน รัฐบาลจึงยอมปล่อยคณะบุคคลที่ถูกจับ เหตุการณ์กำลังจะคลี่คลายลง แต่แล้วในเช้าตรู่วันที่ 14 ตุลาคม เมื่อขบวนของนักศึกษาประชาชนจะเดินกลับบ้านบริเวณระหว่างสวนสัตว์ดุสิตกับสวนจิตรลดา ก็เกิดการปะทะกับกำลังตำรวจซึ่งปิดกั้นเส้นทางไว้ เหตุการณ์ได้ทวีความรุนแรงและลุกลามเป็นจลาจล รัฐบาลสั่งกำลังทหารปราบปราม นักศึกษาทำให้มีผู้บาดเจ็บล้มตายมากกว่าหนึ่งร้อยคน ในที่สุดคณะรัฐมนตรีก็ถูกบีบให้ลาออก บุคคลสำคัญที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต้องเดินทางออกนอกประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ได้ประกาศพระบรมราชโองการทางโทรทัศน์แต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์

เป็นนายกรัฐมนตรีด้วยพระองค์เอง เหตุการณ์จึงยุติลงซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นเหมือน "การปฏิวัติ
ของประชาชน" แยกอำนาจจากทหารเป็นครั้งแรก

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

พลังของนักศึกษาในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516

พลังของการเรียกร้องประชาธิปไตย

11. การปฏิรูป 6 ตุลาคม 2519 หลังจากเกิดขบวนการปฏิวัติโดยประชาชนในเดือน ตุลาคม 2516 แล้วอำนาจทางการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทางการเมืองก็ว่างลงอีกกระยะหนึ่ง ทำนองเดียวกันกับที่เคยเกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ในช่วงนี้ระบบประชาธิปไตยกำลัง เบ่งบาน การใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนกระทำได้ดีเต็มที่ การจัดตั้งรัฐบาลเป็นไปตามวิถีทาง ของรัฐธรรมนูญ รัฐสภาพมีบทบาทสูงสุดในการควบคุมฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตามในเดือน ตุลาคม 2519 ก็มีเหตุการณ์ไม่สงบจากการชุมนุมของนักศึกษาหลายสถาบันที่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน” นำโดยพลเรือตรี สงัด ชลออยู่ ทำ รัฐประหารจากรัฐบาลประชาธิปไตย เหตุการณ์ครั้งนั้นนักวิชาการบางท่านเห็นว่าเป็นการพลาด โอกาสอย่างน่าเสียดายของฝ่ายนิยมประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการบริหารของรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งมิได้มีประสิทธิภาพแตกต่างจากรัฐบาลการแต่งตั้ง พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนฯ ก็ ไม่มีอะไรดีขึ้น รวมทั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาที่หลงบทบาทของตนเองมากเกินไป จนบางครั้ง กลายเป็นการใช้พลังในลักษณะของการขู่บังคับให้ได้มาว่าซึ่งสิ่งที่ต้องการ อันเป็นการขัดต่อ ความรู้สึกของประชาชนชาวไทย อีกทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นก็เน้นแนวทางซ้ายต่อต้านขวาชัดเจน การ ใช้จ่ายเงินของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาที่ได้จากการบริจาคภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 กว่า 20 ล้านบาทก็ไม่ปรากฏชัดเจนว่านำไปทำอะไร ด้วยเหตุดังกล่าวนิสิตนักศึกษาจึงไม่ได้รับความ ร่วมมือเท่าที่ควร รวมทั้งภาพที่รัฐบาลถูกมองว่าอ่อนแอได้นำไปสู่การช่วงชิงอำนาจของฝ่าย ทหารในลักษณะของการรัฐประหารหรือเรียกว่าการปฏิรูปในที่สุด

12. ปฏิวัติ 2520 หลังจากการปฏิรูป ฯ ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 คณะปฏิรูปการปกครอง แผ่นดิน ได้มอบหมายให้นายธานินทร์ กรัยวิเชียร จัดตั้งรัฐบาลโดยคณะปฏิรูปคอยคุ้มครองใน ลักษณะเปลือกหอย ทำให้รัฐบาลชุดนี้ถูกขนานนามว่า “รัฐบาลหอย” แต่เมื่อบริหารไปได้ 1 ปี เศษ คณะปฏิรูปจึงเปลี่ยนชื่อมาเป็น “คณะปฏิวัติ” ก็อ้างว่ารัฐบาลบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ ปิดกั้นเสรีภาพทางความคิดของประชาชน และเห็นว่าขั้นตอนในการพัฒนาประชาธิปไตยที่รัฐ บาลกำหนดให้เป็นขั้นเป็นตอน ๆ ละ 4 ปี รวม 12 ปีนั้นนานมากเกินไป จึงทำการรัฐประหารรัฐ บาลซึ่งคณะปฏิวัติให้ความคุ้มครองอยู่ แล้วมอบหมายให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เลขาธิการ คณะปฏิวัติเป็นนายกรัฐมนตรี ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร 2519 ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การปกครองฯ 2520 แทน โดยกำหนดร่างรัฐธรรมนูญใหม่ให้เสร็จใน 1 ปี

13. กบฏ 1 เมษายน 2524 และ 9 กันยายน 2528 เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ 2521 แทนธรรมนูญการปกครองฯ 2520 แล้วได้มีการเลือกตั้งทั่วไปและพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะ

นั้นที่ได้เป็นนายกรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อเหตุการณ์ผันผวนทางการเมืองทำให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ลาออกเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2523 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้รับการสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อมาติดต่อกันหลายสมัยโดยมีพรรคการเมืองต่าง ๆ ผลัดเปลี่ยนกันเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล ในระยะนี้ได้มีการกบฏขึ้น 2 ครั้ง คือเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2524 นำโดยพลเอกสฤษดิ์ จิตรปฏิมา และเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2528 นำโดยพลเอกเสริม ณ นคร แต่ฝ่ายรัฐบาลก็สามารถยุติเหตุการณ์นี้ได้โดยใช้ปฏิบัติการจิตวิทยาทางวิทยุกระจายเสียงแทนการใช้อำกำลังทั้งสองครั้ง

14. รัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ 2534 คณะรัฐประหารเรียกตัวเองว่า "คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.)" นำโดยพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผบ.สูงสุด ทำการรัฐประหารจับพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีเป็นตัวประกัน ยกเลิกรัฐธรรมนูญฯ 2521 ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองฯ 2534 หลังทำการรัฐประหาร ต่อมาปลายปีเดียวกันก็ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2534 และจัดให้มีการเลือกตั้งในต้นปี 2535 พรรคประชาธิปัตย์ได้คะแนนเสียงมากที่สุดแต่จัดตั้งคณะรัฐมนตรีไม่สำเร็จ พรรคการเมืองอีกฝ่ายหนึ่ง ได้สนับสนุนพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้มีการประท้วงครั้งใหญ่นำไปสู่การปราบปรามที่เรียกว่า "พฤษภาทมิฬ" ในเดือนพฤษภาคม 2535

การกบฏ การปฏิวัติและการรัฐประหารแต่ละครั้งส่วนใหญ่แล้วเป็นเรื่องของการที่ทหารแก่งแย่งยึดอำนาจกันเองหรือแย่งอำนาจจากพลเรือนทั้งสิ้น จะมีที่เข้าลักษณะพลเรือนแย่งอำนาจจากทหารเพียงครั้งเดียวคือขบวนการประชาชน 14 ตุลาคม 2516 การเข้ามาแทรกแซง แก่งแย่งอำนาจของกลุ่มทหารซึ่งเกิดขึ้นหลายครั้งหลายหนในระยะเวลายาวนาน ประกอบกับหลักการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับไม่มีลักษณะที่ดีเพียงพอ มักสนองความต้องการของผู้มีอำนาจเป็นสำคัญ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตยต้องพลอยซบงักงัน ถอยหลังเข้าคลองหรือได้รับการพัฒนาอย่างเชื่องช้าที่สุด

ที่มา

- จักร์ พันธุ์เพชร. 2542. การเมืองและการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท มายด์ ทับลิชชิ่ง จำกัด.
 บังอร ปิยะพันธุ์. 2538. ประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
 ธีรภูมิ ไศเกษมกุล. 2541. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดจตุพรหม.
 ลิขิต ธีระเวดิน. 2541. การเมืองการปกครองของไทย กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บัตรกิจกรรม
ชั้นศึกษากลุ่มย่อย

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พ.ศ.2475-2535

คำชี้แจง จากบัตรเนื้อหาให้นักศึกษาตอบคำถามต่อไปนี้

1. สาเหตุใดบ้างที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

2. กลุ่มใดถือว่ามีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

3. กลุ่มคณะราษฎรมีนโยบายอย่างไรบ้างต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้

.....

.....

.....

.....

4. หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองส่งผลกระทบต่อการเมืองของไทยอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ให้นักศึกษายกตัวอย่างเหตุการณ์ 1 เหตุการณ์ที่มีส่งผลกระทบต่อการเมืองของไทย พร้อมทั้งอธิบายว่ามีผลกระทบต่อการเมืองการปกครองของไทยอย่างไร

.....

.....

.....

แบบฝึกหัด

เรื่อง เหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทย พ.ศ.2475-2535
คำชี้แจง ให้นักศึกษากากบาท (X) ข้อที่เป็นคำถามที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง
 - ก. ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
 - ข. การบีบบังคับจากชาติตะวันตก
 - ค. ความประสงค์ของพระมหากษัตริย์
 - ง. ความเหลื่อมล้ำของชนชั้นไพร่และทาส
2. การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองก่อให้เกิดผลอย่างไร
 - ก. รัชกาลที่ 7 ทรงสละราชสมบัติ
 - ข. พระบรมวงศานุวงศ์ถูกลดบทบาท
 - ค. นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศ
 - ง. อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชนชาวไทย
3. ข้อใดเป็นเป้าหมายของคณะราษฎร
 - ก. แก้ปัญหาการคอร์รัปชัน
 - ข. ให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน
 - ค. ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 12 ปี
 - ง. ให้มีความโปร่งใสในการบริหารประเทศ
4. ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แล้วสังคมไทยเป็นอย่างไร
 - ก. เศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง
 - ข. ผู้มีอำนาจเข้ามามีบทบาททางการเมือง
 - ค. นานาประเทศให้การยอมรับประเทศไทยมากขึ้น
 - ง. คนไทยทุกคนมีความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกันมากขึ้น

5. หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การพัฒนาการเมืองของไทยในระบบประชาธิปไตยต้องหยุดขังกัน ถอยหลังเข้าคลองหรือได้รับการพัฒนาไปอย่างเต็มที่ที่สุดเนื่องมาจากสาเหตุใด
 - ก. ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ
 - ข. การไม่รู้หนังสือของประชาชน
 - ค. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - ง. การแก่งแย่งอำนาจของกลุ่มทหารโดยการก่อการกบฏ ปฏิวัติและรัฐประหารบ่อยครั้ง
6. การก่อการรัฐประหารครั้งแรกในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย มีสาเหตุที่สำคัญจากเรื่องใด
 - ก. การแก่งแย่งอำนาจ
 - ข. ความขัดแย้งเรื่องเค้าโครงเศรษฐกิจของนายปรีดี พนมยงค์
 - ค. การไม่สามารถแก้ปัญหาของประเทศตามนโยบายที่ประกาศไว้
 - ง. ความไม่พอใจในอิทธิพลของกลุ่มทหารและขุนนางชั้นผู้ใหญ่
7. "การปฏิบัติของประชาชน" หมายถึงเหตุการณ์ใด
 - ก. พฤษภาทมิฬ
 - ข. การเปลี่ยนการปกครอง 24 มิถุนายน 2475
 - ค. เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516
 - ง. เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519
8. นับแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน จะพบว่าสภาพการเมืองของไทยเราโดยแท้จริงแล้วมีลักษณะอย่างไร
 - ก. ปัญหาการคอร์รัปชันลดน้อยลง
 - ข. ยังขาดเสถียรภาพทางการเมือง
 - ค. พรรคการเมืองมีอุดมการณ์ที่มั่นคงเป็นปึกแผ่น
 - ง. ประชาชนให้ความสนใจและความร่วมมือกับพรรคการเมืองและนักการเมืองเป็นอย่างดี
9. นักศึกษาสามารถส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยได้อย่างไร
 - ก. ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง
 - ข. ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ
 - ค. ให้คำแนะนำแก่บุคคลทั่วไปให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง
 - ง. จัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาในแต่ละสถาบันเพื่อเรียกร้องความชอบธรรมในสังคม

10. จากคำกล่าวที่ว่า “ในปัจจุบันระบบการเมืองของไทยยังไม่มั่นคงและไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร” ทั้งนี้เพราะเหตุใด
- ก. การศึกษาของประชาชนยังไม่ทั่วถึง
 - ข. มีการก่อการกบฏและรัฐประหารบ่อยครั้ง
 - ค. ปัจจุบันประเทศต้องประสบปัญหาเศรษฐกิจทำให้การเมืองพลอยหยุดชะงักไปด้วย
 - ง. การปกครองในปัจจุบันไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและเจตนารมณ์ของการปกครองประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

**แบบทดสอบวัดความรู้พื้นฐาน
เรื่องวิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย**

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ
2. เวลาที่ใช้ในการทำข้อสอบ 40 นาที
3. ข้อสอบทุกข้อเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบโดยนักศึกษาเลือกคำตอบข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวจาก ก ข ค และ ง
4. ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบ
5. เมื่อนักศึกษาไม่เข้าใจในข้อคำถามหรือข้อคำถามไม่ชัดเจน ให้ถามอาจารย์ผู้คุมสอบ

ตัวอย่างวิธีตอบ

⊕ ใครคือปฐมกษัตริย์องค์แรกของกรุงสุโขทัย

- ก. พ่อขุนบานเมือง
- ข. พ่อขุนรามคำแหง
- ค. พระมหาธรรมราชา
- ง. พ่อขุนศรีอินทราทิตย์

คำตอบที่ถูกต้องคือ ข้อ ง. ให้กากบาททับตัวอักษร ง. ในกระดาษคำตอบดังนี้

ข้อที่	ก	ข	ค	ง
⊕				X

ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดเส้นทับกากบาทเดิมเสียก่อน แล้วจึงขีดคำตอบใหม่ ดังนี้

ข้อที่	ก	ข	ค	ง
⊕				✕

1. ระบบการปกครองแบบใดที่ผู้ปกครองกับประชาชนมีความใกล้ชิด
 - ก. เทวราชา
 - ข. ธรรมราชา
 - ค. ปิตุราชาธิปไตย
 - ง. สมบูรณาญาสิทธิราชย์
2. เหตุใดการปกครองแบบพ่อปกครองลูก จึงมีความเหมาะสมกับอาณาจักรสุโขทัย
 - ก. ชาวสุโขทัยมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย
 - ข. ชาวสุโขทัยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา
 - ค. พลเมืองมีน้อยและอาณาเขตไม่กว้างขวาง
 - ง. พลเมืองให้ความสนใจในการเมืองการปกครอง
3. กษัตริย์ในสมัยสุโขทัยพระองค์ใดที่ทรงเป็นแบบอย่างของกษัตริย์ธรรมราชา
 - ก. พ่อขุนบานเมือง
 - ข. พ่อขุนรามคำแหง
 - ค. พ่อขุนศรีอินทราทิตย์
 - ง. พระมหาธรรมราชาที่ 1
4. เมืองใดในสมัยสุโขทัยที่มีลักษณะการปกครองแบบทางอ้อม (indirect rule) โดยผ่านรูปแบบการสวามิภักดิ์ต่อราชธานี
 - ก. เมืองหน้าด่าน
 - ข. เมืองลูกหลวง
 - ค. เมืองประเทศราช
 - ง. เมืองพระยามหานคร
5. “.....ในปากประตูมีกระดิ่งอันหนึ่งแขวนไว้หันโพรฟ้าหน้าปาก กลางบ้านกลางเมืองมีถ้อยมีความ เจ็บท้องข้องใจมักจะกล่าวถึงพ่อขุนบ่รู้ไปสิ้นกระดิ่งอันท่านแขวนไว้ พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองได้ยินเรียก เมื่อถามสวนความแค้นด้วยชื่อ โพธิ์ในเมืองสุโขทัยนี้จึงชม.....” จากข้อความนี้บ่งบอกถึงลักษณะการปกครองของสุโขทัยอย่างไร
 - ก. ผู้ปกครองคือผู้พิพากษาคดี
 - ข. ผู้ปกครองคือผู้มีอำนาจสูงสุด
 - ค. มีลักษณะการแบ่งชนชั้นเพื่อให้ง่ายแก่การปกครอง
 - ง. มีลักษณะการปกครองที่ให้เสรีภาพในการเรียกร้องความยุติธรรมแก่ประชาชน

6. "ใครจักมักเล่น เล่น ใครจักมักหัว หัว ใครจักมักเลื้อน เลื้อน" แสดงถึงลักษณะการปกครองในสมัยสุโขทัยอย่างไร
- บทบาทหน้าที่ของประชาชน
 - ประชาชนมีความเท่าเทียมกัน
 - ปกป้องถึงสิทธิเสรีภาพของชาวสุโขทัย
 - ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับประชาชน
7. "การที่พระมหากษัตริย์ มีการให้ ประพตติตั้งาม การบริจาด ความซื่อตรง ความอ่อนโยน ความทรงเดช ไม่โกรธ ไม่เบียดเบียน มีความอดทนและไม่คลาดธรรม....." ซึ่งพระองค์ท่านได้ยึดถือแนวหลักธรรมใดเป็นหลักในการประพตติปฏิบัติ
- พรหมวิหาร 4
 - สังคหวัตถุ 4
 - ทศพิธราชธรรม
 - จักรวรรดิวัตร 12 ประการ
8. ข้อใดคือวิวัฒนาการการปกครองตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน
- ธรรมราชา-----พ่อปกครองลูก-----เทวราช-----เผด็จการ
 - พ่อปกครองลูก----ธรรมราชา-----เทวราช-----ธรรมราชา-----เผด็จการ----ประชาธิปไตย
 - พ่อปกครองลูก-----เทวราช---สมบูรณาญาสิทธิราชย์---เผด็จการ-----ประชาธิปไตย
 - พ่อปกครองลูก----ธรรมราชา-----เทวราช----- สมบูรณาญาสิทธิราชย์---ประชาธิปไตย
9. ในสมัยสุโขทัยเมืองหน้าด่านมีความสำคัญอย่างไร
- เมืองที่ยอมสวามิภักดิ์ต่อราชธานี
 - เมืองที่มีอำนาจในการปกครองตนเอง
 - เป็นเมืองที่ใช้สำหรับฝึกหัดการปกครองแก่เจ้านาย
 - เป็นเมืองที่ใช้เป็นที่สะสมเสบียงอาหารและกำลังคนไว้ป้องกันราชธานี
10. แนวทางการปกครองที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งในสมัยสุโขทัยกับอยุธยาคือข้อใด
- หลักเทวราช
 - หลักราชาธิปไตย
 - หลักทศพิธราชธรรม
 - การปกครองแบบพ่อปกครองลูก

11. การจัดระเบียบการปกครองในข้อใดที่ดำเนินการเรื่อยมาตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยจนถึงสมัย
รัชกาลที่ 4
- ก. เมืองหน้าด่าน
 - ข. เมืองประเทศราช
 - ค. เมืองพระยามหานคร
 - ง. การปกครองแบบจตุสดมภ์ทั้ง 4
12. การปกครองในสมัยสุโขทัยก่อให้เกิดผลที่สำคัญอย่างไร
- ก. ราษฎรมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น
 - ข. ราษฎรขนขวายในการทำมาหากิน
 - ค. ไม่มีช่องว่างระหว่างกษัตริย์กับราษฎร
 - ง. ราษฎรและผู้ปกครองมีความเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
13. การปกครองในลักษณะใดที่เป็นที่มาของระบบชนชั้นในสังคมและระบบศักดินา
- ก. เทวราช
 - ข. ธรรมราชา
 - ค. ประชาธิปไตย
 - ง. พ่อปกครองลูก
14. ข้อใดคือลักษณะของการปกครองตามระบบเทวสิทธิ์
- ก. กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดและศักดิ์สิทธิ์
 - ข. กษัตริย์ไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับประชาชน
 - ค. กษัตริย์ได้รับมอบหมายอำนาจการปกครองจากพระเจ้า
 - ง. กษัตริย์ผู้สืบเชื้อสายจากพระผู้เป็นเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งในสวรรค์
15. ในสมัยอยุธยาได้รับการปกครองแบบเทวราชจากชาติใด
- ก. พม่า
 - ข. ขอม
 - ค. ล้านนา
 - ง. ชาติตะวันตก

16. พระมหากษัตริย์สมัยอยุธยาธิบดีเทวราชมาเพื่อจุดประสงค์ใด
- ให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวของนานาประเทศ
 - เปลี่ยนฐานะของพระมหากษัตริย์ให้เป็นเทพเจ้า
 - ให้อำนาจการปกครองเป็นของพระมหากษัตริย์เพียงผู้เดียว
 - สร้างสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์
17. การปกครองราชธานีในสมัยอยุธยาเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด
- จตุสดมภ์
 - องคมนตรี
 - สมุหกลาโหม
 - ปลัดทูลฉลอง
18. การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตามระบบเทวราชเริ่มตั้งแต่สมัยใด
- พระเจ้าเอกทัศ
 - พ่อขุนรามคำแหง
 - พระรามาธิบดีที่ 1
 - สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
19. แม้ไทยจะรับเอาลัทธิเทวราชมาใช้ในการปกครอง แต่พระมหากษัตริย์ก็ไม่ได้มีลักษณะเป็นเทวราชที่สมบูรณ์แบบเพราะเหตุใด
- การนับถือพระพุทธศาสนา
 - อิทธิพลของพราหมณ์จูโรहित
 - พื้นฐานของระบบเกษตรกรรม
 - ฐานะของพระมหากษัตริย์เป็นหัวหน้าครอบครัวใหญ่
20. จากข้อความต่อไปนี้ “พระมหานครศรีอยุธยามหาดีลก นพรัตนราชธานีบุรีรมย์ เป็นที่แห่งพระเจ้าอยู่หัว หากให้ราษฎรทั้งหลาย ผู้เป็นข้าแผ่นดินอยู่ จะได้เป็นที่ราษฎรหามีได้” ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยา
- พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเจ้าของชีวิต
 - พระมหากษัตริย์ทรงเป็นเจ้าของดิน
 - พระมหากษัตริย์ทรงเป็นหัวหน้ารัฐบาล
 - พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้พิพากษาสูงสุด

21. การเก็บภาษีอากรในปัจจุบันเป็นหน้าที่ของกรมสรรพากร แต่ในสมัยอยุธยาเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด
- กรมคลัง
 - จตุสดมภ์
 - กรมตุลาการ
 - กระทรวงพาณิชย์
22. ถ้านักศึกษาไปเที่ยวพระประแดง (นครเขื่อนขันธ์) นักศึกษาสามารถอธิบายความสำคัญของเมืองนี้ในสมัยอยุธยาได้อย่างไร
- เป็นเมืองที่เป็นราชธานีแห่งที่ 2
 - เป็นเมืองประเทศราชในสมัยอยุธยา
 - เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์
 - เป็นเมืองหน้าด่านที่มีความสำคัญในการป้องกันราชธานี
23. ข้อใดเป็นการปรับปรุงการปกครองในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
- กระจายอำนาจสู่ส่วนภูมิภาค
 - แยกอำนาจของฝ่ายทหารและพลเรือน
 - รวมอำนาจของฝ่ายทหารและพลเรือน
 - มีการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
24. จากข้อที่ 23 ข้อใดเป็นสาเหตุที่ทำให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถปรับปรุงการปกครอง
- เพื่อป้องกันการปฏิวัติของทหาร
 - เพื่อพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมกับประเทศแถบตะวันตก
 - เพื่อหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชน
 - เพื่อเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น

25. การปกครองของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยามีความแตกต่างจากสมัยกรุงสุโขทัยอย่างไร
- ประชาชนเริ่มมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น
 - ในสมัยสุโขทัยการปกครองเมืองประเทศราชเป็นหน้าที่ของเจ้าเมืองนั้น แต่ในสมัยอยุธยาส่งเชื้อพระวงศ์ไปปกครองแทน
 - ในสมัยสุโขทัยอำนาจการปกครองอยู่ที่พระมหากษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว แต่ในสมัยอยุธยา มีการกระจายอำนาจการปกครองไปตามหัวเมืองต่าง ๆ
 - ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับราษฎรแตกต่างไปจากลักษณะที่ใกล้ชิดในสมัยสุโขทัย เป็นความสัมพันธ์ที่ห่างเหินในสมัยกรุงศรีอยุธยา
26. ปัญหาในข้อใดที่พระเจ้าตากทรงแก้ไขเพื่อเป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของพระองค์
- ปัญหาเศรษฐกิจ
 - ปัญหาราชวงศ์พลุลวง
 - ปัญหาความเสื่อมโทรมของพุทธศาสนา
 - ปัญหาของผู้คนที่แตกแยกเป็นกลุ่มต่าง ๆ
27. การเมืองการปกครองในสมัยธนบุรีมีความแตกต่างจากการปกครองในสมัยอยุธยาอย่างไร
- การยกเลิกการปกครองแบบจตุสดมภ์
 - ยกเลิกตำแหน่งสมุหนายกและสมุหกลาโหม
 - จัดรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น หัวเมืองเอก โท ตรี จัตวา
 - เน้นบทบาทของกษัตริย์ในลักษณะตัวบุคคลมากกว่าเน้นในลักษณะของสถาบัน
28. ลักษณะ “เมืองเอกแตก” มีผลกระทบต่อกรปกครองอย่างไร
- ราษฎรเกิดความแตกความสามัคคีกันได้ง่าย
 - เกิดการแบ่งเป็นชุมนุมต่าง ๆ เกิดขึ้นทำให้ยากต่อการปกครอง
 - การคมนาคมติดต่อระหว่าง 2 ฟากฝั่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก
 - ยามศึกสงครามการลำเลียงอาหาร อาวุธและการรักษาพระนครทำได้ยาก
29. . ราษฎรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความเชื่ออย่างไรเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ นำมาเป็นหลักการในการปกครอง
- กษัตริย์เปรียบเสมือนเทวดาจุติลงมาเกิด
 - กษัตริย์คือพ่อที่ปกครองราษฎรเสมือนลูก
 - กษัตริย์ที่ดีจะต้องมีอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง
 - กษัตริย์ที่ดีจะต้องเป็นผู้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นธรรมราช

30. สิ่งใดที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ใช้เป็นฐานของการสร้างรัฐใหม่
- ก. การย้ายราชธานีแห่งใหม่
 - ข. การเปลี่ยนแปลงฐานะของพระมหากษัตริย์
 - ค. การรวบรวมประมวลกฎหมายในสมัยอยุธยา
 - ง. การรวบรวมหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา
31. ข้อใดคือวิธีการในการควบคุมหัวเมืองชั้นนอกให้มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
- ก. ใช้วิธีการประนีประนอม
 - ข. การยกกระบัตร (Public Prosecutor)
 - ค. ใช้วิธีการปกครองทางอ้อม (Indirect rule)
 - ง. ใช้หลักธรรมราชา (King of Righteousness)
32. ในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นใช้วิธีการใดในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าเมืองกับพระมหากษัตริย์ไม่ให้เกิดการทรยศต่อราชบัลลังก์
- ก. ปู่นำเนืองจรวงวัล
 - ข. มอบจำนวนไพร่คอยดูแลรับใช้
 - ค. มีการถือน้ำพิพัฒน์สัตยา
 - ง. ใช้หลักธรรมราชา (King of Righteousness)
33. การปกครองในสมัยใดที่มีความคล้ายคลึงกับการปกครองในสมัยปัจจุบันมากที่สุด
- ก. สมัยอยุธยา
 - ข. สมัยสุโขทัย
 - ค. รัชกาลที่ 5
 - ง. สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
34. สาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการปกครอง
- ก. เพื่อขยายอาณาเขตให้กว้างขวาง
 - ข. เพื่อป้องกันการแก่งแย่งราชบัลลังก์
 - ค. เพื่อเสริมสร้างอำนาจบารมีของผู้ปกครอง
 - ง. เพื่อปรับปรุงประเทศให้เจริญก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับของประเทศต่าง ๆ

35. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า "การปฏิรูปบ้านเมืองต้องระดมสมองจากบุคคลต่าง ๆ ในรูปของสภา....จึงจะประสบความสำเร็จ" ทำให้มีการจัดตั้งหน่วยงานใดเกิดขึ้น
- วุฒิสภา
 - สภาผู้แทนราษฎร
 - สภาความมั่นคงแห่งชาติ
 - สภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน
36. ในสมัยอยุธยาการปกครองส่วนกลางเป็นหน้าที่ของจตุสดมภ์ ส่วนการปกครองส่วนกลางในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด
- สุขาภิบาล
 - กระทรวงต่าง ๆ
 - มณฑลเทศาภิบาล
 - ยังคงใช้รูปแบบเดียวกับสมัยอยุธยา
37. ข้อใดกล่าวถึงการปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้อย่างถูกต้อง
- การจัดตั้งเป็นตำบล ปกครองโดยกำนัน
 - การจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน ปกครองโดยผู้ใหญ่บ้าน
 - การจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ปกครองโดยอบต.
 - การจัดตั้งเป็นมณฑลเทศาภิบาล ปกครองโดยข้าหลวงเทศาภิบาล
38. ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง
- ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
 - การบีบบังคับจากชาติตะวันตก
 - ความประสงค์ของพระมหากษัตริย์
 - ความเหลื่อมล้ำของชนชั้นไพร่และทาส
39. การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองก่อให้เกิดผลอย่างไร
- ทหารมีบทบาททางการเมือง
 - พระบรมวงศานุวงศ์ถูกลดบทบาท
 - นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศ
 - อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชนชาวไทย

40. การเมืองของประเทศไทยหลังปี พ.ศ. 2500 คนกลุ่มใดที่ถือว่ามิบทบาทสำคัญต่อการเมืองเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน
- ก. ทหารและข้าราชการประจำ
 - ข. นิสิตนักศึกษาและประชาชน
 - ค. นักการเมืองและข้าราชการประจำ
 - ง. กลุ่มของพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการประจำและนักการเมือง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
เรื่อง วิวัฒนาการการเมืองการปกครองของไทย
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบฉบับนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ
2. เวลาที่ใช้ในการทำข้อสอบ 40 นาที
3. ข้อสอบทุกข้อเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบให้นักศึกษาเลือกคำตอบข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวจาก ก ข ค และง
4. ห้ามขีดเขียนเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบ
5. เมื่อนักศึกษาไม่เข้าใจในข้อสอบหรือข้อสอบไม่ชัดเจน ให้ยกมือถามอาจารย์ผู้คุมสอบ

ตัวอย่างวิธีตอบ

⊗ การปกครองแบบสุขาภิบาลเกิดขึ้นครั้งแรกที่ใด

ก. มวกเหล็ก สระบุรี

ข. ท่าฉลอม จ.สมุทรสาคร

ค. พระนคร กรุงเทพมหานคร

ง. พระประแดง กรุงเทพมหานคร

คำตอบที่ถูกต้องคือ ข้อ ข. จึ่งกากบาททับตัวอักษร ข. ในกระดาษคำตอบดังนี้

ข้อที่	ก	ข	ค	ง
⊗		X		

ถ้าต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดเส้นทับกากบาทเดิมเสียก่อน แล้วจึงขีดคำตอบใหม่ ดังนี้

ข้อที่	ก	ข	ค	ง
⊗		X		

1. เพราะเหตุใดการปกครองในสมัยสุโขทัยจึงเรียกว่าการปกครองแบบ “พ่อปกครองลูก”
 - ก. ผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือและให้ความเป็นธรรมแก่ราษฎร
 - ข. ผู้ปกครองและประชาชนมีความสัมพันธ์คล้ายเครือญาติ
 - ค. ผู้ปกครองสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชน
 - ง. ผู้ปกครองช่วยระงับข้อพิพาทระหว่างประชาชนทำให้เกิดความชอบธรรมในสังคม
2. การปกครองตามคติการปกครองแบบพ่อปกครองลูกต้องเปลี่ยนแปลงหลังสมัยพ่อขุนรามคำแหงจนยกเลิกไปด้วยเหตุผลใด
 - ก. กษัตริย์ทรงต้องการขยายอาณาจักรให้กว้างขวางจึงต้องใช้ความเด็ดขาด
 - ข. กษัตริย์เปลี่ยนไปใช้หลักธรรมราชาซึ่งดีกว่าการปกครองแบบพ่อปกครองลูก
 - ค. พระอริยาศัยส่วนพระองค์ของผู้ปกครองไม่โปรดความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชน
 - ง. สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางอาณาเขตของกลุ่มคนและรับวัฒนธรรมจากภายนอก
3. ข้อใดเป็นตัวอย่างของลักษณะการปกครองทางอ้อม (indirect rule) ในสมัยสุโขทัย
 - ก. ผู้ปกครองหัวเมืองต่าง ๆ รับฟังคำสั่งจากส่วนกลาง
 - ข. การใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์แต่งตั้งผู้ปกครองเมืองต่าง ๆ แทนพระองค์
 - ค. การที่กษัตริย์ทรงแต่งตั้งเชื้อพระวงศ์ไปปกครองหัวเมืองต่าง ๆ แทนพระมหากษัตริย์
 - ง. การให้สิทธิในการปกครองภายในประเทศแก่เจ้าเมืองนั้น ๆ โดยผ่านรูปแบบการสวามิภักดิ์
4. ข้อใดคือความแตกต่างของการปกครองแบบพ่อปกครองลูกกับแบบทวารวดี
 - ก. พ่อขุนทรงเป็นเจ้าของชีวิต เจ้าแผ่นดินแต่ในสมัยอยุธยาที่มีความใกล้ชิดกับราษฎร
 - ข. พ่อขุนมีอำนาจเด็ดขาดในการปกครองแต่ในสมัยอยุธยา กษัตริย์มีความใกล้ชิดกับราษฎร
 - ค. ในสมัยสุโขทัยพ่อขุนกับราษฎรมีสติทวิหน้าที่ในการปกครองเท่าเทียมกันแต่ในสมัยอยุธยาอำนาจการปกครองเป็นของกษัตริย์แต่ผู้เดียว
 - ง. พ่อขุนทำหน้าที่ของกษัตริย์ที่มีคุณธรรม กษัตริย์มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับราษฎรแต่ในสมัยอยุธยาอำนาจในการปกครองเป็นของกษัตริย์แต่ผู้เดียว
5. แนวทางการปกครองที่เหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งในสมัยสุโขทัยกับอยุธยาคือข้อใด
 - ก. หลักทวารวดี
 - ข. หลักราชาธิปไตย
 - ค. หลักทศพิธราชธรรม
 - ง. การปกครองแบบพ่อปกครองลูก

6. จากลักษณะของการปกครองในสมัยสุโขทัยมีผลกระทบต่ออุปสรรคของการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบันอย่างไร
- ทำให้ประชาชนไม่ยอมไปใช้สิทธิเสียงในการเลือกตั้ง
 - มีการให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีอำนาจและเป็นใหญ่ในสังคม
 - การปกครองแบบพ่อปกครองลูกให้อิสระเสรีกับประชาชนทำให้คนไทยชอบความมั่งงาย
 - การปกครองแบบพ่อปกครองลูกไม่ค่อยเปิดโอกาสให้รู้จักคิดด้วยตนเองมักชอบทำตามผู้ใหญ่
7. ข้อใดอธิบายลักษณะของการปกครองในสมัยสุโขทัยที่ถือเป็นมูลฐานของการปกครองในปัจจุบัน
- คนในเมืองสุโขทัยนี้มักทาน มักทรงศีล มักโดยทาน
 - ใครจักใครค้าช้างค้า ใครจักใครค้าม้าค้า ค้าเงินค้าทองคำ
 - เมืองหัวนอนเมืองสุโขทัย มีพระชะงูงผี เทพดาในเขอันนั้นเป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้
 - พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองศรีสุขนาลัย สุโขทัยนี้ ปลุกไม้ตาลนี้ได้สิบสี่ขาว จึงให้ช่างพันขदानหินตั้งหว่างกลางไม้ตาลนี้
8. การจัดระเบียบการปกครองในข้อใดที่ดำเนินการเรื่อยมาตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 4
- เมืองหน้าด่าน
 - เมืองประเทศราช
 - เมืองพระยามหานคร
 - การปกครองแบบจตุสดมภ์ทั้ง 4
9. การเมืองการปกครองของอาณาจักรสุโขทัยในช่วงปี พ.ศ.1841 – พ.ศ. 1981 มีการนำเอาคติธรรมราชา (King of Righteousness) มาใช้ด้วยเหตุผลใด
- ต้องการเผยแพร่พุทธศาสนา
 - มีความประสงค์ที่จะขยายอาณาเขต
 - ต้องการฟื้นฟูอำนาจทางการเมืองให้เข้มแข็ง
 - ต้องการให้ราษฎรมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน

10. การปกครองในสมัยสุโขทัยก่อให้เกิดผลที่สำคัญอย่างไร
- ก. ราษฎรมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น
 - ข. ราษฎรชวนช่วยในการทำมาหากิน
 - ค. ไม่มีช่องว่างระหว่างกษัตริย์กับราษฎร
 - ง. ราษฎรและผู้ปกครองมีความเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน
11. พระมหากษัตริย์สมัยอยุธยาธิบดีเทวราชมาเพื่ออะไร
- ก. เปลี่ยนฐานะพระมหากษัตริย์ให้เป็นเทพเจ้า
 - ข. ให้เป็นที่หวั่นเกรงของพระมหากษัตริย์ในเมืองอื่น ๆ
 - ค. ให้อำนาจในการปกครองเป็นของพระองค์เพียงผู้เดียว
 - ง. สร้างสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสัญลักษณ์แห่งอำนาจศักดิ์สิทธิ์
12. แม้ไทยจะรับเอาลัทธิเทวราชมาใช้ในการปกครองแต่พระมหากษัตริย์ก็ไม่ได้มีลักษณะเป็นเทวราชที่สมบูรณ์เพราะเหตุใด
- ก. การนับถือพระพุทธศาสนา
 - ข. อิทธิพลของพราหมณ์ปุโรหิต
 - ค. พื้นฐานของระบบเกษตรกรรม
 - ง. ฐานะของพระมหากษัตริย์เป็นหัวหน้าครอบครัวใหญ่
13. การปกครองในสมัยอยุธยาใกล้เคียงกับลักษณะการปกครองแบบใด
- ก. เสรีนิยม
 - ข. เผด็จการ
 - ค. อนุรักษนิยม
 - ง. ประชาธิปไตย

14. พ่อขุนในสมัยสุโขทัยกับพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยามีความแตกต่างกันในเรื่องใด
- พ่อขุนเป็นผู้นำที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรแต่กษัตริย์ในสมัยอยุธยาโดยการปราบดาภิเษกหรือสืบราชสมบัติ
 - อำนาจในการปกครองเพราะพ่อขุนไม่มีอำนาจเด็ดขาดแต่เพียงพระองค์เดียวแต่กษัตริย์ในสมัยอยุธยามีพระราชอำนาจเด็ดขาดทุกด้านในการปกครอง
 - พ่อขุนปกครองในลักษณะมีเมตตาธรรมและมีคุณธรรมอย่างสูงแต่กษัตริย์ในสมัยอยุธยาปกครองด้วยความเด็ดขาดโดยมุ่งผลของการปกครองมากกว่าคุณธรรม
 - พ่อขุนปกครองในลักษณะที่พระองค์เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับราษฎรแต่กษัตริย์ในสมัยอยุธยาปกครองในฐานะที่ถือว่าพระองค์เป็นสมมุติเทพที่ได้รับมอบหมายจากพระเจ้าให้มาปกครอง
15. ในสมัยปัจจุบันหน้าที่ปราบปรามโจรผู้ร้ายเป็นหน้าที่ของตำรวจแต่ในสมัยอยุธยาเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใด
- กรมวัง
 - กรมเวียง
 - กระทรวงกลาโหม
 - กระทรวงมหาดไทย
16. ข้อใดคือลักษณะการปฏิรูปการปกครองในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ
- ใช้หลักธรรมราชาในการปกครอง
 - รวมอำนาจของฝ่ายทหารและพลเรือนเข้าด้วยกัน
 - ยกเลิกจตุสดมภ์ทั้ง 4 จัดตั้งกระทรวงจำนวน 12 กระทรวง
 - แบ่งแยกอำนาจหน้าที่ฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนออกจากกัน
17. การบริหารราชการส่วนภูมิภาคในสมัยอยุธยาตอนต้นมีข้อเสียอย่างไร
- ทำให้การสั่งการจากส่วนกลางเป็นไปได้ด้วยความล่าช้าเพราะอยู่ห่างไกล
 - หัวเมืองชั้นนอกอยู่ห่างไกลราชธานีไม่ได้รับการพัฒนาเท่าเทียมกับเมืองอื่น ๆ
 - ประชาชนในส่วนภูมิภาคมีความล่าช้ากว่าราชธานีทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปได้ด้วยความล่าช้า
 - หัวเมืองชั้นนอกอยู่ห่างไกลราชธานีส่วนกลางไม่สามารถควบคุมได้ เมื่อกษัตริย์อ่อนแอ บรรดาเจ้าเมืองอาจตั้งตนเป็นอิสระ

18. ถ้าเปรียบเทียบการปกครองของไทยในสมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบันจะพบข้อแตกต่างในข้อใดเด่นชัดที่สุด
- สมัยอยุธยาไม่มีการจัดระเบียบการปกครองแต่ในสมัยปัจจุบันมีการจัดระเบียบการปกครองที่มีแบบแผน
 - สมัยอยุธยาไม่มีการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของประชาชนแต่สมัยปัจจุบันรัฐธรรมนูญได้กำหนดหน้าที่ไว้ชัดเจน
 - อำนาจของพระมหากษัตริย์ในสมัยอยุธยามีขอบเขตไม่จำกัดพระองค์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดแต่อำนาจของพระมหากษัตริย์ในปัจจุบันถูกกำหนดขอบเขตไว้ในรัฐธรรมนูญ
 - การปกครองในสมัยอยุธยาขึ้นอยู่กับความเชื่อและประเพณีแต่การปกครองในสมัยปัจจุบันอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย
19. ปัญหาในข้อใดที่พระเจ้าตากทรงแก้ไขเพื่อเป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง
- ปัญหาเศรษฐกิจ
 - ปัญหาราชวงศ์พลุลวง
 - ปัญหาความเสื่อมโทรมของพุทธศาสนา
 - ปัญหาของผู้คนที่แตกแยกเป็นกลุ่มต่าง ๆ
20. การเมืองการปกครองในสมัยธนบุรีมีความแตกต่างจากการปกครองในสมัยอยุธยาอย่างไร
- มีการปกครองแบบจตุสดมภ์
 - แยกฝ่ายทหารและพลเรือนออกจากกัน
 - จัดรูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น หัวเมืองเอก โท ตรี จัตวา
 - เน้นบทบาทของกษัตริย์ในลักษณะตัวบุคคลมากกว่าเน้นในลักษณะของสถาบัน
21. ลักษณะ "เมืองเอกแตก" มีผลกระทบต่อกรปกครองอย่างไร
- ราษฎรเกิดความแตกความสามัคคีกันได้ง่าย
 - เกิดการแบ่งเป็นชุมนุมต่าง ๆ เกิดขึ้นทำให้ยากต่อการปกครอง
 - การคมนาคมติดต่อระหว่าง 2 ฟากฝั่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก
 - ยามศึกสงครามการลำเลียงอาหาร อาวุธและการรักษาพระนครทำได้ยาก

22. ราษฎรในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความเชื่ออย่างไรเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ นำมาเป็นหลักการในการปกครอง
- ก. กษัตริย์เปรียบเสมือนเทวดาจุติลงมาเกิด
 - ข. กษัตริย์คือพ่อที่ปกครองราษฎรเสมือนลูก
 - ค. กษัตริย์ที่ดีจะต้องมีอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง
 - ง. กษัตริย์ที่ดีจะต้องเป็นผู้ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นธรรมราช
23. สิ่งใดที่ทำให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ใช้เป็นฐานของการสร้างรัฐใหม่
- ก. การย้ายราชธานีแห่งใหม่
 - ข. การเปลี่ยนแปลงฐานะของพระมหากษัตริย์
 - ค. การรวบรวมประมวลกฎหมายในสมัยอยุธยา
 - ง. การรวบรวมหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา
24. ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้มีการตัดทอนอำนาจของเจ้าเมืองต่าง ๆ ลงโดยการตั้งอำนาจการแต่งตั้งข้าราชการตำแหน่งสำคัญ ๆ คืบเข้าสู่ส่วนกลาง หมายความว่าอย่างไร
- ก. ตำแหน่งเจ้าเมืองมีการเลือกตั้งจากบรรดาขุนนาง
 - ข. ตำแหน่งเจ้าเมืองจะมีการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์
 - ค. พระมหากษัตริย์จะปกครองเมืองต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง
 - ง. พระมหากษัตริย์จะเป็นผู้สั่งการให้บรรดาเจ้าเมืองดำเนินการปกครองตามพระบรมราชโองการ
25. เหตุผลใดที่ทำให้สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงปรับปรุงการปกครอง
- ก. เพื่อป้องกันการปฏิวัติของทหาร
 - ข. เพื่อพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมประเทศแถบตะวันตก
 - ค. เพื่อปูพื้นฐานหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน
 - ง. เพื่อเสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น

26. ข้อใดคือวิธีการในการควบคุมหัวเมืองชั้นนอกให้มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์
- ใช้วิธีการประนีประนอม
 - การยกกระบัตร์ (Public Prosecutor)
 - ใช้วิธีการปกครองทางอ้อม (Indirect rule)
 - ใช้หลักธรรมราชา (King of Righteousness)
27. การปกครองในสมัยใดที่มีความคล้ายคลึงกับการปกครองในสมัยปัจจุบันมากที่สุด
- สมัยอยุธยา
 - สมัยสุโขทัย
 - รัชกาลที่ 5
 - สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น
28. การที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระราชหัตถเลขาว่า “เหมือนตะเกียง
ริบหรี่จวนจะดับ” หมายความว่าอย่างไร
- พระมหากษัตริย์ทรงประชวร
 - พระมหากษัตริย์ทรงวิตกกังวล
 - อำนาจของพระมหากษัตริย์ถูกต่อต้านจากชาติตะวันตก
 - อำนาจของพระมหากษัตริย์ถูกจำกัดโดยอำนาจของกลุ่มขุนนางอาวุโส
29. ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้รัชกาลที่ 5 ต้องทำการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2435
- กลุ่มสยามหนุ่มซึ่งได้รับการศึกษาแบบตะวันตกได้ทำหน้าที่อภิบาลบังคับบัญชาให้จัดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง
 - ทรงส่งพระน้องยาเธอไปศึกษาระบบการเมืองการปกครองของยุโรปเมื่อกลับมาได้เสนอรูปแบบการปฏิรูปการปกครองใหม่
 - สนธิสัญญาบาวริงทำให้เกิดสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ชาติ รัชกาลที่ 5 จึงได้โปรดให้ปรับปรุงกฎหมายและตั้งกระทรวงยุติธรรม
 - การแทรกแซงของชาติมหาอำนาจโดยเฉพาะฝรั่งเศสและอังกฤษที่รุกรานดินแดนทางหัวเมืองที่ทำให้ต้องปรับปรุงการปกครอง

30. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์สำคัญที่รัชกาลที่ 5 โปรดให้มีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสุขาภิบาล
- ก. เพื่อเตรียมการไปสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย
 - ข. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง
 - ค. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนช่วยเหลือรัฐบาลในการปกครอง
 - ง. เพื่อนานาประเทศจะได้เห็นว่าประเทศไทยมีการพัฒนาประเทศแล้ว
31. ข้อใดเป็นผลของการปฏิรูปการปกครองของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- ก. การก่อตั้งมณฑลเทศาภิบาลเพื่อแก้ปัญหาชายแดน
 - ข. การเก็บเงินผลประโยชน์ของแผ่นดินทำได้รัดกุมขึ้น
 - ค. แก้ปัญหาการบริหารส่วนกลางแบบเดิมทำให้งานสับสนปฏิบัติล่าช้า
 - ง. สามารถรวมอำนาจการปกครองส่วนภูมิภาคเข้าสู่รัฐบาลกลางได้สำเร็จ
32. ในสมัยรัชกาลที่ 5 การปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่นกระทำในลักษณะใด
- ก. การจัดตั้งสภาการบริหารส่วนตำบล
 - ข. การจัดเลือกตั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
 - ค. การจัดตั้งกระทรวง 12 กระทรวงให้ดูแลส่วนท้องถิ่น
 - ง. การจัดตั้งเป็นมณฑลเทศาภิบาลปกครองโดยข้าหลวงเทศาภิบาล
33. ข้อใดเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง
- ก. ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ
 - ข. การบีบบังคับจากชาติตะวันตก
 - ค. ความประสงค์ของพระมหากษัตริย์
 - ง. ความเหลื่อมล้ำของชนชั้นไพร่และทาส
34. การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองก่อให้เกิดผลอย่างไร
- ก. รัชกาลที่ 7 ทรงสละราชสมบัติ
 - ข. พระบรมวงศานุวงศ์ถูกลดบทบาท
 - ค. นักการเมืองเข้ามามีบทบาทในการบริหารประเทศ
 - ง. อำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของปวงชนชาวไทย

35. ข้อใดเป็นเป้าหมายของคณะราษฎร
- ก. แก้ปัญหาการคอร์รัปชัน
 - ข. ให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน
 - ค. ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 12 ปี
 - ง. ให้มีความโปร่งใสในการบริหารประเทศ
36. ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 แล้วสังคมไทยเป็นอย่างไร
- ก. เศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง
 - ข. ผู้มีอำนาจเข้ามามีบทบาททางการเมือง
 - ค. นานาประเทศให้การยอมรับประเทศไทยมากขึ้น
 - ง. คนไทยทุกคนมีความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกันมากขึ้น
37. หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 การพัฒนาการเมืองของไทยในระบบประชาธิปไตยต้องหยุดชะงักงัน ถอยหลังเข้าคลองหรือได้รับการพัฒนาไปอย่างเชื่องช้าที่สุดเนื่องมาจากสาเหตุใด
- ก. ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ
 - ข. การไม่รู้หนังสือของประชาชน
 - ค. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบบประชาธิปไตย
 - ง. การแก่งแย่งอำนาจของกลุ่มทหารโดยการก่อการกบฏ ปฏิวัติและรัฐประหารบ่อยครั้ง
38. แม้ว่าประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงการปกครองมาใช้ระบอบประชาธิปไตยเป็นเวลา 65 ปีเศษแล้วก็ตาม แต่ปรากฏว่ายังมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคขัดขวางมิให้การปกครองของไทยเป็นไปด้วยความราบรื่น
- ก. ความยากจนของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ
 - ข. ปัญหาการคอร์รัปชันของข้าราชการและนักการเมือง
 - ค. ประชาชนไม่ให้ความสนใจในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง
 - ง. รัฐบาลแต่ละชุดไม่มีเสถียรภาพเพียงพอทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาบ้านเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

39. นับแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน จะพบว่าสภาพการเมืองของไทยเราโดยแท้จริงแล้วมีลักษณะอย่างไร
- ก. ปัญหาการคอร์ปชั่นลดน้อยลง
 - ข. ยังขาดเสถียรภาพทางการเมือง
 - ค. พรรคการเมืองมีอุดมการณ์ที่มั่นคงเป็นปึกแผ่น
 - ง. ประชาชนให้ความสนใจและความร่วมมือกับพรรคการเมืองและนักการเมืองเป็นอย่างดี
40. นักศึกษาสามารถส่งเสริมหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยได้อย่างไร
- ก. ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งทุกครั้ง
 - ข. ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ
 - ค. ให้คำแนะนำแก่บุคคลทั่วไปให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง
 - ง. จัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาในแต่ละสถาบันเพื่อเรียกร้องความชอบธรรมในสังคม

ภาคผนวก ค

- คะแนนความก้าวหน้าของนักศึกษา
- ค่าคะแนนและการคำนวณ

ผลคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด 1

กลุ่มที่ 1

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
3	62.5	70	20
5	72.5	82	20
15	52.5	50	10
25	57.5	60	10
รวม			60
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			15
เกณฑ์ที่รับการยกย่อง			กลุ่มดี

กลุ่มที่ 2

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
4	75	78	20
7	50	57	20
8	65	67	20
19	62.5	70	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 3

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
2	57.5	65	20
10	62.5	73	30
18	75	75	20
27	47.5	55	20
รวม			90
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			22.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 4

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
12	75	82	20
1928	47.5	53	20
2830	62.5	70	20
3019	47.5	67	30
รวม			90
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			22.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 5

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
1	70	80	20
10	62.5	65	20
16	60	67	20
23	50	55	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

ผลคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด 2

กลุ่มที่ 1

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
3	70	80	20
5	82	80	10
15	50	60	30
25	60	60	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 2

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
4	78	80	20
7	57	60	20
8	67	70	20
19	70	80	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 3

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
2	65	70	20
10	73	80	20
18	75	80	20
27	55	60	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 4

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
12	82	90	20
19	53	60	20
28	70	70	20
30	67	70	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 5

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
1	80	80	20
10	65	70	20
16	67	70	20
23	55	60	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

ผลคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด 3

กลุ่มที่ 1

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
3	80	75	20
5	80	91	30
15	60	83	30
25	60	66	20
รวม			100
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			25
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มยอดเยี่ยม

กลุ่มที่ 2

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
4	80	91	20
7	60	66	20
8	70	66	10
19	80	83	20
รวม			70
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			17.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดี

กลุ่มที่ 3

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
2	70	66	10
10	80	83	20
18	80	83	20
27	60	58	10
รวม			60
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			15
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดี

กลุ่มที่ 4

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
12	90	91	20
19	60	75	20
28	70	66	10
30	70	75	20
รวม			70
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			17.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดี

กลุ่มที่ 5

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
1	80	83	20
10	70	83	30
16	70	83	30
23	60	66	20
รวม			100
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			25
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มยอดเยี่ยม

ผลคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด 4

กลุ่มที่ 1

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
3	75	80	20
5	91	90	10
15	83	90	10
25	66	80	30
รวม			70
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			17.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดี

กลุ่มที่ 2

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
4	91	90	10
7	66	70	20
8	66	60	10
19	83	80	10
รวม			50
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			12.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			

กลุ่มที่ 3

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
2	66	60	10
10	83	90	20
18	83	80	10
27	58	70	30
รวม			70
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			17.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดี

กลุ่มที่ 4

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
12	91	90	10
19	75	80	20
28	66	80	30
30	75	80	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 5

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
1	83	80	10
10	83	90	20
16	83	90	20
23	66	80	30
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

ผลคะแนนความก้าวหน้าของแต่ละกลุ่มในการทำแบบฝึกหัด 5

กลุ่มที่ 1

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
3	80	80	20
5	90	90	20
15	90	90	20
25	80	70	10
รวม			70
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			17.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดี

กลุ่มที่ 2

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
4	90	90	20
7	70	80	10
8	60	70	20
19	80	80	20
รวม			70
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			17.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดี

กลุ่มที่ 3

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
2	60	80	30
10	90	90	20
18	80	90	20
27	70	80	20
รวม			90
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			22.5
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 4

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
12	90	90	20
19	80	90	20
28	80	90	20
30	80	90	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

กลุ่มที่ 5

สมาชิกเลขที่	คะแนนฐาน	คะแนนทดสอบย่อย	คะแนนความก้าวหน้า
1	80	90	20
10	90	90	20
16	90	90	20
23	80	90	20
รวม			80
คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม			20
เกณฑ์ที่ได้รับการยกย่อง			กลุ่มดีมาก

ตารางที่ 8 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของ
นักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

คนที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง
1	17	25	22	21
2	20	20	23	27
3	23	24	12	15
4	20	30	15	10
5	26	31	14	16
6	16	25	23	31
7	21	25	15	22
8	22	24	19	20
9	22	25	19	10
10	21	28	13	19
11	16	22	21	22
12	20	25	25	24
13	15	24	9	15
14	14	22	12	22
15	18	21	15	18
16	20	26	15	15
17	17	25	19	17
18	17	29	7	12
19	23	32	10	13
20	21	28	23	22
21			19	25
22			23	23
23			19	19
24			23	20

ตารางที่ 8 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของ
นักศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง
25			25	21
26			20	20
27			18	18
28			12	15
29			19	19
รวม	389	519	509	562
ค่าเฉลี่ย	19.45	20.95	17.55	19.03
S.D.	3.10	3.02	5.01	4.91

สูตรสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ ANCOVA แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ ANCOVA ได้ดังต่อไปนี้
กำหนดให้

$$X = \text{คะแนนก่อนทดลอง} , \Sigma X^2 = 17,386$$

$$Y = \text{คะแนนหลังทดลอง} \Sigma Y^2 = 24,384$$

$$X_1, Y_1 = \text{คะแนนรวมก่อนและหลังทดลองของกลุ่มควบคุม} = 389, 511 \text{ ตามลำดับ}$$

$$X_2, Y_2 = \text{คะแนนรวมก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลอง} = 509, 551 \text{ ตามลำดับ}$$

$$X_{ij}, Y_{ij} = \text{คะแนน } x \text{ และ คะแนน } y \text{ ของนักศึกษาแต่ละคนตามลำดับ} \Sigma XY = 20,145$$

$$\bar{X}, \bar{Y} = \text{คะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง} = 18.33, 21.67 \text{ ตามลำดับ}$$

$$T_x = \text{คะแนนรวม } X \text{ ของนักศึกษาทั้งหมด} = 898$$

$$T_y = \text{คะแนนรวม } Y \text{ ของนักศึกษาทั้งหมด} = 1,062$$

$$SS_x = \text{ค่าผลบวกของกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนระหว่างคะแนน } X \text{ กับ } \bar{X} \text{ (หรือ } \Sigma x^2 \text{ เมื่อ } x = \bar{X} - X)$$

$$SS_y = \text{ค่าผลบวกของกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนระหว่างคะแนน } Y \text{ กับ } \bar{Y} \text{ (หรือ } \Sigma y^2 \text{ เมื่อ } y = \bar{Y} - Y)$$

$$\Sigma xy = \text{ผลบวกของผลคูณของส่วนเบี่ยงเบน}$$

$$SS'_y = \text{ผลบวกของกำลังสองของส่วนที่ปรับแก้แล้ว}$$

$$\bar{Y}' = \text{คะแนนเฉลี่ย } Y \text{ ที่ปรับแก้แล้ว}$$

$$N = \text{จำนวนนักศึกษาทั้งหมด} = 49 \text{ คน} , k = \text{จำนวนกลุ่ม} = 2$$

$$N_1, N_2 = \text{จำนวนนักศึกษาในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง} = 20 \text{ และ } 29 \text{ ตามลำดับ}$$

$$t = \text{ทั้งหมด}$$

$$b = \text{ระหว่างกลุ่ม}$$

$$w = \text{ภายในกลุ่ม}$$

ขั้นตอนการคำนวณ ANCOVA แสดงได้ดังต่อไปนี้

$$1) \text{ หาค่าผลบวกของกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนระหว่างคะแนน } X \text{ กับ } \bar{X} \text{ (หรือ } \Sigma x^2 \text{ เมื่อ } x = \bar{X} - X)$$

$$\begin{aligned}
 1.1 \quad SS_x &= \sum X_{ij}^2 - (T_x)^2 / N \\
 &= 17,386 - (898)^2 / 49 \\
 &= 17,386 - 16,457.22 \\
 &= 928.78
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 1.2 \quad SS_{bx} &= (T_{x1})^2 / n_1 + (T_{x2})^2 / n_2 - (T_x)^2 / N \\
 &= (389)^2 / 20 + (509)^2 / 29 - (898)^2 / 49 \\
 &= 7,566.05 + 8,933.83 - 16,457.22 \\
 &= 16,499.88 - 16,457.22 \\
 &= 42.66
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 1.3 \quad SS_{wx} &= SS_x - SS_{bx} \\
 &= 928.78 - 42.66 \\
 &= 886.12
 \end{aligned}$$

2. หาค่าผลบวกของกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนระหว่างคะแนน Y กับ \bar{Y} (หรือ $\sum y^2$ เมื่อ $y = \bar{Y} - Y$)

$$\begin{aligned}
 2.1 \quad SS_y &= \sum Y_{ij}^2 - (T_y)^2 / N \\
 &= 24,384 - (1,062)^2 / 49 \\
 &= 24,384 - 23,017.22 \\
 &= 1,366.78
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 2.2 \quad SS_{by} &= (T_{y1})^2 / n_1 + (T_{y2})^2 / n_2 - (T_y)^2 / N \\
 &= (511)^2 / 20 + (551)^2 / 29 - (1,062)^2 / 49 \\
 &= 13,056.05 + 10,469 - 23,017.22 \\
 &= 23,525.05 - 23,017.22 \\
 &= 5.07.83
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 2.3 \quad SS_{wy} &= SS_y - SS_{by} \\
 &= 1,366.78 - 5.7.83 \\
 &= 858.95
 \end{aligned}$$

3. หาผลบวกของผลคูณของส่วนเบี่ยงเบน ($\sum xy$)

$$\begin{aligned}
 3.1 \quad \sum xy_t &= \sum(X_{ij} Y_{ij}) - (T_x T_y) / N \\
 &= 20,145 - (898 \times 1,062) / 49 \\
 &= 20,145 - 19,462.78 \\
 &= 682.22
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 3.2 \quad \sum xy_b &= (T_{x1} T_{y1}) / n_1 + (T_{x2} T_{y2}) / n_2 - (T_x T_y) / N \\
 &= (389 \times 511) / 20 + (509 \times 551) / 29 - (898 \times 1,062) / 49 \\
 &= (9,938.95 + 9,671) - 19,462.78 \\
 &= 19,609 - 19,462.78 \\
 &= 146.22
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 3.3 \quad \sum xy_w &= \sum xy_t - \sum xy_b \\
 &= 682.22 - 146.22 \\
 &= 536
 \end{aligned}$$

4. หาผลบวกของกำลังสองของส่วนที่ปรับแก้แล้ว

$$\begin{aligned}
 4.1 \quad SS_{yt}^1 &= SS_{yt} - (\sum xy_t)^2 / SS_x \\
 &= 1,366.78 - (682.22)^2 / 928.78 \\
 &= 1,366.78 - 501.11 \\
 &= 865.67
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 4.2 \quad SS_{yw}^1 &= SS_{yw} - (\sum xy_w)^2 / SS_{xw} \\
 &= 858.95 - (536)^2 / 886.12 \\
 &= 858.95 - 324.218 \\
 &= 534.73
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 4.3 \quad SS_{yb}^1 &= SS_{yt}^1 - SS_{yw}^1 \\
 &= 865.67 - 534.73 \\
 &= 321.95
 \end{aligned}$$

5. หาองศาแห่งความเป็นอิสระ (df)

$$\begin{aligned}
 5.1 \quad df &= k - 1 \\
 &= 2 - 1 \\
 &= 1
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 5.2 \text{ df}_w &= N - k - 1 \\
 &= 49 - 2 - 1 \\
 &= 46
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 4.2 \text{ df}_t &= N - k \\
 &= 49 - 2 \\
 &= 47
 \end{aligned}$$

6. สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมเพื่อเปรียบเทียบผลการสอน 2 วิธี

แหล่งความแปรปรวน (SOURCE)	Df	SS _y	MS _y	F
ระหว่างกลุ่ม (b)	1	321.95	321.25	28.23*
ภายในกลุ่ม (w)	47	534.73	11.38	
ทั้งหมด (t)	48	212.78		

$$*P < .05 (.05 F_{1,46} = 4.03)$$

7. หาคะแนนเฉลี่ยหลังทดลองที่ปรับค่าแล้ว (Y')

$$(Y'_k) - \bar{Y}_k - (\sum xy_w) / SS_{wx} (\bar{X}_k - \bar{X})$$

7.1 คะแนนเฉลี่ยหลังทดลองของกลุ่มทดลองที่ปรับค่าแล้ว (Y'₁)

$$\begin{aligned}
 Y'_1 &= 25.95 - (536) / 886.12(19.45 - 19.35) \\
 &= 25.95 - 0.60(0.1) \\
 &= 25.95 - 0.06 \\
 &= 25.89
 \end{aligned}$$

7.2 คะแนนเฉลี่ยหลังทดลองของกลุ่มควบคุมที่ปรับค่าแล้ว (Y'₂)

$$\begin{aligned}
 Y'_2 &= 19.03 - (536)/886.12(17.55 - 19.35) \\
 &= 19.03 - 0.60(1.8) \\
 &= 19.03 - 1.08 \\
 &= 17.95
 \end{aligned}$$

8. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองและคะแนนหลังทดลองที่ปรับค่าแล้ว

กลุ่ม	ก่อนทดลอง(\bar{X})	หลังทดลอง (\bar{Y})	คะแนนที่ปรับค่าแล้ว(Y')
ทดลอง	19.45	25.95	25.89
ควบคุม	17.55	19.03	17.95

ภาคผนวก ง

- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

แผนการสอนที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
เวลาที่สอน.....-.....น. กลุ่มที่ได้สังเกต.....

1. การวางแผนการทำงานและให้คำปรึกษา

.....
.....
.....

2. ความรับผิดชอบและการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกภายในกลุ่ม

.....
.....
.....

3. พฤติกรรมของการเป็นผู้นำและผู้ตาม

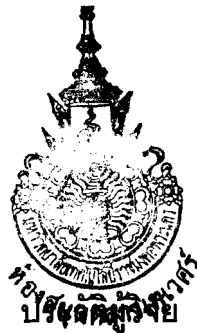
.....
.....
.....

4. การสร้างบรรยากาศภายในกลุ่ม

.....
.....
.....

5. ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

ชื่อ	นางสาวกัลยา นามสงวน
เกิด	7 กันยายน 2514
ภูมิลำเนา	อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
สถานที่ทำงาน	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง
ตำแหน่ง	อาจารย์ 1 ระดับ 5 หัวหน้าแผนกส่งเสริมจริยธรรม
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี ค.บ. (สังคมศึกษา) สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ปริญญาโท (ศษ.ม.) สังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผลงานวิจัย	การศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ต่อกระบวนการเรียน การสอน วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง

